

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-18-19

Druk nr 3251
Warszawa, 21 lutego 2019 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania karnego oraz niektórych
innych ustaw.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Mateusz Morawiecki

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) wprowadza się następujące zmiany:

1) odnośnik nr 1 do tytułu ustawy otrzymuje brzmienie:

„¹⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 127 z 29.04.2014, str. 39).”;

2) w art. 12 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W sprawach z oskarżenia publicznego cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.”;

3) w art. 13 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Uzyskanie wniosku o ściganie należy do oskarżyciela. Jeżeli powodem uzyskania wniosku jest wyłącznie uprzedzenie przez sąd stron o możliwości zakwalifikowania czynu według innego przepisu prawnego, przewidującego ściganie na wniosek, uzyskanie wniosku o ściganie należy do sądu.”;

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy oraz ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

4) w art. 21 po § 1 dodaje się § 1a i § 1b w brzmieniu:

„§ 1a. O ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw osobom będącym członkami samorządu zawodowego w sprawie o czyn związany z wykonywaniem ich obowiązków zawodowych należy bezzwłocznie zawiadomić właściwy organ tego samorządu.

§ 1b. O wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów należy bezzwłocznie zawiadomić przełożonych tych osób. O wszczęciu postępowania przygotowawczego zawiadamia prokurator.”;

5) w art. 38 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Spór o właściwość między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądami rejonowymi a okręgowymi rozstrzyga sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.”;

6) w art. 55:

a) w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadzrędnego o nieuwzględnieniu zażalenia wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i art. 333 § 1.”,

c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. O wniesieniu aktu oskarżenia zawiadamia się innych pokrzywdzonych znanych sądowi.”,

- d) w § 4 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie:
„Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego jest dopuszczalne jedynie za zgodą pokrzywdzonego, który wniósł akt oskarżenia, a w razie przyłączenia się do postępowania pokrzywdzonego, o którym mowa w § 3 – również tego pokrzywdzonego.”;
- 7) w art. 56:
- a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. Na postanowienie sądu wydane na podstawie § 1 zażalenie nie przysługuje.”,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:
„§ 3. Na postanowienie sądu wydane na podstawie § 2 przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.”;
- 8) w art. 57 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. W sprawie, w której oskarżyciel publiczny nie bierze udziału, niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia.”;
- 9) w art. 81a:
- a) § 3 otrzymuje brzmienie:
„§ 3. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony:
- 1) wniosek o wyznaczenie obrońcy oraz inne dokumenty niezbędne do rozpoznania wniosku mogą być przekazane przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze do właściwego sądu za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej;
  - 2) prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy, w sposób wskazany w art. 137, powiadamia oskarżonego oraz obrońcę o wyznaczeniu obrońcy z urzędu.”,
- b) w § 4 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) tryb przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku”;
- 10) w art. 88 § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny lub radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Pełnomocnika z urzędu wyznacza prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Do pełnomocnika stosuje

się odpowiednio przepisy art. 77, art. 78, art. 81 § 1a–2, art. 81a § 1–3, art. 83, art. 84, art. 86 § 2 oraz przepisy wydane na podstawie art. 81a § 4.”;

11) po art. 95a dodaje się art. 95aa w brzmieniu:

„Art. 95aa. § 1. W sprawach wskazanych w art. 4 § 2–4 Kodeksu karnego orzeka na posiedzeniu sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

§ 2. Przy orzekaniu sąd bierze pod uwagę czyn objęty wyrokiem i przypisany sprawcy na podstawie ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę tego wyroku.

§ 3. Na postanowienie przysługuje zażalenie.”;

12) w art. 95b po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Do posiedzeń stosuje się odpowiednio przepis art. 358.”;

13) art. 96 otrzymuje brzmienie:

„Art. 96. § 1. Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli wykażą interes prawny w rozstrzygnięciu, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W pozostałych wypadkach nie zawiadamia się ich o posiedzeniu, a mogą wziąć w nim udział, jeżeli się stawią, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

14) w art. 100:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie ogłasza się ustnie.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie. Jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone. Przyczynę odstąpienia od ogłoszenia należy wskazać w protokole albo notatce urzędowej z posiedzenia.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wyrok doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia środka zaskarżenia, jeżeli ustawa tak stanowi.”,

d) w § 4 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Postanowienie albo zarządzenie wydane poza rozprawą, od którego przysługuje środek zaskarżenia, doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia tego środka, a postanowienie kończące postępowanie jego stronom, chyba że byli obecni przy ogłoszeniu postanowienia albo zarządzenia.”,

e) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Jeżeli ustawa nie zwalnia od równoczesnego sporządzenia uzasadnienia, orzeczenie i zarządzenie doręcza się lub ogłasza wraz z uzasadnieniem. W wypadku określonym w art. 98 § 2 po ogłoszeniu postanowienia, na wniosek strony obecnej przy ogłoszeniu tego postanowienia, podaje się ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia. Obecne strony należy pouczyć o możliwości złożenia takiego wniosku.”;

15) w art. 117 po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawiał się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy.”;

16) w art. 119 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiada, lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;”;

17) w art. 120 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli pismo nie odpowiada wymogom formalnym, przewidzianym w art. 119 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu, albo brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej, wzywa się osobę, która wniosła pismo, do usunięcia braku w terminie 7 dni.”;

18) w art. 131 § 1 i § 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia bieżą terminy, doręcza się przez:

- 1) operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2188);
- 2) pracownika organu wysyłającego;
- 3) organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności;
- 4) Policję – tylko w razie niezbędnej konieczności.

§ 2. Jeżeli w sprawie ustalono tyłu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przysługujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne

utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub na stronie internetowej sądu albo prokuratury.”;

19) w art. 132 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Na wniosek adresata doręczenie może być dokonane na wskazany przez niego adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1 pkt 1, składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.”;

20) w art. 133:

a) § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Pismo pozostawione w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, adresowane do:

- 1) obrońcy albo pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym,
- 2) osoby, której stan zdrowia uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma w placówce pocztowej

– może zostać odebrane także przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych w rozumieniu tej ustawy.”;

b) po § 2a dodaje się § 2b i § 2c w brzmieniu:

„§ 2b. Stwierdzenie, że stan zdrowia osoby, która udzieliła pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma pozostawionego w placówce pocztowej, następuje na podstawie zaświadczenia lekarza wystawionego na wniosek osoby upoważnionej na podstawie tego pełnomocnictwa. Zaświadczenie wydaje się na czas określony albo bezterminowo.

§ 2c. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, formę zaświadczenia, o którym mowa w § 2b, oraz wzór tego zaświadczenia wystawianego w formie papierowej, mając na uwadze konieczność zapewnienia skuteczności dokonania doręczenia oraz właściwej realizacji gwarancji procesowych adresata pisma.”;

- 21) w art. 139 w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„Przepis ten stosuje się odpowiednio do strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub zaprzestaniu korzystania z niego.”;
- 22) w art. 148a w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności.”;
- 23) w art. 170:
- a) w § 1 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:
„6) wniosek dowodowy został złożony po określonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona.”,
- b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. Nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie § 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.”;
- 24) w art. 185a:
- a) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku.”,
- b) w § 4 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„W takim wypadku przepisu art. 185c nie stosuje się.”;
- 25) w art. 185c:
- a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania.”,

b) § 2–4 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1a, w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. Jeżeli zajdzie konieczność ponownego przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka w związku z wyjściem na jaw okoliczności, o których mowa w § 1a, na jego wniosek przesłuchanie przeprowadza się w sposób wskazany w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania pokrzywdzonego lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą tej samej płci co pokrzywdzony, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.”;

26) w art. 193 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Do instytucji naukowej lub specjalistycznej oraz do osób, które biorą udział w wydaniu opinii tej instytucji, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych.”;

27) w art. 198:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli jest to niezbędne do wydania opinii, sąd lub prokurator udostępnia biegłemu poszczególne dokumenty z akt sprawy lub uwierzytelnione kopie tych dokumentów. Dokumenty mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej. Biegłemu powołanemu z tego względu, że wydana przez innego biegłego opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w niej samej lub między różnymi innymi opiniami w tej samej sprawie, przed wydaniem opinii nie udostępnia się tej innej opinii lub tych innych opinii. Inną opinię lub inne opinie można udostępnić biegłemu, w niezbędnym zakresie, tylko w wyjątkowym,

szczególnie uzasadnionym wypadku, gdy przedmiot opinii powołanego biegłego bezpośrednio dotyczy treści tej innej opinii lub tych innych opinii.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i § 1b w brzmieniu:

„§ 1a. W wypadku udostępnienia biegłemu dokumentów z akt sprawy, również w postaci elektronicznej, lub uwierzytelnionych kopii tych dokumentów, o których mowa w § 1, sporządza się w formie notatki urzędowej wykaz dokumentów, których oryginały, postać elektroniczna lub uwierzytelnione kopie zostały przed wydaniem opinii udostępnione biegłemu. Notatka powinna być podpisana przez osobę sporządzającą z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego oraz załączona do akt sprawy.

§ 1b. W miarę potrzeby biegłego wzywa się do udziału w przeprowadzeniu dowodów.”;

28) w art. 213 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód i źródła dochodu, dane o jego karalności oraz, w miarę możliwości, numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile został nadany.”;

29) w art. 219 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W celu znalezienia rzeczy wymienionych w § 1 i pod warunkiem określonym w tym przepisie oraz z uwzględnieniem zasad i granic określonych w art. 227 można też dokonać przeszukania osoby, jej odzieży i podręcznych przedmiotów.”;

30) w art. 293 w § 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Przepis art. 254 § 2 stosuje się odpowiednio.”;

31) w art. 299a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej.”;

32) w art. 300 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przed pierwszym przesłuchaniem albo niezwłocznie po ustaleniu pokrzywdzonego, jeżeli odstępuje się od jego przesłuchania, poucza się pokrzywdzonego o posiadaniu statusu strony procesowej w postępowaniu przygotowawczym oraz o wynikających z tego uprawnieniach, w szczególności: do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia i warunkach uczestniczenia w tych czynnościach, określonych w art. 51, art. 52 i art. 315–318, do korzystania z pomocy pełnomocnika, w tym do złożenia wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w okolicznościach wskazanych w art. 78, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 156, art. 204, art. 306 i art. 315a oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 138 i art. 139. Pouczenie obejmuje również informację o: możliwościach naprawienia szkody przez oskarżonego lub uzyskania kompensaty państwowej, dostępie do pomocy prawnej, dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), pomocy przewidzianej w art. 43 § 8 Kodeksu karnego wykonawczego, możliwości wydania europejskiego nakazu ochrony, organizacjach wsparcia pokrzywdzonych, treści art. 337a oraz możliwości zwrotu kosztów poniesionych w związku z udziałem w postępowaniu. Pouczenie należy wręczyć pokrzywdzonemu na piśmie; pokrzywdzony otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem. W razie odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego pouczenie podlega doręczeniu.”;

33) po art. 315 dodaje się art. 315a w brzmieniu:

„Art. 315a. Od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka można odstąpić, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych. Pokrzywdzony, który nie był przesłuchany w charakterze świadka, powinien zostać przesłuchany w tym charakterze, jeżeli tego zażąda, chyba że uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania.”;

34) w art. 325h dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Przepis art. 315a stosuje się.”;

35) w art. 330 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do

prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i § 1a, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 – o czym należy go pouczyć.”;

36) w art. 332 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, w tym numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub informację o ich nieposiadaniu przez oskarżonego lub niemożności ich ustalenia, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego;”;

37) w art. 333:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Prokurator może wnieść o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków, o których mowa w art. 350a.”,

b) w § 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Należy również podać numery telefonów, telefaksów i adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić.”,

c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Do aktu oskarżenia dołącza się listę pokrzywdzonych, którzy złożyli wnioski na podstawie art. 299a § 2.”;

38) w art. 334 w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 343, art. 343a i art. 378a oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie.”;

39) w art. 337a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Na wniosek pokrzywdzonego należy poinformować go o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej.”;

40) w art. 339 w § 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wydania postanowienia o niewłaściwości sądu;”;

41) w art. 340 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Na postanowienie w przedmiocie przepadku przysługuje zażalenie stronom i osobie, od której przedmioty te odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie.”;

42) w art. 342 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyroku warunkowo umarzającym postępowanie należy dokładnie określić czyn przypisany sprawcy, jego kwalifikację prawną oraz oznaczyć okres próby.”;

43) w art. 343 § 5a otrzymuje brzmienie:

„§ 5a. Przed uwzględnieniem wniosku, o którym mowa w art. 335, sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5.”;

44) w art. 343a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wypadku złożenia przez oskarżonego wniosku, o którym mowa w art. 338a, o terminie posiedzenia zawiadamia się strony i pokrzywdzonego, przesyłając im odpis wniosku.”;

45) po art. 343a dodaje się art. 343b w brzmieniu:

„Art. 343b. Postanowienia o nieuwzględnieniu wniosków, o których mowa w art. 335, art. 336 § 1 oraz art. 338a, mogą być również wydane na posiedzeniu, o którego terminie nie zawiadomiono uczestników uprawnionych do stawiennictwa.”;

46) po art. 350 dodaje się art. 350a w brzmieniu:

„Art. 350a. Przewodniczący może zaniechać wezwania na rozprawę świadków, którzy zostali przesłuchani, przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył. Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182.”;

47) w art. 353 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Doręczając oskarżonemu wezwanie na rozprawę albo zawiadomienie o jej terminie, poucza się go o treści przepisów art. 100 § 3 i § 4, art. 374, art. 376, art. 377, art. 378a, art. 419 § 1, art. 422 i art. 447 § 5.”;

48) w art. 368 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Wniosku o dopuszczenie tego samego dowodu, zgłoszonego ponownie po oddaleniu poprzedniego wniosku, nie rozpoznaje się, jeżeli został on oparty na tych samych podstawach faktycznych. Okoliczność tę stwierdza się w protokole.”;

49) w art. 377 w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie lub na posiedzeniu jest obowiązkowa, zawiadomiony o terminie rozprawy lub posiedzenia oświadcza, że nie weźmie udziału w rozprawie lub w posiedzeniu, uniemożliwia doprowadzenie go na rozprawę lub na posiedzenie albo zawiadomiony o nich osobiście nie stawia się na rozprawę lub na

posiedzenie bez usprawiedliwienia, sąd może prowadzić postępowanie bez jego udziału; sąd może jednak zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego.”;

50) po art. 378 dodaje się art. 378a w brzmieniu:

„Art. 378a. § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany.

§ 3. Jeżeli sąd przeprowadził postępowanie dowodowe podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy w wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżony lub obrońca może najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był prawidłowo zawiadomiony przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności. Prawo do złożenia wniosku nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono postępowanie dowodowe na podstawie § 1, była nieusprawiedliwiona.

§ 4. W razie niezłożenia wniosku w terminie, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie jest dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy.

§ 5. We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca ma obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony.

§ 6. W razie uwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 5, sąd przeprowadza dowód uzupełniająco, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony.

§ 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności

oraz o treści przepisów § 4 i § 5, a także umożliwia mu wypowiedzenie się co do tej kwestii.”;

51) w art. 384 w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Pokrzywdzony może wziąć udział w rozprawie, jeżeli się stawi, i pozostać na sali, choćby miał składać zeznania jako świadek.”;

52) w art. 386 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli oskarżony bierze udział w rozprawie głównej, przewodniczący, po przedstawieniu zarzutów oskarżenia, poucza go o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.”;

53) w art. 387 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Przed uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5.”;

54) w art. 391 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawił się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 350a, a także wtedy, gdy świadek zmarł, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.”;

55) w art. 394:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dane dotyczące osoby oskarżonego oraz wyniki wywiadu środowiskowego odczytuje się na żądanie oskarżonego lub obrońcy.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie odczytuje się:

- 1) na wniosek strony, która nie miała możliwości zapoznania się z ich treścią; przepis art. 392 § 2 stosuje się odpowiednio, lub
- 2) gdy sąd uzna to za niezbędne.”;

56) po art. 394 dodaje się art. 394a w brzmieniu:

„Art. 394a. Protokoły i dokumenty, o których mowa w art. 389 § 1 i § 3, art. 391 § 1 i § 2, art. 392 § 1, art. 393, art. 393a i art. 394 § 1, odczytuje przewodniczący lub na jego zarządzenie członek składu orzekającego bądź protokolant.”;

57) art. 395 otrzymuje brzmienie:

„Art. 395. Jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie właściwości dowodów rzeczowych, na wniosek strony lub gdy sąd uzna to za niezbędne, sprowadza się je na salę rozpraw i udostępnia stronom, a w razie potrzeby – świadkom i biegłym.”;

58) w art. 396:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli strona wniosła o sprowadzenie dowodu rzeczowego lub sąd uznał to za niezbędne, a zapoznanie się z dowodem rzeczowym przez pełny skład sądu napotyka znaczne trudności albo jeżeli strony wyrażają na to zgodę, sąd wyznacza do tej czynności sędziego ze swego składu albo sąd wezwany.”;

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie dopuszczenia dowodu z oględzin.”;

c) w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W czynnościach wskazanych w § 1–2 mają prawo brać udział strony, obrońcy i pełnomocnicy.”;

d) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Sędzia wyznaczony lub sąd wezwany może przeprowadzić także inny dowód, którego potrzeba wyłoni się w toku czynności wskazanej w § 1, § 1a lub § 2.”;

59) w art. 401 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Każdorazowa przerwa w rozprawie może trwać nie dłużej niż 42 dni.”;

60) w art. 405 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2–4 w brzmieniu:

„§ 2. Z chwilą zamknięcia przewodu sądowego ujawnione są bez odczytywania wszystkie protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie, które nie zostały odczytane.

§ 3. Protokołami i dokumentami, o których mowa w § 2, są protokoły i dokumenty:

- 1) wskazane przez oskarżyciela w akcie oskarżenia jako dowody, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się on domaga, z wyjątkiem tych, co do których sąd oddalił wniosek dowodowy;
- 2) wskazane we wniosku dowodowym strony, który został uwzględniony;
- 3) dopuszczone przez sąd z urzędu.

§ 4. O ujawnieniu bez odczytywania protokołów i dokumentów zamieszcza się wzmiankę w protokole rozprawy. Wskazywanie poszczególnych protokołów i dokumentów nie jest konieczne.”;

61) w art. 418:

a) po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:

„§ 1b. Jeżeli ze względu na obszerność wyroku jego ogłoszenie wymagałoby zarządzenia przerwy lub odroczenia rozprawy, przewodniczący, ogłaszając wyrok, może poprzestać na zwięzłym przedstawieniu rozstrzygnięcia sądu oraz zastosowanych przepisów ustawy karnej. Przed ogłoszeniem wyroku przewodniczący uprzedza obecnych o takim sposobie ogłoszenia wyroku i o jego przyczynie oraz poucza o możliwości zapoznania się z pełną treścią wyroku po jego ogłoszeniu w sekretariacie sądu.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Po ogłoszeniu przewodniczący lub jeden z członków składu orzekającego podaje ustnie najważniejsze powody wyroku, chyba że na ogłoszeniu nikt się nie stawił.”;

62) w art. 420 § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Jeżeli wyrok nie zawiera rozstrzygnięcia co do przypadku, zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności, okresu zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okresu stosowania środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276, nałożenia obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu albo dowodów rzeczowych, sąd orzeka o tym postanowieniem na posiedzeniu.

§ 2. Jeżeli sąd nieprawidłowo zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności, okres zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okres stosowania środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276, stosuje się odpowiednio przepis § 1.

§ 3. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, jeżeli jego przedmiotem jest rozstrzygnięcie co do przypadku albo dowodów rzeczowych. Oskarżonego aresztowanego sprowadza się na posiedzenie tylko wtedy, gdy prezes sądu lub sąd uzna to za konieczne.”;

63) w art. 423 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Uzasadnienie wyroku powinno być sporządzone w ciągu 14 dni od daty wpływu do sądu wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w wypadku sporządzenia uzasadnienia z urzędu – od daty ogłoszenia wyroku; w sprawie zawilej lub z innej ważnej przyczyny, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.”;

64) w art. 424 dodaje się § 4 i § 5 w brzmieniu:

„§ 4. Uzasadnienie wyroku sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza uzasadnienia wyroku oraz sposób jego wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nim niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwe dokonanie kontroli odwoławczej.”;

65) w art. 426 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Od postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wydanego na skutek zażalenia, a także od wydanego w toku postępowania odwoławczego postanowienia o przeprowadzeniu obserwacji, zastosowaniu środka zapobiegawczego, nałożeniu kary porządkowej, zawieszeniu postępowania oraz w przedmiocie kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekł sąd odwoławczy, przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego. Jeżeli zaskarżone postanowienie wydał sąd w składzie jednego sędziego, zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów, chyba że zażalenie dotyczy postanowienia o nałożeniu kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu.”;

66) w art. 427 po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W środku odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu, chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których

mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.”;

67) w art. 437 w § 1 uchyla się zdanie drugie;

68) w art. 438:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) obrazy przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu;”;

b) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) obrazy przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w pkt 1, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia;”;

69) w art. 442 w § 3 dodaje się zdanie drugie i trzecie w brzmieniu:

„Wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania mogą dotyczyć wyłącznie dowodów i innych czynności, które powinny być przeprowadzone, lub okoliczności, które należy wyjaśnić. Wskazania sądu odwoławczego nie mogą dotyczyć sposobu oceny poszczególnych dowodów.”;

70) po art. 443 dodaje się art. 443a w brzmieniu:

„Art. 443a. § 1. Do zaskarżenia uzasadnienia orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy art. 438 i art. 440.

§ 2. Środkiem odwoławczym od uzasadnienia orzeczenia jest zażalenie, jeżeli nie wniesiono apelacji. W razie wniesienia apelacji i zażalenia – zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy łącznie z apelacją.

§ 3. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia sąd orzeka o utrzymaniu w mocy lub zmianie zaskarżonego uzasadnienia w całości lub w części.”;

71) w art. 446 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.”;

72) w art. 447 dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Podstawą apelacji nie mogą być wyłącznie zarzuty, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626. Przepisy art. 118 § 1 i § 2 stosuje się.”;

73) w art. 449 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, sąd odwoławczy orzeka na rozprawie jednoosobowo, chyba że zaskarżone orzeczenie sąd pierwszej instancji wydał w innym składzie niż w składzie jednego sędziego.”;

74) w art. 449a:

a) w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Kwestie te mogą dotyczyć uzupełnienia zakresu uzasadnienia o inne części wyroku w wypadkach, o których mowa w art. 423 § 1a, lub uzupełnienia treści zawartych w uzasadnieniu w tym zakresie, w którym zostało ono sporządzone.”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Strona, która wniosła apelację, może ją uzupełnić w terminie 14 dni od daty doręczenia jej uzupełnionego uzasadnienia.”;

75) w art. 452 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy również, jeżeli:

- 1) przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie;
- 2) dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać, lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać.

Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.”;

76) w art. 453 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli na rozprawę stawili się jedynie uczestnicy postępowania, sąd może na wniosek lub za zgodą obecnych stron odstąpić od ustnego sprawozdania. Jeżeli na rozprawę nie stawili się nikt, sąd może odstąpić od ustnego sprawozdania. W tych wypadkach przewod sądowy rozpoczyna ogłoszenie postanowienia o odstąpieniu od ustnego sprawozdania.”;

77) w art. 454:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie.”,

b) uchyla się § 3;

78) w art. 457 w § 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Przepisy art. 424 § 4 i § 5 stosuje się odpowiednio.”;

79) w art. 491 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia; w takim wypadku prowadzący posiedzenie postępowanie umarza.”;

80) w art. 496 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia.”;

81) w art. 504 w § 2 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Jeżeli wyrok nakazowy zawiera uzasadnienie, przepisy art. 424 § 4 i § 5 stosuje się odpowiednio.”;

82) art. 505 otrzymuje brzmienie:

„Art. 505. § 1. Odpis wyroku nakazowego doręcza się oskarżycielowi i pokrzywdzonemu, a oskarżonemu i jego obrońcy – wraz z odpisem aktu oskarżenia. W każdym wypadku odpis tego wyroku doręcza się prokuratorowi.

§ 2. Wraz z odpisem wyroku należy doręczyć pouczenie przytaczające przepisy o prawie, terminie i sposobie wniesienia sprzeciwu oraz skutkach jego niewniesienia. Pokrzywdzonego należy ponadto pouczyć, że warunkiem wniesienia sprzeciwu jest złożenie w terminie, o którym mowa w art. 506 § 1, i nie później niż jednocześnie ze sprzeciwem oświadczenia, że będzie on działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 3. Przepisy art. 131 § 2 i § 3 stosuje się odpowiednio.”;

83) w art. 517h:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty ogłoszenia wyroku,

a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie wyroku – od daty jego doręczenia. Wniosek można również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia.”,

b) w § 2 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Przepisy art. 424 § 4 i § 5 stosuje się odpowiednio.”;

84) w art. 517i § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd stwierdza, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, a dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności, może – uchylając wyrok – przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.”;

85) w art. 518 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Przepisu art. 457 § 3 zdanie drugie nie stosuje się do wyroków wydawanych przez Sąd Najwyższy.”;

86) w art. 526 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora, Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich albo Rzecznika Praw Dziecka, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.”;

87) w art. 535 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Kasacja może być uwzględniona w całości na posiedzeniu bez udziału stron w razie jej oczywistej zasadności.”;

88) po art. 536 dodaje się art. 536a w brzmieniu:

„Art. 536a. Nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 zdanie pierwsze.”;

89) art. 539f otrzymuje brzmienie:

„Art. 539f. Przepisy art. 425 § 3 i § 4, art. 428 § 1, art. 431, art. 432, art. 435, art. 436, art. 442 § 1 i § 3, art. 457 § 1 i § 3 zdanie pierwsze, art. 525 § 1, art. 526, art. 527 § 1–4, art. 528 § 1, art. 530 § 2 i § 3, art. 531, art. 534 § 1 i art. 536, a także przepisy wydane na podstawie art. 527 § 5, stosuje się odpowiednio.”;

90) w art. 545 § 1 i § 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu o wznowienie stosuje się odpowiednio przepisy art. 425 § 2 zdanie pierwsze, § 3 i § 4, art. 429, art. 430 § 1, art. 431, art. 432, art. 435, art. 442, art. 456, art. 457 § 1 i § 3 zdanie pierwsze, art. 529, art. 530, art. 532 i art. 538, a w razie

wznowienia postępowania na korzyść oskarżonego stosuje się odpowiednio przepisy art. 434 i art. 443.

§ 2. Wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy art. 446 stosuje się odpowiednio.”;

91) w art. 552 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania, kasacji lub skargi nadzwyczajnej został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien był ponieść.”;

92) w art. 554:

a) po § 2 dodaje się § 2a i § 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Stronami w postępowaniu są: wnioskodawca, prokurator oraz Skarb Państwa.

§ 2b. Organem reprezentującym Skarb Państwa jest:

- 1) prezes sądu, w którym wydano ostatecznie orzeczenie kończące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności karnej, stosowania środka zapobiegawczego, środka zabezpieczającego lub zatrzymania, albo
- 2) prezes sądu pierwszej instancji, w którym wydano zmienione orzeczenie – jeżeli orzeczeniem, o którym mowa w pkt 1, zmieniono orzeczenie sądu pierwszej instancji i zastosowano środek, w związku z którym nie przysługuje odszkodowanie w myśl niniejszego rozdziału, albo
- 3) organ, który dokonał zatrzymania – jeżeli sąd uwzględnił zażalenie na zatrzymanie albo jeżeli sąd nie rozpoznawał zażalenia na zatrzymanie.”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. O terminie rozprawy zawiadamia się wnioskodawcę, prokuratora oraz organ reprezentujący Skarb Państwa, przesyłając odpis wniosku.”;

93) w art. 607e po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Osoba ścigana nie może cofnąć zgody ani oświadczenia, o których mowa w § 3 pkt 6 i 7.”;

94) w art. 611 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Jeżeli nie można ustalić właściwości według zasad określonych w § 2, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.”;

95) w art. 632a dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W razie umorzenia postępowania ze względu na cofnięcie wniosku o ściganie po rozpoczęciu przewodu sądowego, sąd może orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652, 1010, 1387 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 125) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wyrok oraz postanowienia wydane w trybie art. 420 Kodeksu postępowania karnego, dotyczące przepadku albo dowodów rzeczowych, stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

2) w art. 28 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, nawiązki i należności sądowe podlegają zaspokojeniu z osobistego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego. Niemożność zaspokojenia z majątku osobistego skazanego stwierdza się w protokole.”;

3) w art. 182 w § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli skazany wykonuje zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów, o orzeczeniu sąd zawiadamia ponadto bezzwłocznie pracodawcę, u którego skazany jest zatrudniony.”;

4) w art. 242 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Określenie sąd bez bliższego sprecyzowania oznacza sąd powszechny lub wojskowy określony w art. 3 § 1, z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 6 § 1, art. 7, art. 8 § 2, art. 9 § 3 i § 4, art. 10, art. 11 § 1, art. 13, art. 15 oraz art. 18–24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego lub innego sądu właściwego na podstawie niniejszego kodeksu.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1958, 2192, 2193, 2227 i 2354) w art. 122 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) przez wyrażenie „prokurator” w art. 18 § 2, art. 19 § 1 zdanie pierwsze, § 2 i 4, art. 20 § 1 i 1b, art. 23, art. 71 § 2, art. 87 § 3, art. 93 § 3, art. 135, art. 156 § 5, art. 158, art. 160 § 4, art. 192 § 2, art. 198 § 1, art. 215, art. 218 § 1 zdanie pierwsze, art. 231 § 1, art. 232 § 1, art. 232a § 2, art. 236, art. 281, art. 282 § 1 pkt 1, art. 285 § 1a, art. 288 § 1, art. 290 § 1 i 2, art. 293 § 1 i 4, art. 299 § 3, art. 308 § 1, art. 317 § 2, art. 323 § 1 i 3, art. 324 § 1 i 2, art. 325e § 2 zdanie drugie, art. 327 § 1 i 3, art. 333 § 2, art. 336 § 1 i 3, art. 340 § 2, art. 341 § 1 i 2, art. 343a § 2 zdanie drugie, art. 387 § 2, art. 441 § 4, art. 446, art. 448, art. 505, art. 526 § 2, art. 527 § 1, art. 530 § 4 i 5, art. 545 § 2, art. 550 § 2, art. 570, art. 571 § 2, art. 611fs, art. 618 § 1 pkt 2 oraz art. 626a Kodeksu postępowania karnego rozumie się także „finansowy organ postępowania przygotowawczego”;

Art. 4. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 16 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do wyłączenia sędziego i referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 40, art. 41, art. 41a i art. 42 § 1–3 Kodeksu postępowania karnego.”;

2) w art. 35 uchyla się § 3;

3) w art. 44 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przeszukania osoby, jej odzieży lub podręcznych przedmiotów. Przeszukanie osoby odbywa się z uwzględnieniem zasad i granic określonych w art. 227 Kodeksu postępowania karnego.”;

4) w art. 59 w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania służy zażalenie ujawnionemu pokrzywdzonemu oraz organowi, który wniósł wniosek o ukaranie.”;

5) w art. 107 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Uzasadnienie wyroku zmieniającego lub utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji sporządza się wyłącznie na żądanie strony, złożone w terminie zawitym 7 dni od daty wydania wyroku przez sąd odwoławczy.”.

---

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1039, 1387, 1467, 1481 i 2077 oraz z 2019 r. poz. 76.

Art. 5. W razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

Art. 6. Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Art. 7. Przepisy ustaw wymienionych w art. 1–4 niniejszej ustawy, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 8. Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie.

Art. 9. Zawiadomień określonych w art. 21 § 1a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz zawiadomień określonych w art. 182 § 1 zdanie drugie ustawy, o której mowa w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, dokonuje się, jeżeli postępowanie zostało ukończone po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 10. Postępowania wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na skutek wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego do czasu rozpoznania zażalenia prowadzi się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. 11. Zawiadomień określonych w art. 55 § 2a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, dokonuje się, jeżeli akt oskarżenia został wniesiony po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 12. Przepisów art. 198 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się, jeżeli postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego zostało wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 13. W postępowaniach sądowych toczących się w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, niezwłocznie po dniu jej wejścia w życie właściwy sąd przekazuje oskarżonemu pisemne pouczenie o treści przepisów wskazanych w art. 353 § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 14. Jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy istnieje obowiązek sporządzenia uzasadnienia wyroku, a do dnia wejścia w życie tej ustawy nie zostało ono

sporządzone, do jego sporządzenia stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia zarządzi sporządzenie uzasadnienia na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. 15. W postępowaniach wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na skutek wniesienia apelacji do czasu jej rozpoznania nie stosuje się przepisów art. 427 § 3a, art. 447 § 6 i art. 452 § 2 pkt 2 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 16. Przepisów art. 505 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się, jeżeli wyrok nakazowy został wydany przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 17. Postępowania, o których mowa w rozdziale 58 ustawy, o której mowa w art. 1, toczą się do zakończenia postępowania w danej instancji na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. 18. Do wyroku w sprawie o wykroczenie wydanego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie stosuje się przepisu art. 107 § 2 ustawy, o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 19. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 81a § 4, art. 185d § 2 i art. 300 § 4 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 81a § 4, art. 185d § 2 i art. 300 § 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Cele projektu

Niniejszy projekt ma na celu usprawnienie postępowania karnego, wyeliminowanie dostrzeżonych usterek i błędów legislacyjnych, które występują w ustawie procesowej, oraz dostosowanie regulacji procesowych do wyzwań wynikających z rozwoju technologicznego. W szczególności chodzi o rezygnację ze zbędnego formalizmu procesowego, wprowadzenie ułatwień dla uczestników postępowania związanych z udziałem w nim, zapobieżenie obstrukcji procesowej stron i szersze zabezpieczenie interesu społecznego w postępowaniu.

Zasadniczym zamierzeniem projektodawców jest stworzenie warunków do szybszego załatwiania spraw w postępowaniu sądowym. Jest przy tym oczywiste, że tendencja do zdynamizowania rozpoznawania spraw przed sądami nie może się odbywać kosztem gwarancji procesowych stron, w szczególności oskarżonego, oraz zasady rzetelnego procesu. Wśród postulowanych rozwiązań należy wskazać przede wszystkim na ograniczenie zasady bezpośredniości na rozprawie głównej, w takim stopniu, w którym nie będzie ono mieć negatywnego wpływu na prawidłowość ustaleń faktycznych. Sąd będzie miał zatem możliwość w większym stopniu podjęcia decyzji co do tego, które dowody osobowe powinny być przeprowadzone bezpośrednio na rozprawie, a w odniesieniu do których byłoby wystarczające ujawnienie treści protokołów ich uprzedniego przesłuchania. Podobnie, jeżeli nie będzie to konieczne, sąd nie będzie miał obowiązku sprowadzenia na salę rozpraw dowodów rzeczowych. Za zupełnie zbędny formalizm uznano istniejącą aktualnie konieczność wymieniania przez sąd na rozprawie wszystkich dokumentów, które zostają zaliczone w poczet materiału dowodowego bez odczytywania – wystarczające jest, by – skoro ich zakres jest znany – zostały one uznane za dowody ujawnione na rozprawie z mocy prawa. Wskazane propozycje powinny w praktyce znacznie przyspieszyć bieg postępowania karnego, a zauważyć trzeba jednocześnie, że nie stoją w kolizji z gwarancjami procesowymi stron.

Niezmiernie ważne znaczenie w kontekście zapewnienia prawidłowego, terminowego i niezakłóconego biegu postępowania karnego jest, w ocenie projektodawców, przeciwdziałanie możliwości obstrukcji procesowej stron oraz zapobieganie zbędnemu powtarzaniu czynności dowodowych. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje

kwestia unikania ponownego wzywania świadków do sądu, w sytuacji gdy świadek stawił się, a po stronie sądu zaistniały przeszkody do przeprowadzenia czynności dowodowej. Proponuje się zatem, by – nawet w razie zaistnienia obiektywnej przeszkody do rozpoznania sprawy w postaci usprawiedliwionej nieobecności strony – sąd mógł przeprowadzić w niezbędnym zakresie dowody, nie byłby zaś w takich warunkach uprawniony do dokonywania innych czynności procesowych. Jeżeli po ustaniu okresu usprawiedliwionej niemożności brania udziału w postępowaniu strona wykaże, że sposób przesłuchania naruszył jej gwarancje procesowe, byłaby ona uprawniona do domagania się uzupełnienia tej czynności w jej obecności w stosownym zakresie.

Projekt ustawy zmierza również do zlikwidowania zbędnych formalizmów w postępowaniu, których istnienie samo przez się przedłuża w praktyce bieg postępowania. Chodzi przede wszystkim o wprowadzenie ujednoczonych formularzy uzasadnień wyroków sądów pierwszej i drugiej instancji. Należy zważyć na to, że prawidłowo opracowane wzory formularzy pozwolą na zawarcie w nich wszelkich wymaganych ustawą procesową treści, które są niezbędne dla wyjaśnienia powodów wydania danego wyroku, wywiedzenia środka zaskarżenia oraz oceny zasadności tego wyroku przez sąd odwoławczy. W praktyce uzasadnienia wyroków są bardzo obszerne, liczą po kilkanaście – kilkadziesiąt, a nierzadko i po kilkaset stron, a ich sporządzenie zajmuje sędziom wiele czasu. Co więcej – w razie gdy sędzia w tym samym czasie kończy więcej spraw i wpływają w nich wnioski o sporządzenie uzasadnienia wyroku – skumulowanie prac nad nimi powoduje wydłużenie postępowania w tych sprawach nieraz przez wiele tygodni.

W projekcie przewiduje się także mechanizmy przyspieszenia prowadzenia postępowań przygotowawczych, szczególnie w skomplikowanych sprawach, w których występuje wielu pokrzywdzonych. Aktualnie przepisy postępowania (arg. z art. 325h k.p.k.) wymagają przesłuchania w charakterze świadka wszystkich ujawnionych pokrzywdzonych, niezależnie od znaczenia ich zeznań dla ustaleń faktycznych. W znacznym stopniu wydłuża to postępowanie oraz powoduje konieczność zaangażowania do tej czynności funkcjonariuszy często z terenu całego kraju. Niejednokrotnie z dowodowego punktu widzenia, biorąc pod uwagę perspektywę dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych, przesłuchanie pokrzywdzonych w charakterze świadków jest zbędne. W związku z tym proponuje się wprowadzenie

możliwości odstąpienia od takiego przesłuchania pokrzywdzonego, którego zeznania nie miałyby istotnego znaczenia dla dokonania ustaleń faktycznych. Należy zaznaczyć, że nie spowoduje to ograniczenia praw takiego pokrzywdzonego jako strony postępowania przygotowawczego.

Kolejnym zespołem zagadnień, do którego odnosi się projekt, jest wzmocnienie pozycji pokrzywdzonego w procesie karnym. W ocenie projektodawców, należy dążyć do urealnienia zasady równości broni między stroną bierną i czynną procesu, w szczególności wyposażenia pokrzywdzonego w instrumenty pozwalające w szerszym zakresie oddziaływać na przebieg postępowania. W ramach tej problematyki na uwagę zasługują przede wszystkim przedłużenie terminu, do którego pokrzywdzony w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek może ów wniosek cofnąć – aż do czasu zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Skoro postępowanie w tych sprawach może być wszczynane wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego, powinien on mieć możliwość późniejszej weryfikacji zasadności złożenia swojego oświadczenia woli, tak aby proces nie toczył się wbrew woli pokrzywdzonego, niezainteresowanego postępowaniem. Proponuje się poza tym wprowadzenie obowiązku doręczania odpisu wyroku nakazowego pokrzywdzonemu, tak by realnie umożliwić mu podjęcie decyzji, czy chce on występować w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Aktualnie, jeżeli pokrzywdzony samodzielnie nie dowiaduje się odnośnie do stanu sprawy, nie ma informacji o upływie terminu prekluzyjnego do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego, a tym samym nabyciu statusu strony postępowania. Projekt przewiduje także wprowadzenie instrukcyjnego 14-dniowego terminu do przesłuchania przez sąd małoletniego pokrzywdzonego szczególnie ciężkimi przestępstwami, przede wszystkim przeciwko wolności seksualnej (art. 185a i art. 185b k.p.k.). Celem tej propozycji jest maksymalne zredukowanie traumatycznych przeżyć i dyskomfortu psychicznego małoletnich pokrzywdzonych.

Projekt przewiduje również ułatwienia dla uczestników postępowania o istotnym znaczeniu praktycznym, wynikającym zwłaszcza z dostosowania istniejących regulacji do aktualnych uwarunkowań społecznych. W tym zakresie warto wskazać na propozycję wprowadzenia możliwości upoważnienia przez osobę niepełnosprawną, obłożnie chorą dowolnie wybranej osoby do odbioru pism na poczcie, a także powszechne umożliwienie wskazania przez każdego uczestnika procesu skrytki

pocztowej do skutecznego doręczenia pism. Na uwagę zasługuje także zobowiązanie uczestników postępowania do wskazywania swoich adresów poczty elektronicznej. Co prawda, doręczanie pism procesowych w formie elektronicznej ma charakter subsydiarny i z uwagi na kwestię bezpieczeństwa korespondencji powinno być stosowane w sytuacji, gdy następują problemy z dochowaniem tradycyjnej formy, to jednak zasadniczą wartością dla skuteczności doręczeń będzie to, czy organ procesowy uzyska niebudzącą wątpliwości informację o możliwości takiego doręczenia subsydiarnego. Projekt nie dokonuje zaś żadnych zmian, jeżeli chodzi o regulacje dotyczące sposobu wykonywania doręczeń drogą elektroniczną.

W ramach tendencji do wzmożenia ochrony interesu społecznego proponuje się wprowadzenie organu biorącego udział w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, którego zadaniem byłoby dbanie o interesy majątkowe Skarbu Państwa w postępowaniu odszkodowawczym.

II. Uzasadnienie zmian poszczególnych przepisów

Oдноśnik nr 1

W niniejszej ustawie nowelizuje się również odnośnik 1 do tytułu ustawy podstawowej celem wskazania, że Kodeks postępowania karnego realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w *sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym*. Dyrektywa 2016/343 nie wymagała wdrożenia, albowiem obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania karnego realizują jej postanowienia. Taka technika legislacyjna została wcześniej zastosowana w ustawie z dnia 10 stycznia 2018 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 201).

Art. 12 § 3

W obecnym stanie prawnym pokrzywdzony przestępstwem ściganym na wniosek ma prawo oświadczyć, że cofa swój wniosek o ściganie sprawcy przestępstwa do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Zdaniem projektodawcy, ograniczenie takie jest нефункциjonalne, a dodatkowo strony często dochodzą do ugody na dalszym etapie postępowania i pokrzywdzony, który posiada wolę cofnięcia wniosku, nie może tego zrobić. Regulacja taka sprawia wrażenie

swoistego wymuszenia skargi, dlatego proponuje się zmienić § 3 w art. 12 k.p.k., przez wydłużenie wspomnianego ograniczenia czasowego aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Nie przekonuje bowiem często podnoszony argument, że dopiero na etapie postępowania sądowego (gdy oskarżony zorientuje się, kto go pomawia) dochodzi do prób wpływania na pokrzywdzonego. Z zasady wiadomo bowiem na czyją szkodę zostało popełnione przestępstwo, a sąd ma prawo nie uwzględnić wymuszonego cofnięcia wniosku. Ponadto niezbędny dla cofnięcia wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego będzie brak sprzeciwu oskarżyciela publicznego obecnego na rozprawie lub posiedzeniu, co ma przeciwdziałać instrumentalnemu traktowaniu tej instytucji. Dodatkowo zmiana ta jest zgodna z zamierzeniem, aby wzmocnić konsensualny charakter postępowania w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym.

Art. 13

Projektowana zmiana przez dodanie § 2 w art. 13 k.p.k. nakłada na oskarżyciela, jako gospodarza postępowania przygotowawczego, obowiązek uzyskania wniosku o ściganie. Stąd w postępowaniu przygotowawczym starania o uzyskanie wniosku o ściganie powinien podjąć prokurator, a nie Policja bądź inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Tym bardziej nie można obowiązku tego przerzucić na sąd, szczególnie że dalsza część projektowanego przepisu obowiązek taki statuuje wobec sądu w przypadku uprzedzenia stron o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu.

Brak wniosku o ściganie jest negatywną przesłanką postępowania – art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. Aktualnie zgodnie z art. 13 k.p.k. uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela. Ustawa nie reguluje natomiast kwestii, który podmiot jest zobowiązany do uzyskania wniosku o ściganie, co oznacza, że o złożenie takiego wniosku powinien się zwrócić kierowniczy organ procesowy w aktualnym stadium postępowania. Projekt proponuje wyraźne uregulowanie tej kwestii, nakładając ten obowiązek, co do zasady, na oskarżyciela. Jeżeli zatem wniosek o ściganie nie został przyjęty w postępowaniu przygotowawczym, w fazie postępowania jurysdykcyjnego to oskarżyciel powinien zwrócić się do uprawnionego o złożenie wniosku o ściganie pod rygorem umorzenia postępowania. Jedyne wyjątek przewidziano w sytuacji, gdy potrzeba uzyskania wniosku o ściganie wyniknie

z odmiennego niż oskarżyciela zapatrywania sądu co do kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu. Wówczas nieuzyskanie wniosku o ściganie w postępowaniu przygotowawczym nie łączy się z żadnym zaniedbaniem procesowym oskarżyciela, wniosek powinien zatem uzyskać sąd.

Art. 21

Dodanie § 1a w art. 21 k.p.k. rozciąga obowiązek zawiadamiania o ukończeniu postępowania na toczące się z urzędu przeciw osobom będącym członkami samorządu zawodowego, podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej, o czyn związany z wykonywaniem ich obowiązków zawodowych. Zawiadamianie w tym zakresie jest szczególnie ważne, gdyż popełnienie takiego przestępstwa (a nierzadko już samo prowadzenie postępowania karnego w stosunku do oskarżonego) może stanowić (i najczęściej stanowi) podstawę do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego w stosunku do sprawcy, również pod kątem uchybienia godności zawodu.

Proponuje się ponadto uzupełnienie treści art. 21 k.p.k. o dodanie § 1b, wedle którego o wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów należy bezzwłocznie zawiadomić przełożonych tych osób. O wszczęciu postępowania przygotowawczego zawiadamia prokurator. Propozycja ta nawiązuje do uregulowania istniejącego już w systemie polskiego prawa karnego procesowego przed wejściem w życie aktualnie obowiązującego kodeksu. Dokonanie zawiadomień określonych w tym przepisie ma umożliwić rozważenie podjęcia ewentualnych środków wynikających z wewnętrznych uregulowań obowiązujących te osoby. Z tego punktu widzenia jest celowe zawiadomienie przez organy prowadzące postępowanie karne zarówno o wszczęciu, jak i o ukończeniu postępowania toczącego się przeciwko określonej osobie (*in personam*). Jeżeli postępowanie karne prowadzone przeciwko takiemu podejrzanemu zakończy się na etapie postępowania przygotowawczego, zawiadomienia dokonuje prokurator, który wydał postanowienie o umorzeniu postępowania albo zatwierdził takowe postanowienie wydane przez Policję lub inny nieprokuratorski organ tegoż postępowania. Jeżeli zaś wniesiono akt oskarżenia do sądu, to o ostatecznym zakończeniu postępowania w sprawie zawiadamia właściwy sąd. Ponieważ postępowanie przygotowawcze w formie dochodzenia może wszcząć organ nieprokuratorski (co nie wymaga zatwierdzenia przez prokuratora – art. 325e § 2 zd. pierwsze k.p.k.), a w fazie

in personam nie jest wymagane przedstawienie zarzutów (art. 325g § 1 k.p.k.), w takim wypadku zawiadomienie o wszczęciu postępowania przeciwko danemu podejrzanemu powinno należeć do prokuratora, a nie organu nieprokuratorskiego.

Art. 38 § 1

W ocenie projektodawcy negatywnie należy się odnieść do aktualnych regulacji dotyczących rozstrzygnięcia sporów o właściwość między sądami. Rozstrzygnięcie takie jest możliwe bowiem wyłącznie w sytuacjach sporu o właściwość między sądami równorzędnymi (art. 38 § 1 k.p.k.), podczas gdy spory takie mogą mieć miejsce również między sądami różnego rzędu. Obecnie przepisy ustawy procesowej nie regulują kwestii rozstrzygnięcia sporu o właściwość między sądami różnego rzędu. Sytuacja ta jest o tyle niepożądana, że z formalnego punktu widzenia każdy sąd, niezależnie od szczebla, korzysta z zasady samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 § 1 k.p.k.). Zasada samodzielności jurysdykcyjnej doznaje ograniczeń jedynie wówczas, gdy przepis ustawy stanowi inaczej (por. np. art. 441 § 3, art. 442 § 3 k.p.k.). Mimo tego w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił się pogląd o związaniu sądu niższego rzędu postanowieniem sądu wyższego rzędu o stwierdzeniu swojej niewłaściwości na podstawie art. 35 § 1 k.p.k., chyba że w toku dalszego postępowania ujawniły się nowe, istotne okoliczności, mające znaczenie w kwestii właściwości (por. np. post. SN z 10 października 1991 r., I KZP 24/91, OSNKW 1992, z. 1–2, poz. 9). Z kolei jeżeli sądowi wyższego rzędu przekazano sprawę w następstwie wykonania postanowienia sądu niższego, podjętego na podstawie art. 35 § 1 k.p.k., które nie zostało poddane kontroli instancyjnej, uznaje się, że sąd wyższego rzędu nie jest związany przekazaniem i może odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania; stanowisko to wiąże sąd niższy (por. S. Steinborn, Stwierdzenie niewłaściwości rzeczowej sądu – art. 35 k.p.k., „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 5, s. 63; odmiennie M. Siwek, Związanie sądów rozstrzygnięciem w przedmiocie właściwości, „Jurysta” 2001, nr 11, s. 21–23). Zapatrywania te mogą budzić wątpliwości, głównie z tego powodu, że nie mają dostatecznego oparcia w ustawie, a z samego zróżnicowania szczebli sądownictwa nie wynika wcale, iż jedne z sądów co do zasady mają mniejszy zakres samodzielności jurysdykcyjnej, a inne większy. Co więcej, zaakceptowanie prezentowanego w judykaturze i doktrynie poglądu, w wypadku przyjęcia błędnej wykładni przepisów prawa materialnego przez sąd wyższego rzędu, może spowodować, że sąd niższego

rzędu będzie zmuszony do wydania orzeczenia dotkniętego bezwzględną przyczyną odwoławczą (por. art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.).

Biorąc pod uwagę powyższe, proponuje się wprowadzić jednolity mechanizm rozstrzygnięcia sporów o właściwość, odnoszący się do wszystkich rodzajów właściwości oraz sądów wszystkich szczebli. Zgodnie z projektowanym art. 38 § 1 k.p.k. spór o właściwość między sądami ma rozstrzygać ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądami rejonowymi a okręgowymi rozstrzygać ma sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.

Art. 55 i art. 330 § 2

Projekt wprowadza modyfikacje w zakresie przesłanek oskarżenia subsydiarnego. Sprowadzają się one, po pierwsze, do przywrócenia regulacji umożliwiających prokuratorowi nadrzędnemu pełniejszą kontrolę nad prawidłowością decyzji prokuratora niższego rzędu dotyczącej ponownej odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego. Chodzi o to, by ewentualne usterki tej decyzji, formalne lub merytoryczne, ze szczególnym uwzględnieniem wykonania wytycznych sądu uchylającego poprzednio wydane postanowienie, mogły być usunięte już na tym etapie postępowania. W przeciwnym wypadku niezasadna ponowna odmowa wszczęcia postępowania lub jego umorzenie warunkowałyby wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia przez pokrzywdzonego. Niejednokrotnie mogłoby się to okazać niepotrzebne, jeżeli w wyniku instancyjnej kontroli postanowienia przez prokuratora nadrzędnego, kwestie te zostałyby wyjaśnione w postępowaniu przygotowawczym, a w takim wypadku również prokurator mógłby wnieść akt oskarżenia do sądu. Dlatego też proponuje się dokonać odpowiedniej zmiany w art. 55 § 1 i art. 330 § 2 k.p.k., nawiązując do modelu zaskarżania postanowień o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub jego umorzeniu, funkcjonującego w polskiej procedurze do 2007 r.

Po drugie, proponuje się dodanie do art. 55 k.p.k. przepisu § 2a, wedle którego o wniesieniu subsydiarnego aktu oskarżenia sąd ma zawiadamiać innych znanych mu pokrzywdzonych. Ma to zapewnić faktyczną możliwość przyłączenia się do postępowania innego pokrzywdzonego tym samym czynem (art. 55 § 3 k.p.k.).

Po trzecie, projekt w art. 55 § 4 k.p.k. proponuje odejście od różnicowania uprawnień procesowych pokrzywdzonych tym samym czynem w uzależnieniu od tego, który z nich wniósł subsydiarny akt oskarżenia. W razie wstąpienia prokuratora do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego, a następnie cofnięcia przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia, skuteczność tego aktu ma być uzależniona nie tylko od zgody pokrzywdzonego, który wniósł subsydiarny akt oskarżenia, ale również od zgody pokrzywdzonego, który przyłączył się do postępowania. Nie ma bowiem żadnego powodu, aby temu ostatniemu pokrzywdzonemu przyznawać mniejsze uprawnienia procesowe i by nie miał on wpływu na to, czy proces w takim wypadku będzie mógł toczyć się nadal.

Art. 56

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt K 12/15, orzekającym, że art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.) w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego, odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zachodziła konieczność zmiany art. 56 § 3 k.p.k. Konsekwencją powyższego była również zmiana tego artykułu przez dodanie § 1a, utrzymującego dotychczasową regulację o niemożności zaskarżenia przez oskarżyciela posiłkowego postanowienia sądu ograniczającego jego udział w postępowaniu ze względu na już określoną przez sąd liczbę oskarżycieli.

Art. 57 § 1a

Projekt jednoznacznie przesądza, że niestawiennictwo oskarżyciela subsydiarnego i jego pełnomocnika na rozprawę należy traktować jako odstąpienie od oskarżenia. Nie ma bowiem dostatecznie ważkiego powodu, aby sąd wyręczał oskarżyciela w postępowaniu wszczętym z jego inicjatywy i kontynuował proces w sytuacji, gdy oskarżyciel takiego zainteresowania nie wykazuje. Poza tym projekt *expressis verbis* wskazuje jak należy traktować niestawienie się strony na kolejny termin w sytuacji, gdy była poprzednio obecna. Konstrukcja przepisu wskazuje, że dotyczy on niestawiennictwa w trakcie danej rozprawy. Nie może to powodować umorzenia postępowania na tymże terminie, ponieważ decyzja taka wymaga stanowiska

prokuratora. Zawarty w art. 57 § 2 k.p.k. obowiązek zawiadomienia go o fakcie odstąpienia od oskarżenia przez oskarżyciela subsydiarnego dotyczy bowiem nie tylko sytuacji, gdy przed rozprawą oskarżyciel subsydiarny złoży stosowne oświadczenie; również i po otwarciu przewodu sądowego, gdy oskarżyciel posiłkowy oświadczy, że odstępuje od oskarżenia (wprost lub w sposób konkludentny) obowiązek taki trwa. W konsekwencji sąd musi zawiadomić prokuratora. Po zarządzonej przerwie, jeżeli prokurator nie obejmie czynu ściganiem, postępowanie będzie można umorzyć.

Art. 81a § 3 i § 4 pkt 2

Przepis art. 81a § 3 k.p.k. wprowadza pewne uproszczenia proceduralne, których celem jest przyspieszenie postępowania mającego na celu wyznaczenie obrońcy z urzędu, jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony. Aktualnie przepis ten stanowi, że w takim wypadku prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy powiadamia oskarżonego oraz obrońcę o wyznaczeniu obrońcy z urzędu w sposób wskazany w art. 137 k.p.k. Pozostałe regulacje związane z trybem i sposobem przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowym trybem rozpoznawania takiego wniosku są zawarte w rozporządzeniu wykonawczym wydanym na podstawie art. 81a § 4 k.p.k.

Zdaniem projektodawcy powinno się jednak podnieść do rangi ustawowej przepis wskazujący, że w omawianej sytuacji wnioski o wyznaczenie obrońcy oraz inne dokumenty niezbędne do rozpoznania wniosku mogą być przekazane przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze do właściwego sądu za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. Przepisy procedury karnej znają bowiem jedynie dwie formy dokonywania oświadczeń procesowych stron i innych uczestników postępowania – pisemną oraz ustną (por. art. 116 k.p.k.). Przepis art. 137 k.p.k., umożliwiającą znaczną redukcję formalizmu, w tym również użycie telefaksu lub poczty elektronicznej, dotyczy wyłącznie wezwań i zawiadomień kierowanych do uczestników przez organy procesowe. Dlatego jest niezbędne wprowadzenie wyraźnej ustawowej podstawy prawnej – jako *lex specialis* do art. 116 k.p.k., regulującego formę składanych do sądu wniosków – przewidującej możliwość skutecznego złożenia wniosku (oraz związanych z nim dokumentów) o wyznaczenie obrońcy przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze do właściwego sądu za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej.

W konsekwencji powyższego konieczna okazała się również zmiana upoważnienia Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia wykonawczego, o którym mowa w art. 81a § 4 k.p.k., przez usunięcie „sposobu przekazywania do sądu wniosku”, jako że sposób ten ma bezpośrednio regulować ustawa procesowa.

Art. 88 § 1

Przepis art. 88 § 1 k.p.k. reguluje kwestie związane z pełnomocnictwem procesowym i trybem wyznaczania pełnomocnika. Posługuje się on odesłaniami do unormowań dotyczących obrońcy. Tę recepcję z art. 88 k.p.k. proponuje się uzupełnić o art. 81 § 1a–2 k.p.k. Jak słusznie podnosi praktyka, w obecnym stanie prawnym zarządzenie prezesa sądu lub postanowienie sądu, nieuwzględniające wniosku o ustanowienie pełnomocnika nie jest zaskarżalne, w przeciwieństwie do takiej samej decyzji w przedmiocie ustanowienia obrońcy. Powoduje to niczym nieuzasadnioną dysproporcję w zakresie uprawnień osób uczestniczących w postępowaniu. Dodatkowo wskazuje się na rozszerzenie kompetencji referendarza sądowego o uprawnienie do rozpoznawania wniosków o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu.

Art. 95aa

Zasadniczym problemem związanym ze stosowaniem przepisów art. 4 § 2–4 k.k. jest brak jakichkolwiek unormowań związanych z procedowaniem przez sąd w tym przedmiocie.

Dotychczasowe orzecznictwo nie dostarcza jednoznacznej odpowiedzi co do sposobu postępowania w przypadku konieczności zbadania, czy zachodzi przypadek całkowitej depenalizacji, o którym mówi art. 4 § 4 k.k., niemniej była już badana kwestia procedowania w trybie art. 4 § 2 k.k., a więc w przypadkach, gdy wskutek zmiany za czyn objęty wyrokiem nie można było orzec kary w wysokości kary orzeczonej i wymierzoną karę trzeba było obniżyć do wysokości najsurowszej kary możliwej do orzeczenia na podstawie nowej ustawy.

W uchwale z dnia 23 lutego 1999 r. Sąd Najwyższy wskazał, że przekształcanie wyroku, zwłaszcza w tak istotnej jego części, jak wymiar kary, nie może oznaczać „tylko” jego wykonywania. Istotą rozstrzygnięcia zapadającego na podstawie przepisu art. 4 § 2 k.k. jest zmodyfikowanie prawomocnych orzeczeń w części dotyczącej wysokości wymierzonej kary, ta zaś sfera rozstrzygania należy do postępowania

rozpoznawczego, a nie wykonawczego. Nawet w relatywnie prostych stanach faktycznych musi bowiem nastąpić ocena ustalonego stanu faktycznego oraz kwalifikacji prawnej i stwierdzenie, że czyn objęty wyrokiem jest takim właśnie czynem, w nowej ustawie zagrożonym karą, której górna granica jest niższa od kary orzeczonej tymże wyrokiem. Takiego zaś zakresu uprawnień nie ma i nie może mieć sąd, który jest właściwy w postępowaniu dotyczącym wykonania orzeczenia (uchwała SN z 23.02.1999 r., I KZP 37/98, OSNKW 1999, nr 3–4, poz. 10 wraz z uwagami aprobowanymi R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 1999 r., WPP 2000, nr 2, s. 87–88, por. także: postanowienie SN 6.09.2000 r., III KKN 337/00, OSNKW 2000, nr 9–10, poz. 81, postanowienie SA w Krakowie z dnia 31.03.1999 r., LEX nr 36672, postanowienie SN z 8.03.2000 r., III KKN 495/99, LEX nr 51436, postanowienie SN z 15.06.2016 r., III KK 66/16, LEX nr 2062797).

Powyższe zapatrywanie należy w całości przenieść na grunt procedowania przez sąd na podstawie art. 4 § 4 k.k. z uwagi na fakt, że przepis ten przewiduje również konieczność dokonania modyfikacji prawomocnego orzeczenia, tyle że określa skutki dalej idące niż art. 4 § 2 k.k. Mechanizm działania sądu jest tu identyczny, więc i sposób procedowania powinien być analogiczny. Wobec możliwości depenalizacji jest niezbędne dokonanie oceny, czy w świetle poczynionych ustaleń faktycznych oraz przyjętej kwalifikacji prawnej czyn podlegałby karze na gruncie nowej ustawy. Na potrzeby powyższej operacji jest konieczne przeprowadzenie ponownej subsumpcji ustaleń faktycznych pod normę prawną o nowej treści. Cała rzecz sprowadza się wszak do ustalenia, czy skazany podlegałby odpowiedzialności karnej za czyn, który został mu przypisany, gdyby w chwili orzekania obowiązywała nowa ustawa. Jest przy tym oczywiste, że rozpoznawczy charakter postępowania w trybie art. 4 § 4 k.k. nie może stanowić pretekstu do podejmowania działań, które naruszałyby powagę rzeczy osądzonej. Badanie, czy zachodzi potrzeba zastosowania ustawy względniejszej dla skazanego, nie wprowadza możliwości ponownej oceny przypisanego prawomocnym wyrokiem czynu pod kątem trafności przyjętej kwalifikacji prawnej i taka modyfikacja jest oczywiście niedopuszczalna (postanowienie SA w Katowicach z dnia 16.06.1999 r., II AKa 167/99, LEX nr 1681189). Natomiast, aby dokonać w ogóle oceny, czy zachodzi potrzeba zastosowania reguły *lex mitior*, jest kluczowe przeprowadzenie, w granicach czynu podlegającego rozważaniom na gruncie kolejnych ustaw – obowiązujących w czasie

orzekania i w dacie jego popełnienia, subsumpcji tegoż czynu pod odpowiednie przepisy (por. wyrok SN z 14.01.2000 r., V KKN 511/99, LEX nr 50937). Ograniczenie się do badania tylko opisu czynu z sentencji wyroku uznać należy za działanie dalece niewystarczające. Naturalne jest, że opis czynu zawarty w sentencji uwypukla te cechy działania oskarżonego, które decydują o kwalifikacji prawnej zarzucanego mu czynu w ten sposób, by zostały wyczerpane wszystkie znamiona przestępstwa (por. postanowienie SN z 26.10.1995 r., II KRN 131/95, LEX nr 24877, wyrok SN z 22.03.2012 r., IV KK 375/11, OSNKW 2012, nr 7, poz. 78). Opis ten więc zawsze stanowi pochodną zespołu znamion typu czynu zabronionego określonych w ustawie obowiązującej w chwili wyrokowania lub obowiązującej poprzednio, jeżeli była względniejsza dla sprawcy. W przypadku zmiany ustawy modyfikującej te znamiona jest oczywistym, że ów opis wyglądałby inaczej – nawet jeżeli ten sam czyn nadal jest przez ustawodawcę objęty kryminalizacją. Niekiedy w związku z procedowaniem na podstawie art. 4 § 2–4 k.k. kluczową kwestią może być analiza akt sprawy, szczególnie gdy sąd będzie dysponował wyłącznie wyrokiem, a nie zostało sporządzone uzasadnienie.

Zachodzi więc jednoznaczny asumpt do uregulowania procedury związanej ze stosowaniem art. 4 § 2–4 k.k., gdyż w aktualnym stanie prawnym występuje luka wymagająca zastosowania analogii, co w odniesieniu do właściwości sądu i możliwości wnoszenia środków zaskarżenia na jego rozstrzygnięcia budzi wątpliwości zasadniczej natury.

Proponuje się w związku z tym, nawiązując do zarysowanej powyżej trafnej linii orzeczniczej, przesądzić w proponowanym art. 95aa k.p.k., że w sprawach wskazanych w art. 4 § 2–4 k.k. orzeka na posiedzeniu sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, w trybie Kodeksu postępowania karnego (§ 1). Wymaga również jednoznacznego wskazania zakresu badania sądu przy rozpoznawaniu tej kwestii. Nawiązując również do przedstawionych powyżej słusznych spostrzeżeń przedstawionych w orzecznictwie w świetle aktualnego stanu prawnego, jest niezbędne wyraźne wskazanie, że orzekając w przedmiocie zastosowania art. 4 § 2–4 k.k. sąd powinien wziąć pod uwagę czyn przypisany sprawcy wyrokiem, w granicach jego tożsamości, jednak nie opierając się wyłącznie na znamionach skonkretyzowanych w opisie tego czynu zamieszczonym w wyroku. Opis ten jest bowiem zdeterminowany aktualną treścią przepisu statuującego typ czynu zabronionego, wskazującego na jego ustawowe znamiona i uległby zmianie,

gdyby ten sam czyn w znaczeniu naturalnym przypisano temu samemu sprawcy w razie zmodyfikowania tych znamion w przepisach ustawy karnej. Chodzi zatem o czyn przypisany sprawcy na podstawie ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę tego wyroku. Znajduje zatem w pełni zastosowanie przepis art. 92 k.p.k., co oznacza, że podstawę orzeczenia może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Postanowienie powinno być więc wydane w oparciu o materiał dowodowy zebrany w sprawie i odpowiednio udokumentowany w aktach tej sprawy (zob. postanowienie SN z 6.08.1998 r., IV KKN 88/98, OSN Prok. i Pr. 1999, nr 2, poz. 7). Na postanowienie sądu ma przysługiwać zażalenie, skoro ma ono znaczenie dla odpowiedzialności karnej skazanego.

Art. 95b § 2a

Zgodnie z art. 95b § 3 k.p.k. do posiedzeń, które odbywają się jawnie, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące jawności rozprawy głównej (rozdział 42 k.p.k.). Odesłanie to tworzy jednak lukę odnoszącą się do możliwości utrwalania przez stronę przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Regulacja ta nie dotyczy bowiem jawności rozprawy, czy jej wyłączenia. Nie ma przy tym żadnych podstaw, aby różnicować możliwość utrwalania przez stronę przebiegu rozprawy i jawnego posiedzenia, na którym również mogą zapadać orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej sprawcy czy biegu postępowania w tej kwestii. Przepis art. 95b § 3 k.p.k. dotyczy posiedzeń, które są jawne zewnątrz, czyli dostępne dla publiczności. Natomiast projektowany przepis § 2a dotyczy wszystkich posiedzeń, w których mogą uczestniczyć strony, czyli jawnych wewnątrz (jest to szersza kategoria pojęciowa). W takich wypadkach sąd na wniosek strony może wyrazić zgodę na utrwalenie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Z tego względu proponuje się dodać do art. 95b k.p.k. przepis § 2a, przewidujący odpowiednie stosowanie do posiedzeń przepisu art. 358 k.p.k.

Art. 96

W regulacji art. 96 § 1 k.p.k. proponuje się doprecyzowanie przesłanki wzięcia przez osoby niebędące stronami udziału w posiedzeniu. Obecnie ustawa uzależnia skorzystanie z tej możliwości od tego, czy ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów. Określenie to nie jest dostatecznie precyzyjne, obejmuje bowiem szeroką sferę uprawnień opartych wprost na brzmieniu normy, jak również interesów

o charakterze prawnym i faktycznym. Norma ta pozostawia zatem obecnie bardzo szerokie pole do interpretacji. Postuluje się zatem odwołanie w tym zakresie do bardziej jednoznacznego pojęcia interesu prawnego (opartego na prawie, terminu tego używa również art. 152 k.p.k.).

Ponadto w przepisie § 2 proponuje się – w celu rozwiania pojawiających się niekiedy wątpliwości – wyraźne przesądzenie, że w wypadkach nieobjętych dyspozycją § 1 osób w nim wskazanych nie zawiadamia się o posiedzeniu.

Art. 100

Propozycje zmian dotyczą również art. 100 k.p.k., odnoszącego się do promulgacji i doręczania decyzji procesowych. Przesłaniem wprowadzonych zmian jest likwidacja zbędnych formalizmów, bez znaczenia dla gwarancji procesowych stron i realizacji wszystkich funkcji postępowania karnego, za to uciążliwych w praktyce działania organów procesowych.

I tak wprowadza się możliwość odstąpienia od ogłaszania orzeczenia lub zarządzenia na posiedzeniu jawnym, jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił. Wzmiankę o odstąpieniu należy przy tym zamieścić w protokole, tak aby nie było wątpliwości, czy decyzja procesowa została należycie promulgowana. Ponadto przewiduje się w wypadku określonym w art. 98 § 2 k.p.k. podanie ustnie najważniejszych powodów rozstrzygnięcia jedynie na wniosek strony obecnej przy ogłoszeniu postanowienia.

Możliwości odstąpienia od ogłaszania wyroku nie przewiduje się natomiast w stosunku do wyroków wydanych na rozprawie. Taka regulacja budziłaby przynajmniej zasadnicze wątpliwości co do zgodności z przepisem art. 45 ust. 2 zd. drugie Konstytucji RP. Zgodnie z nim wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić tylko ze względu na wyraźnie wskazane w nim okoliczności, a wyrok zawsze ogłaszany jest publicznie. Jak podkreśla się w doktrynie prawa konstytucyjnego, użyte w art. 45 ust. 2 zdaniu drugim Konstytucji RP określenie „ogłaszanie” jest pojęciem zastanym i nie można go rozumieć jako dopuszczalności poprzestania na obwieszczeniu wyroku przez plakaty, poinformowanie przez środki społecznego przekazu czy temu podobne (a więc także swoistego „ogłoszenia”); por. P. Sarnecki (w:) Garlicki L. (red.), Zubik M. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, Wyd. Sejmowe, 2016, t. 14 do art. 45.

Poza tymi uproszczeniami projekt przewiduje korekty merytoryczne przepisów zawartych w art. 100 § 3 i 4 k.p.k., a mianowicie doręczanie wyroków podmiotom uprawnionym do wniesienia środka zaskarżenia, a nie odwoławczego – jak jest obecnie (nie obejmuje to np. sprzeciwu).

Art. 117 § 3a

Prawo do obrony osobistej (materialnej) jest podstawą zasady prawa do obrony, a jego treścią jest przysługujące oskarżonemu uprawnienie do własnego i indywidualnego działania w procesie. Jest ono równocześnie wyrazem reguły, że osoba, przeciwko której prowadzone jest postępowanie karne, jest jego podmiotem, a nie przedmiotem. Prawo do obrony osobistej przysługuje w każdym stadium postępowania, nie jest ono jednak nieograniczone (por. wyr. TK z 28.04.2009 r., P 22/07, Prok. i Pr. 2009, Nr 68, poz. 585). Ustawodawca przewiduje sytuacje, w których ciężar obrony przejąć musi obrońca. Istota prawa do posiadania obrońcy i korzystania z jego pomocy sprowadza się do zapewnienia jednostce kompetentnej i niezbędnej pomocy w skutecznym realizowaniu przysługujących jej praw tam, gdzie wiedza i umiejętności samego oskarżonego nie są wystarczające. Konieczność korzystania z pomocy obrońcy wynika choćby z tego, że oskarżonemu najczęściej brak wystarczającej wiedzy prawniczej, a jednocześnie także doświadczenia w występowaniu w procesie i korzystaniu z procesowych uprawnień. Prawo do posiadania i korzystania z pomocy obrońcy zawiera w sobie zarówno prawo do powołania obrońcy, jak i prawo do korzystania z jego pomocy, a więc działania obrońcy na rzecz oskarżonego (por. wyr. TK z: 7.10.2008 r., P 30/07, OTK-A 2008, Nr 8, poz. 135; 11.12.2008 r., K 33/07, Dz. U. z 2008 r. poz. 1502). Tym samym można przyjąć, że obrona prowadzona przez profesjonalnego przedstawiciela zgodnie z oczekiwaniami mandanta w możliwie najpełniejszy sposób realizuje interes procesowy oskarżonego.

Projektodawca wyszedł zatem z założenia, wedle którego gwarancje procesowe stron, w tym prawo do obrony oskarżonego, nie doznaje uszczerbku, jeżeli zapewniona zostaje obecność obrońcy lub pełnomocnika. Jest to bowiem fachowy przedstawiciel procesowy strony, który reprezentuje interesy zgodnie z jej wiedzą i wolą. Tak więc w takiej sytuacji nie można mówić o naruszeniu prawa do należytej reprezentacji danej strony czy też obrony formalnej. Nie odnosi się to, rzecz jasna, do czynności, w której udział strony jest obowiązkowy. Tak więc zgodnie z proponowanym przepisem art. 117

§ 3a k.p.k. niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie powinno stać na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawił się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy.

Art. 119 § 1 pkt 2

Zmiana treści art. 119 § 1 k.p.k. pozwoli na ułatwienie kontaktu z autorem pisma procesowego, który może nie mieć w Polsce adresu do doręczeń, w tym z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej. Powyższa zmiana niewątpliwie usprawni postępowanie i umożliwi zastosowanie subsydiarnego sposobu doręczeń wówczas, gdy z jakichś przyczyn nie będzie możliwe zadośćuczynienie ich tradycyjnej postaci. Organ procesowy będzie bowiem dysponował informacją, czy jest możliwe w danym wypadku skorzystanie z subsydiarnego sposobu doręczeń, czy też nie.

Podkreślić należy, że projekt nie zmienia aktualnych zasad i sposobów doręczania pism. Projekt wprowadza jedynie obowiązek wskazywania przez uczestników postępowania w pismach procesowych oraz obowiązek ustalenia w stosunku do oskarżonego numeru telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiadają, lub oświadczenia o ich nieposiadaniu. Ma to ułatwić ewentualne skorzystanie – w razie zajścia takiej konieczności – ze sposobów doręczeń wskazanych w art. 132 § 3 k.p.k. oraz w art. 137 k.p.k.

Art. 120 § 1

Aktualne brzmienie przepisu art. 120 § 1 k.p.k. stanowi, że do uzupełnienia braku „wzywa się osobę, od której pismo pochodzi”. W orzecznictwie dominuje stanowisko, zgodnie z którym w sytuacji, gdy środek zaskarżenia został wniesiony przez obrońcę lub pełnomocnika, a brak polega na niezłożeniu należytych opłat, wezwaniu na podstawie art. 120 § 1 k.p.k. podlega strona, ponieważ od niej ten środek zaskarżenia pochodzi. Należy natomiast, zgodnie z art. 140 k.p.k., powiadomić o tym wezwaniu obrońcę lub pełnomocnika strony, który, działając w imieniu swego mocodawcy, ma prawo uzupełnić ten brak w jego zastępstwie (zob. post. SN z 23.05.2005 r., V KZ 14/05, OSNKW 2005, nr 6, poz. 57 z krytyczną glosą J. Matrasa, PS 2006, nr 7–8; podobnie post. SN z 30.12.2008 r., IV KZ 92/08, LEX nr 478149; post. SN z 30.10.2008 r., II KZ 58/08, OSNKW-R 2008, poz. 2172; post. SN z 30.10.2008 r., II

KZ 56/08, BPK SN 2008, nr 13, s. 43; post. SN z 30.08.2007 r., IV KZ 69/07, OSNKW-R 2007, poz. 1931; post. SN z 17.08.2007 r., III KZ 68/07, LEX nr 307753; post. SN z 29.03.2006 r., III KZ 18/06, LEX nr 180757; post. SA w Krakowie z 22.03.2006 r., II AKzw 72/06, KZS 2006, z. 3, poz. 37; post. SN z 17.02.2005 r., IV KZ 1/05, OSNKW-R 2005, poz. 391; por. też post. SN z 08.07.2003 r., V KZ 18/03, OSNKW-R 2003, poz. 1510; tak również P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks..., 2007, t. I, s. 629–630; T. Grzegorzczak, Kodeks..., 2008, s. 322; K. Dąbkiewicz, Charakter prawny..., s. 82; odmiennie przyjmowano jednak we wcześniejszym orzecznictwie – zob. post. SN z 21.04.1998 r., III KZ 20/98, OSN Prok. i Pr. 1998, nr 9, poz. 8; post. SN z 18.11.1981 r., V KRN 242/81, OSNPG 1982, nr 4, poz. 45; por. też post. SN z 30.08.2007 r., II KZ 22/07, OSNKW-R 2007, poz. 1899). Wskazuje się, że za takim poglądem przemawia m.in. to, iż przepisy mówiące o środkach zaskarżenia uprawniają strony do ich wniesienia oraz że przewidziana w art. 623 k.p.k. możliwość zwolnienia od wyłożenia opłaty przy wnoszeniu pisma procesowego dotyczy strony, choćby wniosek złożył w jej imieniu obrońca czy pełnomocnik. Mimo tego – odwołując się do wykładni celowościowej – podnosi się, że w razie gdy pismo procesowe, objęte przymusem sporządzenia i podpisania go przez adwokata lub radcę prawnego nie odpowiada wymogom formalnym przewidzianym w art. 119 k.p.k. lub w przepisach szczególnych, to wezwaniu do usunięcia braku podlega ten podmiot. Pismo nie może bowiem otrzymać biegu na skutek zaistnienia wad spowodowanych przez autora pisma i dlatego możliwych do usunięcia jedynie przez niego (por. uzasadnienie postanowienia post. SN z 23.05.2005 r., V KZ 14/05, OSNKW 2005, nr 6, poz. 57). Zapatrywania te są jednak niespójne i niekonsekwentne. Skoro ustawodawca nie różnicuje adresata wezwania do uzupełnienia braku w zależności od jego rodzaju, należałoby określać go wedle jednolitej reguły.

Projektodawca, biorąc pod uwagę możliwość rozbieżnych interpretacji aktualnego brzmienia ustawy, opowiada się zatem za sprecyzowaniem treści art. 120 § 1 k.p.k., przez odwołanie się do „osoby, która wniosła pismo”. W takiej redakcji przepisu nie powinno być zatem wątpliwości co do tego, że chodzi o rzeczywistego autora, a nie mandanta tej osoby.

Art. 131 § 1 i § 2

Projektowana zmiana w art. 131 k.p.k. przez dodanie: w § 1 sformułowania „organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności” oraz w § 2 „lub na stronie internetowej sądu lub prokuratury” służy usprawnieniu i przyspieszeniu postępowania.

Art. 132 § 1a, art. 133 i art. 139 § 1

Dodany § 1a do art. 132 k.p.k. umożliwi doręczanie pism organów procesowych na adres skrytek pocztowych. Skoro uczestnik postępowania może podać dowolny adres dla doręczeń, to nie powinno być przeszkód do wskazania przez niego zamiast tego adresu – skrytki pocztowej. Niejednokrotnie korzystanie ze skrytki pocztowej jest wygodniejsze, a nawet może być praktyczną koniecznością, np. w wypadku gdy strona zamieszkuje w jednym mieszkaniu z przeciwnikiem procesowym. Konsekwencją tej zmiany była modyfikacja art. 139 § 1 k.p.k. o odpowiednim zastosowaniu przepisu do strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej.

W praktyce doręczeń użyteczne okazuje się korzystanie z pełnomocnika pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2188). W szczególności ułatwia to odbieranie korespondencji profesjonalnym uczestnikom postępowania, w odniesieniu do których wiąże się to z wykonywaniem ich zwykłych czynności zawodowych. Temu celowi służyło dodanie ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. poz. 1070 i 2103) przepisu art. 133 § 2a k.p.k., który umożliwił odebranie w placówce pocztowej na podstawie pełnomocnictwa pocztowego pisma adresowanego do obrońcy albo pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym. Projektodawca uznał w związku z tym za uzasadnione poszerzenie kręgu osób, które byłyby uprawnione do skutecznego odbierania pism organów procesowych za pośrednictwem pełnomocnika pocztowego. Poszerzenie to nie powinno jednak iść na tyle daleko, by obejmować wszystkich uczestników procesu będących adresatami tych pism. Zakres podmiotowy możliwości dokonywania doręczeń za pośrednictwem pełnomocnika pocztowego pozostaje bowiem w ścisłym związku z kwestią zapewnienia rzeczywistego dotarcia pisma sądowego do rąk adresata. Specyfika postępowania

w sprawach karnych powoduje, że ta potrzeba występuje w większym stopniu niż w innych postępowaniach sądowych. Chodzi przede wszystkim o względy gwarancyjne w odniesieniu do oskarżonych, trudności z ustaleniem i dotarciem do świadków, którzy w zdecydowanie większej mierze niż w sprawach cywilnych, rodzinnych i gospodarczych, są przypadkowymi obserwatorami relewantnych dla postępowania zdarzeń i rzadziej mają faktyczne relacje ze stronami, oraz większe znaczenie zasady prawdy materialnej w procesie karnym.

Dlatego projektowana zmiana w treści § 2a w art. 133 k.p.k. rozszerza zakres zastosowania instytucji pełnomocnika pocztowego na uczestników postępowania, którzy ze względu na stan zdrowia nie mają możliwości lub w znacznym stopniu utrudnione osobiste odebranie pisma w placówce pocztowej. Z uwagi na znaczenie, jakie w postępowaniu karnym przywiązuje się do rzeczywistego doręczenia pism adresatowi (obserwowane w praktyce mniejsze zdyscyplinowanie świadków niż w postępowaniu cywilnym, dalej idący rygoryzm co do zasady bezpośredniości w przeprowadzaniu dowodów, pojawiająca się konieczność poszukiwania miejsca pobytu świadków, stosowania wobec nich środków przymusu, włącznie z aresztowaniem – co niezwykle rzadko zdarza się w postępowaniu cywilnym), nie wydaje się celowe umożliwienie odbioru wszelkich pism przez pełnomocników pocztowych – którymi mogą być osoby obce, zupełnie niezwiązane z toczącym się postępowaniem karnym. A zatem stosownie do wysuwanych w tej mierze postulatów, m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich, jest uzasadnione upoważnienie do odbioru pism przez pełnomocników pocztowych, ale wyłącznie w odniesieniu do osób, które z przyczyn zdrowotnych nie mogą samodzielnie odebrać pisma w domu ani w placówce pocztowej.

Stwierdzenie, że stan zdrowia osoby, która udzieliła pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych w placówce pocztowej, uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma pozostawionego w placówce pocztowej, ma następować na podstawie zaświadczenia lekarza wystawionego, na czas określony albo bezterminowo (w zależności od stanu zdrowia tej osoby), na wniosek osoby upoważnionej na podstawie tego pełnomocnictwa.

Formę zaświadczenia oraz jego wzór, jeżeli jest wystawiane w formie papierowej, ma określić w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości (projektowany art. 133 § 2c

k.p.k.). Nie jest to bowiem materia ustawowa, a regulacje w tym przedmiocie mają charakter szczegółowy i porządkowy.

Art. 148a § 1

Uzasadnieniem zmiany treści art. 148a k.p.k. jest – podobnie jak w przypadku art. 119 § 1 k.p.k. – ułatwienie późniejszego kontaktu z osobami, które uczestniczą w czynności protokołowanej. Dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu lub faksu oraz adresu poczty elektronicznej wymienionych osób znajdują się w załączniku, o którym mowa w tym przepisie.

Art. 170 § 1

Obserwacja praktyki wymiaru sprawiedliwości dostarcza wielu przykładów, z których wynika, że strony niejednokrotnie bez związku z rzeczywistym realizowaniem swoich interesów procesowych składają wnioski dowodowe na tyle późno, że ich rozpoznanie, a tym bardziej ewentualne uwzględnienie, prowadzi do istotnego i nieuzasadnionego przedłużenia trwania postępowania. Tego typu postawa nie zawsze może się spotkać z reakcją w postaci zastosowania przepisu art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., ponieważ w wielu wypadkach trudno jest wykazać, że złożeniu wniosku dowodowego towarzyszy zamiar, i to manifestujący się w sposób oczywisty, przedłużenia postępowania. Niejednokrotnie jest tak, że spóźniony bez usprawiedliwionych przyczyn wniosek sam przez się nie prowadzi do przedłużenia postępowania (np. gdy rozprawa jest już rozpisana na wiele terminów), lecz wymaga podjęcia szeregu dodatkowych czynności poza rozprawą, celem rozpoznania wniosku i ewentualnie sprowadzenia tego dowodu. Częściej jednak bywa, że brak jest podstaw określonych w art. 170 § 1 k.p.k. do oddalenia wniosku dowodowego, choć nie wpływa on zasadniczo na kwestię przypisania oskarżonemu popełnienia określonego czynu. Z kolei wnioskodawca, godząc się w oczywisty sposób na przedłużenie postępowania, jednocześnie pragnie osiągnąć również efekt o znaczeniu merytorycznym, np. przez przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka na okoliczność dotychczasowego trybu życia oskarżonego zwiększyć szanse na zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary. Taki wniosek dowodowy mógłby zostać zgłoszony już wcześniej bez szkody dla ochrony interesów procesowych strony, a z pożytkiem dla sprawnego prowadzenia postępowania.

Z tego względu w ocenie projektodawcy, ze wszech miar uzasadnione wydaje się takie sprawowanie przez przewodniczącego kierownictwa formalnego rozprawy, żeby z jednej strony zapewnić stronom możliwość pełnej realizacji ich gwarancji procesowych, z drugiej zaś mieć na względzie rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki oraz należytą koncentrację materiału dowodowego. Oznacza to, że należy dążyć do tego, żeby strony składały wnioski dowodowe w terminach zakreślonych przez kierownicze organy procesowe. Oczywiście nie sposób wyznaczyć tych terminów w sposób ścisły w ustawie, gdyż będą one uzależnione od realiów konkretnej sprawy, a w szczególności rodzaju dowodu, możliwości jego uzyskania oraz okoliczności podlegającej udowodnieniu. Określenie tego terminu przez organ procesowy nie może być jednak dowolne, lecz musi być poprzedzone wszechstronną oceną okoliczności sprawy; podlega również kontroli procesowej w ramach postępowania apelacyjnego (art. 447 § 4 k.p.k.).

Strony nie są zobowiązane do składania wniosków dowodowych; jest to tylko ich prawo. Jeżeli jednak chcą one z tego prawa skorzystać, muszą to uczynić w terminie umożliwiającym rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Nie można również pod pretekstem realizowania prawa do obrony składać wniosków dowodowych zmierzających wyłącznie do przeciągania trwania postępowania. Należy podkreślić, że sąd może zakreślać terminy do złożenia wniosków dowodowych dotyczących określonej okoliczności i wielokrotnie w toku postępowania.

Termin z projekt. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie dotyczy terminów ustawowych do składania wniosków dowodowych (np. art. 338 § 1 k.p.k.), a wyłącznie terminów zakreślonych przez organ procesowy (ustalanych przez ten organ).

Trudno jednak mówić w realiach polskiego procesu karnego o typowej prekluzji dowodowej, gdyż dominującą zasadą postępowania, zarówno przygotowawczego, jak i sądowego, jest zasada prawdy materialnej. A zatem w sytuacji, w której organ procesowy jest zobligowany do zastosowania zasady prawdy materialnej, powinien z urzędu przeprowadzić czynności dowodowe mające doprowadzić do wyjaśnienia stosownych okoliczności. Nietrudno zauważyć, że zakres zastosowania ograniczenia, o którym mowa w projektowanym art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., będzie kategorialnie odpowiadał temu zakresowi wniosków dowodowych stron, które co prawda podlegałyby uwzględnieniu w razie ich zgłoszenia, gdyż nie występują co do nich

przesłanki z art. 170 § 1 pkt 1–5 k.p.k., lecz w odniesieniu do tych dowodów organ procesowy – wiedząc o ich istnieniu – nie dopuściłby ich z urzędu na podstawie art. 167 k.p.k. bez złożenia wniosku strony. A zatem nieuwzględnienie wniosków dowodowych, o których mowa w proponowanym art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., nie miałyby wpływu na przestrzeganie w procesie zasady prawdy materialnej.

Możliwość wyróżnienia dowodów, które należałoby przeprowadzić na wniosek stron, ale jednocześnie które – mimo możliwości podjęcia inicjatywy dowodowej w celu realizacji zasady prawdy materialnej – nie muszą być przedmiotem zainteresowania sądu działającego z urzędu, jest dostrzegana w literaturze i orzecznictwie. Ta właśnie kategoria dowodów została objęta przewidzianą w projektowanym art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. podstawą do oddalenia wniosku dowodowego.

W kontekście wyróżnienia tej kategorii dowodów należy przypomnieć, że z istoty aktualnie obowiązującego modelu procesowego, w którym nadrzędną rolę pełni zasada prawdy materialnej, a w postępowaniu jurysdykcyjnym znajduje również zastosowanie zasada kontrydiktoryjności, nie wynika stosowanie w postępowaniu przed organem procesowym (przede wszystkim sądem) zasady instrukcyjności, wedle której organ procesowy kierujący procesem jest zobowiązany do czynnego udziału w poszukiwaniu, wprowadzaniu i przeprowadzaniu dowodów, gdyż sąd nie pełni funkcji śledczych. Oznacza to, że inicjatywę dowodową co do zasady powinny wykonywać strony, a organ procesowy podejmuje działania w tym względzie w braku aktywności stron albo gdy mimo ich aktywności dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych, będących podstawą rozstrzygnięcia zgodnie z zasadą prawdy materialnej (por. art. 2 § 2 k.p.k.), jest konieczne dopuszczenie i przeprowadzenie określonego dowodu (por. wyr. SN z 20.07.1987 r., II KR 167/87, OSPiKA 1988, z. 3, poz. 70). W sytuacji gdy sąd orzekający ma obowiązek dochodzenia do prawdy materialnej również wtedy, gdy strony nie wnioskuje o przeprowadzenie nowych dowodów, to należy taki dowód przeprowadzić, ale dopiero wówczas, gdy dokonując oceny dowodów, organ procesowy uzna, że materiał dowodowy jest niepełny i nasuwa wątpliwości co do stanu faktycznego sprawy, więc powinien być uzupełniony (por. wyr. SA w Katowicach z 23.11.2011 r., II AKa 155/11, KZS 2012, z. 4, poz. 46). Z uwagi na rolę zasady prawdy materialnej tylko w takich wypadkach przeprowadzenie dowodu z własnej inicjatywy jest nie tylko uprawnieniem organu procesowego, ale i jego obowiązkiem (por. wyr. SA w Krakowie z 03.09.2012 r., II AKa 43/12, Prok. i Pr. – wkładka

„Orzecznictwo” 2013, nr 7–8, poz. 34). Dopóki jednak w świetle materiału dowodowego, którym dysponuje organ, nie istnieje realne niebezpieczeństwo naruszenia zasady prawdy materialnej, nie aktualizuje się również powinność organu procesowego (sądu) samodzielnego poszukiwania dowodów (por. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks..., 2011, t. I, s. t. 2 do 167). Jeżeli zatem takie niebezpieczeństwo oparcia rozstrzygnięcia na nieprawdziwych ustaleniach faktycznych nie zachodzi, sąd powinien powstrzymać się od wyręczania stron w podejmowaniu przez nie inicjatywy dowodowej. Ze statuowanej w art. 167 k.p.k. możliwości wykonywania inicjatywy dowodowej przez strony lub kierowniczy organ procesowy nie można wyciągać wniosku o przyzwoleniu ustawodawcy na bierność stron w zakresie inicjatywy dowodowej przed sądem. Funkcją procesową sądu jest bowiem orzekanie – rozpoznawanie i rozstrzyganie spraw (por. M. Cieślak, Polska procedura..., s. 470–472, 474–475), które musi cechować się bezstronnością i polega na rozważeniu i ocenie racji stron procesowych (post. SN z 04.02.2015 r., V KK 318/14, KZS 2015, z. 6, poz. 28; wyr. SA w Krakowie z 15.04.2010 r., II AKa 35/10, KZS 2010, z. 5, poz. 35). Sąd ma obowiązek inicjatywy dowodowej, gdy stwierdzi, że uzyskane dowody są niepełne i nasuwają wątpliwości co do stanu faktycznego albo gdy grozi rażąca niesprawiedliwość wyroku.

Należy zatem skonstatować, że projektowany przepis art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. wpisuje się w założenia obowiązującego modelu procesu karnego, łączącego w sobie cechy kontradiktoryjności i inkwizycyjności, a jednocześnie służy zapewnieniu sprawności postępowania i nieuzasadnionym przewlekaniu przez strony jego biegu. Na straży nadrzędności zasady prawdy materialnej ma stać proponowany przepis art. 170 § 1a k.p.k., który ma wyłączyć możliwość oddalenia wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 lub 6 k.p.k., i tym samym obligować do jego uwzględnienia niezależnie od tego, w jakim terminie został złożony, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego. Powyższe okoliczności mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia prawdziwości ustaleń faktycznych sądu, a co za tym idzie – możliwości wydania sprawiedliwego wyroku. W odniesieniu do dowodów dotyczących takich właśnie

okoliczności, zgłoszonych przez strony po upływie okresu prekluzji, organ powinien ów wniosek potraktować jako sygnał o konieczności podjęcia inicjatywy dowodowej z urzędu.

Art. 170 § 1a

Projekt przewiduje wprowadzenie art. 170 § 1a k.p.k., który ma stanowić mechanizm gwarantujący realizację nadrzędnej w procesie karnym zasady prawdy materialnej, a tym samym prawidłowości ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Jak już wyżej wskazano, należy wyróżnić sferę dowodów, które w wypadku złożenia przez stronę wniosku dowodowego należałoby przeprowadzić, gdyż brak jest podstaw do oddalenia wniosku dowodowego, lecz jednocześnie dowody te – ze względu na realizację zasady prawdy materialnej – nie muszą (czy wręcz nie powinny) być przedmiotem zainteresowania sądu działającego z urzędu. Dowody należące do tej sfery dotyczą faktów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, lecz tego znaczenia nie można uznać za istotne. Na marginesie należy zwrócić uwagę, że przepis art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. nie wymaga, by okoliczność, która ma być udowodniona, miała istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia. Inaczej jest natomiast w procedurze cywilnej, art. 227 k.p.c. przewiduje, że przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Przesłanki oddalenia wniosku dowodowego, określone w art. 170 § 1 pkt 5 oraz w projektowanym pkt 6 k.p.k., dotyczą właśnie wyżej wskazanej sfery dowodów. Wynika z tego, że gdyby nie to, że wniosek dowodowy został złożony w warunkach określonych w tych przepisach, podlegałyby on uwzględnieniu, gdyż nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 170 § 1–4 k.p.k. Jeżeli przesłanki oddalenia wniosku dowodowego, określone w art. 170 § 1–4 k.p.k., miałyby miejsce, wniosek ten powinien być oddalony wyłącznie na ich podstawie. Rzecz jednak w tym, że wniosek zmierzający do przedłużenia postępowania lub wniosek złożony po terminie może mieć jednak takie znaczenie dla rozstrzygnięcia, iż z punktu widzenia realizacji zasady prawdy materialnej nie może być on w żadnych warunkach oddalony. Podstawę prawną do dopuszczenia dowodu w takiej sytuacji ma stanowić projektowany art. 170 § 1a k.p.k. Przewiduje on zakaz oddalenia wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 lub 6 k.p.k., jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie,

czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego. Chodzi tutaj o kluczowe, wręcz rudymentalne kwestie z punktu widzenia poniesienia odpowiedzialności karnej przez oskarżonego, a mianowicie, czy czyn będący podstawą odpowiedzialności w ogóle został popełniony, czy z uwagi na przedmiotowe i podmiotowe znamiona stanowi on przestępstwo oraz jakie (kwestia kwalifikacji prawnej czynu). Kolejnymi, równie istotnymi, kwestiami z punktu widzenia zasad odpowiedzialności karnej są te, czy zaoferowany dowód pozwoli na ustalenie faktu działania lub nie działania sprawcy w warunkach powrotu do przestępstwa (art. 64 k.k.) sprawcy, który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, popełnia przestępstwo, działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa, czy sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 65 k.k.). Z uwagi na izolacyjny charakter tego środka zabezpieczającego, należy też zawsze przeprowadzić dopuszczalny dowód dotyczący istnienia lub nieistnienia ustawowych warunków do orzeczenia pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym (art. 93g k.k.).

Art. 185a § 2 i 4 i art. 185c

Projektowane zmiany w treści art. 185a § 2 i § 4 i art. 185c k.p.k. polegają na wprowadzeniu dla sądu instrukcyjnego terminu do przesłuchania pokrzywdzonego. Zmiany te były pożądane ze względu na potrzebę maksymalnego zredukowania traumatycznych przeżyć i dyskomfortu psychicznego pokrzywdzonych małoletnich lub pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej. Należy nadmienić, że rozwiązanie to było kilkakrotnie postulowane w wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich. Proponuje się zatem w tych wypadkach jednolity termin „niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku”. Nadto zmiany treści art. 185c k.p.k. mają na celu zrównanie gwarancji dla pokrzywdzonych, przesłuchiwanym w charakterze świadka, o których mowa w art. 185c k.p.k., z tymi, które do tej pory przysługiwały przesłuchiwanym w charakterze świadka pokrzywdzonym, o których mowa w art. 185a k.p.k.

Art. 193 § 2a i art. 198

Projekt usuwa niekonsekwencję występującą w aktualnym stanie prawnym w odniesieniu do przepisów dotyczących dowodu z opinii biegłego. Przepisy art. 193

§ 1 i 2 k.p.k. wyraźnie odróżniają opinie biegłych od opinii instytucji naukowej lub specjalistycznej. Oznacza to, że np. podstawy wyłączenia biegłego, określone w art. 196 § 1 k.p.k., nie odnoszą się wprost do osób sporządzających opinię z ramienia instytucji naukowej lub specjalistycznej, którzy *de iure* biegłymi nie są. Z tego względu proponuje się uzupełnienie przepisu art. 193 k.p.k. o § 2a, wedle którego do instytucji naukowej lub specjalistycznej oraz do osób, które biorą udział w wydaniu opinii tej instytucji, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych.

Ponadto wydaje się celowe przeciwdziałanie błędnej praktyce udostępniania biegłemu akt sprawy w każdym wypadku przed sporządzeniem opinii, niezależnie od rzeczywistej celowości takiej czynności. Często jest to zbędne i czasochłonne, a nadto powoduje, że akta sprawy nie są w tym czasie dostępne dla stron i organu procesowego. Inną negatywną konsekwencją przesyłania w każdym wypadku całości akt sprawy jest to, że nowo powołany biegły zapoznaje się z treścią poprzedniej opinii i niejednokrotnie – co z psychologicznego i czysto ludzkiego punktu widzenia wydaje się być zrozumiałe – sugeruje się jej treścią. To zaś w aspekcie celów procesu karnego – z uwagi na konieczność stworzenia biegłemu jak najdalej idących warunków do wydania obiektywnej i bezstronnej opinii – musi być ocenione krytycznie. Chodzi bowiem o obiektywną wypowiedź na temat zagadnienia będącego przedmiotem opinii, tak by można było skonfrontować w sposób rzeczywisty treść obydwu opinii i wywieść stąd istotne dla postępowania wnioski. Jedyne przypadek, w którym uzasadnione byłoby zapoznanie nowo powołanego biegłego z poprzednio wydaną opinią, ma miejsce, gdy przedmiot nowej opinii bezpośrednio dotyczy treści poprzedniej opinii.

Z tych względów proponuje się wprowadzenie unormowania, wedle którego sąd lub prokurator udostępnia biegłemu poszczególne dokumenty z akt sprawy lub uwierzytelnione kopie tych dokumentów tylko wówczas, gdy jest to niezbędne do wydania opinii. Dokumenty te mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej. Biegłemu powołanemu z tego względu, że wydana przez innego biegłego opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w niej samej lub między różnymi innymi opiniami w tej samej sprawie, przed wydaniem opinii nie udostępnia się tej innej opinii lub tych innych opinii. Inną opinię lub inne opinie można udostępnić biegłemu, w niezbędnym zakresie, tylko w wyjątkowym, szczególnie uzasadnionym wypadku, gdy przedmiot opinii powołanego biegłego bezpośrednio dotyczy treści tej innej opinii lub tych innych opinii (art. 198 § 1 k.p.k.).

Ponadto, dla celów porządkowych i dowodowych, proponuje się sporządzenie przez organ procesowy na piśmie w formie notatki urzędowej wykazu dokumentów, których oryginały lub uwierzytelnione kopie zostały przed wydaniem opinii udostępnione biegłemu. Notatka ta powinna zostać podpisana przez osobę sporządzającą oraz załączona do akt sprawy. Dla prawidłowej oceny opinii biegłego przez organ procesowy jest konieczne ustalenie przez ten organ, na jakich materiałach procesowych opierał się biegły, wydając swoją opinię.

Art. 213 § 1

Zmiana w treści art. 213 § 1 k.p.k. sprowadza się do wskazania telefaksu jako sposobu umożliwiającego kontaktowanie się z oskarżonym, szczególnie że obecne brzmienie przewiduje pocztę elektroniczną. Zmiana ta koresponduje z przepisami o trybie i sposobie doręczenia (np. art. 132 § 3 k.p.k.). Uwzględniono również fakultatywne w aktualnym stanie prawnym nadawanie numerów NIP osobom fizycznym.

Art. 219 § 2 oraz art. 44 § 2

Propozycja zmian w art. 219 § 2 k.p.k. oraz w art. 44 § 2 k.p.s.w. została uwarunkowana koniecznością wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2017 r., K 17/14, OTK-A 2018/4. W wyroku tym Trybunał stwierdził, że art. 219 § 2 k.p.k. oraz art. 44 § 2 k.p.s.w. w zakresie, w jakim przewidują przeszukanie osoby, nie określając granic tego przeszukania, są niezgodne z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2399) dostosowała treść pozostałych ustaw, o których była mowa we wskazanym wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a odnoszących się do zakresu, w jakim uprawniają funkcjonariuszy, strażników gminnych i żołnierzy do dokonywania kontroli osobistej, nie określając granic tej kontroli, do omawianego rozstrzygnięcia. Ponadto ustawa ta, w związku z wykonaniem omawianego rozstrzygnięcia, doprecyzowała treść art. 227 k.p.k., przez wskazanie, że granice przeszukania, w tym także przeszukania osoby, wyznacza ich cel, którym jest znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym. Warunkiem podjęcia przeszukania osoby są uzasadnione podstawy, że wymienione rzeczy tam się znajdują. Z drugiej zaś strony zmiana redakcji art. 227 k.p.k., przyjęta w ustawie z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji

oraz niektórych innych ustaw podkreśla potrzebę podejmowania działań przez funkcjonariuszy publicznych z zachowaniem należytej staranności, ukierunkowanej na poszanowanie prywatności i godności osoby przeszukiwanej. Utrzymana została reguła, iż przeszukiwanie osoby ale także zatrzymanie rzeczy winno być przeprowadzone bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości (por. uzasadnienie projektu ustawy, nr druku 3088, Sejm RP VIII kadencji).

Nawiązując do zmian dokonanych ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw, w celu kompleksowego wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego sygn. akt K 17/14, proponuje się dokonanie również zmiany w art. 219 § 2 k.p.k. oraz art. 44 § 2 k.p.s.w., określających cel i warunki dokonania przeszukania. Treść normatywną tych przepisów należałoby poszerzyć o odwołanie się do zasad i granic czynności przeszukania, o których mowa w art. 227 k.p.k.

Art. 293 § 3

Zgodnie z art. 293 § 3 k.p.k. na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Regulacja taka może skłaniać, i w praktyce często tak się dzieje, do mnożenia przez strony wniosków o zastosowanie zabezpieczenia lub jego uchylenie, podczas gdy stanowisko organu procesowego zostało już wyrażone, poddane następnie kontroli procesowej, a nie nastąpiła zmiana okoliczności sprawy. Notoryczne ponawianie wniosków w takich okolicznościach prowadzi do istotnych trudności w procedowaniu, sprowadzających się zwłaszcza do konieczności ciągłego przesyłania akt między sądem pierwszej instancji a sądem odwoławczym. Aby temu zapobiec, proponuje się odpowiednie stosowanie w takiej sytuacji przepisu art. 254 § 2 k.p.k., wprowadzającego w tym zakresie ograniczenia co do wniosków dotyczących środka zapobiegawczego. Przepis art. 254 § 2 k.p.k. stanowi, że na postanowienie w przedmiocie wniosku oskarżonemu zażalenie przysługuje tylko wtedy, gdy wniosek został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie środka zapobiegawczego. Odpowiednie stosowanie tego przepisu oznaczać będzie, że oskarżony może zaskarżyć postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego (odmowy uchylenia, zmiany zabezpieczenia, odmowy zmiany zabezpieczenia) tylko wtedy, gdy jego wniosek o uchylenie lub zmianę zabezpieczenia został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania

postanowienia w przedmiocie środka zabezpieczającego (czy to z urzędu, czy na wniosek). Aktualnie oskarżony może w każdej chwili składać wniosek o uchylenie lub zmianę zabezpieczenia i zaskarżać każdą decyzję w tym przedmiocie.

Art. 299a § 2

Zmiana art. 299a § 2 k.p.k. ma na celu usprawnienie sposobu powiadamiania pokrzywdzonego o sposobie zakończenia sprawy. Obowiązek ten mógłby być spełniony także przy użyciu drogi elektronicznej, co niewątpliwie uprości postępowanie w dobie coraz powszechniejszego dostępu do mediów elektronicznych. Należy zwrócić uwagę, że przepis art. 299a k.p.k. stanowi implementację art. 3 ust. 3 oraz art. 20 lit. c dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW jest on uwarunkowany wyłącznie interesem pokrzywdzonego. Z tego względu doręczenie to jest stosowane wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego oraz – ze względu na sposób doręczenia (aktualnie listem zwykłym) – nie jest wymagane potwierdzenie dostarczenia informacji do pokrzywdzonego.

Art. 300 § 2

Modyfikacja treści § 2 w art. 300 k.p.k. wynika z brzmienia nowego przepisu art. 315a k.p.k. o możliwości odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, jeżeli czynność ta nie byłaby niezbędna dla poczynienia ustaleń faktycznych. Wedle projektowanej regulacji pokrzywdzony, który nie był przesłuchany w charakterze świadka, powinien jednak zostać przesłuchany w tym charakterze, jeżeli tego zażąda, chyba że uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania. W związku z tym stało się konieczne pouczenie pokrzywdzonego o powyższym przed pierwszym jego przesłuchaniem albo niezwłocznie po ustaleniu pokrzywdzonego, jeżeli odstępuje się od jego przesłuchania. Pokrzywdzeni powinni być pouczeni o swoich uprawnieniach, które mogliby realizować, jeżeli wyrażaliby taką wolę.

Art. 315a i art. 325h

Doświadczenia związane z analizą okoliczności zbędnie wydłużających postępowanie karne, zwłaszcza w sprawach z większą liczbą osób pokrzywdzonych czynami, których

sprawca każdorazowo posługiwał się tożsamym lub podobnym *modus operandi*, stanowi rozpowszechniona praktyka traktowania przesłuchania osoby pokrzywdzonej przestępstwem jako obligatoryjnego elementu prowadzonego w sprawie postępowania dowodowego, w oderwaniu od rzeczywistych walorów tej czynności procesowej ocenianych w realiach konkretnego postępowania.

Pociąga to za sobą negatywne konsekwencje dla biegu postępowania i realizacji interesu społecznego związanego z szybkim i niegenerującym nadmiernych kosztów egzekwowaniem odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw, jak i dla samych pokrzywdzonych. Konsekwencje te dostrzegalne są w szczególności, choć nie wyłącznie, w sprawach, w których wielość pokrzywdzonych wynika z rozległości skutku przestępstwa (m.in. czyny przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz określone w art. 160 k.k. przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, mające charakter przestępstw narażenia na niebezpieczeństwo) oraz w sprawach o przestępstwa przeciwko mieniu i przeciwko obrotowi gospodarczemu, zwłaszcza w wypadkach, w których wielość pokrzywdzonych stanowi następstwo wieloczynowego, w sensie faktycznym, choć niekoniecznie jurystycznym, zachowania sprawcy przestępstwa.

Dotyczy to zwłaszcza przestępstw opisanych w art. 284 § 1 i § 2 k.k. (przywłaszczenie i sprzeniewierzenie cudzego mienia), w art. 286 § 1 k.k. (oszustwo) oraz w art. 287 § 1 k.k. (tzw. oszustwo komputerowe), w tym także w tych przypadkach, gdy z uwagi na znaczną wartość mienia stanowiącego przedmiot przestępstwa czyny takie są kwalifikowane na podstawie art. 294 § 1 k.k.

W wypadku przywłaszczenia, sprzeniewierzenia, oszustwa i oszustwa komputerowego, popełnionych na szkodę znacznej liczby osób, bardzo często występuje sytuacja tożsamego, jednorodnego sposobu działania sprawcy przestępstwa, który postępuje według takiego samego schematu, wykorzystując te same możliwości zawładnięcia cudzym mieniem, doprowadzenia innych osób do niekorzystnego nim rozporządzenia, bądź wpłynięcia na treść cudzych danych informatycznych. Prawne odzwierciedlenie tej sytuacji faktycznej stanowi kwalifikowanie takich zachowań jako jednego czynu zabronionego na podstawie art. 12 k.k., przewidującego konstrukcję czynu ciągłego, względnie traktowanie ich jako szczególnej postaci realnego zbiegu przestępstw w postaci określonego w art. 91 § 1 k.k. ciągu przestępstw.

Doprowadzenie do zmiany rozpowszechnionej praktyki przejawiającej się w automatyzmie przesłuchiwania w charakterze świadków wszystkich osób mających w sprawie status pokrzywdzonych jest istotne w kontekście sprawnej realizacji celów postępowania karnego, do których należy również ochrona interesu pokrzywdzonych.

Najważniejsze korzyści z doprowadzenia do takiej zmiany to:

- skrócenie czasu trwania postępowania i szybsze przekazanie sprawy z aktem oskarżenia do sądu bądź zakończenie go inną decyzją merytoryczną, a tym samym obniżenie ryzyka przedawnienia czynu i skrócenie stanu niepewności prawnej (oskarżony) oraz szybsze uzyskanie rozstrzygnięcia mającego charakter prejudykatu w odniesieniu do ewentualnego rozstrzygnięcia sądu cywilnego (pokrzywdzony),
- redukcja kosztów postępowania ponoszonych przez Skarb Państwa (w szczególności w wypadku umorzenia postępowania, rozstrzygnięcia uwalniającego oskarżonego od odpowiedzialności karnej oraz w wypadku zwolnienia oskarżonego od kosztów sądowych), jak również uciążliwości i kosztów ponoszonych przez strony, m.in. związanych ze obowiązkiem stawiennictwa świadków na wezwanie organu procesowego i zwrotem świadkom tych kosztów oraz zwrotem utraconego przez świadka zarobku.

Należy dostrzec istotną różnicę odnoszącą się do przesłanek decyzji organu procesowego o przeprowadzeniu przesłuchania, zachodzącą między pokrzywdzonym a świadkiem niebędącym osobą pokrzywdzoną. O ile ten drugi jest wzywany do złożenia zeznań jedynie wówczas, gdy zachodzą podstawy do przypuszczeń, iż posiada informacje istotne w sprawie, o tyle pokrzywdzony zasadniczo jest traktowany jako osobowe źródło dowodowe z racji samego swojego statusu, z którym łączy się przypuszczenie, iż takie istotne informacje posiada. Fakt pokrzywdzenia przez przestępstwo nie przesądza jednak o posiadaniu przez taką osobę informacji istotnych dla ustaleń w przedmiocie odpowiedzialności karnej sprawcy czynu, a zwłaszcza informacji unikalnych, a więc dotyczących okoliczności, które nie mogą być ustalone na podstawie innych dowodów (np. dokumentów, opinii biegłych, zeznań innych osób).

W sprawach o przestępstwa, w wypadku których osoba pokrzywdzonego nie stanowi przedmiotu czynności wykonawczej przedsięwziętej przez sprawcę, a sam pokrzywdzony nie był naocznym świadkiem przestępstwa, w wielu przypadkach nie

będzie on dysponował informacjami istotnymi w kontekście odpowiedzialności karnej jego sprawcy, dotyczącymi okoliczności niemożliwych lub trudnych do ustalenia w drodze przeprowadzenia innych dowodów. W takich sytuacjach ocena wartości dowodowej czynności, jaką stanowi przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka, powinna w pierwszym rzędzie decydować o jej przeprowadzeniu, przy uwzględnieniu wynikających z niej obciążeń, w tym dotyczących osobę pokrzywdzonego oraz wpływu takiej czynności na bieg postępowania w kontekście jego sprawności i szybkości.

Projektowany przepis art. 315a k.p.k. należy odczytywać w związku z treścią art. 325h k.p.k. Ten ostatni przepis, odnoszący się do dochodzenia, nakazuje w jego toku m.in. przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie uzależnia przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka od tego, czy istnieją przesłanki do dopuszczenia tego dowodu na zasadach ogólnych (art. 170 § 1 k.p.k. *a contrario*). Przepis ten ponadto daje asumpt do twierdzenia, przy zastosowaniu *argumentum a fortiori*, że skoro pokrzywdzonego należy przesłuchać w dochodzeniu, które jest mniej sformalizowane i gwarancyjne, to tym bardziej należy uczynić to w śledztwie.

Projektowany przepis art. 315a k.p.k. jest oparty na dwóch założeniach. Po pierwsze, utrzymuje zasadę przesłuchania pokrzywdzonego w każdym postępowaniu przygotowawczym, po drugie zaś, nie uchybia przepisom regulującym przesłanki dopuszczenia dowodu (przede wszystkim art. 170 § 1 k.p.k. *a contrario*). Co do zasady jest oczywiste, że posiadanie przez dany podmiot statusu pokrzywdzonego w postępowaniu nie przesądza wcale o tym, że zachodzą przesłanki do przesłuchania tej osoby w charakterze świadka. Są to dwie oddzielne sfery. Co do zasady zatem pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w tym charakterze tylko wówczas, gdy zachodzą przesłanki dopuszczenia tego dowodu. Przepis art. 315a k.p.k. zakłada w postępowaniu przygotowawczym coś więcej – przesłuchanie wszystkich pokrzywdzonych, niezależnie od tego, czy takie przesłanki zachodzą. Wystarczające byłoby nawet żądanie takiego pokrzywdzonego. Jednakże w stosunku do pokrzywdzonych, co do których zachodzą przesłanki oddalenia wniosku o jego przesłuchanie z art. 170 § 1 k.p.k. *a contrario*, mimo złożenia przez zainteresowanego takiego wniosku, od przesłuchania można odstąpić, jeżeli uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania. Nie można odstąpić od przesłuchania

żadnego pokrzywdzonego, jeżeli czynność ta jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych – np. co do wysokości poniesionej szkody. Z tych względów wprowadzenie projektowanego przepisu art. 315a k.p.k. ma charakter gwarancyjny.

Niezbędne jest zatem jednoznaczne wprowadzenie do przepisów normujących przebieg procesu karnego unormowania wskazującego na brak bezwzględnego obowiązku przesłuchiwania pokrzywdzonego w charakterze świadka i zaakcentowanie w ten sposób faktu, że czynność ta, tak jak każda inna czynność dowodowa w systemie przyjmującym zasadę swobodnej oceny dowodów, powinna być przeprowadzana w oparciu o ocenę jej zakładanego waloru dowodowego, nie zaś na podstawie automatyzmu kształtowanego przez szczególny procesowy status tej osoby.

Projektowana nowelizacja art. 315a k.p.k. prowadzi do jednoznacznego wyrażenia w treści tego przepisu, iż wymóg przesłuchania pokrzywdzonego jako świadka dotyczy jedynie tych wypadków, w których przeprowadzenie takiego przesłuchania jest niezbędne – z uwagi na potrzeby postępowania dowodowego związane z dokonywaniem ustaleń faktycznych lub ze względu na stanowisko pokrzywdzonego. Aby jednak zapobiec wypadkom nazbyt pochopnej rezygnacji z przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, w szczególności w wypadkach, gdy pokrzywdzony chce złożyć zeznania, jest celowe wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego przepisu kreującego normę o charakterze generalnym, wymuszającą przeprowadzenie tej czynności w sytuacjach determinowanych stanowiskiem pokrzywdzonego.

Realizację tego celu ma zapewnić posłużenie się w projektowanym art. 315a k.p.k. pojęciem „żądania”, nie zaś „wniosku”, co ma podkreślić imperatywny charakter stanowiska pokrzywdzonego w tym zakresie, które w wypadku jego ujawnienia będzie musiało zostać przez organ procesowy uwzględnione, z wyjątkiem sytuacji, gdy uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania. Uprawnienie do złożenia takiego żądania będzie przysługiwać tylko pokrzywdzonemu, który nie był jeszcze w sprawie przesłuchiwany, gdyż nieracjonalne byłoby zapewnienie możliwości każdorazowego wymuszania przeprowadzenia takiej czynności przez pokrzywdzonego wielokrotnie ponawiającego żądanie tego rodzaju.

Proponowanemu przyznaniu pokrzywdzonemu uprawnienia do wymuszenia przesłuchania go w charakterze świadka towarzyszy modyfikacja treści pouczenia

udzielanego pokrzywdzonemu na piśmie na podstawie art. 300 § 2 k.p.k., prowadząca do objęcia nim nowego uprawnienia.

Podkreślenia wymaga, że wprowadzenie rozwiązania zawartego w proj. art. 315a k.p.k. wychodzi naprzeciw wymogom dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, odnoszącym się do gwarantowanego w art. 10 prawa ofiary przestępstwa do bycia wysłuchanym w toku postępowania karnego.

Art. 332 § 1 pkt 1 i art. 333 § 3

Zmienione przepisy art. 332 § 1 pkt 1 oraz art. 333 § 3 k.p.k. są konsekwencją rozszerzenia zakresu danych adresowych gromadzonych przez organy procesowe i wykorzystywanych w toku postępowania, które mają ułatwić kontakt z oskarżonym i pokrzywdzonymi. Ustalone w postępowaniu przygotowawczym powyższe dane powinny zostać zatem podane w akcie oskarżenia.

Art. 333 § 3a

Zgodnie z art. 299a § 2 k.p.k. na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd ma obowiązek powiadomić go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej. Pokrzywdzony może taki wniosek złożyć w dowolnym czasie w toku postępowania przygotowawczego w formie pisemnej lub ustnej w toku czynności procesowej. Skutkiem tego sąd, celem wykonania obowiązku nałożonego w art. 299a § 2 k.p.k., musiałby każdorazowo dokonywać badania całych akt, aby ustalić, czy i ilu pokrzywdzonych złożyło stosowne wnioski. Z tego względu należy uznać za celowe, by oskarżyciel dołączał do aktu oskarżenia listę pokrzywdzonych, którzy złożyli takie wnioski w toku prowadzonego przez siebie lub nadzorowanego postępowania przygotowawczego.

Art. 334 § 3

W związku z dodaniem nowych regulacji zawartych w art. 378a k.p.k. zasadne jest rozbudowanie obowiązku pouczenia, o którym mowa w art. 334 § 3 k.p.k., o treść tego przepisu.

Art. 337a

W dniu 1 lipca 2015 r. wszedł w życie przepis art. 350 § 4 k.p.k., który wyraźnie nakazywał sądowi zawiadamianie pokrzywdzonego o rozprawie głównej. Niewątpliwie celem tej regulacji było wzmocnienie gwarancji procesowych pokrzywdzonego, dążenie do zapewnienia zasady równości broni między nim a oskarżonym, bo choć pokrzywdzony na tym etapie nie musi być stroną postępowania (oskarżycielem posiłkowym ubocznym, jeżeli nie złożył dotychczas stosownego oświadczenia), to taką stroną zostać może aż do chwili rozpoczęcia przewodu sądowego. Podkreślić należy, że wprowadzenie obowiązku zawiadamiania pokrzywdzonego o terminie i miejscu rozprawy głównej jest realizacją art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW. Jej celem jest zwiększenie realnych uprawnień pokrzywdzonego w procesie karnym, które mogą być efektywnie realizowane jedynie pod warunkiem posiadania informacji nie tylko o decyzjach, podejmowanych przez organy procesowe, ale także o motywach ich wydania. Obowiązek ten miał charakter bezwzględny, ciążył z urzędu na sędzię i zapewniał pokrzywdzonemu uzyskanie informacji o dacie i miejscu rozprawy głównej. Pokrzywdzony nie otrzymywał jednak informacji ani o treści zarzutów i ich kwalifikacji prawnej, ani o dacie i miejscu posiedzenia sądu wyznaczonego w zakresie orzekania o zasadniczym przedmiocie postępowania. Był on jedynie informowany przez prokuratora o przesłaniu do sądu aktu oskarżenia (art. 334 § 5 k.p.k. według stanu prawnego na dzień 1 lipca 2015 r.), a wgląd do akt mógł uzyskać – nie będąc stroną – jedynie za zgodą prezesa sądu (art. 156 § 1 zd. drugie k.p.k.).

Obowiązujący od dnia 1 lipca 2015 r. stan prawny, mimo że w istotnym zakresie poprawiał sytuację procesową pokrzywdzonego w zakresie prawa do informacji, to jednak czynił to w niewystarczający sposób, nie zapewniając przekazania mu wszystkich wiadomości niezbędnych do realizacji przysługujących mu uprawnień. Do

dokonania dalszych zmian stanu prawnego w kierunku poszerzającym prawo pokrzywdzonego do informacji skłonił ustawodawcę po pierwsze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2014 r., SK 22/13, OTK-A 2014, z. 8, poz. 96, w którym Trybunał stwierdził, że art. 339 § 5 w zw. z art. 54 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP. W treści art. 337a § 1 k.p.k., obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r., zawarto zatem nakaz, kierowany do sądu, zawiadamiania pokrzywdzonego o posiedzeniach odbywających się przed rozprawą, wyznaczonych w kwestii zasadniczego przedmiotu postępowania (kwestii odpowiedzialności prawnej oskarżonego), a więc nie tylko – jak w rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny sprawie – umorzenia postępowania (art. 339 § 3 pkt 1 i 2 k.p.k.), ale również warunkowego umorzenia postępowania (art. 341 k.p.k.) i wydania wyroku skazującego w trybie art. 335 k.p.k. (art. 343 k.p.k.). W tym kontekście w literaturze trafnie podnosi się niekonsekwencję ustawodawcy, który nie odwołał się w art. 337a § 1 k.p.k. również do art. 343a k.p.k., dotyczącego posiedzenia w przedmiocie wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze. W wyniku tego niedopatrzenia doszło do naruszenia symetrii uregulowań odnoszących się do kwestii udziału pokrzywdzonego w posiedzeniu w trybie konsensualnym. Jeżeli chodzi o posiedzenia tzw. „wyrokowe” przed rozprawą, to przed dniem 1 lipca 2015 r. prawo pokrzywdzonego do udziału w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania wprost przewidywał art. 341 § 1 k.p.k., a w posiedzeniu wyznaczonym w celu rozpoznania wniosku oskarżyciela o skazanie bez rozprawy – art. 343 § 5 zd. pierwsze k.p.k. Natomiast z dniem 1 lipca 2015 r. zaczął obowiązywać art. 343a k.p.k., którego § 1 wyraźnie nakazuje zawiadomić pokrzywdzonego o terminie posiedzenia w przedmiocie rozpoznania wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Jeżeli natomiast chodzi o umorzenie postępowania przed rozprawą, to z dniem 1 lipca 2015 r. ustawodawca w przepisie art. 339 § 5 zd. drugie k.p.k. nałożył na sąd obowiązek zawiadamiania pokrzywdzonego o terminie posiedzenia. Zgodnie z art. 96 § 1 k.p.k. osoby niebędące stronami, jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi. Oznacza to niewątpliwie obowiązek sądu zawiadamiania pokrzywdzonego o tych posiedzeniach, wynikający ze wskazanych

przepisów oraz art. 96 § 1 k.p.k. Jednocześnie wskazuje się, że uregulowanie ustawowe przewidujące prawo udziału danego uczestnika postępowania w posiedzeniu implikuje obowiązek zawiadamiania go z urzędu przez sąd o terminie tego posiedzenia (por. S. Steinborn (w:) J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks..., s. 348).

Po drugie, asumptem do normatywnego wzmocnienia pozycji procesowej pokrzywdzonego w nowo wprowadzonym art. 337a k.p.k. była również konieczność wdrożenia dyrektywy. Przepis art. 6 ust. 1 lit. b dyrektywy stanowi bowiem, że pokrzywdzony na swój wniosek ma otrzymać informacje o dacie i miejscu rozprawy oraz o rodzaju zarzutów wobec sprawcy. Nie wyłącza to jednak możliwości informowania go o tym z urzędu, bez takiego wniosku, jeżeli informacje te muszą zostać przekazane ze względu na prawo pokrzywdzonego do czynnego udziału w postępowaniu karnym (por. art. 6 ust. 4 zd. pierwsze dyrektywy). Zauważyć należy, że przepis art. 337a § 1 k.p.k. stanowi wierne powtórzenie przepisów dyrektywy, a przyczyną wprowadzenia regulacji umożliwiającej pokrzywdzonemu na jego wniosek uzyskanie informacji o dacie i miejscu rozprawy oraz o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej jest konieczność jej implementacji. Ustawodawca nie spostrzegł jednak tego, że od dnia 1 lipca 2015 r. obowiązuje norma nakazująca zawiadamianie z urzędu pokrzywdzonego o terminie rozprawy, a więc norma w tym zakresie sprzeczna z wprowadzaną regulacją. Nie może zatem budzić wątpliwości, że pozostawienie w systemie prawnym treści zawartej w art. 350 § 4 k.p.k., przy wprowadzeniu przepisu art. 337a § 1 k.p.k., stanowi błąd ustawodawcy.

Z tego względu proponuje się zlikwidować sprzeczność między treścią normatywną art. 350 § 4 k.p.k. oraz art. 337a § 1 k.p.k., zgodnie z kierunkiem wytyczonym we wspomnianej dyrektywie, w ten sposób, że zawiadomienie o pierwszym terminie rozprawy poczytać za obowiązek sądu, zaś na wniosek pokrzywdzonego należy poinformować go o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej.

Art. 339 § 3 pkt 3

W art. 339 § 3 pkt 3 k.p.k. usuniętą omyłkę legislacyjną, polegającą na odwołaniu się w tym przepisie do wskazanego w akcie oskarżenia trybu postępowania. Obowiązek wskazywania w akcie oskarżenia trybu postępowania został zniesiony ustawą nowelizującą z dnia 11 marca 2016 r. Odwołanie się do tego wskazania w art. 339 § 3 pkt 3 k.p.k. jest zatem bezprzedmiotowe i należało je zlikwidować.

Art. 340 § 2a

W art. 340 § 2a k.p.k. dotyczącym orzekania przepadku rozszerzono katalog podmiotów, którym przysługuje zażalenie, o osobę od której przedmioty te odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie. Nawiązuje to do regulacji art. 323 § 2 k.p.k. traktującej o zaskarżeniu postanowienia dotyczącego dowodów rzeczowych.

Art. 342 § 1

Skorygowano również brzmienie art. 342 § 1 k.p.k., określającym treść wyroku warunkowo umarzającego postępowanie. Ponieważ warunkowe umorzenie wymaga przypisanie sprawcy konkretnego czynu oraz stwierdzenia jego winy, należy – analogicznie jak w wypadku wyroku skazującego – posługiwać się określeniami „czyn przypisany sprawcy” oraz „jego kwalifikacja prawna”.

Art. 343 § 5a

W art. 343 § 5a k.p.k. należało uzupełnić treść normatywną tego przepisu o odwołanie się do pouczenia obecnego oskarżonego, gdyż aktualne brzmienie może nasuwać w istocie irracjonalny wniosek o konieczności pouczenia w przepisanej przez prawo procesowe formie oskarżonego w każdym wypadku. Celem tego przepisu jest zaś dokonanie pouczenia bezpośrednio przed wydaniem wyroku, skierowanego do oskarżonego, który stawił się na rozprawę lub posiedzenie.

Art. 343a § 1

Propozycja nowelizacji art. 343a § 1 k.p.k. zmierza do usunięcia niekonsekwencji redakcyjnej występującej między regulacjami ustawy procesowej. Mianowicie przepisy art. 338a oraz art. 339 § 3a k.p.k. posługują się w odniesieniu do wniosku oskarżonego określeniem „przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności”, natomiast przepis art. 343a § 1 k.p.k. niesłusznie zawęża ową kategorię jedynie do występków. Określa on przy tym tryb postępowania w związku ze złożeniem wniosku, a zatem powinien być zharmonizowany z treścią dwu pierwszych unormowań, które dotyczą zarówno zbrodni, jak i występków zagrożonych karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności. Stąd propozycja odwołania się w art. 343a § 1 k.p.k. do „złożenia przez oskarżonego wniosku, o którym mowa w art. 338a k.p.k.”.

Art. 343b

Proponuje się dodanie art. 343b k.p.k., który umożliwiłby wydawanie postanowień o nieuwzględnieniu wniosków, o których mowa w art. 335, art. 336 § 1 oraz art. 338a k.p.k., również na posiedzeniu, o którego terminie nie zawiadomiono uczestników uprawnionych do stawiennictwa. Jeżeli bowiem sąd stwierdził brak ustawowych podstaw do uwzględnienia wniosku, a w wyniku tego sprawa zostanie skierowana do rozpoznania na rozprawie głównej, na której interesy procesowe wszystkich stron zostały należycie zabezpieczone, nie ma procesowej potrzeby zawiadamiania stron o terminie posiedzenia, na którym ma być podjęta taka negatywna decyzja. Zawiadamianie takie w tej sytuacji należy uznać za zupełnie zbędne, a przy tym przedłużające tok postępowania.

Art. 350a i art. 333 § 2

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 333 § 2 k.p.k. prokurator może wnieść o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył, a okoliczności te nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie. Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182. Przepis ten umożliwia zredukowanie liczby świadków, którzy mają być bezpośrednio przesłuchani na rozprawie, bez szkody dla gwarancji procesowych stron oraz prawidłowości ustaleń faktycznych. Problem leży w tym, że dla jego zastosowania jest niezbędny wniosek prokuratora, i to zawarty w akcie oskarżenia. Proponuje się zatem, by sąd mógł dokonać takiej selekcji również z urzędu.

Zaznaczyć należy, że projektowany art. 350a k.p.k. uprawnia przewodniczącego jedynie do zaniechania wezwania na rozprawę określonych świadków, którzy zostali w sprawie przesłuchani. Uprawnienie to ma zatem charakter organizacyjno-techniczny. Ostateczną decyzję co do tego, czy można odstąpić przy przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania danego świadka od zasady bezpośredniości, podejmuje sąd na podstawie art. 391 § 1 k.p.k. W przeciwnym wypadku świadek musi zostać wezwany do sądu i przesłuchany osobiście. Prawidłowość tej decyzji, podobnie zresztą jak i aktualnie podjętej w związku ze złożeniem przez prokuratora wniosku na podstawie art. 333 § 2 k.p.k., będzie podlegała kontroli odwoławczej.

Art. 353 § 4

Zmiana treści przepisu art. 353 § 4 k.p.k. jest konsekwencją nowelizacji art. 386 § 1 k.p.k., który reguluje wszczęcie przewodu sądowego. Zdaniem projektodawcy, charakter tej czynności procesowej sprzeciwia się obecnej regulacji, która zobowiązuje przewodniczącego do pouczenia oskarżonego o prawach i obowiązkach, o których powinien wiedzieć wcześniej. Trzeba zauważyć, że w takim momencie oskarżony zwykle nie jest w stanie zrozumieć skomplikowanych regulacji przekazywanych mu na dodatek ustnie. Często towarzyszący oskarżonemu stres oraz potrzeba koncentracji na okolicznościach dla niego najistotniejszych, utrudnia zrozumienie pouczenia. W związku z tym proponuje się, aby wszechstronne pouczenia znalazły się w piśmie doręczanym oskarżonemu wraz z aktem oskarżenia.

Art. 368

Dodanie nowego przepisu § 2 do art. 368 k.p.k. ma zapobiegać sytuacji, gdy strony – w celach obstrukcji procesowej – ponawiają wnioski dowodowe, które już zostały odmownie załatwione. W praktyce często są składane bowiem wnioski, jeżeli nie o tej samej treści, to tylko nieznacznie zmodyfikowane. Oprócz tego, że taki sposób prowadzenia gry procesowej przedłuża postępowanie, to również powoduje dalsze niekorzystne skutki, jak chociażby konieczność udziału pozostałych stron w przedłużającym się procesie, czy niemożność wyegzekwowania roszczeń przez pokrzywdzonego. Wobec tego proponuje się wprowadzić przepis, który będzie pozwalał sądowi pozostawić bez rozpoznania wnioski dowodowe, jeżeli złożony został ponownie mimo tego, że okoliczności faktyczne na które powołuje się wnioskodawca, nie uległy zmianie.

Na kształt normatywny tego przepisu ma wpływ to, że tożsamość wniosków dowodowych jest ustalana nie tylko w oparciu o źródło dowodowe oraz tezę dowodową, ale również określony układ stosunków (okoliczności) faktycznych, w których wniosek został złożony (por. podstawy oddalenia wniosków dowodowych określone w art. 170 § 1 pkt 2 *in fine* oraz pkt 5 k.p.k.).

Art. 377 § 3

Celem proponowanej zmiany jest usprawnienie postępowania przez wykorzystanie instytucji przewidzianej dla etapu rozprawy określonej w art. 377 § 3 k.p.k. do

posiedzeń wyznaczanych przed rozprawą. Powyższe rozwiązanie pozwalałoby na zakończenie postępowania na pierwszym wyznaczonym posiedzeniu mimo niestawiennictwa prawidłowo wezwanego oskarżonego bez narażenia postępowania na powstanie bezwzględnej przyczyny odwoławczej i w konsekwencji uchylenie wyroku (art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., art. 117 § 3 k.p.k.).

Na konieczność powyższej zmiany wskazuje rygorystyczna wykładnia przepisu art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. prezentowana w orzecznictwie. Przykładowo w wyroku z dnia 21.11.2017 r., III K 334/17, Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje: „Zgodnie z treścią art. 343 § 5 k.p.k. prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu w przedmiocie wniosku, o którym mowa w art. 335 k.p.k. Uprawnienie do udziału wskazanych podmiotów w posiedzeniu przeradza się w obowiązek, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi (art. 343 § 5 *in fine* k.p.k.). W wypadku nieobecności wezwanego, stosownie do treści art. 117 § 3 k.p.k., czynności procesowej nie przeprowadza się, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wówczas niestawiennictwo osoby, której uczestnictwo jest obowiązkowe, powoduje – niezależnie od przyczyn tej nieobecności i faktu jej usprawiedliwienia, bądź nie – niedopuszczalność przeprowadzenia czynności procesowej. Zatem przeprowadzenie posiedzenia skutkującego uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy pod nieobecność nawet prawidłowo o niej powiadomionego oskarżonego, w przypadku uprzedniego uznania jego udziału w nim za obowiązkowy, jest niedopuszczalne. Wystąpienie opisanej sytuacji procesowej prowadzi do naruszenia prawa określonego w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., zgodnie z którym niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia zaskarżone orzeczenie uchyla się”.

Art. 378a

W praktyce orzecniczej sądów bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na przedłużanie się trwania postępowań jest konieczność odraczania i przerywania rozpraw w sytuacji usprawiedliwionej nieobecności oskarżonych i obrońców. Aktualnie zaistnienie tego typu sytuacji bezwzględnie powoduje zaniechanie prowadzenia czynności na rozprawie w danym terminie. Powoduje to, oprócz przewlekłości postępowania, duże koszty społeczne i finansowe, w szczególności polegające na konieczności ponownego stawienia się w innym terminie, nieraz kilkukrotnego,

świadców i biegłych, którzy nie mogli być przesłuchani z uwagi na usprawiedliwioną nieobecność stron i ich pełnomocników. Oczywiście nie sposób uznawać każdego takiego niestawiennictwa za zamierzone i nacechowane złą wolą stron i ich pełnomocników, nie można także dopuścić do nieuzasadnionego naruszenia ich gwarancji procesowych. Ta oczywista konstatacja nie musi jednakże prowadzić do przyjęcia, że w żadnym wypadku nie jest możliwe dokonanie jakiejkolwiek czynności dowodowej. W tym zakresie należy zwrócić uwagę chociażby na regulację funkcjonującą już od dawna w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, którego art. 71 § 2 i 3 przewiduje, że jeżeli oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pokrzywdzony lub obwiniony nie stawił się na rozprawę i w aktach sprawy brak jest dowodu doręczenia im wezwania lub zawiadomienia, sąd może, jeżeli uzna to za celowe, przeprowadzić postępowanie dowodowe, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę. Na następnej rozprawie dowody te przeprowadza się ponownie tylko wtedy, jeżeli zażąda tego strona nieobecna na poprzedniej rozprawie, chyba że była o jej terminie prawidłowo powiadomiona. Regulację tę stosuje się odpowiednio w razie niestawiennictwa prawidłowo powiadomionego obrońcy, gdy jego stawiennictwo jest obowiązkowe.

W ocenie projektodawcy nie budzi wątpliwości, że w razie usprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie uprawnionych osób nie można jej dalej kontynuować i powinna ona ulec odroczeniu lub przerwaniu. Nie znaczy to jednak, by można było wykluczyć w takim wypadku jedynie przeprowadzenie dowodów, zwłaszcza przesłuchując osoby, które stawili się na rozprawę. Zabezpieczenie gwarancji procesowych oskarżonego ma zapewnić regulacja, wedle której w razie złożenia umotywowanego wniosku przez uczestnika, który z usprawiedliwionych przyczyn nie stawił się na rozprawę, dowód ten będzie należało przeprowadzić ponownie w zakresie, w którym nastąpiło naruszenie tych gwarancji poprzez przesłuchanie tej osoby w nieobecności uprawnionego.

Przepis art. 378a k.p.k. jest przewidziany w formule zbliżonej do tzw. sądowego zabezpieczenia dowodu, które jest znane z procedury chociażby w art. 316 § 3 k.p.k. Nie jest to zatem prowadzenie rozprawy w nieobecności strony lub jej przedstawiciela, a przeprowadzenie dowodu, i to tylko fakultatywnie – w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli sąd uzna taką potrzebę. Przepis ten pełni ważną funkcję, gdyż umożliwia przeprowadzenie dowodu przez sąd, a więc zabezpieczenie jego treści

w ogóle (gdy nie był dotychczas przeprowadzany) lub na wyższym poziomie gwarancyjności (gdy przedtem był przeprowadzany tylko w postępowaniu przygotowawczym), w sytuacji gdy na kolejnym terminie rozprawy, na którym z formalnego punktu widzenia według aktualnego stanu prawnego mógłby być przeprowadzony, może nie być już takiej możliwości. Przykładowo, świadek wyjedzie na stałe za granicę, zmieni miejsce pobytu, tak że nie będzie ono do ustalenia przez sąd, lub umrze.

Należy zwrócić także uwagę, że dany dowód może mieć różne znaczenie dla ochrony interesów procesowych strony, stąd też nie zawsze nieobecne strony będą żądały ponownego jego przeprowadzenia.

Propozycja ta respektuje zasadę prawa do obrony przez umożliwienie przeprowadzenia dowodu w obecności oskarżonego i jego obrońcy. Z projektowanego art. 378a § 5 i § 6 k.p.k. wynika, że dowód ten przeprowadza się właśnie wówczas, jeżeli jest to uwarunkowane chociażby potencjalną możliwością naruszenia prawa do obrony. Jednocześnie jest konieczne wprowadzenie terminu do złożenia wniosku o ponowne przeprowadzenie dowodu, gdyż strony mogą się zapoznać z przebiegiem dotychczasowego postępowania dowodowego przeprowadzonego podczas ich nieobecności i wyłącznie na tej podstawie podjąć decyzję odnośnie do ponowienia żądania przeprowadzenia dowodu. Brak takiego terminu prowadziłyby zaś do dezorganizacji postępowania. Jeżeli wniosek o ponowne przeprowadzenie dowodu nie zostanie złożony, oznacza to, że dana strona godzi się za poprzestanie w sprawie na przeprowadzeniu dowodu pod jej nieobecność, co wywołuje tożsame skutki, jak gdyby z własnej woli nie stawiała się ona na termin, na którym dowód został przeprowadzony.

Należy z całą mocą podkreślić, że nie będzie możliwości zakończenia przewodu sądowego podczas czynności przeprowadzonych w trybie art. 378a k.p.k., gdyż zamknięcie przewodu sądowego nie jest czynnością dowodową. A zatem czynności określone w art. 405 k.p.k. mogą odbyć się jedynie na terminie rozprawy, o którym zainteresowani zostali powiadomieni i nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy. I w tym właśnie terminie może zostać złożony wniosek, o którym mowa w projektowanym art. 378a § 3 k.p.k.

Jeżeli zatem oskarżony lub obrońca nie stawi się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, wedle tej propozycji, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach,

mógłby przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień.

W takim wypadku oskarżony lub obrońca, najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był prawidłowo zawiadomiony, przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, będzie mógł złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jej nieobecności. Prawo to nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono dowody, była nieusprawiedliwiona. W razie niezłożenia wniosku w tym terminie, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie będzie dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy.

Wniosek nie powinien być gołosłowny, lecz składany w sytuacji nieprawidłowego przeprowadzenia tego dowodu z uwagi na gwarancje procesowe interesów strony. We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca miałyby zatem obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony.

W razie uwzględnienia tego wniosku sąd przeprowadzałby dowód uzupełniająco, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony. Zapobiegnie to powtarzaniu czynności dowodowej w zakresie, w którym jej poprzednie przeprowadzenie nie miałyby wpływu na treść wyroku, co dodatkowo pozwoli na uniknięcie przedłużania biegu postępowania.

Gwarancyjnym unormowaniem ma być również przepis art. 378a § 7 k.p.k., wedle którego jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na kolejny termin rozprawy, przewodniczący poucza się go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności, a także umożliwia się mu wypowiedzenie się co do tej kwestii.

W konsekwencji należy stwierdzić, że projektowany przepis umożliwia przeprowadzenie na rozprawie każdego dowodu w warunkach zapewniających oskarżonemu i jego obrońcy ochronę interesów procesowych. Trzeba mieć przy tym na względzie, że prawo do obrony nie stanowi obowiązku oskarżonego, a jego realizacja

jest połączona z koniecznością podjęcia – przez niego lub jego obrońcę – aktywności procesowej (tzw. ciężar procesowy).

Art. 384 § 2

Zmiana w treści art. 384 § 2 k.p.k. ma jedynie redakcyjny charakter i ma podkreślić fakultatywny udział pokrzywdzonego w rozprawie, jeżeli się stawi, zaś zawiadomienie pokrzywdzonego o terminie rozprawy winno mieć miejsce tylko wówczas, gdy ustawa tak stanowi.

Art. 386 § 1

Zdaniem projektodawcy właściwym etapem informowania stron i innych uczestników postępowania o przysługujących im prawach oraz obowiązkach jest postępowanie przygotowawcze, ewentualnie etap przygotowywania rozprawy. Przepis art. 386 k.p.k. dotyczy zaś rozpoczęcia przewodu sądowego, który jest zasadniczym etapem procesu karnego. Wobec powyższego rolą sądu nie jest pouczanie oskarżonego o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach, o których powinien być już i to wszechstronnie oraz w sposób dla niego zrozumiały poinformowany. Zmiana ta wynika z doświadczeń praktyki, która krytycznie odnosi się do zmian wprowadzonych w tym względzie nowelą wrześniową w lipcu 2015 r.

Art. 387 § 1a

Projekt modyfikuje brzmienie art. 387 § 1a k.p.k. przez wyraźne sprecyzowanie, że pouczenia tam przewidzianego dokonuje się jedynie wobec obecnego oskarżonego. Taką wykładnię tego unormowania przyjmuje się ze względów funkcjonalnych również aktualnie w praktyce sądowej, niemniej z uwagi na konieczność zapewnienia jednoznacznego brzmienia przepisu zasadna wydaje się interwencja legislacyjna.

Art. 391 § 1

Zmiana brzmienia art. 391 § 1 k.p.k. ma charakter dostosowawczy. W myśl wprowadzanych zmian podstawę do odstąpienia od wezwania na rozprawę świadków, których bezpośrednio przesłuchanie nie jest konieczne, stanowi art. 350a k.p.k., a nie art. 333 § 2 tego Kodeksu. Dlatego w art. 391 § 1 k.p.k. powinno się znaleźć odwołanie do art. 350a k.p.k. odnośnie do sytuacji, gdy można odczytać protokoły zeznania świadka.

Art. 394

Projektodawca doszedł do przekonania, że zbędny formalizm powoduje niepotrzebny nakład pracy organu procesowego oraz nie przyczynia się w adekwatnym stopniu do zabezpieczenia gwarancji procesowych stron, a jego wpływ na dokonanie prawdziwych ustaleń faktycznych jest w istocie żaden. Bywa on za to wykorzystywany przez niektóre strony do celowego przewlekania postępowania.

Aby tego uniknąć projektodawca dokonał koniecznych zmian w szeregu przepisów ustawy procesowej, których celem jest wyeliminowanie możliwości lub obowiązku dokonywania niektórych czynności bez istotnego znaczenia dla gwarancji procesowych stron.

Jedną z tych zmian jest modyfikacja art. 394 k.p.k. Po pierwsze, zrównuje się tryb uznania za ujawnione danych dotyczących osoby oskarżonego oraz wyników wywiadu środowiskowego z innymi dokumentami. Ustawa nie uzależniała tego uprawnienia tych uczestników od tego, czy treść wskazanych dokumentów była im znana i czy mogły uprzednio zapoznać się z tą treścią. Z dość niejasnych względów, uprawnienia do żądania odczytania tych dokumentów nie miał oskarżyciel. Ponadto proponuje się w § 2 ustanowić ogólną regułę, że protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie odczytuje się na wniosek strony, która nie miała możliwości zapoznania się z ich treścią lub gdy sąd uzna to za niezbędne. W pozostałych sytuacjach protokoły te i dokumenty są uznawane z mocy prawa za ujawnione bez potrzeby wymieniania ich w treści protokołu (projektowany art. 405 § 2 k.p.k.).

Art. 394a

W aktualnym stanie prawnym ustawa procesowa, przewidując odczytanie protokołów i innych dokumentów na rozprawie głównej, nie wskazuje, kto ma tej czynności dokonać. W praktyce sądowej protokoły i inne dokumenty odczytuje przewodniczący składu orzekającego lub na jego zarządzenie inny członek tego składu.

Projekt sankcjonuje taką praktykę wprowadzając w art. 394a k.p.k. wyraźną podstawę dla odczytania przez innego członka składu orzekającego protokołów i innych dokumentów. Ponadto projektodawca uznał za celowe zlecenie przez przewodniczącego tej czynności protokolantowi. Miałyby to szczególne znaczenie w sytuacjach, w których

skład sądu jest jednoosobowy, a wymagane od protokolanta umiejętności i jego rola procesowa zapewniłyby właściwe wykonanie tej czynności.

Art. 395

Kolejnym przejawem likwidacji zbędnego formalizmu procesowego jest modyfikacja zasad zapoznawania się składu orzekającego z dowodami rzeczowymi. Uznając, że co do zasady obowiązywać w tym zakresie powinna zasada bezpośredniości, projektodawca dopuszcza jednak sytuacje, w których można odstąpić od bezpośredniego zapoznania się z dowodem rzeczowym, nawet gdyby właściwości danego dowodu na to zezwalały. Chodzi zwłaszcza o sytuacje, w których znaczenie i wiarygodność tego dowodu nie są przez strony kwestionowane, np. łom użyty do dokonania włamania, który był poddany badaniom mechanoskopijnym, a oskarżony potwierdza, że tym przedmiotem posłużył się do dokonania czynu zabronionego. W takiej sytuacji sprowadzanie tego przedmiotu na salę rozpraw i nakazanie zapoznania się z nim przez członków składu orzekającego należałoby uznać za zbędny formalizm. Obecnie ustawa procesowa obliguje sąd do postąpienia tak w każdym wypadku. Proponuje się dokonanie zmiany art. 395 k.p.k. i przesądzenie, że oględzin dowodów rzeczowych sprowadzonych na salę rozpraw sąd dokonuje na wniosek strony lub gdy uzna to za niezbędne, w szczególności w celu zbadania właściwości tego przedmiotu.

Art. 396

Podobne zmiany proponuje się w odniesieniu do zapoznania się przez skład orzekający z dowodem rzeczowym, którego sprowadzenie na salę rozpraw – ze względu na właściwości tego dowodu – napotyka na trudności. W razie gdy strona wniosła o sprowadzenie dowodu rzeczowego lub sąd uznał to za niezbędne, wyznacza się do tej czynności sędziego ze składu albo sąd wezwany. Zasady te mają być odpowiednio stosowane w razie dopuszczenia dowodu z oględzin (proponowany art. 396 § 1a k.p.k.).

Art. 401 § 2

Praktyka pokazuje, że obecna regulacja określająca czas przerwy w rozprawie na 35 dni, po upływie którego to terminu z zasady rozprawę należy prowadzić od początku, utrudnia postępowanie w bardzo wielu sprawach, szczególnie obszernych i skomplikowanych. Nie chodzi tylko o to, że „wyjątkowe” prowadzenie rozprawy odroczonej w dalszym ciągu jest interpretowane restrykcyjnie, ale że mimo brzmienia

§ 90 ust. 1 regulaminu u.s.p., w praktyce o nowym terminie zawiadamia się (i wzywa) strony. Niemożność koncentracji terminów, wynikająca z coraz większej ilości obowiązków referentów sprawia, że rozprawy są w zasadzie odraczane, co z kolei zwiększa zakres obowiązków związanych z obsługą spraw (głównie korespondencji). Z tych też powodów proponuje się wydłużenie terminu, na jaki rozprawa może być przerwana, do 42 dni.

Art. 405

Realizując dążenie do usuwania z unormowań procesowych instytucji związanych ze zbędnym formalizmem projektodawca zwrócił uwagę na instytucję zaliczania w poczet materiału dowodowego dokumentów, co do których rezygnuje się z odczytania ich treści. Obecnie takie zaliczenie wymaga wymienienia w protokole każdego dokumentu wraz ze wskazaniem karty akt sprawy, na której się znajduje. Nie dość, że jest to czynność bardzo czasochłonna – w obszernych dowodowo sprawach mogą być setki lub nawet tysiące takich dokumentów – to jeszcze każda pomyłka sądu w tym zakresie skutkuje naruszeniem art. 410 k.p.k. i w konsekwencji uznaniem, że sąd opierał się na dowodach, które nie zostały przeprowadzone na rozprawie. Z kolei ewentualne uproszczenia powinny jednoznacznie zapewniać pełną informację dla stron, jakie dokumenty zostały zaliczone w poczet materiału dowodowego i jaka jest tym samym podstawa dowodowa orzekania sądu w sprawie (art. 410 k.p.k.). Z tego względu proponuje się wprowadzenie reguły, że z chwilą zamknięcia przewodu sądowego są ujawnione bez odczytywania wszystkie protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie, które nie zostały odczytane. Protokołami i dokumentami tymi są protokoły i dokumenty:

- 1) wskazane przez oskarżyciela w akcie oskarżenia jako dowody, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się on domaga, z wyjątkiem tych, co do których sąd oddalił wnioski dowodowe,
- 2) wskazane we wniosku dowodowym strony, który został uwzględniony,
- 3) dopuszczone przez sąd z urzędu.

O ujawnieniu bez odczytywania protokołów i dokumentów zamieszcza się wzmiankę w protokole rozprawy. Wskazywanie poszczególnych protokołów i dokumentów nie jest konieczne.

Art. 418 § 1b

W praktyce sądowej zdarzają się czasem sprawy wieloosobowe i wieloczynowe, w których rozstrzygnięcie sądu (nie mówiąc już o przytoczeniu zarzutów oskarżenia) jest tak obszerne, że zajmuje na piśmie wiele dziesiątek stron. Odczytanie takiego dokumentu zajmuje wiele godzin i niejednokrotnie nie jest możliwe przynajmniej bez zarządzenia przerwy. Z drugiej zaś strony konstytucyjny wymóg zawarty w art. 45 ust. 2 zd. drugie ustawy zasadniczej nakazuje publiczne ogłoszenie wyroku na rozprawie.

Wyrazem niezbędnego w tych realiach kompromisu zdaje się zatem być propozycja wprowadzenia w art. 418 k.p.k. § 1b, wedle którego, jeżeli ze względu na obszerność wyroku jego ogłoszenie wymagałoby zarządzenia przerwy lub odroczenia rozprawy, przewodniczący, ogłaszając wyrok, może poprzestać na zwięzłym przedstawieniu rozstrzygnięcia sądu oraz zastosowanych przepisów ustawy karnej. Pełne gwarancje procesowe stron ma zapewnić wymóg uprzedzenia stron przez przewodniczącego, przed ogłoszeniem wyroku, o takim sposobie jego wyroku i o przyczynie tego stanu rzeczy oraz pouczenia o możliwości zapoznania się z pełną treścią wyroku po jego ogłoszeniu w sekretariacie sądu.

Art. 418 § 3

Analogicznie jak w wypadku zmian wprowadzanych w art. 100 k.p.k., w celu likwidacji zbędnego formalizmu procesowego proponuje się odstąpienie od obowiązkowego podawania ustnie po ogłoszeniu wyroku przez przewodniczącego lub jednego z członków składu orzekającego najważniejszych powodów wyroku, jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił. Ustne przedstawienie powodów wyroku w takiej sytuacji nie ma bowiem ani waloru informacyjnego, ani wychowawczego. Jest to czynność bez znaczenia dla gwarancji procesowych stron i realizacji wszystkich funkcji postępowania karnego.

Art. 420 § 1–3

Praktyka orzecznicza wskazuje na konieczność uzupełnienia przepisu art. 420 § 1 k.p.k. o możliwość uzupełnienia wyroku w zakresie okresu zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu oraz nałożenia obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu, co jest naturalną konsekwencją obowiązku

nałożonego na sąd w art. 43 § 3 k.k. Wskazuje się bowiem, iż w dotychczasowym brzmieniu tego przepisu zwrot „zatrzymanie” odnosi się wyłącznie do zatrzymania osoby i nie obejmuje swym zakresem zatrzymania dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów. Należy wskazać, że pojęciowo modyfikacja tego przepisu odpowiada treści art. 63 § 4 k.k., w którym również użyto takiego wyrażenia.

Nadto dokonano ujednoczenia pojęć zastępując dotychczasowe pojęcia „zatrzymania” i „tymczasowego aresztowania” zwrotem „okresu rzeczywistego pozbawienia wolności”, którym to pojęciem posługuje się Kodeks karny chociażby w art. 63 § 1. Zmiana § 2 jest konsekwencją projektowanej redakcji § 1.

W zamierzeniu projektodawcy zmiana § 3 w art. 420 k.p.k. doprowadzi do przyśpieszenia i usprawnienia postępowania. Brak powiadomienia o terminie posiedzenia w przedmiocie innym niż uzupełnienie wyroku co do przypadku albo dowodów rzeczowych, nie narusza żadnych praw uczestników postępowania – stron, przede wszystkim dlatego, że o efektach posiedzenia (treści postanowienia) będą poinformowani. Otrzymają bowiem odpis postanowienia, na które przysługuje zażalenie, a w posiedzeniu mogą uczestniczyć, jeżeli się stawią. Jednakże strony powinny zachować prawo do udziału w posiedzeniu, jeżeli jego przedmiotem jest rozstrzygnięcie co do przypadku albo dowodów rzeczowych. Przeciwnie uregulowanie mogłoby niejednokrotnie w sposób daleko idący ingerować możliwość ochrony istotnych dóbr prawem chronionych (własność).

Art. 423 § 1

Zdaniem projektodawcy przy rozpatrywaniu wniosku o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia powinny być brane pod uwagę także inne okoliczności, poza tymi, o których mowa w obecnym art. 423 § 1 k.p.k. W praktyce wiadomo, że sędzia, który orzeka w wielu sprawach i sporządza w tym samym czasie także inne uzasadnienia, zwykle występuje o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia nie tylko dlatego, że sprawa jest zawiła, ale również z tej przyczyny, że nie jest w stanie sprostać obowiązkowi sporządzenia wielu uzasadnień w tym samym ustawowym terminie. W związku z powyższym przepis art. 423 § 1 k.p.k. proponuje się uzupełnić przez dodanie, że wniosek o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia może być motywowany także inną, ważną przyczyną, bez wylizania konkretnych powodów.

Tak ogólne ujęcie warunku, od które w istocie jest uzależniona zgoda prezesa sądu, powinno zrealizować postulat uelastycznienia tej instytucji.

Art. 424 § 4 i § 5

W miejsce obszernych wielostronicowych (z reguły kilkudziesięcio- a w większych sprawach nawet kilkusetstronicowych) uzasadnień wyroków proponuje się wprowadzenie uzasadnień opartych na formularzach. Aktualny system jest bardzo pracochłonny, przedłuża postępowanie, nadmiernie angażuje siły sędziów (którzy powinni przede wszystkim zajmować się pracą orzeczniczą), do tego stopnia, że w praktyce są oni zmuszeni tak organizować pracę, by jednocześnie nie kończyć zbyt wielu skomplikowanych spraw, w których będą musieli sporządzać uzasadnienia, gdyż nie mogliby podołać temu obowiązkowi. Aktualna praktyka przy tym wcale nie jest efektywna – uzasadnienia są pisane zawiłym językiem, niezrozumiałym dla stron, niepotrzebnie przeładowane orzecznictwem, powtórzeniami, nieczytelne konstrukcyjnie, np. nie wiadomo gdzie szukać rozważań na niektóre tematy. Oczekiwanego efektu nie da się osiągnąć przez zmianę praktyki – wszak uzasadnienia są pisane pod kątem oczekiwań sądów dokonujących kontroli procesowej orzeczeń (w trybie apelacji, kasacji). Dlatego optymalnym rozwiązaniem mogłoby się okazać wprowadzenie formularzy uzasadnień wyroków. Taka formuła porządkowałaby strukturę uzasadnienia, wymusiłaby operowanie krótszymi, konkretnymi konstrukcjami językowymi, bardziej zrozumiałymi dla stron, nie wymuszałaby sporządzania wielostronicowych uzasadnień. Sędziowie mogliby poświęcać znacznie mniej czasu na sporządzanie uzasadnień, bez szkody dla ich merytorycznej zawartości, a z pożytkiem dla wykonywanych przez nich czynności orzeczniczych i sprawności postępowań.

Uzasadnienie wyroku sporządzone na formularzu winno spełniać wszelkie kryteria merytoryczne wskazane w art. 424 k.p.k., a jego szczegółowy kształt określi w rozporządzeniu Minister Sprawiedliwości, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nim niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwego dokonania kontroli odwoławczej.

Art. 426 § 2

Proponuje się poszerzenie katalogu postanowień wydawanych w toku postępowania odwoławczego, które są zaskarżalne do innego składu tego sądu, o postanowienie o zawieszeniu postępowania. Postanowienie to, choć nie kończy postępowania, to jednak z reguły na dłuższy czas wstrzymuje jego bieg, co może szkodzić procesowym interesom wszystkich stron. Zasadne byłoby w związku z tym umożliwienie spowodowania kontroli procesowej tego postanowienia wydanego przez sąd odwoławczy. Ponadto z uwagi na mniejszą wagę postanowień o postanowienia o nałożeniu kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu, proponuje się umożliwić rozpoznawanie w drugiej instancji zażaleń na nie również w składzie jednego sędziego.

Art. 427 § 3a

Projekt przewiduje podkreślenie zasady kontrydiktoryjności w prowadzonym postępowaniu dowodowym przez zakresienie szerokiego i pierwszoplanowego pola dla inicjatywy dowodowej stron z zachowaniem priorytetowego znaczenia zasady prawdy materialnej. Wnioski dowodowe powinny być co do zasady terminowo składane przez strony pod rygorem ich oddalenia (por. projektowany art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.), chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, i czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k. lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.

Systemową konsekwencją przyjętej zasady musi być zatem normatywne ograniczenie zakresu podnoszonych przez strony zarzutów stawianych rozstrzygnięciu pierwszoinstancyjnemu. Bez wprowadzenia tego unormowania strona mogłaby przed sądem *a quo* wykazywać całkowitą bierność, jeżeli chodzi o inicjatywę dowodową, a w razie niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia zarzucać taką bierność sądowi – przez nieprzeprowadzenie stosownego dowodu z urzędu. Taka możliwość zupełnie bezpodstawnie przenosiłaby na sąd odwoławczy obowiązek przeprowadzenia dowodów, które powinny być przeprowadzone na forum sądu pierwszej instancji. W praktyce zniweczono by także dyscyplinującą funkcję podstaw oddalenia wniosku dowodowego, o których mowa w art. 170 § 1 pkt 5 i 6 k.p.k. Wnioski dowodowe

podlegające oddaleniu z tego powodu mogłyby być wówczas ponawiane lub na nowo zgłaszane z powołaniem się na nieskorzystanie w tym zakresie przez sąd z własnej inicjatywy dowodowej. Aby przeciwdziałać takiemu ewentualnemu niełojalnemu postępowaniu stron, a jednocześnie zabezpieczyć zgodność ustaleń faktycznych z zasadą prawdy materialnej, proponuje się w dodanym art. 427 § 3a k.p.k. ograniczyć możliwość stawiania sądowi pierwszej instancji w środku odwoławczym zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu tylko do dowodów odnoszących się do okoliczności mających istotne znaczenie dla ustalenia czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k. lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.

Art. 437 § 1 i art. 443a

Aktualnie obowiązujące unormowania ustawy procesowej w odniesieniu do zaskarżania uzasadnień orzeczeń należy uznać za zbyt lakoniczne, a przez to budzące wątpliwości interpretacyjne. Uzasadnienie jest wypowiedzią o charakterze sprawozdawczym, przedstawia przyczyny wydania danego orzeczenia. Nie jest jednak orzeczeniem, więc odpowiednie stosowanie do zaskarżenia uzasadnienia przepisów dotyczących zaskarżania orzeczeń nie jest rozwiązaniem optymalnym. W aktualnym stanie prawnym unormowania bezpośrednio odnoszące się do zaskarżania uzasadnień orzeczeń występują w dwóch jednostkach redakcyjnych. Zgodnie z art. 425 § 2 zd. trzecie k.p.k. przedmiotem zaskarżenia może być również samo uzasadnienie orzeczenia, natomiast na mocy art. 437 § 1 k.p.k. do rozpoznania środka odwoławczego od uzasadnienia orzeczenia stosuje się odpowiednio przepis, że po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części.

Tak skrótowe uregulowanie zagadnienia zaskarżania uzasadnień orzeczeń wywołało w praktyce różnice zdań co do rodzaju zarzutów możliwych do podniesienia w razie zaskarżenia uzasadnienia (zasadność ustaleń lub ocen, które nie miały wpływu na treść poszczególnych rozstrzygnięć, zwłaszcza gdy są one krzywdzące dla stron z uwagi na użyte w nim zwroty, które w świetle art. 424 § 1 i 2 k.p.k. lub art. 94 § 1 pkt 5 i § 2 k.p.k. nie powinny znaleźć się w uzasadnieniu, czy też jedynie styl, w jakim zostało ono napisane, oraz poszczególne sformułowania w nim zawarte, jeśli nie kwestionuje się

dokonanych w postępowaniu ustaleń faktycznych ani sposobu zinterpretowania i zastosowania prawa do tychże ustaleń, wreszcie dopuszczalność korygowania merytorycznej treści uzasadnienia, a nie poprawności jego sporządzenia pod względem stylistycznym); por. M. Klejnowska, *Ograniczenia sądu...*, s. 553; D. Świecki, *Zaskarżalność uzasadnienia...*, s. 82; Hofmański, Sadzik, Zgryzek, *Kodeks*, t. 2, 2011, s. 717; Grajewski, Paprzycki, Steinborn, *Kodeks*, t. 2, 2013, s. 37. Ponadto wskazać należy na występujące różnice zdań w odniesieniu do formy rozstrzygnięcia sądu odwoławczego w wypadku zaskarżenia uzasadnienia (por. uchwała SN z 20.10.1999 r., I KZP 33/99, OSNKW 1999/11–12, poz. 71, z glosą aprobującą A. Murzynowskiego, OSP 2000/7–8, poz. 120, s. 403, oraz krytyczną S. Steinborna, OSP 2000/7–8, poz. 120, s. 405).

Biorąc powyższe pod uwagę projektodawca uznał, że należy jednoznacznie w ustawie rozstrzygnąć węzłowe kwestie związane z zaskarżaniem uzasadnień orzeczeń. W związku z tym proponuje się uchylenie odsyłającego przepisu art. 437 § 1 zdanie drugie k.p.k. oraz dodanie nowego art. 443a k.p.k., który ma całościowo uregulować przedmiotowe zagadnienie. W § 1 tego ostatniego artykułu jednoznacznie przesądzono, że do zaskarżenia uzasadnienia orzeczenia stosuje się odpowiednio względne przyczyny odwoławcze z art. 438 k.p.k. i bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 440 k.p.k. Jeżeli chodzi o względne przyczyny odwoławcze z art. 438 k.p.k., to z reguły chodzić będzie o obrazę przepisów postępowania (pkt 2), niekiedy również o błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę uzasadnienia (pkt 3), jeżeli jednocześnie nie mógł on mieć wpływu na treść orzeczenia. Z kolei stosownie do odpowiednio stosowanego art. 440 k.p.k. jeżeli utrzymanie uzasadnienia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego.

W projektowanym art. 443a § 2 k.p.k. przesądzono, że środkiem odwoławczym od uzasadnienia orzeczenia jest zażalenie, jeżeli nie wniesiono apelacji. W razie wniesienia apelacji i zażalenia – zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy łącznie z apelacją. Oznacza to, że zasadniczo sąd odwoławczy wydaje w wyniku rozpoznania środka odwoławczego od uzasadnienia postanowienie, zaś jeżeli zaskarżono apelacją wyrok oraz uzasadnienie, jak również w razie łącznego rozpoznania zażalenia i apelacji od wyroku – wyrok (art. 456 k.p.k.).

Projektowany art. 443a § 3 k.p.k. statuuje uprawnienie stron do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie. W stosunku do oskarżonego pozbawionego wolności stosuje się odpowiednio przepis art. 451 k.p.k. w zakresie sprowadzenia go na posiedzenie.

Z kolei proponowany art. 443a § 4 k.p.k. przesądza o rozstrzygnięciach sądu *a quem* po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia orzeczenia w ten sposób, że może on utrzymać w mocy lub zmienić zaskarżone uzasadnienie w całości lub w części. Projektodawca nie podziela zapatrywania wyrażonego w wyroku SN z dnia 20 stycznia 2004 r., WA 64/03, OSNwSK 2004/1/145, wedle którego w przypadku braku podstaw dowodowych należy uchylić zaskarżone ustalenie, do którego owych podstaw zabrakło. Zmiana zaś ma mieć miejsce – wedle tegoż poglądu – wtedy, gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego wskazuje, iż ustalenie powinno być inaczej opisane, niż przyjęto w zaskarżonym uzasadnieniu. Należy uznać za prawidłowe stanowisko wyrażone w doktrynie, wedle którego odpowiednie stosowanie przepisu art. 437 § 1 k.p.k. do zaskarżania uzasadnień nie obejmuje możliwości „uchylania” tego uzasadnienia. „Odpowiednie” stosowanie tego przepisu nie oznacza, że te same rozstrzygnięcia sądu odwoławczego mogą zapaść po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia. W wypadku uzasadnienia nie jest możliwe jego uchylenie i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, gdyż uzasadnienie orzeczenia nie jest rozstrzygnięciem prawnym, a więc nie ma zdolności do uprawomocnienia się, ani nie nadaje się do samodzielnego „rozpoznania” w postępowaniu ponownym (D. Świecki, Komentarz aktualizowany do art. 437 Kodeksu postępowania karnego, Lex/el. 2019, t. 9). Odmienny pogląd prowadziłby bowiem do sytuacji, w której np. prawomocny byłby wyrok, a nieprawomocne byłoby jego uzasadnienie (por. P. Hofmański, Horyzontalna prawomocność..., s. 14 i n.; S. Zabłocki, Postępowanie odwoławcze w Kodeksie..., s. 136–137; Grzegorzycyk, Kodeks, 2008, s. 929–930; S. Zabłocki [w:] Stefański, Zabłocki, Kodeks, t. 3, 2004, s. 18–19).

Art. 438

Obraza prawa materialnego jest względną podstawą odwoławczą, która – w razie jej podniesienia – skutkuje zmianą lub uchyleniem orzeczenia niezależnie od tego, czy mogła ona mieć wpływ na jego treść (art. 438 pkt 1 k.p.k.). Jedynie ta podstawa

odwoławcza wyróżnia się spośród pozostałych podstaw wskazanych w art. 438 k.p.k. tym, że jej wystąpienie powoduje konieczność skorygowania zaskarżonego rozstrzygnięcia niezależnie od możliwości wpływu uchybienia na jego treść. Skutkiem takiego stanu rzeczy jest ingerencja orzecznicza sądu drugiej instancji w treść zaskarżonego orzeczenia jedynie w zakresie powołania podstawy materialnoprawnej rozstrzygnięć, niezależnie od ich materii, co uzasadnia wniosek o nadmiernym formalizmie takiego rozwiązania. Skłania to strony do zaskarżania rozstrzygnięć na tej podstawie niezależnie od oczekiwanego rzeczywistego rezultatu tej czynności i wpływu na sytuację prawną osoby skarżącej. Nie bez znaczenia są również w tym zakresie różnice zdań w orzecznictwie co do celowości powoływania lub niepowoływania odpowiednich przepisów prawa materialnego przy podstawie prawnej poszczególnych rozstrzygnięć. W konsekwencji z merytorycznego punktu widzenia, wyrażającego się w finalnym efekcie wniesionego środka odwoławczego, wiele rozstrzygnięć reformujących zaskarżone orzeczenie wyłącznie na podstawie uwzględnienia zarzutu z art. 438 pkt 1 k.p.k. należałoby uznać za zbędne. Jest zatem w tym kontekście zrozumiałe, że skuteczność zarzutu opartego na naruszeniu prawa materialnego powinna być uzależniona od wagi tego naruszenia.

Obraza prawa polegająca na błędnym zastosowaniu lub niezastosowaniu przepisów prawa materialnego ma miejsce wówczas, gdy są to przepisy o charakterze stanowczym, tzn. nakazujące stosowanie prawa materialnego lub zakazujące jego stosowania. W tym znaczeniu naruszenie prawa karnego materialnego może polegać przykładowo na wadliwej ocenie przesłanek odpowiedzialności karnej w zakresie bezprawności czynu, jego karalności, karygodności czy zawinienia. Obraza prawa karnego materialnego może odnosić się do kwalifikacji prawnej czynu albo dotyczyć części ogólnej Kodeksu karnego co do form zjawiskowych (np. współsprawstwa, podżegania, pomocnictwa) albo form stadialnych (np. dokonania, usiłowania) popełnienia przestępstwa. Może też dotyczyć wadliwego rozstrzygnięcia w przedmiocie konstrukcji prawnych co do czynu ciągłego (art. 12 k.k.), ciągu przestępstw (art. 91 § 1 k.k.), chuligańskiego charakteru występku (art. 57a § 1 k.k.) czy też podstaw do nadzwyczajnego obostrzenia kary (art. 64 § 1 i 2 k.k.) albo obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 60 § 3 k.k.). Zarzut obrazy prawa materialnego może być postawiony, gdy obraza prawa materialnego dotyczy nie kwalifikacji prawnej czynu, ale naruszenia innych przepisów prawa materialnego w zakresie środków reakcji

karnej na przestępstwo. Przy zastosowaniu tego zarzutu można również skarżyć naruszenie przepisów dotyczących sankcji karnej za przestępstwo, gdy jej wymiar lub rodzaj nie został przewidziany w zastosowanym przepisie. Obraza przepisów prawa materialnego może też polegać na orzeczeniu środka karnego nieprzewidzianego za dane przestępstwo lub nieorzeczeniu obligatoryjnego środka karnego, lub określeniu jego rozmiaru, lub treści sprzecznie z przepisami prawa. Obrazą prawa materialnego będzie także niezastosowanie instytucji materialnoprawnych dotyczących innych środków reakcji karnej o charakterze obligatoryjnym, np. nadzwyczajnego złagodzenia lub obostrzenia kary, obligatoryjnego orzeczenia o dozorze.

W związku z bardzo szerokim zakresem przedmiotowym tej podstawy odwoławczej proponuje się w art. 438 k.p.k. wyodrębnienie dwóch kategorii uchybień związanych z naruszeniem prawa materialnego. Pierwszą z nich miałyby być obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego sprawcy, której uwzględnienie nie byłoby powiązane z możliwością wpływu uchybienia na treść orzeczenia. Kwalifikacja prawna czynu określa bowiem wprost podstawę prawną odpowiedzialności karnej sprawcy za zarzucany mu czyn zabroniony, a więc zasadniczy przedmiot procesu. Pozostałe naruszenia przepisów prawa materialnego obligowałyby sąd odwoławczy do zmiany zaskarżonego orzeczenia tylko wówczas, jeżeli mogły one mieć wpływ na treść orzeczenia (projektowany art. 438 pkt 1a k.p.k.), podobnie jak w wypadku innych względnych podstaw odwoławczych. W konsekwencji tej propozycji zawsze kontroli podlegałyby prawidłowość kwalifikacji prawnej czynu przypisanego sprawcy, a więc kwestia zupełnie zasadnicza z punktu widzenia właściwego trafnego określenia przedmiotu postępowania, w pozostałym zaś zakresie byłyby eliminowane konsekwencje wszelkich innych naruszeń prawa materialnego, jeżeli mogłyby mieć wpływ na treść orzeczenia. Z drugiej zaś strony można byłoby zrezygnować ze zbędnego formalizmu sprowadzającego się do zmiany przez sąd odwoławczy podstaw prawnych rozstrzygnięć, których powołanie lub niepowołanie nie pozostawało w związku z treścią orzeczenia.

Obraza przepisów prawa materialnego najczęściej materializuje się w wadliwej treści orzeczenia, lecz nie zawsze. Przykładowo, jeżeli sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych wobec sprawcy przestępstwa z art. 178b k.k. na podstawie art. 42 § 1 k.k. zamiast na podstawie § 2 tego artykułu albo jeżeli wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego dozór jest orzekany na podstawie

art. 73 § 1 k.k. zamiast na podstawie art. 73 § 1 i § 2 k.k., to mamy do czynienia z naruszeniem prawa materialnego poprzez nieprawidłowe dokonanie subsumpcji stanu faktycznego pod normę prawną. Jednakże takie naruszenie prawa materialnego nie ma wpływu na treść orzeczenia.

Podobnie powołanie w podstawie wymiaru kary art. 64 § 1 k.k. recydywiscie, któremu jednak sąd kary nie obostrzył, jest naruszeniem prawa materialnego, lecz nie ma żadnego wpływu na treść wyroku.

Chodzi zatem o to, aby ograniczyć zaskarżanie orzeczeń uwarunkowane jedynie czysto formalnymi przyczynami.

Art. 442 § 3

Postulowana przez praktykę zmiana przepisów § 3 w art. 442 k.p.k., ma służyć wyeliminowaniu przypadków wpływania sądu odwoławczego na treść wyroków wydawanych w pierwszej instancji. Zapatrywania sądu odwoławczego nie mogą prowadzić do wydania wyroku o określonej treści, czy wymierzenia określonej kary, zakaz formułowania tego rodzaju „wskazań” został jasno wyartykułowany w zmienionym § 3.

Art. 447 § 6

W Kodeksie postępowania karnego występują instytucje, których celem jest skorygowanie orzeczenia, również prawomocnego, przez sąd, który je wydał, bez potrzeby uruchamiania postępowania odwoławczego (apelacyjnego, zażaleniowego) zmierzającego do kontroli procesowej w trybie instancyjnym. Ich zastosowanie służy przyspieszeniu i odformalizowaniu postępowania, przy czym materia, których instytucje te dotyczą, nie jest na tyle doniosła, aby konieczne było inicjowanie w takich wypadkach kontroli instancyjnej orzeczenia. Do instytucji tych należy zaliczyć: sprostowanie oczywistej omyłki (art. 105 k.p.k.), uzupełnienie wyroku postanowieniem (art. 420 k.p.k.) oraz uzupełnienie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (art. 626 k.p.k.).

W aktualnym stanie prawnym zastosowanie tych instytucji i możliwość skorzystania z apelacji jest konkurencyjna, gdyż ustawa nie wyłącza podniesienia odpowiednich zarzutów w środku odwoławczym. Determinuje to konieczność uruchomienia czasochłonnej procedury odwoławczej, sporządzenia uzasadnienia wyroku i przekazania sprawy sądowi drugiej instancji. Praktyka taka nie jest racjonalna

i angażuje niepotrzebnie siły i środki sądów obydwu instancji, podczas gdy z zachowaniem niezbędnych gwarancji procesowych (w szczególności dwuinstancyjnego postępowania) daną kwestię można byłoby rozstrzygnąć przez sąd, który wydał wyrok, w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626 k.p.k.

Z tego względu proponuje się dodanie do art. 447 k.p.k. przepisu § 6, który wyłączyłby dopuszczalność apelacji zawierającej wyłącznie zarzuty, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626. W takiej sytuacji apelację taką należy traktować wyłącznie jako wniosek o sprostowanie oczywistej omyłki (art. 105 k.p.k.), uzupełnienie wyroku postanowieniem (art. 420 k.p.k.) czy też uzupełnienie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (art. 626 k.p.k.).

Art. 449 § 2

Zarówno w doktrynie, jak i w praktyce dostrzega się konieczność jednoznacznego uregulowania, w jakim składzie sąd odwoławczy rozpoznaje apelacje od wyroków wydanych w sprawach z oskarżenia prywatnego. Powinny one być rozpoznawane w składzie jednego sędziego, podobnie jak w przypadku spraw, w których postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia. Jednocześnie projektowany przepis daje możliwość rozpoznania przez sąd odwoławczy w innym składzie, jeżeli sąd pierwszej instancji nie orzekał w niej jednoosobowo. Przepis ten ma charakter techniczny i wyjaśnia kwestię składu sądu rozpoznającego sprawę w postępowaniu odwoławczym.

Art. 449a

Przepis art. 449a k.p.k. przewiduje możliwość uzupełnienia przez sąd pierwszej instancji pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Przepis ten określa zakres uzupełnienia w ten sposób, że mogą to być szczegółowo wskazane kwestie, o które należy uzupełnić uzasadnienie. W wyniku nowelizacji ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437) zostały usunięte zwroty odnoszące się wprost do zakresu uzupełnienia uzasadnienia. Intencją projektodawców (VIII kadencja, druk sejm. nr 207) było przesądzenie, że uzupełnienie uzasadnienia nie musi dotyczyć zakresu w rozumieniu zakresu zaskarżenia.

Mimo dokonania tej zmiany w orzecznictwie i doktrynie nadal występują daleko idące rozbieżności co do wykładni przedmiotowego przepisu. Powstała mianowicie różnica zdań co do tego, czy przedmiotem uzupełnienia uzasadnienia może być tylko kwestia związana z zakresem uzasadnienia (przedmiotowym lub podmiotowym), czy też kwestia braku określonych rozważań lub zbyt zwięzły ich charakter. Przyjęcie szerokiej interpretacji art. 449a § 1 k.p.k. spotkało się z zarzutem braku dostatecznych gwarancji procesowych stron przez możliwe naruszenie standardu dwuinstancyjności postępowania sądowego w aspekcie rzeczywistej i rzetelnej, a nie pozornej, kontroli odwoławczej (por. postanowienie SN z 12.09.2017 r., III KK 377/17, LEX nr 2374989). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono także odmienny pogląd, że art. 449a § 1 k.p.k. dotyczy również takich uzasadnień wyroków, które sporządzono w całości, bez jakichkolwiek ograniczeń wynikających z wniosków ograniczonych podmiotowo lub przedmiotowo, jednak są one tak zwięzłe, że do prawidłowego wyrokowania w sprawie konieczne jest ich uzupełnienie (postanowienie SN z 20.12.2017 r., V KK 465/17, LEX nr 2433087). Poddano również krytyce niedopuszczalność dodatkowego zaskarżenia wyroku apelacją, w której skarżący mógłby podnieść zarzuty dotyczące wyroku w związku z dokonanym uzupełnieniem jego uzasadnienia (por. D. Świecki [w:] Kodeks..., t. 2, red. D. Świecki, 2015, s. 234 i n.; tak też A. Sakowicz [w:] Kodeks..., red. A. Sakowicz, s. 1041, P. Wiliński, S. Zabłocki, Uzupełnienie uzasadnienia wyroku..., s. 52–53).

W związku z powyższym w ocenie projektodawcy zachodzi potrzeba doprecyzowania brzmienia przedmiotowego artykułu i uwzględnienia zgłoszonych uwag w zakresie zmierzającym do zapewnienia należytego standardu gwarancji procesowych stron w postępowaniu odwoławczym. Proponuje się zatem z jednej strony wyraźne przesądzenie, że uzupełnienie uzasadnienia może odnosić się zarówno do innych części wyroku w wypadkach, o których mowa w art. 423 § 1a k.p.k., jak też uzupełnienia treści zawartych w uzasadnieniu w tym zakresie, w którym zostało ono sporządzone. Z drugiej jednak strony przewiduje się również przyznanie stronie, która wniosła apelację, prawa do jej uzupełnienia w terminie 14 dni od daty doręczenia jej uzupełnionego uzasadnienia (projektowany art. 449a § 3 k.p.k.). Rozwiązanie to zapewni możliwość swobodnego kształtowania środka odwoławczego w związku z treścią uzasadnienia wyroku i zrealizuje standard rzeczywistej i rzetelnej kontroli odwoławczej.

Art. 452 § 2

Propozycja nowelizacji art. 452 § 2 k.p.k. jest związana bezpośrednio ze zmianami wprowadzonymi w art. 170 § 1a oraz w art. 427 § 3a k.p.k. Przewidują one zobowiązanie stron do składania wniosków dowodowych w określonym przez organ procesowy terminie oraz zakaz podnoszenia w środku odwoławczym zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu. Obostrzenia te podlegają wyłączeniu, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k. lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.

Projektowany art. 452 § 2 k.p.k. przewiduje wprowadzenie dodatkowej podstawy oddalenia przez sąd odwoławczy wniosku dowodowego, jeżeli dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, mimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać. Regulacja ta ma zapewniać skoncentrowanie postępowania dowodowego na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, co sprzyja sprawności postępowania i właściwie realizuje standard dwuinstancyjności postępowania karnego. Przeprowadzanie dowodów powinno zatem następować przede wszystkim przed sądem pierwszej instancji. Jednakże te słuszne założenia dotyczące funkcjonalnych relacji pomiędzy postępowaniem głównym i apelacyjnym muszą ustąpić w sytuacji gdyby zagrożone było dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych co do zasadniczego przedmiotu procesu. Wzorem zatem regulacji art. 170 § 1a oraz art. 427 § 3a k.p.k. proponuje się wyłączenie możliwości oddalenia wniosku dowodowego na podstawie art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k., jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.

Art. 453

Dodanie § 1a w art. 453 k.p.k. uzasadnione jest ekonomią procesową. Zbędne jest przedstawianie ustnego sprawozdania, jeśli zgodzą się na to obecne na rozprawie strony lub same złożą wnioski o odstąpienie od sprawozdania. Zarówno strony jak i przedstawiciele procesowi znają przebieg i wyniki dotychczasowego postępowania, a w szczególności treść zaskarżonego wyroku oraz zarzuty i wnioski apelacyjne. Tym bardziej jest uzasadnione projektowane rozwiązanie, jeśli na rozprawę nikt się nie stawił. Podobne rozwiązanie z powodzeniem funkcjonuje w sprawach cywilnych i w tym przypadku specyfika postępowania karnego nie wyłącza możliwości przeniesienia tego rozwiązania na grunt karnej rozprawy odwoławczej.

Art. 454

Projektodawca proponuje ograniczenie stosowania reguł *ne peius*, określonych w art. 454 k.p.k., lecz jedynie w takim zakresie, który dałby się pogodzić z zachowaniem podstawowych gwarancji procesowych oskarżonego, a jednocześnie pozwoliłby w tych granicach na usprawnienie postępowania przez uniknięcie ponownego przeprowadzania postępowania sądowego w pierwszej instancji.

Reguły *ne peius* ograniczają reformatoryjne orzekanie sądu odwoławczego w wypadku wniesienia zasadnej apelacji na niekorzyść oskarżonego. W konsekwencji sąd odwoławczy nie może zmienić zaskarżonego wyroku na niekorzyść oskarżonego, tylko powinien go uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, gdyż dopiero ten sąd może wydać skazujące rozstrzygnięcie lub wymierzyć karę dożywotniego pozbawienia wolności.

W doktrynie zwraca się uwagę, że reguły *ne peius* nie służą ochronie prawa do obrony, lecz dwuinstancyjności postępowania, i to tylko w stosunku do oskarżonego. Powoduje to stworzenie dla niego przywileju (*favor defensionis*) w postaci gwarancji dwuinstancyjnego skazania, także w zakresie wymierzenia najsurowszej kary. W konsekwencji reguły te powodują, że w postępowaniu odwoławczym następuje zachwianie równowagi co do uprawnień procesowych stron na korzyść oskarżonego (por. J. Izdorczyk, *Granice orzekania...*, s. 282 i n.; M. Fingas, *Orzekanie reformatoryjne...*, s. 118 i n.).

Należy jednoznacznie stwierdzić, że reguły *ne peius* nie stanowią gwarancji procesowej oskarżonego, która byłaby wymagana przez międzynarodowe standardy prawa do rzetelnego procesu, jak też przez unormowania konstytucyjne. Pozwala to ustawodawcy zwykłemu na szerszą swobodę w kształtowaniu zakresu tych reguł w ustawie procesowej, w tym ograniczania tego zakresu w imię realizacji innych zasad procesowych.

W Protokole dodatkowym nr 7 do EKPC dopuszcza się wyjątki od prawa do kontroli instancyjnej, m.in. przez możliwość skazania oskarżonego przez sąd drugiej instancji w wyniku zaskarżenia wyroku uniewinniającego. Nie przewiduje się natomiast w ogóle ograniczeń możliwości wydania orzeczenia surowszego w instancji odwoławczej. Wedle art. 2 ust. 1 i 2 Protokołu nr 7 do EKPC każdy, kto został uznany przez sąd za winnego popełnienia przestępstwa, ma prawo do rozpatrzenia przez sąd wyższej instancji jego sprawy, tak w przedmiocie orzeczenia o winie, jak i co do kary. Korzystanie z tego prawa, a także jego podstawy, ureguje ustawa. Wyjątki od tego prawa mogą być stosowane w przypadku drobnych przestępstw, określonych w ustawie, lub w przypadkach, gdy dana osoba była sądzona w pierwszej instancji przez Sąd Najwyższy lub została uznana za winną i skazana w wyniku zaskarżenia wyroku uniewinniającego sądu pierwszej instancji” (Protokół nr 7 wszedł w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej 01.03.2003 r. – zob. oświadczenie rządowe z 31.01.2003 r. w sprawie mocy obowiązującej Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego dnia 22.11.1984 r. w Strasburgu, Dz. U. z 2003 r. poz. 365). Należy więc stwierdzić, że prawo do odwołania w świetle unormowań zawartych w Protokole dodatkowym nr 7 do EKPC nie wyłącza uprawnienia sądu odwoławczego do merytorycznego orzekania, także na niekorzyść oskarżonego, a w szczególności przez wydanie wyroku skazującego w drugiej instancji, gdy w pierwszej instancji został on uniewinniony, a także do orzeczenia surowszej kary w postaci kary dożywotniego pozbawienia wolności. Z kolei art. 14 ust. 5 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych stanowi, że każda osoba skazana za przestępstwo ma prawo do odwołania się do sądu wyższej instancji w celu ponownego rozpatrzenia orzeczenia o winie i karze zgodnie z ustawą. Przepis ten stoi na przeszkodzie jedynie przypisaniu czynu zabronionego po raz pierwszy w instancji odwoławczej.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego konstytucyjna zasada kontroli instancyjnej nie stoi na przeszkodzie reformatoryjnemu orzekaniu przez sąd drugiej instancji na niekorzyść oskarżonego. W kwestii zgodności prawa sądu odwoławczego do dokonywania własnych ustaleń faktycznych z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11.03.2003 r., SK 8/02, OTK-A 2003/3, poz. 20. Określony w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego standard dwuinstancyjności postępowania sądowego wymaga zapewnienia dostępu do sądu drugiej instancji, powierzenia rozpoznania sprawy przez sąd wyższego rzędu oraz odpowiedniego ukształtowania procedury odwoławczej gwarantującej rzetelne rozpoznanie sprawy. W tym kontekście zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego jest postrzegana formalnie, a nie materialnie w aspekcie zakresu uprawnień sądu odwoławczego do merytorycznego orzekania. Reguły *ne peius* przy formalnym podejściu do zasady dwuinstancyjności nie stanowią jej ochrony.

Mając na względzie powyższe, proponuje się ograniczenie zakresu reguł *ne peius* poprzez ich wyeliminowanie w odniesieniu do skazania w instancji odwoławczej po rozpoznaniu apelacji od warunkowego umorzenia postępowania, a także wymierzenia przez sąd odwoławczy kary dożywotniego pozbawienia wolności. Należy zaznaczyć, że warunkowe umorzenie postępowania, mimo że z formalnego punktu widzenia nie jest skazaniem, to jednak wymaga jednoznacznego stwierdzenia popełnienia przez sprawcę czynu wyczerpującego ustawowe znamiona oraz jego winy (art. 66 § 1 k.k.). Z kolei w razie stwierdzenia przez sąd apelacyjny zasadności wymierzenia oskarżonemu kary dożywotniego pozbawienia wolności, nie widać dostatecznych podstaw do tego, aby zobowiązywać do takiego rozstrzygnięcia sąd okręgowy, który uprzednio nie znalazł ku temu podstaw, w ponownym postępowaniu. Taka regulacja wydłuża znacznie postępowanie karne (z reguły wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności w ponownym postępowaniu skutkuje kolejnym zaskarżeniem tego rozstrzygnięcia do sądu apelacyjnego), szczególnie jeżeli sąd pierwszej instancji nadal nie znajduje podstaw do orzeczenia najsurowszej kary (co powoduje często ponowne wniesienie apelacji przez oskarżyciela, a następnie kolejne uchylene wyroku), a brak jest formalnych i merytorycznych przeszkód, by karę taką wymierzył bezpośrednio sąd odwoławczy.

Art. 457 § 3 i art. 504 § 2

Zmiana przepisów art. 457 § 3 i art. 504 § 2 k.p.k. związana jest z wprowadzaniem zasady sporządzania uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru.

Art. 491 § 1 i art. 496 § 3

Ponieważ w praktyce nie ma zgodności, jak należy rozumieć terminy „bez usprawiedliwionej przyczyny” użyty w art. 491 § 1 k.p.k. oraz termin „bez usprawiedliwionych powodów” z art. 496 § 3 k.p.k., w szczególności, czy oznacza to, że oskarżyciel prywatny powinien usprawiedliwić swoją nieobecność w sposób „formalny” zaświadczeniem lekarskim, czy też dopuszczalne są inne sposoby usprawiedliwienia – mniej formalne, proponuje się wprowadzić jednoznaczny zapis, iż nieobecność oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia, jest jednoznaczne z odstąpieniem od oskarżenia. Jest to więc termin tożsamy z tym, którym ustawodawca posługuje się, np. w art. 285 k.p.k.

Art. 505

Projektodawca przewiduje wzmocnienie gwarancji procesowych pokrzywdzonego w postępowaniu nakazowym. Zastosowanie tego trybu postępowania, charakteryzującego się orzekaniem przez sąd na posiedzeniu z wyłączeniem udziału stron, może bowiem znacząco utrudnić, a w szczególnych wypadkach nawet uniemożliwić wzięcie przez pokrzywdzonego udziału w postępowaniu w charakterze strony i reprezentowanie w ten sposób swych interesów procesowych. Pokrzywdzony jest bowiem na podstawie art. 334 § 3 zdanie drugie k.p.k. pouczany o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Ogólny termin prekluzyjny do złożenia takiego oświadczenia upływa zgodnie z art. 54 § 1 k.p.k. z chwilą otwarcia przewodu sądowego na rozprawie głównej. O ile jednak w wypadku innych posiedzeń, na których jest możliwe wydanie wyroku, wyznaczonych po wpłynięciu aktu oskarżenia, pokrzywdzony jest pouczany o jego terminie, możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy oraz wcześniejszego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 54 § 1 k.p.k. (por. art. 339 § 5 zd. trzecie, art. 343 § 5 zd. drugie k.p.k.), o tyle w odniesieniu do postępowania nakazowego pokrzywdzony nie jest informowany o zastosowaniu tego trybu, faktycznym skróceniu terminu do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego

(czyli strony) oraz nie doręcza się mu odpisu wyroku nakazowego. Odwrócenie tych niekorzystnych konsekwencji może w zasadzie nastąpić jedynie poprzez aktywność własną pokrzywdzonego, polegającą na uzyskiwaniu we własnym zakresie informacji o biegu sprawy i przeglądanie z własnej inicjatywy akt sprawy. Nawet jednak wówczas pokrzywdzony nie musi mieć świadomości, że w sprawie nie dojdzie do przeprowadzenia rozprawy głównej. W związku z tym jest oczywiste, że obecny kształt postępowania nakazowego nie zapewnia w sposób należyty zabezpieczenia interesów procesowych pokrzywdzonego, w szczególności możliwości wzięcia przez niego udziału w postępowaniu w charakterze strony.

W aktualnym stanie prawnym przepis art. 505 k.p.k. nie wymienia pokrzywdzonego wśród uczestników postępowania, którym doręcza się odpis wyroku nakazowego. W postępowaniu jurysdykcyjnym pokrzywdzony nie jest bowiem ex lege stroną procesową, tak jak to ma miejsce w postępowaniu przygotowawczym (art. 299 § 1 k.p.k.). Proponuje się zatem nadanie nowego brzmienia art. 505 k.p.k. i wprowadzenie obowiązku doręczania odpisu wyroku nakazowego również pokrzywdzonemu. Doręczenie to ma mieć charakter informacyjny i samo w sobie będzie kreować zmiany statusu procesowego pokrzywdzonego (projektowany § 1). Proponuje się jednocześnie, aby wraz z odpisem wyroku pouczyć dodatkowo pokrzywdzonego, że warunkiem wniesienia sprzeciwu jest złożenie w terminie 7 dni od doręczenia tego wyroku i nie później niż jednocześnie ze sprzeciwem, oświadczenia, że będzie on działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego (projektowany § 2). Jeżeli w sprawie ustalono by tylu pokrzywdzonych, że doręczenie im odpisów wyroku nakazowego spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu lub telewizji. Należy jednak zawsze doręczyć go temu pokrzywdzonemu, który w zawitym terminie 7 dni od dnia ogłoszenia o to się zwróci (odpowiednie stosowanie art. 131 § 2 i § 3 k.p.k. na mocy projektowanego § 3). Przedstawione propozycje zmierzają zatem do zapewnienia realnych gwarancji procesowych dla pokrzywdzonego w tym postępowaniu.

Art. 517h

Zmiana treści przepisu art. 417h § 1 k.p.k. przewiduje możliwość składania na piśmie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku w postępowaniu przyspieszonym po zakończeniu rozprawy lub posiedzenia również w sytuacji gdy

sposobem promulgacji orzeczenia jest jego ogłoszenie. Dotychczas pisemny sposób składania tego wniosku ograniczony był jedynie do sytuacji, gdy wyrok był doręczany. Powyższe służy wzmocnieniu gwarancji i realizacji uprawnienia do zaskarżania orzeczeń związanego z zasadą dwuinstancyjności postępowania. Zmiana treści art. 417h § 2 k.p.k. związana jest natomiast z wprowadzaniem zasady sporządzania uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru.

Art. 517i § 1

Należy również dokonać korekty treści art. 517i § 1 k.p.k. dostosowując go do aktualnych regulacji postępowania odwoławczego. Nie obowiązuje przepis art. 452 § 1 k.p.k., który zakazywał sądowi odwoławczemu przeprowadzania postępowania dowodowego co do istoty sprawy. Aktualnie zatem sąd drugiej instancji jest do tego zobowiązany w razie zaistnienia procesowych warunków. Warunek ten należało zatem usunąć z treści art. 517i § 1 k.p.k. Dodatkowo należało powiązać potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego i przekazania sprawy prokuratorowi z ogólnymi przesłankami takiej decyzji procesowej określonymi w art. 344a § 1 k.p.k.

Art. 518

Z uwagi na rolę Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości, w szczególności sprawowania nadzoru judykacyjnego nad orzecznictwem sądów oraz prawidłowego i jednolitego stosowania prawa, projektodawca proponuje wyłączyć w odniesieniu do postępowania kasacyjnego stosowanie formularzy w uzasadnieniach wyroków (art. 518 k.p.k.).

Art. 526 § 2, art. 55 § 2, art. 446 § 1 i art. 545 § 2

Projektowana zmiana w art. 526 § 2 k.p.k. daje możliwość sporządzenia kasacji przez adwokata lub radcę prawnego, nie będącego obrońcą lub pełnomocnikiem w sprawie. Zmiana ta stanowi wykonanie wyroku TK z dnia z dnia 21 czerwca 2016 r., SK 2/15, OTK-A 2016, poz. 45, Dz. U. poz. 1243. Wyrokiem tym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 526 § 2 k.p.k. w zakresie, w jakim wyłącza możliwość sporządzenia i podpisania kasacji we własnej sprawie przez adwokata bądź radcę prawnego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 czerwca 2016 r., SK 2/15, w odniesieniu wyłącznie do kasacji, czyli ściśle zgodnie z treścią tego wyroku, doprowadziłoby do konsekwencji trudnych do zaakceptowania z punktu widzenia systemowego. W sytuacji gdy np. oskarżony byłby adwokatem, mógłby on samodzielnie wnieść kasację, będącą nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, nie byłby zaś uprawniony do wniesienia zwykłego środka zaskarżenia w postaci apelacji od wyroku sądu okręgowego. Z tego powodu należało, zgodnie z intencją wyrażoną w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, dokonać zrównania sytuacji procesowej takiej osoby będącej stroną postępowania w odniesieniu do instytucji określonych w art. 55 § 2, art. 446 § 1 i art. 545 § 2 k.p.k.

Art. 535 § 5

Nowelizacja § 5 w art. 535 k.p.k. stanowi realizację racjonalnego postulatu praktyków, tj. sędziów Izby Karnej Sądu Najwyższego. Przemawiają za nią przede wszystkim zasady ekonomiki procesowej. Nowelizacja ta w znacznym stopniu przyspieszy postępowania zawisłe przed Sądem Najwyższym. Jednocześnie nowelizacja nie naruszy gwarancji procesowych stron postępowania.

W aktualnie obowiązującym stanie prawnym rozpoznanie oczywiście zasadnej kasacji na posiedzeniu bez udziału stron jest możliwe tylko w sytuacji rozpoznania kasacji wniesionej na korzyść oskarżonego. W sytuacji gdy kasacja, której zasadność jest oczywista, została wniesiona na niekorzyść oskarżonego niezbędne jest wyznaczenie rozprawy. Takich kasacji na niekorzyść oczywiście zasadnych prima facie wpływa do Sądu Najwyższego dość znaczna ilość. Wywodzone są w większości przez Prokuratora Generalnego. Dotyczą np. warunkowego umorzenia postępowania wobec osoby karanej, kary wymierzonej poniżej dolnej granicy wymiaru kary, braku orzeczenia obligatoryjnego środka karnego itp. Obecna regulacja wymusza wyznaczanie w takich sprawach rozpraw, które odbywają się w większości przypadków bez udziału stron, poza prokuratorem, którego uczestnictwo jest obligatoryjne. Wydłuża to w znaczny sposób rozpoznanie tych spraw, jak również – w konsekwencji – innych, które muszą oczekiwać do wyznaczenia rozprawy zgodnie z zasadą kolejności wpływu.

Poza oczywistym przyspieszeniem postępowań zawisłych przed Sądem Najwyższym nowa regulacja nie narusza konstytucyjnych gwarancji procesowych oskarżonego. Postępowanie przed Sądem Najwyższym jest postępowaniem nadzwyczajnym, gdzie

skarga rozpoznawana jest ściśle w granicach zaskarżenia, dopuszcza zatem znacznie większe odstępstwa od regulacji dotyczących II instancyjnego postępowania przed sądami powszechnymi. Sąd Najwyższy nie może wydać orzeczenia reformatoryjnego na niekorzyść oskarżonego. Każda skarga kasacyjna podlega podwójnej kontroli sądowej. Wstępnej przez Przewodniczącego Wydziału, a następnie na posiedzeniu przez 3 osobowy skład sędziowski. Jeżeli w wyniku owej podwójnej kontroli ujawni się wątpliwość co do oczywistej zasadności skargi, zostaje ona kierowana na rozprawę.

Art. 536a

Zgodnie z art. 455a k.p.k. nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k. Przepis ten jest adresowany do sądu odwoławczego. Uzasadnieniem tego zakazu jest założenie, że jeżeli uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k., to co prawda doszło do naruszenia tego przepisu, ale z tego powodu uchylenie orzeczenia byłoby możliwe tylko wówczas, gdy to uchybienie mogło mieć wpływ na treść wyroku. Ponieważ uzasadnienie jest sporządzane po wydaniu wyroku, to nie może mieć wpływu na jego treść (por. D. Świecki, *Postępowanie odwoławcze...*, s. 158). Uzasadnienie jest dokumentem sprawozdawczym, który nie może mieć wpływu na treść wyroku. Takie same racje, jak w postępowaniu odwoławczym, przemawiają również za stosowaniem tej reguły w postępowaniu kasacyjnym, szczególnie z uwagi na odesłanie z art. 518 k.p.k.

Jednakże w kwestii odpowiedniego stosowania w postępowaniu kasacyjnym art. 455a k.p.k. w orzecznictwie nie ma zgodności. Przyjmuje się z jednej strony, że przepis ten nie ma zastosowania w postępowaniu kasacyjnym (por. wyrok SN z 4.11.2015 r., II KK 178/15, OSNKW 2016/2, poz. 12). Odmienny pogląd wyraził jednak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21.09.2017 r., IV KK 130/17, LEX nr 2382427.

Z uwagi na powyższe proponuje się wprowadzenie do ustawy procesowej przepisu art. 536a k.p.k., który jednoznacznie pozytywnie przesądzałby stosowanie tego zakazu w postępowaniu kasacyjnym. Zgodnie z tą propozycją Sąd Najwyższy nie mógłby uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 zdanie pierwsze k.p.k.

Art. 539f i art. 545 § 1

Zmiany art. 539f i art. 545 § 1 k.p.k. mają charakter wynikowy. W związku z dodaniem zdania drugiego do treści art. 457 § 3 k.p.k., odnoszącego się do sporządzania uzasadnień wyroków sądów powszechnych na formularzach, które to regulacje nie mają zastosowania do rozstrzygnięć w trybie skargi na uchylenie wyroku oraz wznowienia postępowania, zaszła potrzeba ograniczenia zakresu odesłania w tych przepisach jedynie do treści art. 457 § 3 zdanie pierwsze k.p.k.

Art. 552 § 1

Ustawa z dnia z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.) wprowadziła nowy ekstraordynaryjny środek zaskarżenia w postaci skargi nadzwyczajnej (por. art. 89 i nast. ust. o SN). Zgodnie z art. 95 pkt 2 ustawy o Sądzie Najwyższym w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw karnych przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczące kasacji. W wyniku rozpoznania skargi nadzwyczajnej może w szczególności nastąpić uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie merytoryczne w postaci uniewinnienia lub umorzenia postępowania (por. art. 91 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym).

Należy zwrócić uwagę na to, że mimo podobnego do kasacji charakteru prawnego skargi nadzwyczajnej oraz skutków zastosowania tej instytucji oskarżony nie ma prawa do ubiegania się o odszkodowanie za niesłuszne skazanie w trybie przepisów rozdziału 58 k.p.k. Zastosowanie skargi nadzwyczajnej nie jest bowiem wymienione w przepisie art. 552 § 1 k.p.k. To bowiem do skargi nadzwyczajnej stosuje się odpowiednio przepisy o kasacji, a nie odwrotnie. Niemożność ubiegania się o odszkodowanie w tym trybie w odniesieniu do oskarżonych, wobec których wniesiono skargę nadzwyczajną, stanowi niewątpliwie lukę prawną i stawia tych oskarżonych w niekorzystnej sytuacji materialnoprawnej i procesowej.

W związku z tym proponuje się uzupełnienie w art. 552 § 1 k.p.k. przesłanek ubiegania się o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie o zastosowanie instytucji skargi nadzwyczajnej.

Art. 554

Proponuje się przywrócenie w postępowaniu odszkodowawczym udziału w charakterze strony organu reprezentującego Skarb Państwa. Rolą tego organu jest dbanie o zabezpieczenie interesów majątkowych Skarbu Państwa, podczas gdy zadaniem prokuratora jest reprezentowanie interesu społecznego w kształtowaniu sprawiedliwego i trafnego rozstrzygnięcia. W przeciwieństwie jednak do regulacji obowiązujących w latach 2015–2016 projektowane regulacje wyraźnie wskazują, który organ w danej sytuacji procesowej jest uprawniony i zobowiązany do reprezentowania Skarbu Państwa. W poprzednim stanie prawnym ustawa procesowa nie normowała tej kwestii, co w praktyce wywoływało wiele trudności w jego określeniu. Projektowane regulacje mają na celu wzmocnienie ochrony interesów majątkowych Skarbu Państwa w tym postępowaniu i jednoznaczne wskazanie, który z organów Państwa odpowiada za ich ochronę w danym postępowaniu.

Proponuje się zatem dodanie w art. 554 k.p.k. § 2a i § 2b, które uzupełniają katalog stron postępowania o Skarb Państwa oraz określają, który z organów powinien reprezentować Skarb Państwa w danym postępowaniu. I tak, proponuje się, by organem reprezentującym Skarb Państwa był:

- 1) prezes sądu, w którym wydano ostatnie orzeczenie kończące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności karnej, stosowania środka zapobiegawczego, środka zabezpieczającego lub zatrzymania, albo
- 2) prezes sądu pierwszej instancji, w którym wydano zmienione orzeczenie – jeżeli zmieniono orzeczenie sądu pierwszej instancji i zastosowano środek, w związku z którym nie przysługuje odszkodowanie w myśl niniejszego rozdziału, albo
- 3) organ, który dokonał zatrzymania – jeżeli sąd uwzględnił zażalenie na zatrzymanie albo jeżeli sąd nie rozpoznawał zażalenia na zatrzymanie.

Projektowany przepis art. 554 § 3 kp.k.p. przewiduje, że o terminie rozprawy zawiadamia się wnioskodawcę, prokuratora oraz organ reprezentujący Skarb Państwa, przesyłając odpis wniosku.

Należy również wskazać, że działanie w postępowaniu odszkodowawczym organu reprezentującego Skarb Państwa w kształcie zaproponowanym w niniejszym projekcie nie koliduje z uprawnieniami i obowiązkami Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, przewidzianymi w odrębnych przepisach. Postępowanie odszkodowawcze

toczące się na podstawie przepisów rozdziału 58. k.p.k. należy do systemu prawa karnego procesowego i jest postępowaniem karnym, mimo że jego przedmiotem nie jest ustalenie odpowiedzialności karnej oskarżonego za popełniony czyn zabroniony. Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 2261, z późn. zm.) Prokuratura Generalna nie wykonuje zastępstwa w postępowaniu karnym. Prokuratura Generalna może jednak, na uzasadniony wniosek podmiotu reprezentującego Skarb Państwa lub państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przejąć zastępstwo w postępowaniu karnym, jeżeli wymaga tego ochrona ważnych praw lub interesów Skarbu Państwa. Jeżeli do takiego przejęcia zastępstwa dojdzie, następuje ono na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a nie Kodeksu postępowania karnego, tak więc nie ma podstaw do ujęcia tej wyjątkowej sytuacji w projekcie nowelizacji ustawy procesowej.

Art. 607e § 3a

Dotychczasowa regulacja rodziła niejednokrotnie problem, jak postąpić w sytuacji, gdy osoba ścigana cofnęła zgodę lub oświadczenie, o których mowa w art. 607e § 3 pkt 6 i § 7 k.p.k. Celem wyeliminowania wątpliwości interpretacyjnych, ujednoczenia praktyki oraz zapewnienia prawidłowego toku postępowania proponuje się kategoryczny zapis, iż takiej zgody i oświadczenia osoba ścigana cofnąć nie może.

Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. zrzeczenie się przez osobę przekazaną korzystania z prawa określonego w § 1 tego przepisu, czyli z tzw. zasady specjalności, jeżeli zostało skutecznie złożone, jest – co wynika z natury tego oświadczenia jako „zrzeczenia” – nieodwoływalne, zatem nie może być skutecznie cofnięte (post. Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., V KK 160/12, Biul.PK 2013/2/18-30).

Z kolei dla oceny istnienia oraz ważności zgody osoby ściganej na przekazanie oraz zrzeczenia się zasady specjalności w kontekście przepisu art. 607e § 3 pkt 6 k.p.k. należy uwzględnić regulacje obowiązujące w państwie wykonania ENA. Zgodnie z art. 13 ust. 2 decyzji ramowej o ENA państwa członkowskie powinny zapewnić, aby oświadczenie osoby ściganej zostało złożone dobrowolnie oraz ze świadomością jego konsekwencji, a także powinny umożliwić tej osobie skorzystanie z pomocy prawnej. Oświadczenie o wyrażeniu zgody na przekazanie oraz zrzeczeniu się zasady

specjalności powinno zostać utrwalone zgodnie z prawem państwa wykonania ENA (art. 13 ust. 3 decyzji ramowej o ENA). Sąd polski jest związany takim oświadczeniem w tym sensie, że nie może przyjąć, iż w świetle prawa polskiego nie jest ono skuteczne lub dotknięte wadą powodującą jego nieważność. Co do zasady cofnięcie zgody nie jest możliwe. W art. 13 ust. 4 decyzji ramowej o ENA założono jednak, że każde państwo członkowskie może przewidzieć, iż zgoda oraz zrzeczenie się mogą zostać cofnięte zgodnie z zasadami określonymi w prawie wewnętrznym. Takie państwo powinno złożyć w tej kwestii odpowiednie oświadczenie w Sekretariacie Generalnym Rady. Artykuł 13 decyzji ramowej nie określa natomiast w sposób precyzyjny, czy możliwe jest odrębne cofnięcie zrzeczenia się zasady specjalności, a w razie odpowiedzi pozytywnej, czy może to nastąpić także w terminie późniejszym, a więc po przekazaniu. Jednak nawet gdyby taką możliwość dopuścić, nie ulega wątpliwości, że od momentu przekazania dla oceny jej dopuszczalności należy stosować prawo państwa, które wydało ENA. Uwzględniając zaś treść art. 607l § 2 k.p.k. oraz przewidzianą w art. 13 ust. 4 decyzji ramowej o ENA zasadę notyfikacji, należy dojść do wniosku, że cofnięcie takiego zrzeczenia się zasady specjalności na gruncie prawa polskiego nie jest możliwe (por. S. Steinborn, Komentarz aktualizowany do art. 607e Kodeksu postępowania karnego, Lex/el. 2015, t. 23).

Art. 611 § 5

Projektowana regulacja stanowi dostosowanie przepisu art. 611 § 5 k.p.k. do aktualnego ustroju m.st. Warszawy. Należy nadmienić, że poprzednio, w związku ze zmianą tego ustroju dokonano stosownej korekty w art. 33 § 3 k.p.k. regulującym kwestie właściwości sądu.

Art. 632a § 3

Propozycja dodania do art. 632a k.p.k. nowego przepisu, oznaczonego jako § 3, stanowi następstwo postulowanej nowelizacji art. 12 § 3 k.p.k., normującego przesłanki możliwości cofnięcia wniosku o ściganie przez oskarżonego.

Proponowane w tym ostatnim przepisie wydłużenie okresu, w którym możliwe będzie cofnięcie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie, pod warunkiem uzyskania zgody sądu i oskarżyciela publicznego, wymaga zagwarantowania możliwości obciążenia oskarżonego kosztami procesu w całości i części, co szczególnie będzie

usprawiedliwione w tych przypadkach, gdy stanowić one będą konsekwencje niesubordynacji procesowej oskarżonego.

Art. 9 § 2

Celem proponowanej zmiany art. 9 § 2 k.k.w. jest zawężenie przypadków wykonalności orzeczeń z chwilą uprawomocnienia tylko do wyroków oraz orzeczeń wydanych w trybie art. 420 k.p.k., ale tylko tych dotyczących przypadku albo dowodów rzeczowych.

Brak jest bowiem racjonalnych podstaw do wstrzymywania wykonania postanowień w postępowaniu wykonawczym do czasu ich uprawomocnienia dotyczących zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności, okresu zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okresu stosowania środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276 k.p.k., nałożenia obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu. Konieczność oczekiwania na uprawomocnienie się postanowienia, np. o zaliczeniu tymczasowego aresztowania może narazić skazanego na bezpodstawne pozbawienie wolności, gdy okres pobytu skazanego w jednostce penitencjarnej przekroczy okres zaliczenia.

Proponowana zmiana wyeliminuje możliwość zaistnienia takich przypadków i usprawni postępowanie wykonawcze. Przy wyborze wskazanych przypadków kierowano się doniosłością danej sytuacji dla skazanego oraz jej znaczeniem w kontekście celów postępowania wykonawczego.

Art. 28 § 1

Projektowana regulacja stanowi dostosowanie przepisu art. 28 § 1 k.k.w. do aktualnie obowiązującej nomenklatury dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego przewidzianej w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Art. 182 § 1

Zmiana aktualnego brzmienia art. 182 § 1 k.k.w. w pełni wpisuje się w dotychczasową celowość regulacji, z tym że rozszerza się jej zakres zastosowania. Obecnie brzmienie tego przepisu dotyczy jedynie skazanych wykonujących pracę zarobkową. Projektowane rozwiązanie poszerz krąg skazanych o wykonujących zawodowo

czynności związane z prowadzeniem pojazdów. Ponadto nakłada na sąd obowiązek zawiadamiania pracodawcy zatrudniającego skazanego bez zbędnej zwłoki.

Art. 242 § 4

Zmiana treści § 4 w art. 242 k.k.w. daje sądowi penitencjarnemu możliwość wstrzymania wykonalności postanowienia w postępowaniu wykonawczym. Brak jest racjonalnych powodów do różnicowania w tym zakresie uprawnienia sądu rejonowego i penitencjarnego.

Art. 16 § 1

Dotychczasowa praktyka wskazuje na konieczność zmiany § 1 w art. 16 k.p.w. przez uzupełnienie jego zapisu o art. 41a k.p.k. Powyższe pozwoli wykluczyć aktywność stron ukierunkowaną na obstrukcję procesową w postaci wniosków o wyłączenie sędziego opartych na tych samych podstawach faktycznych, co wniosek wcześniej rozpoznany.

Art. 35 § 3

Ponieważ zgodnie z treścią art. 100 § 3 k.p.k. wyrok doręcza się podmiotom uprawnionym do wnoszenia środka zaskarżenia, jeżeli ustawa tak stanowi, dlatego wyroku wydanego na posiedzeniu, w sprawach karnych, nie doręcza się stronom, nawet jeżeli nie były obecne na posiedzeniu. Nie dotyczy to wyroku wydanego na posiedzeniu w trybie nakazowym. Tymczasem w świetle aktualnego brzmienia art. 35 § 3 k.p.w. wyrok wydany na posiedzeniu doręcza się stronie z urzędu, gdy nie uczestniczyła ona w posiedzeniu; termin do żądania doręczenia uzasadnienia wyroku biegnie wówczas od daty jego doręczenia. Oznacza to, że strony w postępowaniu w sprawach o wykroczenia korzystają z dalej idącego standardu gwarancyjności, niż w postępowaniu karnym. Z uwagi na niższy stopień społecznej szkodliwości wykroczeń niż przestępstw, dysproporcja ta nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia. Celem jej likwidacji proponuje się wobec tego uchylenie tego ostatniego przepisu.

Art. 59 § 2

W doktrynie zwraca się uwagę na brak konsekwencji ustawodawcy, który z niewiadomych powodów zróżnicował zakres podmiotów, którym przysługuje prawo do zaskarżenia postanowień wydawanych przez prezesa sądu, oraz sąd orzekający już

po wszczęciu postępowania. Decyzję prezesa sądu o odmowie wszczęcia postępowania może bowiem wciąż zaskarżyć osoba, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia. Nowelizując k.p.w. i skreślając ten zapis z art. 61 § 2, ustawodawca „zapomniał” zapewne, że pozostaje on ciągle w art. 59 § 2 zdanie drugie. Jak wynika z uzasadnienia nowelizacji skreślającej ww. zapis „usprawnienie postępowania w sprawach o wykroczenia wymagałoby, aby uprawnienia w nim przysługiwały co do zasady stronom. Dlatego proponuje się rezygnację z prawa składania zażalenia na umorzenie przez osobę zawiadamiającą o popełnieniu wykroczenia, a nie będącą stroną (art. 61 § 2 projektu)”. Wychodząc naprzeciw powyższym zapatrywaniom proponuje się w art. 59 § 2 zdaniu drugiemu nadać brzmienie: „Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania służy zażalenie ujawnionemu pokrzywdzonemu oraz organowi, który wniósł wniosek o ukaranie.”

Art. 107 § 2

Projektowana zmiana art. 107 § 2 k.p.w. daje prawo stronom żądania uzasadnienia również wyroku zmieniającego wydanego przez sąd odwoławczy. Dotychczasowa regulacja nakładała na sąd odwoławczy obowiązek sporządzania pisemnego uzasadnienia do rozstrzygnięcia zmieniającego wyrok sądu pierwszej instancji. Działo się tak również wtedy, kiedy obecna podczas ustnych motywów strona poznawała powody takiej decyzji sądu, a mimo to sąd musiał ponownie powody te przedstawiać w pisemnym uzasadnieniu nawet wtedy kiedy strona nie jest nim zainteresowana.

Art. 122 § 1 pkt 1

Propozycja zmiany tego przepisu, zawierającego odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego dotyczących prokuratora do finansowego organu postępowania przygotowawczego, ma na celu umożliwienie przez ten organ bezpośredniego korzystania z uregulowania art. 198 § 1 k.p.k. w odniesieniu do biegłych.

Proponuje się przyjąć zasadę stosowania przepisów projektowanej ustawy od dnia jej wejścia w życie również w odniesieniu do toczących się postępowań. Wprowadzane rozwiązania mają bowiem za zadanie odformalizowanie postępowań sądowych przy zachowaniu podstawowych gwarancji przysługujących uczestnikom postępowania. Ze względu na specyfikę niektórych instytucji oraz dalej idące zmiany dotyczące przebiegu

niektórych postępowań zdecydowano się jednak na pewne odstępstwa od tej reguły. I tak odnosi się to do zawiadomień określonych w art. 21 § 1a, art. 55 § 2a k.p.k. i art. 182 § 1 k.k.w., postępowań wszczętych na skutek wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego, dotychczas dopuszczonych dowodów z opinii biegłego w odniesieniu do art. 198 k.p.k., postępowań wszczętych na skutek wniesienia apelacji do czasu jej rozpoznania, postępowań nakazowych w zakresie art. 505 k.p.k., postępowań odszkodowawczych prowadzonych w trybie rozdziału 58 k.p.k. oraz w odniesieniu do wydanych wyroków w sprawach o wykroczenia w zakresie art. 107 § 2 k.p.w.

Proponuje się – ze względów gwarancyjnych – aby w już toczących się postępowaniach przekazano oskarżonemu pisemne pouczenie o treści przepisów wskazanych w art. 353 § 4 k.p.k.

Wymaga również uregulowania w przepisach przejściowych sytuacja, w której w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy istnieje obowiązek sporządzenia uzasadnienia wyroku, a do dnia wejścia w życie tej ustawy nie zostało ono sporządzone albowiem stosowanie przepisu art. 7 projektu spowodowałoby, że wszystkie uzasadnienia, które nie zostały jeszcze sporządzone, niezależnie od stanu zaawansowania prac zmierzających do ich ukończenia musiałyby zostać przedstawione w formie formularza, który od dnia wejścia w życie nowelizacji będzie jedyną dopuszczalną formą przedstawienia pisemnych motywów wyroku. Z tego zatem względu jest celowe umożliwienie elastycznego podejścia do wyboru formy sporządzonego uzasadnienia poprzez umożliwienie, w razie potrzeby, wydania zarządzenia o zachowaniu dotychczasowej formy sporządzenia uzasadnienia wyroku.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Na podstawie § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) projekt nie zostanie przedstawiany właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnień.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Organ odpowiedzialny, ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Marcin Warchoł – Podsekretarz Stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Sędzia Marcin Kowal – Naczelnik Wydziału Prawa Karnego, Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego, tel. 22 52 12 791, email: Kowal@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 17.01.2019 r.</p> <p>Źródło Nr w Wykazie prac UD465</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W ostatnich latach obserwuje się utrzymujący się wysoki wpływ spraw karnych, wpływających do sądów powszechnych.

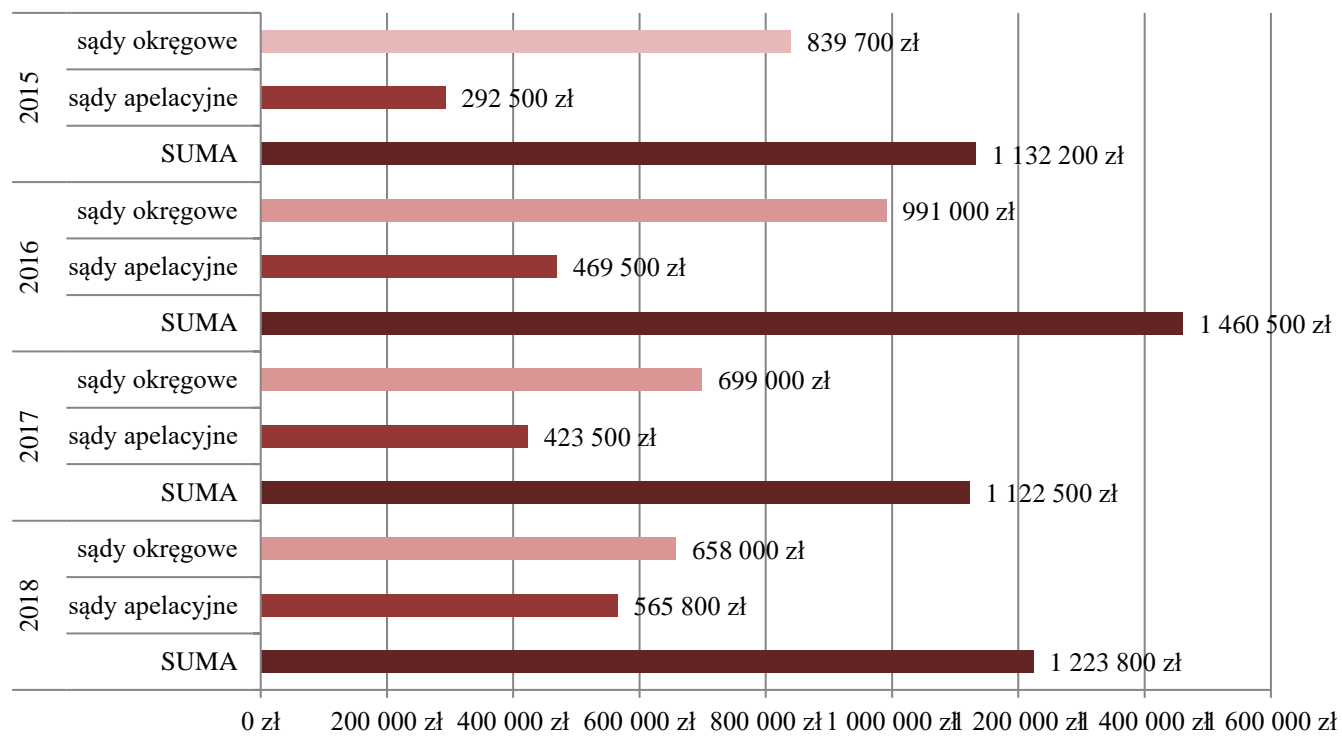
W latach 2015–2018¹⁾ do sądów rejonowych wpływało ich rocznie ponad 2 mln, do sądów okręgowych ponad 350 tys., zaś do sądów apelacyjnych ponad 30 tys. W związku z powyższym podjęto działania, mające na celu zdiagnozowanie obszarów procedury karnej, dysfunkcyjnych w zakresie efektywności prowadzenia postępowań karnych. Szczególną uwagę poświęcono regulacjom, skutkującym nieuzasadnionym przedłużaniem toczących się postępowań. Skalę problemu obrazuje od lat niezadowalająca liczba skarg na przewlekłość oraz związana z tym zjawiskiem konieczność wypłaty odszkodowań z tego tytułu, co zobrazowano na wykresie poniżej²⁾.

Rok	Sąd	Pozostałość z ubiegłego roku	Wpływ
2015	okręgowy	169	2 033
	apelacyjny	38	440
	SUMA	207	2 473
2016	okręgowy	161	1 888
	apelacyjny	27	412
	SUMA	188	2 300
2017	okręgowy	180	1 797
	apelacyjny	25	426
	SUMA	205	2 223
2018*	okręgowy	308	1 854
	apelacyjny	72	660
	SUMA	380	2 514

¹⁾ Prognoza wpływu na podstawie danych za I półrocze 2018 r.

²⁾ Opracowano na podstawie danych statystycznych MS.

Odszkodowania zasądzone w wyniku skargi na przewlekłość postępowania w sprawach karnych

W rezultacie zidentyfikowano następujące obszary, wymagające interwencji legislacyjnej:

I. *Ogólne usprawnienie postępowania karnego*

- uzyskiwanie wniosku o ściganie – aktualne rozwiązania sankcjonują nieprawidłową praktykę, polegającą na przerzucaniu na sąd przez oskarżyciela obowiązku uzyskania wniosku o ściganie,
- ogłaszanie postanowień i ustnych motywów orzeczeń w przypadku, gdy nikt nie stawił się na rozprawę lub posiedzenie – w obecnym stanie prawnym każde orzeczenie, wydane na rozprawie lub posiedzeniu jawnym, ogłasza się ustnie,
- odczytywanie dokumentów – obowiązująca procedura karna przewiduje, że protokoły i dokumenty, podlegające odczytaniu na rozprawie, odczytuje przewodniczący składu orzekającego. Jest to niezwykle obciążająca czynność, szczególnie w przypadku, kiedy zachodzi konieczność odczytania kilkudziesięciu lub kilkuset stron zeznań lub wyjaśnień, zwłaszcza wobec innych obowiązków nałożonych przez ustawę na przewodniczącego, który kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy,
- ustne sprawozdanie podczas rozprawy odwoławczej w sytuacji, gdy stawili się jedynie uczestnicy postępowania – w chwili obecnej, bez względu na stawiennictwo stron i publiczności, sąd odwoławczy przedstawia ustne sprawozdanie, które w zależności od sprawy może być obszerne, a przez to czasochłonne (przebieg i wyniki dotychczasowego postępowania, a w szczególności treść zaskarżonego wyroku oraz zarzuty i wnioski apelacyjne, jak również kwestie wymagające rozstrzygnięcia z urzędu. W miarę potrzeby odczytuje się z akt poszczególne ich części),
- zaliczenie dokumentów w poczet materiału dowodowego – aktualnie, z chwilą zamknięcia przewodu sądowego, sąd w osobie przewodniczącego ma obowiązek wskazać wszystkie dokumenty, które zaliczył w poczet materiału dowodowego,
- orzekanie na niekorzyść oskarżonego – przepisy procedury karnej w obecnym brzmieniu nie pozwalają sądowi odwoławczemu na skazanie oskarżonego, który został uniewinniony lub co do którego umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie w pierwszej instancji. Sąd odwoławczy nie może też zaostrzyć kary poprzez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności. Reguły *ne peius* zawężają pole orzekania na niekorzyść oskarżonego w przypadku uznania apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego za zasadną. W konsekwencji sąd odwoławczy może tylko uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

II. *Ograniczenie obstrukcji procesowej*

- nieobecność oskarżonego na rozprawie – obecnie usprawiedliwione niestawiennictwo oskarżonego

powoduje, że nie można przeprowadzić żadnych czynności dowodowych na rozprawie, co implikuje konieczność odroczenia rozprawy, ponowne stawienie świadków,

- rozpoznawanie kolejnego wniosku o dopuszczenie dowodu, zgłoszonego ponownie, po oddaleniu poprzedniego wniosku, opartego na tych samych podstawach faktycznych – aktualnie każdy wniosek dowodowy podlega rozpoznaniu, nawet wówczas, gdy jest złożony ponownie, pomimo uprzedniego oddalenia, oraz został oparty na tych samych podstawach faktycznych. Wymusza to wydanie kolejnej decyzji przez sąd w formie postanowienia w przypadku oddalenia. Taka regulacja daje możliwość zamierzonego wydłużania postępowania.

III. Uzasadnianie wyroku

- forma sporządzania uzasadnień – konieczność sprostania wymogom, co do treści uzasadnienia, zamieszczonych w ustawie procesowej powoduje, że w bardziej skomplikowanych sprawach objętość uzasadnień wyroków nierzadko wynosi kilkaset stron. Tego typu uzasadnienia sędzia sporządza w ciągu kilku miesięcy,

Zjawisko nieterminowości w sporządzaniu uzasadnień utrzymuje się przez lata na najwyższym, bo ponad 22% poziomie w sądach rejonowych, z czego ponad 10% stanowią opóźnienia nieusprawiedliwione. Sądy te rozpoznają większość spraw karnych w I instancji, odnotowują zatem także ich największy wpływ. Relatywnie niższy, ok. 7% wskaźnik opóźnienia, występuje w sądach okręgowych (z czego prawie 14% to opóźnienia nieusprawiedliwione), natomiast w sądach apelacyjnych występują opóźnienia w sporządzaniu jedynie 2% uzasadnień, ale w ponad 23% przypadków są one nieusprawiedliwione³⁾.

IV. Przesłuchania świadków

- selekcja świadków i pokrzywdzonych do przesłuchania – aktualnie, co do zasady, sąd musi wezwać i przesłuchać wszystkich zawnioskowanych świadków i pokrzywdzonych, nawet w sprawach, w których ich liczba wynosi kilkaset osób.

V. Pokrzywdzony

- rola pokrzywdzonego w procesie – w obecnym stanie prawnym, w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek pokrzywdzonego, może on odstąpić od ścigania jedynie do czasu wszczęcia przewodu sądowego. Aktualna regulacja prowadzi do tego, że czasami proces toczy się wbrew woli pokrzywdzonego, niezainteresowanego postępowaniem,
- termin do przesłuchania pokrzywdzonego w trybie art. 185c § 2 k.p.k., art. 185a § 2 k.p.k. – obowiązująca procedura karna nie przewiduje przepisu określającego, w jakim czasie powinien zostać przesłuchany pokrzywdzony przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości oraz przeciwko rodzinie i opiece.

VI. Doręczenia

- sposoby powiadamiania i doręczenia pism właściwym podmiotom – aktualnie pismo procesowe powinno zawierać w zakresie form kontaktu z jego autorem jedynie adres pocztowy i tylko za pośrednictwem Poczty Polskiej może nastąpić jego doręczenie.

VII. Postępowania odszkodowawcze

- reprezentacja przed sądem – obecnie w ustawie nie są określone organy, które reprezentują Skarb Państwa w postępowaniach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Niniejszy projekt ma na celu usprawnienie postępowania karnego, wyeliminowanie dostrzeżonych usterek i błędów legislacyjnych, które występują w ustawie procesowej, oraz dostosowanie regulacji procesowych do wyzwań, wynikających z rozwoju technologicznego. W szczególności zakłada się:

- 1) rezygnację ze zbędnego formalizmu procesowego,
- 2) wprowadzenie ułatwień dla uczestników postępowania, związanych z udziałem w nim,
- 3) zapobieżenie obstrukcji procesowej stron oraz
- 4) szersze zabezpieczenie interesu społecznego w postępowaniu.

W celu wprowadzenia niezbędnych zmian konieczna jest nowelizacja:

- a) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm., dalej: „k.p.k.”),
- b) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652, z późn. zm., dalej: „k.k.w.”),
- c) ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, z późn. zm., dalej: „k.p.w.”).

³⁾ Jw.

Przyporządkowanie proponowanych zmian konkretnym założeniom przedstawia tabela:

Zmiany w prawie karnym	
Cel	Zmieniane lub dodawane przepisy
1) rezygnacja ze zbędnego formalizmu procesowego	Przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego: art. 100 § 6, art. 131 § 1 i 2, art. 315a, art. 343b, art. 350a, art. 394, art. 395, art. 396, art. 405, art. 418 § 3, art. 420 § 1–3, art. 438, art. 447 § 6, art. 449 § 2, art. 453 § 1a, art. 454.
2) ułatwienia dla uczestników postępowania, związanych z udziałem w nim	Przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego: art. 12 § 3, art. 55 § 2a i 4, art. 56 § 3, art. 81a § 3, art. 88 § 1, art. 95b § 2a, art. 119 § 1 pkt 2, art. 120 § 1, art. 132 § 1a, art. 133, art. 139 § 1, art. 185a § 2, art. 185c § 2, art. 193 § 2a, art. 198, art. 213 § 1, art. 299a § 2, art. 340 § 2a, art. 353 § 4, art. 424 § 4 i 5, art. 426 § 2, art. 449a, art. 457 § 3, art. 504 § 2, art. 505, art. 517h, art. 526 § 2. Przepis ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy: art. 9 § 2.
3) zapobieżenie obstrukcji procesowej	Przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego: art. 57 § 1a, art. 117 § 3a, art. 170, art. 293 § 3, art. 368 § 2, art. 377 § 3, art. 378a, art. 427 § 3a, art. 491 § 1, art. 496 § 3. Przepis ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia: art. 16 § 1.
4) szersze zabezpieczenie interesu społecznego	Przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego: art. 13 § 2, art. 21 § 1a, art. 38 § 1, art. 95aa, art. 330 § 2, art. 401 § 2, art. 536a, art. 554, art. 632a § 3. Przepis ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy: art. 182 § 1.

Zestawienie obszarów proponowanych zmian prezentuje poniższa tabela:

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO		
CZĘŚCI USTAWY	OBSZARY ZMIAN	PROPONOWANE ZMIANY
Dział I. Przepisy wstępne	<i>ściganie na wniosek, zezwolenie władzy, zawiadomienie o wszczęciu i ukończeniu postępowania</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wydłużenie terminu do cofnięcia wniosku o ściganie do momentu zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej (proj. art. 12 § 3 k.p.k.) – doprecyzowanie zasad uzyskiwania wniosku o ściganie (proj. art. 13 § 2 k.p.k.) – wprowadzenie zasady informowania samorządu zawodowego o ukończeniu postępowania przeciwko członkowi samorządu (proj. art. 21 § 1a k.p.k.)
	Dział II. Sąd	<i>właściwość i skład sądu</i>
Dział III. Strony, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem	<i>pokrzywdzony</i>	<ul style="list-style-type: none"> – określenie organu właściwego do ustanawiania kuratora małoletniego pokrzywdzonego (proj. art. 51 § 2a k.p.k.)
	<i>oskarżyciel posiłkowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> – uszczegółowienie zasad wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia (proj. art. 55 § 1, 2a i 4 k.p.k.) – zmiany w zakresie uprawnień oskarżycieli posiłkowych (proj. art. 56 § 1a i 3 k.p.k.) – zmiany dotyczące zasad odstępowania od oskarżenia (proj. art. 57 § 1a k.p.k.)
	<i>oskarżony</i>	<ul style="list-style-type: none"> – uregulowanie sposobu przekazywania wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze (proj. art. 81a § 3 k.p.k.)
	<i>obrońcy i pełnomocnicy</i>	<ul style="list-style-type: none"> – poszerzenie zakresu odesłań z przepisów dotyczących obrońcy w stosunku do pełnomocników (proj. art. 88 § 1 k.p.k.)

Dział IV. Czynności procesowe	<i>orzeczenia, zarządzenia i polecenia</i>	<ul style="list-style-type: none"> - doprecyzowanie zasad orzekania o karze w sytuacji konieczności zastosowania reguł intertemporalnych (proj. art. 95aa § 1, 2 i 3 k.p.k.) - wprowadzenie możliwości utrwalania przez strony dźwięku z przebiegu posiedzenia (proj. art. 95b § 2a k.p.k.) - zmiana przesłanek udziału stron oraz osób niebędących stronami w posiedzeniu (proj. art. 96 § 1 i 2 k.p.k.) - zmiany w zakresie ogłaszania i doręczania orzeczeń oraz zarządzeń (proj. art. 100 § 1, 1a, 3, 4 i 6 k.p.k.)
	<i>porządek czynności procesowych</i>	<ul style="list-style-type: none"> - określenie konsekwencji niestawiennictwa strony w kontekście przeprowadzenia czynności procesowej (proj. art. 117 § 3a k.p.k.) - doprecyzowanie wymogów formalnych pisma procesowego (proj. art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k.) - określenie podmiotu, do którego odnoszą się konsekwencje braków formalnych pisma procesowego (proj. art. 120 § 1 k.p.k.)
	<i>doręczenia</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych oraz sposobów doręczeń wezwań, zawiadomień i innych pism (proj. art. 131 § 1 i 2 k.p.k.) - wprowadzenie możliwości doręczenia pism w postępowaniu karnym na adres skrytki pocztowej oraz skutków nieaktualizowania takich informacji (proj. art. 132 § 1a oraz art. 139 § 1 k.p.k.) - poszerzenie możliwości odbioru przesyłek przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego (proj. art. 133 § 2a i 2b k.p.k.)
	<i>protokoły</i>	<ul style="list-style-type: none"> - doprecyzowanie kategorii danych, których nie zamieszcza się w protokole z czynności w postępowaniu karnym (proj. art. 148a § 1 k.p.k.)
Dział V. Dowody	<i>przepisy ogólne</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie katalogu przesłanek oddalenia wniosku dowodowego (proj. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.) - wprowadzenie wyłączenia możliwości oddalenia niektórych kategorii wniosków dowodowych (proj. art. 170 § 1a k.p.k.)
	<i>świadkowie</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie terminu do przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka (proj. art. 185a § 2 i art. 185c § 2 k.p.k.) - doprecyzowanie zasad przesłuchiwanie małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat oraz pokrzywdzonego przestępstwem z art. 197–199 k.k. (proj. art. 185a § 4 i art. 185c § 1a oraz 3–4 k.p.k.)
	<i>biegli, tłumacze, specjaliści</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie odpowiedniego stosowania przepisów o biegłych do instytucji naukowej lub specjalistycznej, która ma wydać opinię w sprawie (proj. art. 193 § 2a k.p.k.) - zmiana zasad udostępniania powołanym biegłym dokumentów z akt sprawy (proj. art. 198 § 1, 1a i 1b k.p.k.)
	<i>wywiad środowiskowy i badanie osoby oskarżonego</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie zakresu badań osobopoznawczych w odniesieniu do oskarżonego (proj. art. 213 § 1 zdanie pierwsze k.p.k.)
Dział VI. Środki przymusu	<i>zabezpieczenie majątkowe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - umożliwienie odpowiedniego zastosowania przepisów dot. wniosku o uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego do postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego (proj. art. 293 § 3 k.p.k.)
Dział VII. Postępowanie przygotowawcze	<i>przepisy ogólne</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie sposobów doręczania pokrzywdzonemu informacji o zakończeniu sprawy (proj. art. 299a § 2 k.p.k.) - zmiana zasad pouczenia pokrzywdzonego o przysługujących mu uprawnieniach (proj. art. 300 § 2 k.p.k.) - wprowadzenie możliwości odstąpienia w postępowaniu

		przygotowawczym od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla poczynienia ustaleń faktycznych (proj. art. 315a k.p.k.)
	<i>dochodzenie</i>	– wprowadzenie odpowiedniego stosowania proponowanych przepisów o odstąpieniu od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka do ograniczenia dochodzenia (proj. art. 325h § 2 k.p.k.)
	<i>czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym</i>	– ograniczenie możliwości zaskarżenia ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia do prokuratora nadrzędnego (proj. art. 330 § 2 k.p.k.)
	<i>akt oskarżenia</i>	– poszerzenie kategorii danych dot. oskarżonego, pokrzywdzonych i świadków, które muszą znaleźć się w akcie oskarżenia (proj. art. 332 § 1 pkt 1 oraz art. 333 § 3 k.p.k.) – wprowadzenie możliwości wniesienia przez prokuratora o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył (proj. art. 333 § 2 k.p.k.) – poszerzenie obowiązku informacyjnego wobec właściwych osób w zakresie przesłania aktu oskarżenia oraz przysługujących im uprawnień i ciężących na nich obowiązkach (proj. art. 334 § 3 zdanie pierwsze i art. 337a § 1 k.p.k.)
Dział VIII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji	<i>wstępna kontrola oskarżenia</i>	– zawężenie katalogu przypadków, w których prezes kieruje sprawę na posiedzenie (proj. art. 339 § 3 pkt 3 k.p.k.) – poszerzenie kręgu podmiotów, którym przysługuje zażalenie na orzeczenie w przedmiocie przepadku (proj. art. 340 § 2a k.p.k.) – doprecyzowanie wymogów formalnych treści wyroku warunkowo umarzającego postępowanie (proj. art. 342 § 1 k.p.k.) – doprecyzowanie zasad pouczenia oskarżonego przed uwzględnieniem wniosku o dobrowolne poddanie się karze (proj. art. 343 § 5a k.p.k.) – wprowadzenie możliwości orzekania w przedmiocie nieuwzględnienia wniosków o dobrowolne poddanie się karze, wydanie wyroku skazującego bez postępowania dowodowego oraz warunkowe umorzenie postępowania na posiedzeniu, o którym nie zawiadomiono uczestników uprawnionych do stawiennictwa (proj. art. 343b k.p.k.)
	<i>przygotowanie rozprawy głównej</i>	– wprowadzenie możliwości odstąpienia przez sąd z urzędu od wzywania na rozprawę niektórych świadków (proj. art. 350a k.p.k.) – poszerzenie obowiązku informacyjnego wobec oskarżonego przy doręczeniu wezwania na rozprawę lub zawiadomienia o jej terminie (proj. art. 353 § 4 k.p.k.)
	<i>przepisy ogólne o rozprawie głównej</i>	– wyłączenie ponawiania wniosków dowodowych, opartych na tych samych podstawach faktycznych (proj. art. 368 § 2 k.p.k.) – wprowadzenie możliwości prowadzenia posiedzenia, mimo niestawiennictwa oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa (proj. art. 377 § 3 k.p.k.) – wprowadzenie warunkowej możliwości przeprowadzania czynności dowodowych, mimo nieobecności oskarżonego lub obrońcy na rozprawie (proj. art. 378a k.p.k.)

Dział IX. Postępowanie odwoławcze	<i>rozpoczęcie rozprawy głównej</i>	<ul style="list-style-type: none"> - doprecyzowanie zasad udziału pokrzywdzonego w rozprawie (proj. art. 384 § 2 k.p.k.)
	<i>przewód sądowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie obowiązku informacyjnego wobec oskarżonego na rozprawie głównej (proj. art. 386 § 1 k.p.k.) - wprowadzenie obowiązku pouczenia o treści art. 447 § 5 (projektowany art. 387 § 1a) - doprecyzowanie zasad odczytania protokołów z zeznań świadków (proj. art. 391 § 1 k.p.k.) - doprecyzowanie zasad odczytywania informacji na temat osoby oskarżonego oraz protokołów i dokumentów na rozprawie (proj. art. 394 § 1 i § 2 oraz art. 394a k.p.k.) - rezygnacja z obligatoryjnego sprowadzania dowodów rzeczowych na rozprawę (art. 395 k.p.k.) - modyfikacja zasad zapoznawania się z dowodem rzeczowym, którego sprowadzenie na rozprawę napotyka na znaczne trudności (proj. art. 396 § 1, § 1a, § 3 i § 4 k.p.k.) - wydłużenie maksymalnego czasu trwania przerwy w rozprawie (proj. art. 401 § 2 k.p.k.) - wprowadzenie zasady uznania z mocy prawa za ujawnione nieodczytanych protokołów i dokumentów, podlegających odczytaniu na rozprawie, z chwilą zamknięcia przewodu sądowego (proj. art. 405 k.p.k.)
	<i>wyrokowanie</i>	<ul style="list-style-type: none"> - zniesienie obowiązku podawania ustnych motywów rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy nikt nie stawił się na ogłoszenie wyroku (proj. art. 418 § 3 k.p.k.) - poszerzenie zakresu uzupełniania wyroku postanowieniem na posiedzeniu (proj. art. 420 § 1–3 k.p.k.) - zmiana zasad liczenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku (proj. art. 423 § 1 k.p.k.) - wprowadzenie obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru, także w postępowaniu odwoławczym, nakazowym i przyspieszonym, z wyłączeniem wyroków wydawanych przez Sąd Najwyższy (proj. art. 424 § 4 i 5, art. 457 § 3, art. 504 § 2, art. 517h § 2 i art. 518 k.p.k.)
	<i>przepisy ogólne</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie możliwości zaskarżenia postanowienia o zawieszeniu postępowania wydanego po raz pierwszy przez sąd odwoławczy; zmiana liczebności składu orzekającego w postępowaniu odwoławczym w sprawach dotyczących nałożenia kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu (proj. art. 426 § 2 k.p.k.) - ograniczenie zakresu środka odwoławczego w kwestii nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu (proj. art. 427 § 3a k.p.k.) - wyłączenie odpowiedniego stosowania przepisów o rodzajach orzeczeń sądu odwoławczego do rozpoznania środka odwoławczego od uzasadnienia orzeczenia (proj. art. 437 k.p.k.) - doprecyzowanie podstaw odwoławczych dot. obrazy prawa materialnego (proj. art. 438 § 1 pkt 1 i 1a k.p.k.) - doprecyzowanie zakresu wskazań sądu odwoławczego w sytuacji przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (proj. art. 442 § 3 k.p.k.) - doprecyzowanie zasad i trybu zaskarżania uzasadnień wyroków (proj. art. 443a k.p.k.)
	<i>apelacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wyłączenie możliwości podnoszenia w apelacji zarzutów, których uwzględnienie może nastąpić w trybie sprostowania omyłki pisarskiej, uzupełnienia postanowieniem lub orzekania o kosztach (proj. art. 447

		<p>§ 6 k.p.k.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie przesłanek do orzekania w trybie odwoławczym w składzie jednego sędziego w postępowaniu prywatnoskargowym (proj. art. 449 § 2 k.p.k.) - poszerzenie zakresu uzupełnienia uzasadnienia wyroku przez sąd pierwszej instancji na polecenie sądu odwoławczego oraz wprowadzenie możliwości uzupełnienia wniesionej przez stronę apelacji (proj. art. 449a § 1 i 3 k.p.k.) - poszerzenie przesłanek oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy (proj. art. 452 § 2 k.p.k.) - wprowadzenie możliwości odstąpienia od ustnego sprawozdania w sądzie odwoławczym (proj. art. 453 § 1a k.p.k.) - ograniczenie zakresu zakazu <i>ne peius</i> w sądzie odwoławczym (proj. art. 454 k.p.k.)
Dział X. Postępowania szczególne	<i>postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego</i>	<ul style="list-style-type: none"> - modyfikacja zapisów dotyczących niestawiennictwa stron na posiedzeniu pojedynczym i rozprawie głównej w sprawach z oskarżenia prywatnego (proj. art. 491 § 1 i art. 496 § 3 k.p.k.)
	<i>postępowanie nakazowe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie gwarancji procesowych pokrzywdzonego w postępowaniu nakazowym (proj. art. 505 k.p.k.)
	<i>postępowanie przyspieszone</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie gwarancji procesowych związanych z możliwością zaskarżenia wyroku w postępowaniu przyspieszonym (proj. art. 517h § 1 k.p.k.) - zmiana przesłanek uchylenia wyroku i przekazania sprawy prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych (proj. art. 517i § 1 k.p.k.)
Dział XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia	<i>kasacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> - dopuszczenie możliwości sporządzenia i podpisania kasacji przez adwokata albo radcę prawnego, niebędących obrońcą lub pełnomocnikiem (proj. art. 526 § 2 k.p.k.) - dopuszczenie uwzględnienia kasacji w całości na posiedzeniu bez udziału stron, jeżeli jest oczywiście zasadna (proj. art. 535 § 5 k.p.k.) - wyłączenie możliwości uchylenia wyroku sądu odwoławczego z powodu braków w uzasadnieniu w zakresie motywów rozstrzygnięcia oraz zasadności lub niezasadności zarzutów i wniosków apelacji (proj. art. 536a k.p.k.)
	<i>skarga na wyrok sądu odwoławczego</i>	<ul style="list-style-type: none"> - zmiany wynikowe (proj. art. 539f k.p.k.)
	<i>wznowienie postępowania</i>	<ul style="list-style-type: none"> - zmiany wynikowe (proj. art. 545 § 1 k.p.k.)
Dział XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia	<i>odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie</i>	<ul style="list-style-type: none"> - dodanie skargi nadzwyczajnej, jako podstawy ubiegania się o odszkodowanie (proj. art. 552 § 1 k.p.k.) - wskazanie uczestnika postępowania w postaci organu reprezentującego Skarb Państwa w postępowaniu odszkodowawczym (proj. art. 554 § 2a i § 2b k.p.k.), zmiany techniczne (proj. art. 554 § 3 k.p.k.)
Dział XIII. Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych	<i>wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wyłączenie możliwości cofnięcia przez osobę ściganą zgody na przekazanie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania i oświadczenia o zrzeczeniu się korzystania z prawa wyłączenia ścigania za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania lub wykonania orzeczonych wobec niej za te przestępstwa kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności – w odniesieniu do czynów popełnionych przed przekazaniem (proj. art. 607e § 3a k.p.k.)
Dział XIV. Koszty procesu	<i>zasądzenie kosztów procesu</i>	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie możliwości orzekania, że koszty procesu w całości lub w części ponosi oskarżony w razie umorzenia postępowania, ze względu na cofnięcie wniosku o ściganie, po rozpoczęciu przewodu sądowego

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

CZEŚCI USTAWY	OBSZARY ZMIAN	PROPONOWANE ZMIANY
Rozdział IV. Postępowanie wykonawcze	<i>wykonywanie orzeczeń</i>	– doprecyzowanie rodzajów orzeczeń, które stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia w kontekście wszczęcia postępowania wykonawczego (proj. art. 9 § 2 k.k.w.)
Rozdział XII. Środki karne, środki kompensacyjne przepadek	<i>zakazy, nakaz i obowiązki</i>	– wprowadzenie obowiązku bezzwłocznego powiadomienia przez sąd odwoławczy pracodawcy skazanego, wykonującego zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów w razie orzeczenia wobec niego zakazu prowadzenia pojazdów (proj. art. 182 § 1 k.k.w.)
Rozdział XXI. Objaśnienie wyrażen ustawowych	<i>objaśnienie pojęć</i>	– zmiany techniczno-legislacyjne (proj. art. 242 § 4 k.k.w.)
KODEKS POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA		
CZEŚCI USTAWY	OBSZARY ZMIAN	PROPONOWANE ZMIANY
Dział II. Sąd	<i>wyłączenie sędziego</i>	– poszerzenie katalogu przepisów k.p.k., stosowanych odpowiednio do wyłączenia sędziego i referendarza sądowego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (proj. art. 16 § 1 k.p.w.)
Dział IV. Czynności procesowe	<i>doręczanie wyroku wydanego na posiedzeniu</i>	– uchylenie obowiązku doręczania stronie z urzędu wyroku wydanego na posiedzeniu, w sytuacji, gdy w nim nie uczestniczyła (art. 35 § 3 k.p.w.)
Dział VIII. Postępowanie zwyczajne	<i>wszczęcie postępowania, orzekanie przed rozprawą</i>	– ujednoczenie kręgu podmiotów, którym przysługuje zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania (proj. art. 59 § 2 k.p.w.)
Dział X. Środki odwoławcze	<i>sporządzenie uzasadnienia</i>	– wprowadzenie zasady sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, zmieniającego wyrok sądu pierwszej instancji, wyłącznie na żądanie strony (proj. art. 107 § 2 k.p.w.)

Szczegółowy opis najistotniejszych założeń projektu:*I. Ogólne usprawnienie postępowania karnego*

Zasadniczym zamierzeniem jest stworzenie warunków do szybszego załatwiania spraw w postępowaniu sądowym. Jest przy tym oczywiste, że tendencja do zdynamizowania rozpoznawania spraw przed sądami nie może się odbywać kosztem gwarancji procesowych stron, w szczególności oskarżonego, oraz zasady rzetelnego procesu. Wśród postulowanych rozwiązań należy wskazać przede wszystkim na ograniczenie zasady bezpośredniości na rozprawie głównej, w takim stopniu, w którym nie będzie ono mieć negatywnego wpływu na prawidłowość ustaleń faktycznych. Sąd będzie miał zatem możliwość w większym stopniu podjęcia decyzji co do tego, które dowody osobowe powinny być przeprowadzone bezpośrednio na rozprawie, a w odniesieniu do których byłoby wystarczające ujawnienie treści protokołów ich uprzedniego przesłuchania. Podobnie, jeżeli nie będzie to konieczne, sąd nie będzie miał obowiązku sprowadzenia na salę rozpraw dowodów rzeczowych. Za zupełnie zbędny formalizm uznano istniejącą aktualnie konieczność wymieniania przez sąd na rozprawie wszystkich dokumentów, które zostają zaliczone w poczet materiału dowodowego bez odczytywania – wystarczające jest, by – skoro ich zakres jest znany – zostały one uznane za dowody ujawnione na rozprawie z mocy prawa.

II. Ograniczenie obstrukcji procesowej

Niezmiernie ważne znaczenie w kontekście zapewnienia prawidłowego, terminowego i niezakłóconego biegu postępowania karnego jest przeciwdziałanie możliwości obstrukcji procesowej stron oraz zapobieganie zbędnemu powtarzaniu czynności dowodowych. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje kwestia unikania ponownego wzywiania świadków do sądu, w sytuacji gdy świadek stawił się, a po stronie sądu zaistniały przeszkody do przeprowadzenia czynności dowodowej. Proponuje się zatem, by – nawet w razie zaistnienia obiektywnej przeszkody do rozpoznania sprawy w postaci usprawiedliwionej nieobecności strony – sąd mógł przeprowadzić, w niezbędnym zakresie dowody, nie byłby zaś w takich warunkach uprawniony do dokonywania innych czynności procesowych. Jeżeli po ustaniu okresu usprawiedliwionej niemożności brania udziału w postępowaniu strona wykaże, że sposób przesłuchania naruszył jej gwarancje procesowe, byłaby ona uprawniona do domagania się uzupełnienia tej czynności w jej obecności w stosownym zakresie.

III. Formularz uzasadnienia wyroku

Projekt ustawy zmierza również do zlikwidowania zbędnego formalizmu postępowania karnego. Chodzi przede

wszystkim o wprowadzenie ujednoczonych formularzy uzasadnień wyroków sądów pierwszej i drugiej instancji. Należy zważyć na to, że prawidłowo opracowane wzory formularzy pozwolą na zawarcie w nich wszelkich wymaganych ustawą procesową treści, które są niezbędne dla wyjaśnienia powodów wydania danego wyroku, wywiedzenia środka zaskarżenia oraz oceny zasadności tego wyroku przez sąd odwoławczy.

IV. Przesłuchania świadków

W projekcie przewiduje się także mechanizmy przyspieszenia prowadzenia postępowań przygotowawczych, szczególnie w skomplikowanych sprawach, w których występuje wielu pokrzywdzonych. Aktualnie przepisy postępowania (arg. z art. 325h k.p.k.) wymagają przesłuchania w charakterze świadka wszystkich ujawnionych pokrzywdzonych, niezależnie od znaczenia ich zeznań dla ustaleń faktycznych. W znacznym stopniu wydłuża to postępowanie oraz powoduje konieczność zaangażowania do tej czynności funkcjonariuszy, często z terenu całego kraju. Niejednokrotnie z dowodowego punktu widzenia, biorąc pod uwagę perspektywę dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych, przesłuchanie pokrzywdzonych w charakterze świadków jest zbędne. W związku z tym proponuje się wprowadzenie możliwości odstąpienia od takiego przesłuchania pokrzywdzonego, którego zeznania nie miałyby istotnego znaczenia dla dokonania ustaleń faktycznych. Należy zaznaczyć, że nie spowoduje to ograniczenia praw takiego pokrzywdzonego jako strony postępowania przygotowawczego.

V. Pokrzywdzony

Kolejnym zespołem zagadnień, do którego odnosi się projekt, jest wzmocnienie pozycji pokrzywdzonego w procesie karnym. W ocenie projektodawców należy dążyć do urealnienia zasady równości broni pomiędzy stroną bierną i czynną procesu, w szczególności wyposażenia pokrzywdzonego w instrumenty, pozwalające w szerszym zakresie oddziaływać na przebieg postępowania. W ramach tej problematyki na uwagę zasługują przede wszystkim przedłużenie terminu, do którego pokrzywdzony w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek może ów wniosek cofnąć – aż do czasu zamknięcia przewodu sądowego. Skoro postępowanie w tych sprawach może być wszczynane wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego, powinien on mieć możliwość późniejszej weryfikacji swego oświadczenia woli, tak aby proces nie toczył się wbrew woli pokrzywdzonego, niezainteresowanego postępowaniem. Proponuje się poza tym wprowadzenie obowiązku doręczania odpisu wyroku nakazowego pokrzywdzonemu, tak by realnie umożliwić mu podjęcie decyzji, czy chce on występować w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

Projekt przewiduje także wprowadzenie sprecyzowanego terminu do przesłuchania przez sąd małoletniego pokrzywdzonego, szczególnie ciężkimi przestępstwami, przede wszystkim przeciwko wolności seksualnej (art. 185a i art. 185c k.p.k.). Celem tej propozycji jest maksymalne zredukowanie traumatycznych przeżyć i dyskomfortu psychicznego małoletnich pokrzywdzonych.

VI. Doręczenia

Projekt przewiduje również ułatwienia dla uczestników postępowania o istotnym znaczeniu praktycznym, wynikającym zwłaszcza z dostosowania istniejących regulacji do aktualnych uwarunkowań społecznych. W tym zakresie warto wskazać na propozycję wprowadzenia możliwości upoważnienia przez osobę niepełnosprawną czy obłożnie chorą dowolnie wybranej osoby do odbioru pism na poczcie, a także powszechne umożliwienie wskazania przez każdego uczestnika procesu skrytki pocztowej do skutecznego doręczenia pism. Na uwagę zasługuje także zobowiązanie uczestników postępowania do wskazywania swoich adresów poczty elektronicznej, co ma w zamierzeniu upowszechnić doręczanie pism, zawiadomień i wezwań tą drogą.

VII. Postępowania odszkodowawcze

W ramach tendencji do wzmożenia ochrony interesu społecznego proponuje się wprowadzenie organu, biorącego udział w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, którego zadaniem byłoby dbanie o interesy majątkowe Skarbu Państwa w postępowaniu odszkodowawczym.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Analiza prawnoporównawcza do przedmiotowego projektu została oparta na ankiecie wysłanej do wybranych państw członkowskich UE. Wyniki zostały przedstawione w załączniku do OSR.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Sądy powszechne	SA 11 SO 45 SR 318	Mały Rocznik Statystyczny Polski 2018 (GUS)	Wprowadzenie jednoznacznych zasad rozstrzygania sporów kompetencyjnych pomiędzy sądami poszczególnych instancji. Doprecyzowanie zasad

			<p>orzekania o karze w sytuacji konieczności zastosowania reguł intertemporalnych.</p> <p>Doprecyzowanie zasad orzekania o tymczasowym aresztowaniu.</p> <p>Wprowadzenie obowiązku bezzwłocznego powiadomienia pracodawcy skazanego, wykonującego zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów w razie orzeczenia wobec niego zakazu prowadzenia pojazdów.</p>
Sędziowie wydziałów karnych	ok. 3461 (dane za 2017 r.)	Dane MS	<p>Uprawnienie do ustanawiania zastępstwa za małoletniego pokrzywdzonego.</p> <p>Odstąpienie od konieczności ustnego ogłaszania orzeczeń lub zarządzeń, wydanych na posiedzeniu jawnym, w sytuacji, gdy nikt nie stawiał się na ogłoszenie.</p> <p>Wprowadzenie możliwości odroczenia wydania orzeczenia na posiedzeniu.</p> <p>Wprowadzenie możliwości przeprowadzenia czynności procesowej pod nieobecność strony.</p> <p>Wprowadzenie możliwości prowadzenia rozprawy lub posiedzenia, mimo niestawiennictwa oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa.</p> <p>Wprowadzenie warunkowej możliwości przeprowadzania czynności dowodowych, mimo nieobecności</p>

			<p>oskarżonego lub obrońcy na rozprawie.</p> <p>Poszerzenie katalogu przesłanek oddalenia wniosku dowodowego.</p> <p>Wprowadzenie możliwości odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, w sytuacji ustalenia w sprawie więcej niż jednego pokrzywdzonego.</p> <p>Poszerzenie obowiązku informacyjnego wobec oskarżonego przy doręczeniu wezwania na rozprawę lub zawiadomienia o jej terminie, przy jednoczesnym ograniczeniu obowiązku informacyjnego wobec oskarżonego na rozprawie głównej.</p> <p>Poszerzenie możliwości zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności karnej na rozprawie głównej.</p> <p>Rezygnacja z obligatoryjnego sprowadzania dowodów na rozprawę.</p> <p>Modyfikacja zasad zapoznawania się z dowodem rzeczowym, którego sprowadzenie na rozprawę napotyka na znaczne trudności.</p> <p>Zmiana zasad rozstrzygania wątpliwości w związku z nieprzedstawieniem przez oskarżyciela publicznego w wyznaczonym terminie stosownych dowodów oraz wprowadzenie możliwości zwrotu sprawy prokuratorowi.</p> <p>Wydłużenie maksymalnego czasu</p>
--	--	--	---

			<p>trwania przerwy w rozprawie.</p> <p>Wprowadzenie przesłanek usprawiedliwiających przekroczenie 14-dniowego terminu odroczenia wydania wyroku.</p> <p>Zmiana zasad liczenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku.</p> <p>Wprowadzenie obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru, także w postępowaniu odwoławczym, nakazowym i przyspieszonym, z wyłączeniem wyroków wydawanych przez Sąd Najwyższy.</p> <p>Uprawnienie do skazania oskarżonego w postępowaniu odwoławczym, co do którego w pierwszej instancji warunkowo umorzono postępowanie.</p> <p>Uprawnienie sądu odwoławczego do orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności.</p> <p>Poszerzenie katalogu przepisów k.p.k., stosowanych odpowiednio do wyłączenia sędziego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.</p>
Prezesi sądów powszechnych	374	Dane MS	<p>Zobowiązanie do powiadomienia oskarżonego o wyznaczeniu obrońcy z urzędu.</p> <p>Uprawnienie do wyznaczania pełnomocnika z urzędu.</p> <p>Zobowiązanie do reprezentowania Skarbu Państwa w postępowaniu</p>

			o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Ograniczenie możliwości skierowania sprawy przez prezesa sądu na posiedzenie.
Asystenci sędziów w wydziałach karnych sądów	ok. 1208 (dane za 2017 r.)	Dane MS	Wprowadzenie obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku na formularzu według ustalonego wzoru, także w postępowaniu odwoławczym, nakazowym i przyspieszonym, z wyłączeniem wyroków wydawanych przez Sąd Najwyższy.
Referendarze w wydziałach karnych sądów	ok. 26 (dane za 2017 r.)	Dane MS	Zobowiązanie do powiadamiania oskarżonego o wyznaczeniu obrońcy z urzędu. Uprawnienie do wyznaczania pełnomocnika z urzędu. Poszerzenie katalogu przepisów k.p.k., stosowanych odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.
Urzednicy w wydziałach karnych sądów	ok. 7068 (dane za 2017 r.)	Dane MS	Wprowadzenie możliwości doręczania pism także za pomocą telefaksu i poczty elektronicznej. Zmiana formy udostępniania treści wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym (na stronie internetowej sądu).

Policja	98 737 (stan zatrudnienia na dzień 1 stycznia 2018 r.)	Dane Policji	Wprowadzenie możliwości odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, w sytuacji ustalenia w sprawie więcej niż jednego pokrzywdzonego.
Prokuratorzy	5789	Mały Rocznik Statystyczny Polski 2018 (GUS)	Wprowadzenie terminu do przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka. Wprowadzenie możliwości odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka, w sytuacji ustalenia w sprawie więcej niż jednego pokrzywdzonego. Doprecyzowanie podstaw odwoławczych dot. obrazy prawa materialnego. Wyłączenie możliwości podnoszenia w apelacji zarzutów, których uwzględnienie może nastąpić w trybie sprostowania omyłki pisarskiej, uzupełnienia postanowieniem lub orzekania o kosztach.
Osoby oskarżone	489 900	Mały Rocznik Statystyczny Polski 2018 (GUS)	Zmiany związane z poszerzeniem sposobów doręczeń wezwań, zawiadomień i innych pism (o telefaks i pocztę elektroniczną) oraz związany z tym szerszy zakres badań osobopoznawczych. Modyfikacja zasad liczenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obroncy.
Pokrzywdzeni	23 825 (liczba popelnionych w 2016 r. przestępstw,	Dane NIK	Wydłużenie terminu do cofnięcia wniosku o ściganie do momentu zamknięcia przewodu

	uprawnionych pokrzywdzonych do ubiegania się o kompensatę)		sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Poszerzenie sposobów doręczania pokrzywdzonemu informacji o zakończeniu sprawy o telefaks i pocztę elektroniczną.
Osoby wykonujące zawód adwokata	17 548 (dane na dzień 30.06.2018 r.)	Dane MS	Doprecyzowanie podstaw odwoławczych dot. obrazy prawa materialnego. Wyłączenie możliwości podnoszenia w apelacji zarzutów, których uwzględnienie może nastąpić w trybie sprostowania omyłki pisarskiej, uzupełnienia postanowieniem lub orzekania o kosztach. Dopuszczenie możliwości sporządzenia i podpisania kasacji przez adwokata, niebędącego obrońcą lub pełnomocnikiem.
Osoby wykonujące zawód radcy prawnego	34 386 (dane na dzień 30.06.2018 r.)	Dane MS	Doprecyzowanie podstaw odwoławczych dot. obrazy prawa materialnego. Wyłączenie możliwości podnoszenia w apelacji zarzutów, których uwzględnienie może nastąpić w trybie sprostowania omyłki pisarskiej, uzupełnienia postanowieniem lub orzekania o kosztach. Dopuszczenie możliwości sporządzenia i podpisania kasacji przez radcę prawnego, niebędącego obrońcą lub pełnomocnikiem.
Biegli			Zmiana zasad udostępniania powołanym biegłym dokumentów z akt sprawy.
Samorządy zawodowe			Wprowadzenie zasady informowania samorządu zawodowego

			o ukończeniu postępowania przeciwko członkowi samorządu.
Minister Sprawiedliwości			Zobowiązanie do wydania aktów wykonawczych, określających: – sposób wykazania przez pełnomocnika pocztowego w placówce pocztowej, że stan zdrowia adresata pisma uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma w tej placówce, – wzór formularza uzasadnienia wyroku oraz sposób jego wypełniania.
Obywatele	38 420 000 (stan na sierpień 2018 r.)	Dane GUS	Poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych oraz sposobów doręczeń wezwań, zawiadomień i innych pism (o telefaks i pocztę elektroniczną). Wprowadzenie możliwości doręczenia pism w postępowaniu karnym na adres skrytki pocztowej. Wprowadzenie możliwości odbioru przesyłek przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”, stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248).

6. Wpływ na sektor finansów publicznych													
(ceny stałe z 2018 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem	Wariant I (30%)	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-3,74
	Wariant II (50%)	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-6,16
	Wariant III (70%)	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-8,69
budżet państwa	Wariant I (30%)	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-3,74
	Wariant II (50%)	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	-6,16
	Wariant III (70%)	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-0,79	-8,69
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem	Wariant I (30%)	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	3,74
	Wariant II (50%)	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	6,16
	Wariant III (70%)	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	8,69
budżet państwa	Wariant I (30%)	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	3,74
	Wariant II (50%)	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	6,16
	Wariant III (70%)	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	0,79	8,69
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania	<p>Projektowane rozwiązania nie skutkują zwiększonymi wydatkami dla budżetu państwa, w związku z czym ich wdrożenie nie będzie wymagać zwiększenia środków dotychczas zabezpieczonych w odpowiednich częściach budżetowych, zarówno w roku wejścia w życie projektowanych rozwiązań, jak i w latach następnych. Konsekwencją projektowanej regulacji będzie potencjalne ograniczenie skarg na przewlekłość postępowania w sprawach karnych, a tym samym zmniejszenie kwot odszkodowań, wypłacanych z tego tytułu. Ewentualne oszczędności z tego tytułu lub z tytułu redukcji etatów zostaną zagospodarowane w ramach innych działań wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>Ewentualne koszty wynikające z wprowadzenia przepisu art. 554 k.p.k. zostaną pokryte w ramach obecnie posiadanych środków zabezpieczonych w części 15 – sądy powszechne bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel.</p>												

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

W ostatnich latach obserwuje się duże obciążenie sądów powszechnych sprawami z zakresu postępowania karnego. Potwierdzeniem tego jest utrzymująca się na wysokim poziomie liczba spraw pozostałych do rozpatrzenia z poprzedniego roku – od ok. 400 tys. do ok. 450 tys. spraw. Szacunki na 2018 r. wskazują, że liczba spraw pozostałych z poprzedniego roku może jeszcze bardziej wzrosnąć i osiągnąć poziom ok. 490 tys., tj. o 10% więcej niż w 2016 r. i o prawie 23% więcej niż w roku 2017.

Kolejnym argumentem, na który również warto zwrócić uwagę, jest wysoki wskaźnik odnoszący się do udziału spraw pozostałych z poprzedniego roku do wpływu spraw nowych w danym roku. W analizowanym okresie był on na poziomie ok. 17%, a prognozy na 2018 r. wskazują, że może on przekroczyć poziom 22%.

Tab. Wpływ spraw karnych do sądów powszechnych oraz liczba spraw pozostałych z roku poprzedniego, w latach 2015–2018

Wyszczególnienie		SR	SO	SA	razem	udział spraw zaległych w sprawach nowych (w %)
2015	z ubiegłego roku	397 995	39 786	2 812	440 593	16,02
	wpłynęło	2 343 615	371 978	33 965	2 749 558	
2016	z ubiegłego roku	402 939	36 323	2 677	441 939	17,42
	wpłynęło	2 151 222	354 002	32 063	2 537 287	
2017	z ubiegłego roku	357 346	37 729	2 430	397 505	16,17
	wpłynęło	2 054 462	368 815	34 736	2 458 013	
2018*	z ubiegłego roku	434 800	49 818	3 398	488 015	22,20
	wpłynęło	1 816 950	346 294	35 339	2 198 583	

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, sprawozdanie MS-05; *

- szacunki na podstawie danych za III kwartały 2018 r.

Taka efektywność prowadzenia postępowań karnych skutkuje znaczną liczbą skarg na przewlekłość tego typu postępowań, konsekwencją czego jest wypłata odszkodowań zasądzonych w wyniku skargi, które z kolei obciążają budżet państwa. W okresie ostatnich kilku lat wydatki z tego tytułu były na poziomie ok. 1,12–1,46 mln zł.

Tab. Odszkodowania zasądzone w wyniku skargi na przewlekłość postępowania w sprawach karnych w latach 2015–2018 (w zł)

Wyszczególnienie	SO	SA	razem
2015	839 700	292 500	1 132 200
2016	991 000	469 500	1 460 500
2017	699 000	423 500	1 122 500
2018	658 000	565 800	1 223 800

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, sprawozdanie MS-05

Konsekwencją projektowanej regulacji będzie potencjalne ograniczenie skarg na przewlekłość postępowania w sprawach karnych, a tym samym zmniejszenie kwot odszkodowań, wypłacanych z tego tytułu. Do oszacowania skutków przedmiotowej regulacji przyjęto, że projektowane rozwiązania, mające na celu ogólne usprawnienie postępowania karnego, ograniczą liczbę skarg na przewlekłość postępowania i wysokość odszkodowań wypłacanych z tytułu tych skarg od 30% do 70%. W kalkulacji uwzględniono 3 warianty – 30%, 50% i 70%, natomiast jako kwotę wydatków z tytułu odszkodowań przyjęto najniższą wartość występującą w ostatnich latach, tj. 1 122 500 zł (2017 r.). Skutkować to będzie oszczędnościami i zmniejszeniem wydatków z budżetu państwa na

poziomie ok. 340 – 790 tys. zł rocznie.

Założeniem podjętej interwencji legislacyjnej jest usprawnienie postępowania karnego i ograniczenie zjawiska nieuzasadnionego przedłużania toczących się postępowań. Nowe rozwiązania przyczynią się do szybszego załatwienia spraw w sądowym postępowaniu karnym i pozwolą zmniejszyć istniejące zaległości.

Poniżej przedstawione zostały dwa przykłady *case study*, obrazujące przebieg i czas trwania sprawy karnej przed sądem pierwszej instancji wraz z usprawnieniami procesu, które będą możliwe po przyjęciu proponowanych rozwiązań.

Case study 1.

Chronologia przebiegu sprawy:

- 1) wpływ aktu oskarżenia: 11.04.2005 r.
- 2) pierwszy termin rozprawy: 19.08.2005 r.
- 3) wszczęcie przewodu sądowego: 06.01.2006 r.
- 4) ogłoszenie wyroku przez sąd I instancji: 16.05.2012 r.
- 5) sporządzanie uzasadnienia: 17.05.2012 r. – 09.10.2012 r.

W sprawie wystąpiło:

- 22 oskarżonych,
- 536 świadków,
- 116 pokrzywdzonych,
- 191 zarzutów.

Wyznaczonych zostało 119 terminów, z czego odbyło się 73, a 46 zostało odwołanych.

Całkowity czas trwania postępowania karnego w I instancji (od momentu wpływu aktu oskarżenia do sądu do zakończenia sporządzania uzasadnienia): **7 lat 5 miesięcy i 28 dni.**

Ile czasu trwają czynności i z jakich względów doszło do przedłużenia czasu trwania postępowania?	Sposób procedowania po nowelizacji – okres jaki dana czynność będzie trwała po zmianach	Usprawnienia
Konieczność zawiadomienia wszystkich pokrzywdzonych (w przykładowej sprawie wystąpiło 116 pokrzywdzonych). Zawiadomienie metodą tradycyjną trwa ok. 6–8 tygodni.	Możliwe będzie zawiadomienie z wykorzystaniem nowoczesnych sposobów komunikowania. Projektowany art. 131 § 2 k.p.k. – Jeżeli w sprawie ustalono tylu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przysługujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne utrudnienie	a) w przypadku zastosowania nowych rozwiązań, zawiadomienie możliwe nawet w ciągu tygodnia. Oszczędność czasu rozprawy nawet do kilku miesięcy, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy brak zwrotnych potwierdzeń odbioru, b) odciążenie sekretariatów sądów poprzez wyeliminowanie

		<p>w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub na stronie internetowej sądu.</p> <p>Projektowany art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k. – Pismo procesowe powinno zawierać: oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiada, lub oświadczenie o ich nieposiadaniu.</p>	<p>koniczności ponawiania prób zawiadomienia o terminie pokrzywdzonych, ewentualnego odwoływania terminów.</p>
	<p>Konieczność przesłuchania wszystkich pokrzywdzonych, zgłoszonych przez oskarżyciela (w przykładowej sprawie wystąpiło 116 pokrzywdzonych).</p>	<p>Projektowany art. 177a k.p.k. – Od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka można <u>odstąpić, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla poczynienia ustaleń faktycznych</u>. Pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w charakterze świadka jeżeli tego żąda, chyba, że uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania.</p>	<p>Trudne do ustalenia, zależne od konkretnej sprawy, w skrajnych wypadkach może dotyczyć nawet odstąpienia od przesłuchania wszystkich pokrzywdzonych.</p> <p>Możliwe do zyskania od kilku do kilkunastu terminów.</p>
	<p>Konieczność wezwania i przesłuchania świadków, zgłoszonych przez oskarżyciela (w przykładowej sprawie wystąpiło 536 świadków).</p>	<p>Projektowany art. 350a k.p.k. – Przewodniczący może <u>zaniechać wezwania na rozprawę świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył</u>. Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182.</p> <p>Projektowany art. 391 § 1 k.p.k. – Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawił się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący <u>zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 350a</u>, a także wtedy, gdy świadek zmarł, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie</p>	<p>Trudne do ustalenia, zależne od konkretnej sprawy, w skrajnych wypadkach może dotyczyć znacznej ilości świadków.</p> <p>Możliwe do zyskania od kilku do kilkunastu terminów.</p> <p>Przy założeniu, że w odniesieniu do choćby 1/3 świadków w przedmiotowej sprawie można by zrezygnować z ich osobistego stawiennictwa, postępowanie uległoby skróceniu o ok. 25 terminów (przyjęto, że 536 świadków było przesłuchiwanym na 73 terminach).</p>

	<p>albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.</p>		
	<p>Odroczenie (odwołanie) rozprawy.</p> <p>Pierwszy termin rozprawy w przykładowej sprawie: 19 sierpnia 2005 r., wszczęcie przewodu sądowego nastąpiło 06.01.2006 r., a ogłoszenie wyroku – 16.05.2012 r.</p> <p>Wyznaczono 119 terminów rozpraw, z czego odbyło się 73 terminy. 46 terminów rozpraw nie odbyło się.</p> <p>Poniżej przykładowe powody odroczeń (odwołań) terminów rozprawy:</p> <p>a) niedoprowadzenie niektórych oskarżonych na termin, nieobecność obrońcy, odwołanie rozprawy z uwagi na zły stan zdrowia oskarżonego,</p>	<p>Możliwe będzie procedowanie Projektowany art. 378a § 1 k.p.k. – § 1. Jeżeli <u>oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę</u> i w aktach sprawy <u>brak jest dowodu doręczenia mu zawiadomienia lub wezwania</u> lub jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że <u>niestawiennictwo wynikło z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn lub wtedy, gdy usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe w jego nieobecności</u>, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień.</p> <p>§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany.</p> <p>Projektowany art. 117 po § 3a k.p.k. – Niestawiennictwo strony, która została <u>należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawił się jej obrońca lub pełnomocnik.</u> Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy.</p>	<p>Przy założeniu, że w świetle proponowanych rozwiązań, większość odroczonej terminów rozprawy odbyłaby się – możliwość skrócenia postępowania o ok. 40%. Postępowanie trwające ok. 7 lat uległoby skróceniu do ok. 4 lat.</p>
	<p>b) rozprawa nie odbyła się, z uwagi na zatrzymanie jednego z oskarżonych na terenie Austrii,</p>	<p>Możliwe będzie procedowanie Projektowany art. 378a § 1 k.p.k.</p> <p>Możliwość odstąpienia od</p>	

<p>c) rozprawa nie odbyła się z uwagi na niestawiennictwo świadków,</p> <p>d) brak dowodu doręczenia zawiadomienia o terminie rozprawy lub wezwania na rozprawę.</p>	<p>przesłuchania pokrzywdzonych świadków i ujawnienia zeznań. Uwagi jak wyżej – projektowane art. 177a i art. 350a oraz art. 391 § 1 k.p.k.</p> <p>Możliwe będzie procedowanie Projektowany art. 378a § 1 k.p.k.</p>	
<p>Konieczność ujawniania pełnego materiału dowodowego, zgromadzonego w sprawie.</p>	<p>Projektowany art. 405 § 2 k.p.k. – Z chwilą zamknięcia przewodu sądowego ujawnione są bez odczytywania wszystkie protokoły i dokumenty, podlegające odczytaniu na rozprawie, które nie zostały odczytane.</p>	<p>a) spowoduje skrócenie czasu rozprawy, z uwagi na zbędność ujawnienia zgromadzonych materiałów i wypisywania ich w protokole, b) proponowane rozwiązanie uchroni postępowanie od zarzutu nieujawnienia w całości dowodów.</p>
<p>Konieczność sporządzenia pisemnego uzasadnienia – sporządzanie uzasadnienia w przedmiotowej sprawie trwało od 17 maja do 9 października 2012 r. (ok. 5 miesięcy).</p>	<p>Projekt ma umożliwić sporządzenie uzasadnienia w terminie 14 dni, nawet w najbardziej skomplikowanych i obszernych sprawach.</p> <p>Projektowany art. 424 § 1 k.p.k. – Uzasadnienie wyroku sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru.</p> <p>Projektowany art. 424 § 5 k.p.k. – Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza uzasadnienia wyroku oraz sposób jego wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nim niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwego dokonania kontroli odwoławczej.</p>	<p>Przy zastosowaniu projektowanego formularza do sporządzenia uzasadnienia, postępowanie uległoby skróceniu o ok. 4 miesięcy.</p>

PO WEJŚCIU W ŻYCIE ZMIAN:

zmniejszenie
liczby terminów
rozpraw
o ok. 25

skrócenie czasu,
potrzebnego na
napisanie
uzasadnienia
o ok. 4 miesiące

skrócenie
postępowania
o ok. 40%
**z ponad 7 do
ok. 4 lat**

Case study 2.

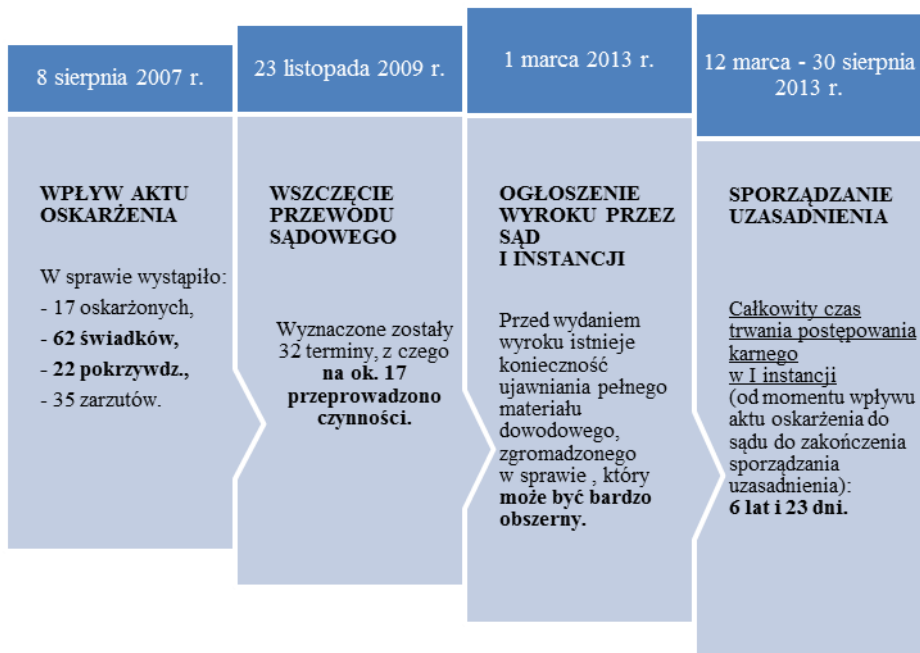
Chronologia przebiegu sprawy:

- 1) wpływ aktu oskarżenia: 08.08.2007 r.
- 2) wszczęcie przewodu sądowego: 23.11.2009 r.

- 3) ogłoszenie wyroku przez sąd I instancji: 01.03.2013 r.
 4) sporządzanie uzasadnienia: 12.03.2013 r. – 30.08.2013 r.

W sprawie wystąpiło:

- 17 oskarżonych,
- 62 świadków,
- 22 pokrzywdzonych,
- 35 zarzutów.

Wyznaczone zostały 32 terminy, z czego na ok. 17 przeprowadzono czynności.

Całkowity czas trwania postępowania karnego w I instancji (od momentu wpływu aktu oskarżenia do sądu do zakończenia sporządzania uzasadnienia): **6 lat i 23 dni**

Ile czasu trwa czynność i z jakich względów doszło do przedłużenia czasu trwania postępowania?	Sposób procedowania po nowelizacji – okres jaki dana czynność będzie trwała po zmianach	Usprawnienia
Konieczność zawiadomienia wszystkich pokrzywdzonych. (w przykładowej sprawie wystąpiło 22 pokrzywdzonych). Zawiadomienie metodą tradycyjną trwa zazwyczaj ok. 6–8 tygodni.	Możliwe będzie zawiadomienie z wykorzystaniem nowoczesnych sposobów komunikowania: Projektowany art. 131 § 2 k.p.k. – Jeżeli w sprawie ustalono tylu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przysługujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub na stronie internetowej sądu. Projektowany art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k. – oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiada, lub oświadczenie o ich nieposiadaniu.	a) w przypadku zastosowania nowych rozwiązań, zawiadomienie możliwe nawet w ciągu tygodnia. Oszczędność czasu rozprawy nawet do kilku miesięcy, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy brak zwrotnych potwierdzeń odbioru, b) odciążenie sekretariatów sądów poprzez wyeliminowanie konieczności ponawiania prób zawiadomienia o terminie pokrzywdzonych, ewentualnego odwoływania terminów.
Konieczność przesłuchania, co	Projektowany art. 177a k.p.k. – Od przesłuchania	Trudne do ustalenia, zależne od

	<p>do zasady, wszystkich zgłoszonych przez oskarżyciela pokrzywdzonych (w przykładowej sprawie wystąpiło 22 pokrzywdzonych).</p>	<p>pokrzywdzonego w charakterze świadka można <u>odstąpić, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla poczynienia ustaleń faktycznych.</u> Pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w charakterze świadka jeżeli tego żąda, chyba, że uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania.</p>	<p>konkretnej sprawy, w skrajnych wypadkach może dotyczyć nawet odstąpienia od przesłuchania wszystkich pokrzywdzonych.</p> <p>Możliwe do zyskania od kilku do kilkunastu terminów.</p>
	<p>Konieczność wezwania i przesłuchania wszystkich, zgłoszonych przez oskarżyciela, świadków (w przykładowej sprawie wystąpiło 62 świadków).</p>	<p>Projektowany art. 350a k.p.k. – Przewodniczący może zaniechać wezwania na rozprawę świadków przebywających za granicą <u>lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednio przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył.</u> Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182.</p> <p>Projektowany art. 391 § 1 k.p.k. – Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawiał się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący <u>zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 350a</u>, a także wtedy, gdy świadek zmarł, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.</p>	<p>Trudne do ustalenia, zależne od konkretnej sprawy, w skrajnych wypadkach może dotyczyć znacznej ilości świadków.</p> <p>Możliwe do zyskania od kilku do kilkunastu terminów.</p> <p>Przy założeniu, że w odniesieniu do choćby 1/3 świadków można by zrezygnować z osobistego stawiennictwa, postępowanie uległoby skróceniu o ok. 6 terminów (przyjęto, iż 62 świadków słuchano na 17 terminach).</p>
	<p>Odroczenie (odwołanie) rozprawy.</p> <p>Pierwszy termin rozprawy 15.01.2009 r., wszczęcie przewodu sądowego 23.11.2009 r., ogłoszenie wyroku 01.03.2013 r.</p> <p>Wyznaczono 32 terminy rozprawy, z czego na około 17 terminach przeprowadzono czynności.</p> <p>W treści sprawozdania nie</p>		<p>Przy założeniu, że w świetle proponowanych rozwiązań, większość odroczonej terminów rozprawy odbyłaby się – możliwość skrócenia postępowania o ok. 47%.</p>

	<p>zostały wskazane, w większości przypadków, przyczyny odroczenia rozprawy. Jednakże w kontekście całości można wnioskować, iż przyczynami odroczeń były wymienione poniżej, przykładowe przyczyny:</p> <p>a) niestawiennictwo oskarżonych, niedowiedzenie oskarżonych pozbawionych wolności,</p> <p>b) wniosek oskarżonego, przebywającego w AŚ, o umożliwienie zapoznania się z aktami,</p> <p>c) niestawiennictwo oskarżonego, z powodu choroby,</p>	<p>Możliwe będzie procedowanie. Projektowany art. 378a § 1 k.p.k. – § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca <u>nie stawił się</u> na rozprawę i w aktach sprawy <u>brak jest dowodu doręczenia</u> mu zawiadomienia lub wezwania lub jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikło z powodu przeszkód <u>żywiolowych lub innych wyjątkowych przyczyn lub wtedy, gdy usprawiedliwił należycie niestawiennictwo</u>, sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe w jego nieobecności, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień.</p> <p>§ 2 – W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany.</p> <p>Możliwe będzie procedowanie.</p> <p>Możliwe będzie procedowanie. Projektowany art. 117 § 3a k.p.k. – Niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawił się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy.</p> <p>Por. także proj. art. 378a § 1 k.p.k.</p>		
--	--	--	--	--

<p>d) odroczone termin rozprawy na wniosek 6 oskarżonych, którzy twierdzili, że z uwagi na to, że nie otrzymali wystarczająco wcześnie wezwań, nie zdążyli się przygotować do rozprawy,</p> <p>e) niestawiennictwo świadków, pokrzywdzonych.</p>	<p>Możliwe będzie procedowanie.</p> <p>Możliwość odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonych świadków i ujawnienia zeznań. Uwagi jak wyżej – proj. art. 177a i art. 350a k.p.k.</p>	
<p>Konieczność ujawniania pełnego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.</p>	<p>Projektowany art. 405 § 2 k.p.k. – Z chwilą zamknięcia przewodu sądowego ujawnione są bez odczytywania wszystkie protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie, które nie zostały odczytane.</p>	<p>a) spowoduje skrócenie czasu rozprawy, z uwagi na zbędność ujawnienia zgromadzonych materiałów i wypisywania ich w protokole, b) proponowane rozwiązanie uchroni postępowanie od zarzutu nieujawnienia całości dowodów.</p>
<p>Konieczność sporządzenia pisemnego uzasadnienia – sporządzanie uzasadnienia trwało od 12 marca do 30 sierpnia 2013 r. (ponad 5,5 miesiąca).</p>	<p>Projektowana zmiana ma umożliwić sporządzenie uzasadnienia w terminie 14 dni nawet w najbardziej skomplikowanych i obszernych sprawach.</p> <p>Projektowany art. 424 § 4 k.p.k. – Uzasadnienie wyroku sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru.</p> <p>Projektowany art. 424 § 5 k.p.k. – Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza uzasadnienia wyroku oraz sposób jego wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nim niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwego dokonania kontroli odwoławczej.</p>	<p>Przy zastosowaniu projektowanego formularza do sporządzenia uzasadnienia, postępowanie uległoby skróceniu o ok. 5 miesięcy.</p>

PO WEJŚCIU W ŻYCIE ZMIAN:

zmniejszenie
liczby terminów
rozpraw
o ok. 6

skrócenie czasu,
potrzebnego na
napisanie
uzasadnienia
o ok. 5 miesięcy

skrócenie
postępowania
o ok. 47%
**z ponad 6 do
ok. 3 lat**

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2018 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.).						
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	<p>Usprawnienie postępowania karnego przed sądami, przy zachowaniu pełnych gwarancji procesowych stron postępowania, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wprowadzenie mechanizmów umożliwiających eliminowanie zjawiska obstrukcji procesowej: <ul style="list-style-type: none"> – możliwość przesłuchania świadków i przeprowadzenia innych dowodów, zaplanowanych na dany termin rozprawy, bez względu na przyczynę nieobecności oskarżonego. Powyższe rozwiązanie nie spowoduje ograniczenia uprawnień oskarżonego, który będzie mógł zawnioskować o uzupełniające przeprowadzenie dowodu, w przypadku, gdy jego nieobecność będzie usprawiedliwiona, – pozostawienie bez rozpoznania kolejnego wniosku o dopuszczenie dowodu, zgłoszonego ponownie, po oddaleniu poprzedniego wniosku, opartego na tych samych podstawach faktycznych. Zmiana ta wychodzi naprzeciw wykorzystaniu czasu rozprawy na rozstrzyganie sprawy i dochodzenie do prawdy materialnej oraz eliminuje kolejne formy obstrukcji; 2) wzmocnienie roli pokrzywdzonego w procesie, poprzez umożliwienie cofnięcia wniosku o ściganie, aż do zamknięcia przewodu sądowego. Projektowana zmiana daje pokrzywdzonemu możliwość wpływu na kształtowanie przebiegu procesu, zgodnie z jego oczekiwaniami oraz w wielu sytuacjach może skrócić postępowanie, jeśli pokrzywdzony nie będzie nim zainteresowany; 3) dostosowanie sposobów doręczeń i zawiadomień dla osób z niepełnosprawnościami, obłożnie chorych i bez stałego miejsca zamieszkania, poprzez stworzenie możliwości do upoważnienia dowolnie wybranej osoby do odbioru korespondencji na poczcie. Ponadto można wskazać skrytkę pocztową do skutecznego doręczenia pisma; 4) zmiana treści art. 119 § 1 k.p.k. pozwoli na ułatwienie kontaktu z autorem pisma procesowego, który oprócz adresu pocztowego, będzie musiał wskazać także numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej. Projektowana zmiana nie doprowadzi do 						

		<p>wykluczenia osób nieposługujących się wskazanymi środkami komunikacji, gdyż obowiązek wskazania numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej nie będzie ich dotyczył, jeśli złożą oświadczenie o ich nieposiadaniu – zmiana ta wynika z akceptowania rzeczywistości, w której to większość osób posiada telefon lub pocztę elektroniczną;</p> <p>5) odformalizowanie postępowania przed sądem, poprzez selekcję świadków do przesłuchania i odczytania protokołów ich zeznań oraz możliwość niesprowadzania na salę dowodów rzeczowych. Sąd będzie mógł dokonać selekcji zawnioskowanych świadków na tych, których stawiennictwo bezpośrednio i przesłuchanie jest niezbędne oraz na tych, co do których wystarczające będzie ujawnienie zeznań z postępowania przygotowawczego. Zmiana ta poza tym, że nie prowadzi do ograniczenia praw stron postępowania, to wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społecznym. Często były przypadki, kiedy świadków wzywano jedynie dlatego, że zostali wskazani w akcie oskarżenia, pomimo że wartość dowodowa ich zeznań nie była na tyle istotna dla ustalenia stanu faktycznego sprawy, ale konieczne było ich stawiennictwo i bezpośrednio przesłuchanie. Często też spotykało się to ze strony świadków z dużym niezadowoleniem oraz wiązało się ze zwrotem kosztów ich stawiennictwa w sądzie (zwrot utraconego zarobku czy kosztów dojazdu);</p> <p>6) możliwość rezygnacji z obowiązku przesłuchiwania wszystkich pokrzywdzonych, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla poczynienia ustaleń faktycznych. Pokrzywdzony będzie jednak przesłuchany w charakterze świadka, jeżeli tego zażąda, o ile nie będzie to w sposób oczywisty prowadzić do przewlekłości postępowania. Za przykład można tu przytoczyć procesy dot. tzw. piramid finansowych, w których liczba pokrzywdzonych mierzona jest w tysiącach osób, jednak ich stan wiedzy o sprawie jest niemal identyczny – w projektowanym stanie prawnym sąd będzie mógł uznać, że do wyjaśnienia okoliczności sprawy wystarczą zeznania określonych pokrzywdzonych. Każdemu pokrzywdzonemu będzie przysługiwać żądanie przesłuchania go w charakterze świadka, a zatem nie dojdzie do uszczerbku na gwarancjach procesowych.</p>
--	--	--

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
--	---

☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
---	---

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
--	---

Komentarz:
 W ostatnich latach obserwuje się duże obciążenie sądów powszechnych sprawami z zakresu postępowania karnego. Potwierdzeniem tego jest utrzymująca się na wysokim poziomie liczba spraw pozostałych do rozpatrzenia

z poprzedniego roku – od ok. 400 tys. do ok. 450 tys. spraw. Szacunki na 2018 r. wskazują, że liczba spraw pozostałych z poprzedniego roku może jeszcze bardziej wzrosnąć i osiągnąć poziom ok. 490 tys., tj. o 10% więcej niż w 2016 r. i o prawie 23% więcej niż w roku 2017.

Założeniem podjętej interwencji legislacyjnej jest usprawnienie postępowania karnego i ograniczenie zjawiska nieuzasadnionego przedłużania toczących się postępowań. Nowe rozwiązania przyczynią się do szybszego załatwienia spraw w sądowym postępowaniu karnym i pozwolą zmniejszyć istniejące zaległości.

Powyższe osiągnięte zostanie dzięki odformalizowaniu procesu karnego w taki sposób, by wyeliminować czynności niesłużące ustaleniu stanu faktycznego oraz maksymalnie uprościć te, które w niepotrzebny sposób przedłużają postępowanie, m.in.:

– wprowadzenie zasady, że uzyskanie wniosku o ściganie należy do oskarżyciela. Proponowana zmiana doprowadzi do usprawnienia postępowania sądowego, albowiem uzupełnienie tego rodzaju braku na etapie postępowania sądowego lub wzywianie oskarżyciela do jego uzupełnienia wpływa negatywnie na czas trwania procesu,

– możliwość sporządzenia uzasadnienia wyroków na specjalnych formularzach, według ściśle określonych zasad. Proponowana zmiana wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa, która bez straty dla zawartości i poziomu merytorycznego, doprowadzi do skrócenia i większej czytelności uzasadnienia dla przeciętnego obywatela, a także będzie skutkowałą znacznym przyspieszeniem postępowania. Założeniem wprowadzenia formularzy uzasadnień jest umożliwienie sporządzania uzasadnienia w terminie do 14 dni. W sprawach skomplikowanych pod względem faktycznym i prawnym, uzasadnienia w dotychczasowej formie liczą od kilkunastu do nawet kilkuset stron, których napisanie przez sędziego przekracza znacznie 14-dniowy termin nawet do kilku miesięcy,

– możliwość zaliczenia z mocy prawa dokumentów z chwilą zamknięcia przewodu sądowego, które uznaje się za ujawnione bez odczytywania. Aktualnie w obszernych sprawach samo ujawnianie materiału dowodowego, poprzez wskazywanie i zapisywanie w protokole niekiedy trwa kilka terminów rozpraw.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowane zmiany nie będą miały wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☐ inne:		

Omówienie wpływu

Projekt nie będzie oddziaływał na przedmiotowe obszary.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przewiduje się wejście w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Efekty wejścia w życie proponowanych rozwiązań będzie można poddać ewaluacji w oparciu o następujące mierniki:

- 1) opanowanie wpływu spraw karnych;
- 2) wyznaczenie pierwszej rozprawy w sprawach karnych;
- 3) terminowość sporządzania uzasadnień w sprawach karnych;
- 4) średni czas trwania postępowania sądowego w sprawach karnych;
- 5) odsetek spraw karnych, w których uwzględniono skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (odsetek skarg uwzględnionych w odniesieniu do liczby spraw rozpatrywanych przez sąd);
- 6) stabilność postępowań – odsetek oddalonych środków zaskarżenia w stosunku do wszystkich spraw apelacyjnych i zażaleniowych załatwionych w sądach II instancji.

Mierniki 1–4 zostaną przedstawione z podziałem na:

- sądy rejonowe;
- sądy okręgowe w I instancji;
- sądy okręgowe II instancji;
- sądy apelacyjne.

Mierniki 5–6 zostaną przedstawione z podziałem na:

- sądy okręgowe II instancji;

- sądy apelacyjne.

Ze względu na szeroki zakres zmian, wprowadzanych przedmiotowym projektem, ewaluację należy przeprowadzić po upływie 5 lat od daty jego wejścia w życie. Wartości ww. mierników stanowią załącznik do OSR.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Załącznik 1. Analiza prawnoporównawcza wybranych zagadnień w zakresie prawa karnego.

Załącznik 2. Mierniki w sprawach karnych.

Załącznik 1. Analiza prawnoporównawcza wybranych zagadnień w zakresie prawa karnego

1. *W jaki sposób realizowana jest w toku postępowania sądowego zasada bezpośredniego przeprowadzania dowodów, a w szczególności:*

- a) *czy świadkowie, przesłuchani uprzednio w postępowaniu przygotowawczym przed wniesieniem aktu oskarżenia przez prokuratora lub inne organy ścigania (np. Policja, służby celno-skarbowe), są ponownie przesłuchiwani przed sądem? Czy sąd może odczytywać ich zeznania złożone uprzednio i na jakich warunkach?*
- b) *czy sąd powinien wezwać i przesłuchać wszystkich świadków zawnioskowanych w akcie oskarżenia; czy może dokonać selekcji świadków i na jakich warunkach?*
- c) *w jaki sposób są przeprowadzane przed sądem dowody rzeczowe, np. dokumenty, ekspertyzy biegłych; czy sąd może zaniechać bezpośredniego przeprowadzenia dowodu z dokumentu lub ekspertyzy biegłego, przeprowadzonego w toku postępowania przygotowawczego przed wniesieniem aktu oskarżenia?*
- d) *czy sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe i w jakich sytuacjach?*

Norwegia:

W toku postępowania sądowego (*Hovedforhandling*) realizowana jest zasada bezpośredniego przeprowadzania dowodów (różnice dot. postępowania sądowego w trybie uproszczonym - *Tilståelsesak*), w szczególności:

- świadkowie, zeznający w postępowaniu przygotowawczym, przed wniesieniem aktu oskarżenia przez prokuratora, policję lub służby celno – skarbowe są ponownie przesłuchiwani przed sądem. Zeznania, złożone poprzednio odczytywane są wówczas, gdy istnieją rozbieżności, sprzeczności w składanych przed sądem zeznaniach, względnie, gdy świadek nie pamięta istotnych okoliczności, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
- sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe i postanowić o przesłuchaniu jedynie niektórych świadków, w szczególnych sytuacjach, np. ze względu na ekonomikę procesową, w sytuacji przyznania się oskarżonego, jak również, gdy stosowane są bonusy dot. kary grzywny. Zasadą jest jednak wzywianie na rozprawę wszystkich świadków, zawnioskowanych w akcie oskarżenia;
- zasadniczo dzieci i młodzież do 16 roku życia oraz osoby niepełnosprawne umysłowo przesłuchiwane są jedynie podczas postępowania przygotowawczego, zaś przed sądem ich zeznania są jedynie odczytywane;
- dowody rzeczowe, np. z dokumentów, ekspertyz biegłych – przeprowadzane są przed sądem bezpośrednio. Sąd może dopuścić dowody z ekspertyz biegłych, które zostały wykonane w postępowaniu przygotowawczym, jednakże biegły, który wykonał ekspertyzę, winien być obecny w trakcie przewodu sądowego oraz zeznawać w sprawie (w zakresie wykonanej ekspertyzy) przed sądem. Biegły może przebywać cały czas na sali rozpraw podczas procesu sądowego, ale nie jest to obligatoryjne (kwestia pozostawiona jest do decyzji sądu).

Dania:

Możliwe jest wykorzystanie nagrania wideokonferencji z przesłuchania osoby poniżej 13 i 15 r. życia w sprawach dotyczących m.in. kazirodztwa, gwałtu czy zabójstwa lub osoby pełnoletniej, ale upośledzonej umysłowo lub z poważnymi dysfunkcjami - w takich warunkach świadek nie ma obowiązku składać zeznań podczas rozprawy głównej.

Sąd może na wniosek oskarżonego lub oskarżyciela postanowić o przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego. Biegły przedstawia swą opinię na piśmie. Biegły może (ale nie musi) być wezwany na rozprawę główną, w celu udzielenia odpowiedzi na pytania dodatkowe. Dokumenty muszą być odczytane. Zeznania świadka z raportu policyjnego (w postępowaniu przygotowawczym) mogą być wykorzystane jako środek dowodowy.

Sąd może zakończyć postępowanie dowodowe, zanim wszystkie dowody zostaną przeprowadzone, może także zadecydować o podjęciu zakończonego postępowania dowodowego. Przesłuchanie świadka lub biegłego przed rozprawą główną może nastąpić na wniosek oskarżyciela lub obrońcy, zgłoszony do sądu. Przeprowadzenie dowodu w takich sytuacjach odbywa się na zasadach, odnoszących się do postępowania przygotowawczego. Oskarżyciel wskazuje w załączniku do aktu oskarżenia, czy świadek ma zeznawać podczas rozprawy głównej, czy też chodzi o wykorzystanie zapisów z jego zeznań, odebranych na wcześniejszym etapie postępowania.

Włochy:

Świadkowie są ponownie przesłuchiwani przed sądem, a zeznania złożone uprzednio w trakcie postępowania wyjaśniającego mogą być odczytane na rozprawie w przypadku, gdy zeznania świadka składane na rozprawie w znaczny sposób różnią się od tych, które zostały złożone uprzednio.

Sąd powinien wezwać i przesłuchać wszystkich świadków, zawnioskowanych w akcie oskarżenia, chyba że uzna ich ilość za zbyt dużą i dla wyjaśnienia sprawy nie ma konieczności wysłuchania wszystkich świadków.

Sędzia ma prawo wyboru, ale zaniechanie bezpośredniego przeprowadzenia dowodu musi być przez sąd umotywowane.

Sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe w następujących przypadkach:

- gdy dowód jest sprzeczny z prawem,
- gdy dowody są zbędne lub nie mające żadnego znaczenia dla sprawy.

Sąd uznawszy, że przedłożone dowody, zarówno przez prokuratora, jak i strony, nie są wystarczające, może nawet z urzędu zarządzić przeprowadzenie/przedłożenie innych jeszcze dowodów.

Niemcy:

Stosowana jest zasada bezpośredniości jeżeli dowód potwierdzający fakt opiera się na spostrzeżeniu osoby, wówczas należy ją przesłuchać na rozprawie głównej. Nie ma możliwości zastąpienia przesłuchania odczytaniem protokołu sporządzonego na podstawie wcześniejszego przesłuchania lub wyjaśnienia, poza poniższymi wyjątkami:

- przesłuchanie świadka, biegłego lub współoskarżonego może zostać zastąpione odczytaniem protokołu z przesłuchania lub dokumentu, zawierające złożone przez niego wyjaśnienia, jeżeli:
  - a) oskarżony ma obrońcę i zarówno prokurator, obrońca, jak i oskarżony wyrażają na to zgodę;
  - b) odczytanie służy jedynie potwierdzeniu wyjaśnień oskarżonego, przyznającego się do winy, a oskarżony niemający obrońcy, jak i prokurator, zgadzają się na odczytanie;
  - c) świadek, biegły lub współoskarżony zmarł bądź też z innego powodu nie może zostać przesłuchany przez sąd w przewidzianym czasie;
  - d) protokół lub dokument dotyczy wystąpienia szkody majątkowej lub jej wysokości;
- przesłuchanie świadka, biegłego lub współoskarżonego może również zostać zastąpione odczytaniem protokołu z wcześniejszego przesłuchania sądowego, jeżeli:
  - a) świadek, biegły lub współoskarżony nie mogą stawić się na rozprawie głównej z powodu choroby, nieomagania (nieoślęzności) lub innych, niemożliwych do usunięcia przeszkód, występujących przez czas dłuższy lub nieokreślony;
  - b) świadek lub biegły przebywają w dużej odległości i ze względu na znaczenie ich zeznań, ich stawiennictwo na rozprawie głównej nie jest wymagane;
  - c) prokurator, obrońca i oskarżony zgadzają się z odczytaniem.

Ponadto można odczytać protokoły i dokumenty, jeżeli odczytanie ma służyć innym celom niż bezpośrednio wydanie wyroku, w szczególności przygotowaniu decyzji o tym, czy należy doprowadzić do wezwania i przesłuchania danej osoby.

W ww. przypadkach sąd postanawia, czy zarządzone zostanie odczytanie. Powód odczytania zostaje ujawniony. W sytuacji odczytania protokołu z przesłuchania sądowego stwierdza się, czy osoba przesłuchana została zaprzysiężona (składała przyrzeczenie). Jeżeli sąd uzna to za konieczne i będzie to możliwe, wówczas zostanie odebrane przyrzeczenie.

Po przesłuchaniu oskarżonych ma miejsce postępowanie dowodowe. Obowiązuje zasada dążenia do prawdy materialnej i podejmowania dowodów z urzędu - w dążeniu do prawdy sąd jest zobowiązany do podejmowania z urzędu wszelkich dowodów, wszystkich faktów i środków dowodowych, które mają znaczenie dla podjęcia decyzji.

Wniosek dowodowy należy odrzucić, jeśli wniesienie dowodu jest niedopuszczalne. Poza tym wniosek dowodowy można odrzucić tylko wówczas, jeśli:

- wniesienie dowodu jest z oczywistych względów zbędne;
- fakt, który ma zostać udowodniony, nie ma znaczenia dla decyzji lub już został udowodniony,
- środek dowodowy jest całkowicie nieadekwatny lub nie może zostać uzyskany (dowodu nie da się przeprowadzić),
- wniosek dowodowy zmierza do przedłużenia postępowania
- mające znaczenie twierdzenie mające być dowodem w celu odciążenia oskarżonego z zarzutów, może być potraktowane tak, jakby twierdzenie o danym fakcie było prawdziwe.

Wniosek dowodowy o przesłuchanie biegłego można także odrzucić, o ile nie ustalono inaczej, jeżeli sąd dysponuje koniecznymi wiadomościami specjalnymi (wiedzą fachową). Wniosek o wysłuchanie kolejnego biegłego można także odrzucić, jeżeli w wyniku wcześniejszej ekspertyzy udowodniono już fakt przeczący danym twierdzeniom; przepisu nie stosuje się, jeżeli treść wcześniejszej ekspertyzy budzi wątpliwości, jeżeli podstawą ekspertyzy są niewłaściwe przesłanki, jeżeli ekspertyza zawiera sprzeczności lub jeżeli nowy biegły dysponuje środkami badawczymi, które wydają się mieć przewagę nad środkami zastosowanymi do sporządzenia wcześniejszej ekspertyzy.

Wniosek dowodowy o przeprowadzenie oględzin może zostać odrzucony, jeżeli oględziny wedle oceny sądu, nie są konieczne w celu ustalenia prawdy. Przy tej samej przesłance można także odrzucić wniosek dowodowy o przesłuchanie świadka, którego wezwanie musiałyby mieć miejsce poza granicami kraju. Wniosek dowodowy o odczytanie dokumentu „wyjściowego” (oryginalnego, źródłowego) można odrzucić, jeżeli wedle oceny sądu, nie zachodzą wątpliwości, dotyczące merytorycznej zgodności z analogicznym dokumentem.

Odrzucenie wniosku dowodowego wymaga decyzji sądu. Po zakończeniu postępowania dowodowego, przewidzianego z urzędu, przewodniczący może wyznaczyć odpowiedni termin wnoszenia wniosków dowodowych. Wnioski dowodowe, które wpłyną po upływie terminu, mogą zostać rozstrzygnięte wyrokiem; nie dotyczy to sytuacji, w której wniesienie wniosku było niemożliwe przed upływem terminu. W przypadku wniesienia wniosku po upływie terminu należy uwiarygodnić fakty, które uniemożliwiły dotrzymanie terminu.

Postępowanie dowodowe powinno obejmować wszystkich świadków wezwanych przez sąd, a także wszystkich świadków, którzy się stawili, biegłych, jak i pozostałe środki dowodowe, przedstawione przez sąd lub przez prokuraturę, chyba że przeprowadzenie dowodu nie jest dopuszczalne. Można odstąpić od przeprowadzenia poszczególnych dowodów, jeżeli prokuratura, obrońca i oskarżony się na to zgadzają. Do dopuszczenia dowodów – świadków i biegłych, wezwanych przez oskarżonego lub przez prokuraturę, jak i innych przedstawionych środków dowodowych, sąd zobowiązany jest tylko w przypadku wniesienia wniosku dowodowego. Wniosek należy odrzucić, jeżeli przeprowadzenie dowodu nie jest dopuszczalne.

Ponadto może zostać odrzucony, jeżeli fakt, który ma zostać udowodniony, już został udowodniony i jest oczywisty, jeżeli pomiędzy nim a przedmiotem wyroku nie ma żadnego związku, jeżeli środek dowodowy jest w pełni nieodpowiedni lub jeżeli wniosek wnoszony jest w celu opóźnienia procesu. Dokumenty należy odczytać, w celu przeprowadzenia dowodu, wynikającego z ich treści na rozprawie głównej. Dokumenty elektroniczne są dokumentami w myśl tej zasady, jeżeli istnieje możliwość ich odczytania.

Od odczytania można odstąpić (poza przypadkami, gdy świadek/biegły nie pamięta lub w celu udowodnienia przyznania się do winy albo w przypadku sprzeczności w wyjaśnieniach), jeżeli sędzia i ławnicy zapoznali się z treścią dokumentu, a pozostali uczestnicy mieli taką możliwość. Jeżeli prokurator, oskarżony lub obrońca sprzeciwi się zarządzeniu przewodniczącego, wówczas decyzję podejmuje sąd. Zarządzenie przewodniczącego, stwierdzenia o zapoznaniu się i umożliwieniu tego oraz sprzeciw należy uwzględnić w protokole.

Austria:

Zasadą podstawową jest przesłuchanie świadków w toku postępowania sądowego. Wynika to z dwóch przyjętych kodeksowo zasad - zasady bezpośredniości i zasady ustności tj. konieczności omówienia na rozprawie całości przedłożonego materiału :

- sąd może zapytać świadka, czy potwierdza złożone w toku postępowaniu przygotowawczego zeznania. Jeżeli odpowiedź jest pozytywna, wtedy złożone zeznania zostają odczytane. Jeżeli świadek wniesie uwagi do odczytanych zeznań, sąd przesłuchuje świadka;
- ogólna zasada to przesłuchanie wszystkich powołanych świadków. Sąd może jednak uznać, że przesłuchanie świadka jest zbędne (np. gdy oceni, że został powołany jedynie w celu przedłużenia postępowania);
- sąd może zaniechać bezpośredniego przeprowadzenia dowodu z dokumentu lub ekspertyzy biegłego, przeprowadzonego w toku postępowania przygotowawczego, jednakże decyzję musi uzasadnić, bowiem na tej podstawie można wnosić apelację;
- sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe.

2. Czy udział oskarżonego w rozprawie jest obowiązkowy? Czy sąd może prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego i na jakich warunkach? Czy sąd zamiast sprowadzać oskarżonego na rozprawę, może zapewnić jego udział przez transmisję video?

Norwegia:

Zasadą jest obecność i udział oskarżonego w rozprawie. Jeśli jednak oskarżony opuści rozprawę sądową – sąd decyduje, czy rozprawa będzie toczyć się dalej, pod nieobecność oskarżonego, czy też winien on zostać doprowadzony na rozprawę przez policję. Po złożeniu wyjaśnień oskarżony może zostać zwolniony przez sąd z dalszego, bezpośredniego udziału w rozprawie.

Prowadzenie rozprawy przy zapewnieniu udziału oskarżonego w rozprawie przez transmisję wideo w zasadzie nie jest stosowane ani w trybie postępowania uproszczonego (*Tilståelsesak*), ani też w toku postępowania sądowego, prowadzonego na zasadach ogólnych; w wyjątkowych sytuacjach jest to jednak możliwe.

Udział oskarżonego w rozprawie, za pośrednictwem transmisji wideo, możliwy jest jedynie w przypadku tzw. *Fængselsmøtte* tj. rozprawy, podczas której sąd decyduje jedynie o przedłużeniu aresztu tymczasowego wobec osoby tymczasowo aresztowanej.

Dania:

Oskarżony powinien być obecny na rozprawie podczas całej rozprawy głównej, do momentu wydania wyroku (o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej). Przewodniczący sądu może zezwolić oskarżonemu opuścić sąd, zanim wydany zostanie wyrok, sąd może także zezwolić, by oskarżony brał udział w rozprawie głównej przy wykorzystaniu środków telekomunikacji (z wykorzystaniem obrazu), jeśli obecność oskarżonego w sądzie nie jest niezbędna, a czyn, którego dotyczy sprawa zagrożony jest karą pieniężną lub karą pozbawienia wolności do 1 roku, konfiskaty, ograniczenia praw obywatelskich, grzywny lub odszkodowania. W takim przypadku (tj. gdy sąd zezwoli na wykorzystanie telekonferencji), obrońca powinien być co do zasady obecny w tym samym miejscu, gdzie oskarżony.

Udział oskarżonego w rozprawie podczas postępowania w II instancji nie jest obowiązkowy, gdy odwołanie nie zostało oparte na przesłance odnoszącej się do dowodów wskazujących na winę oskarżonego. W takich przypadkach wystarczająca jest obecność obrońcy.

Istnieją też szczególne okoliczności, w których możliwa jest kontynuacja rozprawy pod nieobecność oskarżonego, tj. w przypadku, gdy mimo należytego wezwania, ten nie stawiał się bez usprawiedliwienia, a odroczenie rozprawy byłoby znaczącym utrudnieniem dla zebranych świadków, biegłych. Wówczas możliwe jest przesłuchanie świadków i przeprowadzenie innych dowodów - o ile nie będzie to dla oskarżonego niekorzystne. Jest to jednak tylko możliwe, gdy stawiał się obrońca oskarżonego.

Włochy:

Zasadniczo udział oskarżonego na rozprawie jest obowiązkowy. W przypadku rozprawy wstępnej, kwestia udziału oskarżonego jest uregulowana w następujący sposób:

jeżeli oskarżony osadzony lub odpowiadający z wolnej stopy nie jest obecny na rozprawie i nawet pomimo istnienia obiektywnych przeszkód w przybyciu do sądu wyraźnie zrezygnował z obecności, sędzia może procedować bez jego udziału;

- w sytuacji nieobecności oskarżonego na rozprawie, także w przypadku nieobecności oskarżonego osadzonego, gdy jest oczywistym, że jego nieobecność jest spowodowana całkowitą niemożnością stawienia się z powodu zdarzenia losowego, siły wyższej lub innej usprawiedliwionej przeszkody,

sędzia, na mocy zarządzenia, również z urzędu, odracza rozprawę i wyznacza termin nowej rozprawy orz. zarządza ponowne powiadomienie oskarżonego;

- na tych samych zasadach sędzia proceduje w przypadku, gdy przewiduje możliwość niestawiennictwa oskarżonego z powodu zdarzenia losowego, siły wyższej lub innej usprawiedliwionej przeszkody. Takie prawdopodobieństwo podlega wolnej ocenie sędziego i nie może być przedmiotem dyskusji czy też przesłanką do wniesienia środka zaskarżenia.

W przypadku, gdy oskarżony (także oskarżony osadzony) nie stawia się na kolejne rozprawy i mają miejsce ww. przesłanki, sędzia odracza, również z urzędu rozprawę, i wydaje zarządzenie, na mocy którego wyznacza nowy termin i zarządza doręczenie oskarżonemu.

W kwestii przewodu sądowego, kwestia udziału oskarżonego i jego obrońcy jest uregulowana w następujący sposób:

- przed rozpoczęciem przewodu sądowego sędzia weryfikuje prawidłowość ustanowienia się stron w postępowaniu;
- jeżeli nie jest obecny obrońca oskarżonego, sąd wyznacza innego obrońcę;
- oskarżony, który nie był obecny na rozprawie wstępnej, może wnieść o zgodę sądu na złożenie wyjaśnień.

Sędzia może zarządzić przymusowe doprowadzenie oskarżonego, który nie stawiał się na rozprawie, w przypadku, gdy jego obecność jest konieczna ze względu na przeprowadzenie dowodu, którym nie jest jego wysłuchanie.

Video transmisja jest stosowana w szczególnych przypadkach, np. zorganizowana przestępczość o charakterze mafijnym. W takich sytuacjach rozprawy odbywają się w specjalnie przygotowanych do tego salach sądowych tzw. *aule buncher* - sale bunkry (np. znajdujących w niektórych zakładach karnych).

Niemcy:

Zgodnie z treścią z ustawą karną procesową, przeciwko osobie nieobecnej nie odbywa się rozprawa główna. Postępowanie wszczęte przeciwko osobie nieobecnej ma na celu zabezpieczenie dowodów na wypadek doprowadzenia go w przyszłości przed sąd.

Uznaje się, że oskarżony jest nieobecny, jeżeli nieznane jest jego miejsce pobytu lub jeżeli przebywa za granicą, a jego doprowadzenie do właściwego sądu wydaje się być niemożliwe lub nieodpowiednie. Nieobecnego oskarżonego może reprezentować obrońca. Także krewni oskarżonego są dopuszczeni do reprezentowania (również bez pełnomocnictwa).

Nieobecnemu oskarżonemu nie przysługuje prawo do informacji o dalszym toku postępowania. Sędzia jest jednak uprawniony do przesyłania powiadomień osobie nieobecnej, której miejsce pobytu jest znane.

Możliwe jest publiczne wezwanie do stawienia się lub wskazanie miejsca pobytu. Osoba nieobecna, której miejsce pobytu nie jest znane, może zostać wezwana w jednym lub wielu publicznych pismach do stawienia się przed sądem lub do wskazania swojego miejsca pobytu.

W przypadku nieobecności oskarżonego, która wyniknie dopiero po otwarciu przewodu, sędzia wyznaczony lub wezwany do pomocy prawnej przeprowadza konieczne postępowanie dowodowe.

Rozprawa główna może zostać przeprowadzona bez oskarżonego, jeżeli został w sposób zgodny z przepisami wezwany, a w wezwaniu zawarta była informacja, że rozprawa może odbyć się pod jego nieobecność oraz jeżeli jest to sprawa, za którą grozi kara grzywny w wysokości do stu osiemdziesięciu stawek dziennych, ostrzeżenie z zastrzeżeniem kary (*= *najbliższy odpowiednik grzywna w zawieszeniu*), zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, przepadek, zniszczenie lub pozbawienie wartości użytkowych, pojedynczo lub razem. Kara wyższa lub środek zapobiegawczy nie może zostać w tym procesie nałożona. Orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów jest dopuszczalne, jeżeli oskarżony został o tym poinformowany w wezwaniu.

W przypadku wezwania przez publiczne poinformowanie rozprawa główna nie odbędzie się bez oskarżonego.

Protokół z przesłuchania sądowego oskarżonego odczytywany jest na rozprawie głównej.

Wyrok wydany pod nieobecność oskarżonego musi zostać mu dostarczony przez przekazanie wraz z uzasadnieniem, o ile nie zostanie przekazany obrońcy.

Oskarżony może zostać zwolniony na własny wniosek z obowiązku stawienia się na rozprawie głównej, jeżeli jest to sprawa, za którą grozi jedynie kara pozbawienia wolności do sześciu miesięcy, kara grzywny do stu osiemdziesięciu stawek dziennych, ostrzeżenie z zastrzeżeniem kary, zakaz prowadzenia pojazdów, przepadek, zniszczenie lub pozbawienie wartości użytkowych, pojedynczo lub razem. Kara wyższa lub zobowiązanie do naprawienia szkody i zabezpieczenia nie może zostać nałożona pod jego nieobecność. Orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów jest dopuszczalne.

Jeżeli oskarżony zostanie zwolniony z obowiązku stawienia się na rozprawie głównej, wówczas musi zostać przesłuchany na temat zarzutu przez sędziego na zlecenie lub sędziego wezwanego do pomocy prawnej. Zostanie on pouczone o skutkach prawnych, dopuszczalnych pod jego nieobecność na rozprawie oraz spytany, czy podtrzymuje swój wniosek o zwolnienie ze stawienia się na rozprawie głównej. W miejsce prośby lub zlecenia sąd może także poza rozprawą główną przeprowadzić przesłuchanie na temat zarzutu w taki sposób, że oskarżony będzie przebywał w innym miejscu niż sąd, a przesłuchanie w tym samym czasie zostanie transmitowane, uwzględniając obraz i dźwięk w miejscu, w którym przebywa oskarżony, do pokoju posiedzenia. O terminie przesłuchania powinni zostać powiadomieni prokuratura i obrońca (nie jest wymagana ich obecność na przesłuchaniu). Protokół z przesłuchania należy odczytać na rozprawie głównej.

Austria:

Zasadniczo istnieje wymóg udziału oskarżonego w rozprawie, jednakże wyrok może być ogłoszony pod nieobecność oskarżonego.

Transmisja video nie jest dopuszczalna, ze względu na zasadę bezpośredniości.

- 3. Czy sąd dysponuje instrumentami prawnymi w celu zdyscyplinowania pełnomocników? Czy pełnomocnik może skutecznie wnieść o zmianę terminu przedstawiając zwolnienie lekarskie (w szczególności nadesłane do sądu w przeddzień lub w dniu rozprawy) bądź motywując to zaplanowanym urlopem?*

Norwegia:

Celem zdyscyplinowania pełnomocników sąd może stosować kary porządkowe w postaci grzywny, jednakże jest to stosowane bardzo wyjątkowo. Może też zawiadomić organ samorządu adwokackiego, celem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (przynależność adwokatów nie jest obowiązkowa) lub państwową Radę d.s. działalności adwokatów – *Tilsynsrådet for advokatvirksomhet* (odp. dyscyplinarna).

Pełnomocnik może skutecznie wnieść o zmianę terminu przedstawiając zwolnienie lekarskie, nawet nadesłane do sądu w przeddzień lub w dniu rozprawy (praktyką jest uwzględnianie jedynie oświadczeń pełnomocników, nawet złożonych telefonicznie, bez konieczności przedkładania przez nich zaświadczenia lekarskiego), bądź motywując to zaplanowanym urlopem. Jedynie w sytuacji, kiedy przełożenie terminu rozprawy stałoby w jaskrawej sprzeczności z zasadami ekonomii procesowej, względnie dużą liczbą świadków, wezwanych na dany termin z dalszych okolic itp. – sąd zwraca się o wyznaczenie przez pełnomocnika substytutu.

Dania:

Obróńca musi być obecny podczas całej rozprawy głównej, do czasu wydania wyroku. Nie jest jednak wykluczone, by różne osoby sprawowały jego funkcję. Adwokat może być zastąpiony przez osobę innego adwokata, o ile ten (zastępujący) adwokat jest uprawniony do występowania przed danym sądem.

Poza ustnym postępowaniem, adwokat może być reprezentowany przez autoryzowanego aplikanta lub innego adwokata. Adwokat podczas sprawy ustnej, prowadzonej we wszystkich sądach, może, za pośrednictwem osoby o nieposzlakowanej opinii przedstawić wniosek o odroczenie sprawy, w związku z okolicznościami, które uniemożliwiają adwokatowi stawiennictwo w sądzie.

W przypadku niestawiennictwa obrońcy na początku rozprawy głównej lub w jej trakcie, rozprawa jest odroczone, chyba, że zachodzą okoliczności umożliwiające zapewnienie obrońcy, który może podjąć się obrony.

Włochy:

W przypadku nieobecności pełnomocnika na rozprawie wstępnej, spowodowanej niemożliwością stawiennictwa z powodów prawem uzasadnionych, o której sąd został powiadomiony ze stosownym wyprzedzeniem, sąd postępuje, tak jak w przypadku nieobecności oskarżonego. Powyższa reguła nie znajduje zastosowania w przypadku, gdy oskarżony posiada dwóch pełnomocników i niemożność stawiennictwa dotyczy tylko jednego z nich lub w przypadku, gdy pełnomocnik, który nie może stawić się na rozprawie wyznaczył innego z substytucji lub gdy oskarżony wnosi o procedowanie pod nieobecność pełnomocnika.

Przed rozpoczęciem przewodu sądowego, sąd weryfikuje prawidłowość ustanowienia się stron i w przypadku, gdy stwierdza nieobecność pełnomocnika oskarżonego, wskazuje w zastępstwie innego obrońcy.

Niemcy:

Jeżeli w przypadku, w którym konieczna jest obrona, a obrońca nie pojawi się na rozprawie głównej, przedwcześnie opuści salę lub odmówi prowadzenia obrony, przewodniczący jest zobowiązany do powołania innego obrońcy dla oskarżonego. Sąd może jednak także zdecydować o odroczeniu rozprawy.

W przypadku, jeżeli konieczny obrońca zostanie powołany dopiero w toku rozprawy głównej, wówczas sąd może zdecydować o odroczeniu rozprawy.

Jeżeli nowo powołany obrońca zadeklaruje, że nie dostał czasu koniecznego do przygotowania obrony, wówczas należy przerwać rozprawę lub odroczyć ją.

Jeżeli z winy obrońcy konieczne stanie się odroczenie, wówczas zostaną nałożone na niego powstałe wskutek tego koszty.

W niemieckiej kulturze prawnej bardzo rzadkie (praktycznie nieznanne) są sytuacje, w których obrońcy posuwają się zachowań noszących znamiona obstrukcji wymiaru sprawiedliwości.

Austria:

Sąd nie może w sposób bezpośredni dyscyplinować pełnomocników. Może jednak zwrócić się do Okręgowej Izby Adwokackiej o nałożenie kary dyscyplinarnej. Przesłanki nałożenia kary dyscyplinarnej ocenia OIA. W przypadkach nagłych kancelaria zapewnia zastępstwo procesowe.

4. Czy jest praktykowane elektroniczne przesyłanie dokumentów/akt między organami (np. na linii Policja - prokuratura - sąd), lub organami a stronami?

Norwegia:

W sprawach karnych praktykowane jest elektroniczne przesyłanie dokumentów zarówno na linii policja – prokuratura – sąd jak i osobno: policja – obrońca oraz osobny portal: obrońca – sąd, prokurator (*Aktorportalen*). Dokumenty dot. postępowania karnego oraz pisma procesowe i wnioski przesyłane są przez policję i prokuratora do obrońcy za pośrednictwem publicznego, elektronicznego portalu (Altinn.no).

W okręgu sądu w Oslo funkcjonuje ponadto odrębny, pilotażowy program specjalnego portalu (o szerszych funkcjach aniżeli wymienione powyżej), przez który następuje wymiana dokumentów pomiędzy stronami, pism procesowych, ale również protokołów rozpraw (jeśli były one sporządzone).

Dania:

Z dniem 1 stycznia 2015 r. zniesiony został wymóg, by wszystkie pisma procesowe opatrzone były podpisem pisemnym (oryginalnym). Daje to możliwość wykorzystywania elektronicznej skrzynki podawczej w postępowaniu przed sądem (w Danii każdy obywatel ma przypisaną elektroniczną skrzynkę podawczą służącą do komunikacji z organami administracji publicznej - NEM ID). Rodzaje dokumentów, jakie mogą być przesyłane drogą elektroniczną w postępowaniach (karnym i innych) opisane są na str. 9 wytycznych dotyczących wykorzystywania poczty elektronicznej w postępowaniu przed sądami duńskimi: <https://www.domstol.dk/om/Digitalpost/Documents/DOM%20RetninRslinier%20digital%20kommunikati on%20EKSTERN.pdf>.

Od 1 maja 2017 r. sądy, policję i prokuraturę obowiązuje porozumienie dotyczące zwiększenia liczby spraw, w których przepływ korespondencji w sprawach karnych, odbywa się drogą korespondencji elektronicznej, co jednocześnie prowadzi do digitalizacji akt sądowych (przesyłanie akt drogą email lub na zakodowanych nośnikach USB). Szacuje się, że ok. 5-6 tys. spraw karnych rocznie ma być objęte porozumieniem.

Włochy:

Praktykowane jest elektroniczne przesyłanie dokumentów/akt między organami, za pomocą tzw. PEC (POSTA ELETTRONICA CERTIFICATA) - poczta elektroniczna certyfikowana.

Niemcy:

Możliwe jest elektroniczne prowadzenie i przesyłanie akt między organami ścigania i sądem .

Austria:

Praktykowane jest elektroniczne przesyłanie dokumentów.

5. *Jaki rodzaj dokumentów przesyłany jest do sądu wraz ze skargą (aktem oskarżenia) przez organy śledcze, tj. czy są to wszystkie dokumenty i przedmioty zgromadzone w sprawie (m.in. dokumenty procesowe dotyczące sprawności postępowania przygotowawczego – wezwania i zawiadomienia, dowody doręczonych wezwań, pisma ponaglące do poszczególnych instytucji, faksy oraz dokumenty o charakterze służbowym i technicznym), czy jedynie dokumenty/dowody mające znaczenie dla sprawy?*

Norwegia:

Wraz ze skargą (aktem oskarżenia) prokurator przesyła do sądu zestawienie dowodów w sprawie. Dokumenty w sprawie nie są przesyłane wraz z aktem oskarżenia, jednakże winny zostać przedłożone sądowi do odczytania (nie wszystkie). Wnioskowanie przeprowadzenia dowodu z dodatkowych dokumentów jest dozwolone, jednakże zarówno obrońca jak i oskarżyciel mogą wówczas złożyć wniosek o odroczenie rozprawy, celem zaznajomienia się z danym dokumentem oraz ewent. zgłoszeniem zarzutów. W sprawach karnych wezwania oraz zawiadomienia doręczane są zwykłą pocztą. Obrońcy przesyłane są wszystkie dokumenty z postępowania przygotowawczego oraz przedkładane przed sądem (w trybie *Tilståelsesak*); w sprawach toczących się w trybie zwykłym (*Hovedforhandling*) tylko dokumenty przesyłane przez oskarżyciela do sądu (skarga, akt oskarżenia oraz wykaz dokumentów – dowodów).

Dania:

Wraz z aktem oskarżenia, oskarżyciel dostarcza do sądu:

- wypis z przebiegu postępowania / dochodzenia i przeprowadzonych dowodów w postępowaniu,
- pozostałe dokumenty w sprawie i inne jawne środki dowodowe,
- spis dowodów, które oskarżyciel chciałby przeprowadzić.

Oskarżyciel wskazuje na świadków, którzy mają być przesłuchani w trakcie rozprawy głównej, lub też którzy złożyli już zeznania (i mają być one wykorzystane jako dowód w sprawie). Poza wyżej wymienionymi dokumentami, oskarżyciel składa też ewentualny wniosek o powołanie biegłego.

Włochy:

Wraz z aktem oskarżenia (wnioskiem o procedowanie) są przesyłane akta sprawy, zawierające zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, dokumentacja dotycząca przeprowadzonych czynności śledczych, protokoły z czynności przeprowadzonych w obecności sędziego nadzorującego postępowanie wyjaśniające. Przedmiot przestępstwa, inne przedmioty związane z przestępstwem muszą być załączone do akt sprawy, chyba, że muszą być przechowywane w innym miejscu.

Niemcy:

Wraz z aktem oskarżenia (wnioskiem o otwarcie postępowania głównego) są przesyłane akta sprawy. Akt oskarżenia określa oskarżonego, czyn, który jest mu zarzucany, czas i miejsce jego dokonania, znamiona czynu zabronionego oraz stosowane przepisy prawne (teza aktu oskarżenia). Należy w nim ponadto podać środki dowodowe, sąd, przed którym ma odbyć się rozprawa główna oraz nazwisko obrońcy. W przypadku podania nazwisk świadków należy także podać ich miejsce zamieszkania lub pobytu, przy czym nie jest konieczne podanie pełnego adresu. W przypadku wymienienia świadka, którego tożsamość w całości lub częściowo ma zostać utajniona, wówczas należy zamieścić tę informację; dotyczy to także miejsca zamieszkania i pobytu świadka.

Austria:

Organy śledcze są zobowiązane przesłać do prokuratury wszystkie dokumenty, zgromadzone w toku postępowania przygotowawczego. Na tej podstawie prokuratura sporządza akt oskarżenia, który wraz ze wszystkimi załącznikami przekazuje się do sądu.

6. Czy są, a jeśli tak to jakie, usprawnienia technologiczne, stosowane w prowadzeniu rozprawy, jak np. posiedzenia telefoniczne typu „conference call”, nagrywanie rozpraw zamiast dyktowania protokołu, stenografia?

Norwegia:

W zasadzie, usprawnienia technologiczne są dopuszczalne w postępowaniu przed sądem: nagrywanie rozpraw – za zezwoleniem sądu, nie zastępuje jednak np. protokołu z rozprawy (w trybie *Tilståelsesak*), czy notatek sędziego (*Hovedforhandling*), które, mimo nagrywania posiedzenia, muszą zostać dodatkowo sporządzone. Odtwarzanie nagrań jest dozwolone, jednak sąd decyduje, czy równoległe winna zostać dołączona do akt sprawy transkrypcja pisemna nagrania (z reguły jest to uwarunkowane jakością zapisu dźwiękowego). „*Conference call*” jest stosowane, jednak w ograniczonym zakresie – np. w przypadku posiedzeń sądu, celem przedłużenia tymczasowego aresztowania, przedterminowego warunkowego zwolnienia; pilotażowo sąd w Oslo wprowadza ten tryb posiedzeń, głównie w sprawach cywilnych i jak na razie – w ograniczonym zakresie.

Od 2016 r. wprowadzany jest pilotażowy projekt, stosowany na razie wyłącznie przez sąd rejonowy w Oslo, mający na celu szybsze rozpatrywanie spraw karnych. Projekt ten wstępnie dotyczy spraw karnych, wszczętych głównie przeciwko cudzoziemcom, oskarżonym przed sądami norweskimi, wobec których istnieje obawa opuszczenia Norwegii lub pozostających w areszcie w tymczasowym. Postępowanie ma na celu prowadzenie postępowania przygotowawczego bez uzasadnionej zwłoki, szybkie skierowanie sprawy do sądu, wydanie orzeczenia lub umorzenie sprawy, przy czym może się toczyć nawet bez udziału oskarżonego. Założeniem projektu było wydanie wyroku (orzeczenia) w sprawie w terminie 14 dni od popełnienia czynu, lub ujęcia podejrzanego (z respektowaniem wszelkich gwarancji procesowych,

przysługujących oskarżonemu w świetle przepisów norweskiego KPK). Związek Adwokatów Norweskich odniósł się pozytywnie do projektu, tym bardziej, że umożliwi on krótszy okres aresztu tymczasowego, orzekańego wobec podejrzanych (oskarżonych). Od początku realizacji projektu (wrzesień 2016 r. do końca 2017 r.) w trybie tym zostało rozpatrzonych 57 spraw, w 35 oskarżeni byli tymczasowo aresztowani. W sprawach tych rutynowo przewidywany jest udział tłumacza w toku postępowania.

Projekt pilotażowy sądu w Oslo:

<https://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/oslo--tingrett/Om-domstolen/publikasjoner/Arsmeldinger/arsmelding-2016/tema-1/tema-hurtigspor/>

Raport dot. wykorzystania w sądach nowoczesnych technologii i automatyki:

https://www.domstol.no/globalassets/upload/internett_fillister/da/publikasjoner/rapporter/2018/das-rapport-serie-1---2018-ai-vr-og-automatisert-oversettelse_no.pdf

<https://www.domstol.no/no/domstoladministrasjonen/publikasjoner/arsrapport/tema-13/mer-effektiv-saksbehandling/>

Dania:

Ułatwienia w prowadzeniu ksiąg sądowych (protokołów) wprowadza rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, BEK 253 z 13 maja 1976 r. o księgach sądowych i wykorzystywaniu dyktafonu podczas posiedzeń sądu (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=57512>).

Włochy:

Tak, są i mogą to być np.: „*conference call*”, nagrywanie rozprawy (nagrywanie wizji, nagrywanie fonii), stenografia.

Niemcy:

Nie ustalono specjalnych przepisów, mogą to być np. nagrywanie rozprawy (nagrywanie wizji, nagrywanie fonii).

Austria:

Posiedzenia sądu mogą być nagrywane (kamera, mikrofon, dyktafon). Stosuje się stenografię oraz tzw. „żywe łącza video” do przesłuchiwanie świadków na odległość.

7. Czy istnieje prekluzja dowodowa, dla której ze stron i jakie są skutki jej niedotrzymania?

Norwegia:

Prekluzja dowodowa nie jest przewidziana. Można wnioskować przeprowadzenie nowych dowodów także w apelacji.

Dania:

Nowe dowody mogą być zgłaszane w trakcie rozprawy głównej. Przeprowadzenie dowodu nie zawioskowanego przez którąkolwiek ze stron może zarządzić sąd mocą własnej decyzji.

Włochy:

Tak, istnieje prekluzja dowodowa. Strony, które zamierzają powołać świadków, biegłych lub też oskarżonego w innym połączonym postępowaniu, muszą pod karą niemożności późniejszego powołania, złożyć w sekretariacie sądu, przynajmniej na siedem dni przed terminem wyznaczonej rozprawy, listę osób wraz ze wskazaniem, na jaką okoliczność mają być wysłuchane. Strona, która zamierza jako dowód powołać się na dowody zebrane w innym postępowaniu musi wnieść o to wraz z listą, która składa.

Prokurator, pełnomocnik strony cywilnej, ustanowionej w postępowaniu karnym, pełnomocnik osoby cywilnie odpowiedzialnej, pełnomocnik strony, która jest cywilnoprawnie odpowiedzialna za zapłatę kary pieniężnej oraz oskarżony, w powyższej kolejności składają wnioski dowodowe.

Sąd może dopuścić dowód, nieujęty na liście, pod warunkiem, że strona wnioskująca może udowodnić, że nie mogły ich złożyć w przewidzianym terminie.

Niemcy:

Wniosek dowodowy nie może zostać odrzucony z tego powodu, że środki dowodowe lub fakt, który ma zostać udowodniony, przedstawione zostały zbyt późno.

Jeżeli nazwisko świadka lub biegłego, który ma zostać przesłuchany lub fakt, który ma zostać udowodniony, przedstawiony został tak późno, że przeciwnik ma zbyt mało czasu na zdobycie informacji, wówczas może on do zakończenia postępowania dowodowego wnioskować o odroczenie rozprawy głównej w celu zdobycia informacji.

To samo uprawnienie przysługuje prokuraturze i oskarżonemu w przypadku świadków i biegłych, wezwanych na żądanie przewodniczącego lub sądu.

Po zakończeniu postępowania dowodowego, przewidzianego z urzędu, przewodniczący może wyznaczyć odpowiedni termin wnoszenia wniosków dowodowych. Wnioski dowodowe, które wpłyną po upływie terminu, mogą zostać rozstrzygnięte wyrokiem; nie dotyczy to sytuacji, w której wniesienie wniosku było niemożliwe przed upływem terminu. W przypadku wniesienia wniosku po upływie terminu należy uwiarygodnić fakty, które uniemożliwiły dotrzymanie terminu.

Austria:

Brak jest prekluzji dowodowej - zgodnie z zasadą prawdy materialnej w postępowaniu. Wnioski dowodowe można stawiać aż do samego zamknięcia postępowania dowodowego, kończącego postępowanie w danej instancji.

8. Jak przedstawia się kwestia doręczeń i zwrotnego poświadczenia odbioru korespondencji sądowej? Czy są specjalne wymogi, dotyczące sposobu doręczania pism stronom? Czy strona może skutecznie powoływać się na niedoręczenie jej pisma procesowego?

Norwegia:

Zasadniczo doręczenia korespondencji sądowej następują w drodze przesyłki pocztowej, za zwrotnym poświadczeniem odbioru. W postępowaniu sądowym pełnomocnicy (obrońca) zawiadamiani są o terminach posiedzeń sądowych za pośrednictwem poczty internetowej (sądowy portal internetowy (*Aktørportalen*)). W tej formie są także doręczane pełnomocnikom pisma procesowe. Strona może skutecznie powoływać się na niedoręczenie jej pisma procesowego.

Dania:

Kwestia doręczeń, wykorzystywania elektronicznej skrzynki podawczej, doręczeń listownych, potwierdzeń odbioru oraz ich ewentualnego braku, regulowana jest ustawą procesową karną. Kwestię doręczeń sądowych reguluje ponadto rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 25 czerwca 2013 o doręczeniach (Bekendtgørelse om forkyndelse, BEK nr. 816 z 25/06/2013 r.) <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=152368>.

Włochy:

Istnieją specjalne wymogi, dotyczące sposobu doręczeń, jak i organów powołanych do ich dokonywania. Ustawa karna procesowa enumeratywnie wymienia przypadki, kiedy doręczenie należy uznać za nieskuteczne:

- a) w przypadku, gdy pismo procesowe zostało doręczone tylko w całości, poza przypadkami, w których prawo dopuszcza taką możliwość;
- b) jeżeli jest poważna wątpliwość co do organu, strony prywatnej, która wniosła o doręczenie lub co do odbiorcy;
- c) w przypadku braku na kopii pisma, służącej za potwierdzenie odbioru, podpisu osoby, która dokonała doręczenia;
- d) jeżeli nastąpiło naruszenie przepisów, odnoszących się co do osoby, której powinna być doręczona kopia pisma;
- e) w przypadku braku odpowiedniego powiadomienia i doręczenie nastąpiło na ręce odbiorcy;
- f) nastąpiło naruszenie stosownych ustawy procesowej karnej;

- g) w przypadku, gdy na oryginale pisma procesowego brakuje podpisu osoby, która została wskazana;
- h) w przypadku, gdy nie zostały spełnione wymogi, ustalone przez sędziego w postanowieniu dot. szczególnych form doręczenia i pismo procesowe nie dotarło do odbiorcy.

Niemcy:

W postępowaniu związanym z doręczeniami obowiązują odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego (<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>).

W przypadku doręczenia przeznaczonego dla jednego uczestnika do kilku osób uprawnionych do odbioru, wówczas termin obliczany jest od ostatniego skutecznego doręczenia.

W przypadku konieczności przekazania tłumaczenia wyroku należy, doręczyć wyrok razem z tłumaczeniem. Doręczenie do innych uczestników procesu ma miejsce w tych przypadkach jednocześnie z doręczeniem.

Austria:

Ustawa federalna „Zustellgesetz” (ZustG) reguluje zasady doręczania dokumentów, które mają być przekazywane przez sądy i organy administracyjne w trakcie postępowań, jak również doręczania dokumentów przez zagraniczne władze.

9. Czy przepisy przewidują wymogi co do czasu sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, szczególne wymogi, jakie uzasadnienie powinno spełniać?

Norwegia:

Sporządzenie uzasadnienia orzeczenia jest obligatoryjne w każdej sprawie (wymogi uzasadnienia określają przepisy Prawa karnego procesowego oraz Prawa o sądach). Uzasadnienie sporządzane jest jednocześnie z sentencją orzeczenia.

Dania:

W razie wydania wyroku skazującego, uzasadnienie powinno okoliczności uznane za udowodnione i stanowiące podstawę orzeczenia, wskazanie normy prawa, której naruszenia dopuścił się oskarżony oraz podstawę prawną. W przypadku, gdy oskarżony zostaje uznany za niewinnego, uzasadnienie powinno zawierać wskazanie na okoliczności, które musiałyby zostać spełnione, by do skazania doszło, a które uznano za nieistniejące lub nieudowodnione, albo na okoliczności wyłączające karalność czynu, podstawę prawną (normy prawne, które sąd zastosował). Wyrok powinien być wydany co do zasady podczas rozprawy głównej.

Włochy:

Wyrok powinien zostać wydany niezwłocznie po zakończeniu przewodu sądowego.

Po zakończeniu przewodu sądowego przewodniczący składu sędziowskiego sporządza i podpisuje sentencję wyroku. Niezwłocznie sporządzone jest uzasadnienie zawierające streszczenie podstawy prawnej i faktów, na których został oparty wyrok.

W przypadku, gdy nie jest możliwym niezwłoczne sporządzenie uzasadnienia wyroku na posiedzeniu niejawnym, uzasadnienie należy sporządzić w terminie do piętnastu dni od dnia ogłoszenia wyroku. W sytuacji, gdy sporządzenie uzasadnienia wyroku jest szczególnie złożone ze względu na ilość stron lub ze względu na ilość i powagę postawionych zarzutów, sędzia uznając, że nie będzie mógł sporządzić uzasadnienia w przewidzianym terminie, może w sentencji wyroku wskazać dłuższy termin na jego sporządzenie, jednakże nie przekraczający dziewięćdziesięciu dni od daty wydania wyroku.

Wyrok podlega ogłoszeniu poprzez odczytanie na rozprawie sentencji wyroku przez przewodniczącego składu sędziowskiego lub sędziego, jeżeli sądził w składzie jednoosobowym.

Niemcy:

Wyrok powinien zostać wydany niezwłocznie po zakończeniu przewodu sądowego, najpóźniej w ciągu 11 dni, w przeciwnym wypadku postępowanie toczy się od początku.

Jeżeli wyrok wraz z uzasadnieniem nie został w całości ujęty w protokole, wówczas należy go niezwłocznie dołączyć do akt - najpóźniej w pięć tygodni po ogłoszeniu; termin ten przedłuża się, jeżeli rozprawa główna trwała dłużej niż dziesięć dni, za każdy rozpoczęty termin dziesięciu dni rozprawy o kolejne dwa tygodnie. Termin ten może zostać dodatkowo przedłużony z uwagi na szczególne okoliczności.

Elementy zawarte w treści uzasadnienia zależą od rodzaju rozstrzygnięcia. W razie wydania wyroku skazującego, uzasadnienie powinno obejmować m.in. okoliczności uznane za udowodnione i stanowiące podstawę orzeczenia, z których wynika wyczerpanie znamion czynu zabronionego, wskazanie normy prawa, do którego naruszenia dopuścił się oskarżony oraz podstawę prawną. Wymagane jest szczegółowe uzasadnienie dlaczego przyjęto lub odrzucono wypadek mniejszej wagi lub typ kwalifikowany.

W przypadku gdy oskarżony zostaje uznany za niewinnego, uzasadnienie powinno zawierać wskazanie, dlaczego nie udowodniono winy oskarżonemu oraz czy i z jakich powodów uznany za udowodniony czyn nie został uznany za podlegający karze.

Austria:

Przepisu określają czas sporządzenia uzasadnienia orzeczenia i wymogi jakie musi ono spełniać.

10. Jak wygląda dopuszczalność zaskarżenia orzeczenia i termin do wniesienia środka odwoławczego? Czy w środku odwoławczym dopuszczalne jest powoływanie się na nowe dowody?

Norwegia:

Zaskarżenie orzeczenia może nastąpić w terminie 14 dni od ogłoszenia wyroku lub – w przypadku nieobecności oskarżonego podczas ogłaszania wyroku, w sytuacjach przewidzianych przepisami ustawy – od momentu określonego w pisemnym odpisie wyroku, doręczonym oskarżonemu i oskarżycielowi. Apelacja może zostać wniesiona pisemnie lub zgłoszona ustnie – przed sądem ogłaszającym wyrok (wymaga sporządzenia protokołu) lub – w przypadku oskarżonego tymczasowo aresztowanego – zgłoszona policji lub władzom więziennym.

Nie wszystkie apelacje przyjmowane są przez sąd apelacyjny do rozpatrzenia. Jeżeli sąd apelacyjny odmówi rozpatrzenia odwołania, odmowna decyzja sądu w tym przedmiocie winna zostać uzasadniona przez sąd apelacyjny na piśmie.

Zasadniczo sąd apelacyjny nie może odmówić rozpatrzenia apelacji w sprawach, w których może zostać orzeczona kara pozbawienia wolności powyżej 6 lat.

W przypadku zgonu oskarżonego – apelacja może zostać wniesiona przez małżonka oskarżonego, jego najbliższych (rodzeństwo, zstępni, wstępni) lub spadkobierców.

W sprawach, w których prokurator w I instancji wnosił o orzeczenie wyłącznie kary grzywny, zawieszenia lub utraty prawa jazdy, a sąd nie orzekł innej kary – apelacja zazwyczaj nie jest przyjmowana, aczkolwiek – z uwagi na szczególne okoliczności sprawy – także w takich przypadkach sąd apelacyjny może zadecydować o przyjęciu apelacji do rozpoznania.

W innych przypadkach apelacja może nie zostać przyjęta, jeśli sąd apelacyjny tak postanowi. Apelacja oskarżyciela, niekorzystna dla oskarżonego może nie zostać przyjęta do rozpoznania przez sąd apelacyjny, jeśli uzna on, iż apelacja dotyczy kwestii „o nikłym znaczeniu”.

nowych dowodów w sprawie. W zależności od wysokości zagrożenia kara pozbawienia wolności – sprawa może być rozpatrywana przez sąd apelacyjny w różnym (ilościowo) składzie, przewidzianym przez ustawę.

Dania:

Zaskarżenie orzeczenia I instancji możliwe jest zgodnie z zasadami określonymi ustawie karnej procesowej. Przesłanki dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia są odmienne dla skazanego orzeczeniem sądu I instancji i dla oskarżyciela. Termin wniesienia środka odwoławczego wynosi 14 dni od dnia ogłoszenia wyroku przez sąd. Gdy wyrok ma być uzasadniony, termin biegnie od wydania uzasadnienia. Gdy oskarżony nie był

obecny przy ogłoszeniu wyroku, termin biegnie od dnia doręczenia mu odpisu wyroku. Dopuszczalne jest powoływanie się na nowe dowody.

Przesłanki, na których możliwe jest oparcie zaskarżenia orzeczenia to:

- sąd naruszył zasady postępowania lub niewłaściwie je zastosował,
- nie zastosowano adekwatnego wymiaru kary do konkretnego czynu (naruszenia prawa),
- sąd, skazując oskarżonego, niewłaściwie zastosował przepisy prawa,
- ustalenie, czy oskarżony powinien zostać skazany nastąpiło w konsekwencji niewłaściwej oceny dowodów w sprawie.

Włochy:

Środki odwoławcze dzielą się na:

- zwyczajne, czyli takie, które mogą być wniesione przed uprawomocnieniem się wyroku (apelacja, wniosek kasacyjny),
- nadzwyczajne, czyli takie, które mogą być wniesione już po uprawomocnieniu się wyroku (rewizja procesu i anulowanie wyroku umarzającego postępowanie).

Środki odwoławcze:

- a) skarżące fakty, na których został oparty wyrok i mające na celu ponowną ocenę tychże faktów,
- b) skarżące podstawę prawną, mające na celu zwrócenie uwagi na złamanie prawa w postępowaniu pierwszej instancji (wniosek kasacyjny),
- c) skarżące tylko błędy lub wady, w sposób enumeratywny wskazany przez ustawodawcę (wniosek kasacyjny),
- d) skarżące błędy lub wady, ale wynikające z „niesłuszności” wyroku (apelacja).

Środek odwoławczy musi być sporządzony w formie pisemnej i musi zawierać wskazanie zaskarżanego wyroku/postanowienia, jego datę i sędziego, który go wydał oraz muszą być wskazane:

- zarzuty i części wyroku/postanowienia, do których odnosi się zaskarżenie,
- żądania,
- uzasadnienie, ze wskazaniem podstawy prawnej i faktów, które stanowią podstawę zaskarżenia.

Terminy na wniesienie środków odwoławczych:

- piętnaście dni - w przypadku postanowień, które zostały wydane po podjęciu decyzji na posiedzeniu niejawnym, jak i w odniesieniu do tych, które zostały wydane/ogłoszone na rozprawie poprzez odczytanie sentencji wyroku;
- trzydzieści dni - w przypadku postanowień wydanych/ogłoszonych na rozprawie, ale których uzasadnienie powinno być sporządzone do piętnastu dni od daty ogłoszenia;

- czterdzieści pięć dni - w przypadku postanowień, uzasadnienie których, ze względu na stopień skomplikowania sprawy, powinno być sporządzone w terminie do dziewięćdziesięciu dni od daty ogłoszenia.

Powyższe terminy są terminami zawitymi.

W okresie ustalonym na złożenie środka odwoławczego wykonalność wyrok ulega zawieszeniu do chwili jego rozstrzygnięcia. Środek odwoławczy może być wniesiony przez:

- prokuratora,
- oskarżonego,
- stronę cywilną ustanowioną w postępowaniu karnym, poszkodowanego, organizacje i stowarzyszenia, które reprezentują interesy, które zostały naruszone poprzez popełnione przestępstwo.

Zasadniczo w środku odwoławczym nie można przytoczyć nowych dowodów, chyba że są to dowody, których strona nie mogła z przyczyn obiektywnych przytoczyć uprzednio.

Niemcy:

Środkami odwoławczymi są: zażalenie (*Beschwerde*), apelacja (*Berufung*) i rewizja (*Revision*). Te dwa ostatnie przysługują od wyroku.

Apelacja ma na celu zbadanie prawidłowości ustaleń faktycznych oraz zgodności zaskarżonego wyroku z prawem. Rewizja wyłącznie sprawdzenie poprawności zastosowania prawa. W apelacji można podnosić zarzuty natury faktycznej, jak i prawnej. Natomiast w rewizji można podnieść tylko zarzut obrazy przepisów prawa.

Prawo wniesienia apelacji przysługuje:

- prokuratorowi (na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego); apelacja wniesiona przez prokuratura na niekorzyść oskarżonego może spowodować orzeczenie na jego korzyść,
- oskarżonemu,
- przedstawicielowi ustawowemu w terminie biegnącym dla oskarżonego,
- obrońcy, w imieniu oskarżonego, ale nie wbrew jego woli,
- oskarżycielowi prywatnemu,
- oskarżycielowi posiłkowemu w ograniczonym zakresie.

Termin do wniesienia apelacji wynosi 7 dni od ogłoszenia wyroku (kodeks posługuje się terminem tydzień). Jeżeli oskarżony nie był obecny na ogłoszeniu wyroku, wówczas termin ten biegnie od dnia doręczenia mu wyroku.

Nie ma wymogów formalnych w zakresie treści apelacji ani podstaw apelacji. Sąd odwoławczy rozpoznaje apelację w granicach zaskarżenia. Apelujący nie ma obowiązku wskazania zarzutów stawianych

rozstrzygnięciu, ani uzasadnienia. Jeżeli nie wskazano zakresu zaskarżenia lub nie sformułowano zarzutów, to przyjmuje się, że wyrok został zaskarżony w całości. \

Dopuszczalne jest cofnięcie apelacji (cofnięcie apelacji wniesionej na korzyść oskarżonego wymaga jego zgody).

Austria:

W przypadku wykroczeń częściowo udzielona została odpowiedź na to pytanie w pytaniu nr 1b. W przypadku przestępstw od wyroków Sądów Rejonowych oraz Sądów Krajowych w składzie jednego Sędziego skazanemu przysługuje prawo do apelacji. Apelacja wniesiona ze względu na nieważność postępowania rozpoznawana jest przez Sąd Najwyższy. Apelacja wniesiona ze względu na brak winy lub wymiar kary rozpoznawana jest odpowiednio przez Sąd Krajowy lub Wyższy Sąd Krajowy. Od wyroków Sądów Krajowych jako sądów I instancji w składzie ławniczym lub z ławą przysięgłych przysługuje skarga na nieważność postępowania rozpoznawana przez Sąd Najwyższy oraz Apelacja. Wszystkie środki zaskarżenia należy zgłosić bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku lub w przypadku skorzystania z prawa do namysłu w terminie 3 dni od ustnego ogłoszenia wyroku. Środki zaskarżenia należy wnieść w terminie 4 tygodni od dnia doręczenia pisemnego wyroku wraz z uzasadnieniem i protokołem rozprawy.

11. Czy jeśli oskarżony ma wyznaczonego obrońcę, może toczyć się rozprawa pod nieobecność oskarżonego nawet jeśli jest np. chory? Czy sąd może wyznaczyć takiego obrońcę z urzędu jeśli np. oskarżony się nie stawia? Czy w sądzie jest lista obrońców którzy są dostępni na wezwanie sądu lub oskarżonego i niezwłocznie podejmują się obrony? Co, jeśli obrońca również przestanie się stawiać na rozprawę? Czy jest znana instytucja obrońcy dodatkowego na wypadek choroby i czy może wyznaczyć go sąd?

Norwegia:

Sąd może rozpatrywać sprawę podczas nieobecności podejrzanego, gdy oskarżyciel nie żąda kary wyższej, niż 1 rok pozbawienia wolności (uregulowane w *Straffeprosessloven*) oraz gdy spełnione są inne warunki, np. podejrzaný wyraził zgodę na rozpatrywanie sprawy bez jego udziału lub sąd uznał, że obecność oskarżonego na rozprawie nie jest konieczna.

Straffeprosessloven stanowi także, iż sąd może wyrazić zgodę, by podejrzaný opuścił salę rozpraw po złożeniu wyjaśnień. Jeśli opuszcza on rozprawę bez zgody sądu – sąd może prowadzić rozprawę bez udziału oskarżonego lub zarządzić przymusowe doprowadzenie podejrzanego na rozprawę.

Sądy w Norwegii posiadają listy obrońców, mogących sprawować funkcje obrońców lub pełnomocników z urzędu.

Kwestie związane z obroną z urzędu uregulowane są w przepisach Ustawy o postępowaniu karnym (Straffelovprosessen – j/w), Ustawa – instrukcja dla oskarżycieli (Påtaleinstruksjonen) oraz w Ustawie o sądach powszechnych (Lov om domstolene).

Dania:

W przypadku niestawiennictwa obrońcy od początku rozprawy głównej lub w jej trakcie, sprawa jest odraczana, chyba, że możliwe jest zapewnienie innego obrońcy, który niezwłocznie może podjąć się obrony. Sąd dysponuje listą obrońców.

Włochy:

Jest lista i są obecni na rozprawie (mają wyznaczone dyżury), adwokaci świadczący usługi adwokata z urzędu muszą być wpisani na stosowną listę (wpis następuje na wniosek adwokata). Ze względu na obowiązujący przymus adwokacki, dyżury obejmują nie tylko rozprawę, ale również np. zatrzymanie, przesłuchanie w postępowaniu wyjaśniającym.

Niemcy:

Jeżeli rozprawa główna może odbyć się pod nieobecność oskarżonego, jest on uprawniony do bycia reprezentowanym przez obrońcę, posiadającego pełnomocnictwo.

W przypadku, w którym konieczna jest obrona, a obrońca nie pojawi się na rozprawie głównej, przedwcześnie opuści salę lub odmówi prowadzenia obrony, przewodniczący jest zobowiązany do powołania innego obrońcy dla oskarżonego. Sąd może jednak także zdecydować o odroczeniu rozprawy.

W przypadku, jeżeli konieczny obrońca zostanie dopiero w toku rozprawy głównej, wówczas sąd może zdecydować o odroczeniu rozprawy.

Jeżeli nowo powołany obrońca zadeklaruje, że nie dostał czasu koniecznego do przygotowania obrony, wówczas należy przerwać rozprawę lub odroczyć ją. Jeżeli z winy obrońcy konieczne stanie się odroczenie, wówczas zostaną nałożone na niego powstałe wskutek tego koszty.

Austria:

Wniosek może zostać złożony w każdym czasie, również w trakcie procesu.

Rozprawa nie może się toczyć pod nieobecność oskarżonego. Jedyne może być wydany wyrok zaoczny. Sąd może wyznaczyć obrońcę z urzędu. Sąd dysponuje listą adwokatów i może wyznaczać obrońców z urzędu. Nie ma instytucji dodatkowego obrońcy. Prowadzący obronę adwokat musi zapewnić zastępstwo w razie niemożności stawienia się na rozprawie, np. innego prawnika z tej samej kancelarii.

12. Czy sąd ma do dyspozycji personel pomocniczy (asystenci), jak wygląda stosunek ilości asystentów do ilości sędziów, jakie zadania wykonują? Czy mogą podejmować czynności procesowe (jeśli tak to jakie i na jakich warunkach) oraz wydawać decyzje procesowe (jeśli tak - to jakie i na jakich warunkach)?

Norwegia:

Sąd ma do dyspozycji referendarzy (*saksbehandlere*), korzysta też z pomocy aplikantów sądowych (*dommerfullmektig*). Ich zadaniem jest kompleksowe przygotowanie przebiegu procesu (postępowania karnego) od strony „technicznej” (rozpisują rozprawy, sporządzają protokoły – (w przypadku trybu *Tilståelsesak*).

Dania:

Brak instytucji asystenta sędziego wykonującego odpowiednio zadania zarezerwowane dla takiego stanowiska w sądach polskich.

Włochy:

Sędzia we wszystkich czynnościach procesowych ma do dyspozycji personel pomocniczy (asystenci), np. protokół jest sporządzany przez asystenta, który asystuje sędziemu.

W przypadku, gdy protokół jest sporządzony przy użyciu stenotypii lub innego urządzenia mechanicznego, a asystent nie posiada stosownego przygotowania/kompetencji, sędzia wydaje zgodę asystentowi na skorzystanie z pomocy osoby posiadającej wymagane przygotowanie techniczne, nawet jeżeli nie jest to pracownik administracji państwowej.

W przypadku, gdy jest obecny na sali rozpraw asystent sędziego to on odczytuje akt oskarżenia.

Niemcy:

Brak danych za pośrednictwem WK.

Austria:

Tak sąd ma do dyspozycji personel pomocniczy. Każdy sędzia ma pracowników kancelaryjnych. Poza tym aplikantów prawnych (*Rechtspraktikanten*) oraz aplikantów sądowych (*Richteramtsanwarter*). Zakres ich obowiązków jest różny i obszerny, tak więc nie sposób ich w tym miejscu wyczerpująco przedstawić.

13. Czy istnieje tryb „przyspieszony” dla niektórych kategorii spraw, a jeśli tak jakich i na jakich warunkach?

Norwegia:

Sąd winien wyznaczyć termin rozpoznania sprawy w możliwie najszybszym czasie, o ile nie występują szczególne okoliczności - nie później niż w terminie 2 tygodni po wniesieniu sprawy do sądu I instancji lub po wniesieniu apelacji do sądu II instancji.

W stosunku do oskarżonego, tymczasowo aresztowanego w chwili skierowania sprawy do sądu, jak również w stosunku do oskarżonego, nieletniego w chwili popełnienia czynu zabronionego – obowiązują szczególnie „przyspieszone terminy” wyznaczenia rozprawy (określone w *Straffeprosessloven*); rozprawa w tych sprawach nie powinna zostać wyznaczona później, niż w ciągu 6 tygodni – w przypadku rozprawy przed sądem rejonowym i 8 tygodni - w przypadku wniesienia apelacji . Jeśli w wymienionych sprawach powyższe terminy nie zostaną zachowane – sąd winien uzasadnić opóźnienie (w uzasadnieniu orzeczenia w sprawie).

Jako swoisty „tryb przyspieszony” można traktować rozpatrywanie spraw w trybie *forenkelt forelegg* (uproszczonego nakazu zapłaty grzywny) lub w postępowaniu sądowym w trybie tzw. uproszczonym (*Tilståelsesak*), jednakże w obu tych przypadkach nakazu zapłaty nie uznaje się za skazanie.

Sąd Rejonowy w Oslo prowadzi projekt próbny dot. zwiększenia efektywności rozpoznawania spraw sądowych, przyspieszenia terminów, wprowadzenia „nowoczesnych technologii” podczas rozpatrywania spraw w sadzie; jest to projekt pilotażowy, po przeanalizowaniu funkcjonowania i skuteczności rozwiązań przyjętych w tym projekcie, ma on zostać wprowadzony do wszystkich sądów rejonowych, a następnie okręgowych.

Dania:

Tryb przyspieszony stosowany jest w dwóch kategoriach spraw:

- sprawy drobne, w których oskarżyciel nie wnioskuje o karę surowszą niż kara pieniężna (także, gdy za dane przestępstwo przewidziano możliwość zastosowania kary surowszej), oskarżyciel może przesłać propozycję przyjęcia kary grzywny pozasądowej/propozycję zakończenia postępowania zapłatą zaproponowanej kary grzywny, bez wszczynania postępowania sądowego względem podejrzanego. Załącza się do korespondencji druk polecenia przelewu. Jeśli podejrzany opłaci karę pieniężną i nie zakwestionuje zarzutów, uznaje się, że przyznał się do winy, sprawa jest zamykana. Jeśli nie zapłaci kary, lub zapłaci i zakwestionuje zarzuty-sprawa rozpoznawana jest przez sąd na rozprawie;
- sprawy niewymagające szerszego wyjaśnienia, w szczególności takie, w których oskarżony przyznaje się do winy (za zgodą oskarżonego i oskarżyciela). Przyznanie się do winy musi być „wzmocnione” zgromadzonymi w sprawie informacjami, a sąd musi uznać, że nie jest niezbędne

przeprowadzenie rozprawy głównej i brak jest podstaw do zastosowania innych odpowiednich przepisów duńskiego kodeksu karnego. Uproszczenie sprowadza się do zastosowania jednoosobowego składu sędziowskiego w postępowaniu.

Włochy:

We Włoszech funkcjonują tryby przyspieszone w postępowaniu karnym. Tryb zwykły postępowania karnego składa się z poszczególnych etapów i są nimi postępowanie wyjaśniające, rozprawa wstępna i przewód sądowy. Różnica pomiędzy postępowaniami szczególnymi a trybem zwykłym polega na ograniczeniu/wyeliminowaniu poszczególnych etapów, tzn. rozprawy wstępnej albo przewodu sądowego lub też obu tych faz.

Postępowania szczególne to:

- a) *giudizio abbreviato* (postępowanie przyspieszone) - bez etapu przewodu sądowego;
- b) *applicazione della pena su richiesta della parte patteggiamento* - poddanie się karze (na wniosek stron) - bez etapu przewodu sądowego;
- c) *giudizio immediato* (tryb natychmiastowy) - bez przeprowadzania rozprawy wstępnej;
- d) *giudizio direttissimo* (sąd doraźny) - bez przeprowadzania rozprawy wstępnej;
- e) *procedimento per decreto* (orzeczenie w postaci postanowienia) - bez przeprowadzania rozprawy wstępnej i bez przewodu sądowego.

Postępowanie przyspieszone (*giudizio abbreviato*) kończy się na etapie rozprawy wstępnej. Wyrok zostaje wydany na podstawie materiału dowodowego, zebranego w postępowaniu wyjaśniającym. Postępowanie może być przeprowadzone wyłącznie na wniosek oskarżonego. Wniosek może być bezwarunkowy lub z warunkiem. Wniosek bezwarunkowy oznacza, że oskarżony wnosi tylko i wyłącznie o to, żeby postępowanie zostało zakończone na etapie rozprawy wstępnej na podstawie akt sprawy z postępowania wyjaśniającego. Wniosek złożony pod warunkiem oznacza, że oskarżony wnosi o wydanie orzeczenia na podstawie określonych dowodów.

Po złożeniu wniosku przez oskarżonego, sąd, przychylając się do wniosku, wydaje stosowne zarządzenie. Postępowanie toczy się na posiedzeniu niejawnym, chyba że wszystkie strony wniosły o przeprowadzenie rozprawy jawnej.

W postępowaniu przyspieszonym mogą być sądzone sprawy odnoszące się do wszystkich rodzajów przestępstw.

W przypadku skazania, wymiar kary obniżany jest o jedną trzecią. Kara dożywocia zamieniana jest na karę pozbawienia wolności na lat 30.

Poddanie się karze na wniosek stron (*applicazione della pena su richiesta delle parti patteggiamento*) - oskarżony lub prokurator, na rozprawie wstępnej, do momentu kiedy zostają wygłoszone mowy końcowe, mogą wnieść wniosek o wymierzenie określonej kary.

Jeżeli wniosek składa oskarżony, a prokurator nie przychyliła się do tego wniosku, sprawa toczy się zgodnie z trybem zwykłym.

Istnieją dwa rodzaje poddania się karze:

- tzw. tradycyjne – tylko w przypadku kary pozbawienia wolności do lat dwóch lub w przypadku kary pozbawienia wolności do lat dwóch i kary grzywny, pomniejszonej do wysokości jednej trzeciej (ma zastosowanie do wszystkich rodzajów przestępstw);
- tzw. rozszerzone - mają zastosowanie dodatkowe elementy łagodzące takie jak: warunkowe zawieszenie wykonania kary, wyrok bez zasądzania kosztów postępowania i bez zasądzania kar dodatkowych lub środków przymusu (poza zajęciem).

Zatarcie skazania następuje w przypadku, gdy oskarżony nie popełni w przeciągu następnych pięciu lat przestępstw o podobnym charakterze, w przeciągu dwóch, jeżeli mamy do czynienia z wykroczeniem.

Poddanie się karze rozszerzone ma zastosowanie do kary pozbawienia wolności powyżej lat dwóch i do lat pięciu, tylko w przypadku kary pozbawienia wolności lub kary pozbawienia wolności i kary grzywny, pomniejszonej do wysokości jednej trzeciej.

Odmienne niż w przypadku poddaniu się kary tradycyjnemu, rozszerzone nie ma zastosowania do przestępstw: o charakterze mafijnym, terrorystycznym lub o zbliżonym charakterze, jak też w przypadku przestępstw popełnianych przez recydywistów i tzw. przestępców „zawodowych” albo osoby mające skłonność do popełniania przestępstw.

Tryb natychmiastowy (*giudizio immediato*) - wniosek może być złożony przez prokuratora lub przez oskarżonego, któremu zostało doręczone postanowienie o wyznaczeniu terminu rozprawy wstępnej.

Przesłanki, na podstawie których można wnioskować o tryb natychmiastowy, to uprzednie przesłuchanie oskarżonego na etapie postępowania wyjaśniającego w odniesieniu do faktów, które stanowią niezbite dowody i nieusprawiedliwione niestawiennictwo strony, która uprzednio została prawidłowo wezwana i w przypadku, gdy nie jest to osoba, która zbiegła. Wniosek prokuratora musi nastąpić w terminie do 90 dni od daty dokonania wpisu o złożonym doniesieniu o popełnieniu przestępstwa w rejestrze zawiadomień o popełnionych przestępstwach, a ze strony oskarżonego - przed rozpoczęciem rozprawy wstępnej. Decyzję podejmuje sędzia, który może, wydając stosowne postanowienie, zarządzić tryb natychmiastowy lub odrzucić wniosek i nakazać przesłanie akt do prokuratora. Nie jest przewidziana żadna redukcja wymiaru kary.

Sąd doraźny (*giudizio direttissimo*) - nie jest przewidziana żadna redukcja wymiaru kary.

Tryb ten ma zastosowanie w przypadkach, gdy popełnienie przestępstwa jest odpowiednio mocno potwierdzone dowodami tzn.:

- osoba została zatrzymana na gorącym uczynku,
- wobec osoby, która została zatrzymana na gorącym uczynku został zatwierdzony przez sąd środek zapobiegawczy w postaci aresztu,
- w przypadku, gdy oskarżony, nawet ten odpowiadający z wolnej stopy, przyznał się do winy,
- w przypadku przestępstw, o których mowa w art. 12 bis Rozporządzenia z mocą ustawy nr 306/92 (broń i środki wybuchowe),
- w przypadku, gdy oskarżony jest sądzony za przestępstwa, dotyczące przemocy, popełnione podczas imprez sportowych.

Wniosek składa prokurator. W przypadku zatrzymania na gorącym uczynku i jeszcze niepotwierdzonym przez sąd aresztem, prokurator może doprowadzić oskarżonego do sądu celem uzyskania zatwierdzenia aresztu i jednoczesnym przeprowadzeniem sprawy w przeciągu 48 godzin od zatrzymania. W przypadku zatrzymania na gorącym uczynku i zatwierdzonym przez sąd aresztowaniu, wniosek musi być złożony w terminie 15 dni od daty zatrzymania, zaś w przypadku osoby odpowiadającej z wolnej stopy - w przeciągu 15 dni od daty wpisu jego nazwiska do rejestru zawiadomień o popełnionych przestępstwach.

Rozprawa odbywa się zgodnie z normami regulującymi postępowanie na rozprawie, chyba że oskarżony wnioskuje o przeprowadzenie rozprawy w trybie przyspieszonym lub w trybie poddania się karze.

Niemcy:

Beschleunigtes Verfahren – postępowanie przyspieszone - w postępowaniu przed sędzią karnym i sądem ławników prokuratura składa wniosek pisemny lub ustny o decyzje w trybie przyspieszonym, jeżeli sprawa ze względu na prosty stan rzeczy lub jasne dowody, jest przygotowana na natychmiastową rozprawę.

Jeżeli prokuratura złoży wniosek, wówczas rozprawa główna przeprowadzona zostanie natychmiast lub w krótkim terminie, bez konieczności decyzji o otwarciu postępowania głównego.

Pomiędzy wpłynięciem wniosku do sądu i rozpoczęciem rozprawy głównej nie powinno upłynąć więcej niż sześć tygodni. Oskarżony wzywany jest tylko wtedy, jeżeli nie stawia się dobrowolnie na rozprawie głównej lub nie zostanie doprowadzony do sądu. W wezwaniu zostanie on poinformowany o zarzucanym mu czynie. Termin wezwania wynosi dwadzieścia cztery godziny.

Wniesienie aktu oskarżenia nie jest wymagane. W przypadku braku jego wniesienia, oskarżenie wnoszone jest ustnie na początku rozprawy głównej, a jego mająca znaczenie treść do protokołu posiedzenia.

W przypadku spodziewanej kary pozbawienia wolności przynajmniej sześciu miesięcy dla oskarżonego, który nie ma jeszcze obrońcy, powoływany jest obrońca dla przeprowadzenia przyspieszonego postępowania przed sądem rejonowym.

Austria:

Tryb przyspieszony jest stosowany w przypadku, gdy oskarżony przebywa w zakładzie karnym.

Mierniki Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawach karnych

Nazwa miernika	WYNIKI		
	2016	2017	III kw. 2018
Wskaźnik opanowania wpływu spraw karnych			
w sądach rejonowych	102,0	100,0	94,5
w sądach okręgowych w I instancji	104,2	96,5	94,9
w sądach okręgowych w II instancji	98,4	99,6	92,9
w sądach apelacyjnych	98,5	99,0	91,8
Wyznaczenie pierwszej rozprawy (w miesiącach) w sprawach karnych			
w sądach rejonowych	2,4	2,4	2,4
w sądach okręgowych w I instancji	2,3	2,2	2,4
w sądach okręgowych w II instancji	1,7	1,7	1,8
w sądach apelacyjnych	1,0	1,0	0,9
Terminowość sporządzania uzasadnień (po terminie ustawowym - w dniach) w sprawach karnych			
w sądach rejonowych	24,2	23,5	21,7
w sądach okręgowych w I instancji	42,8	43,0	41,5
w sądach okręgowych w II instancji	18,1	19,8	17,7
w sądach apelacyjnych	29,7	29,3	27,3
Odsetek spraw karnych, w których uwzględniono skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (odsetek skarg uwzględnionych w odniesieniu do liczby spraw karnych rozpatrywanych przez sąd)			
w sądach okręgowych w II instancji	0,029	0,021	0,020
w sądach apelacyjnych	1,183	0,784	0,683
Wskaźnik stabilności spraw karnych apelacyjnych			
w sądach okręgowych w II instancji	66,5	65,1	65,0
w sądach apelacyjnych	57,6	57,9	55,8
Średni czas trwania (dotychczas: <i>sprawność</i>) postępowań sądowych w sprawach karnych			
w sądach rejonowych	5,6	5,1	4,8
w sądach okręgowych w I instancji	8,8	7,7	7,7
w sądach okręgowych w II instancji	2,4	2,5	2,4
w sądach apelacyjnych	2,0	2,0	2,1

(I półrocze)
(I półrocze)
(I półrocze)
(I półrocze)

Definicje wskaźników

(sprawy karne – sprawy z rep. K z MS-S5o i MS-S5r, z rep. Ka i Kz z MS-S5o i z rep. AKa i AKz z MS-S5a)

WSK_1b Wskaźnik opanowania wpływu spraw karnych - stosunek liczby spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby spraw wpływających . Przy obliczaniu wskaźnika uwzględniane są wszystkie sprawy, w tym również sprawy ponownie wpisane i załatwione w związku z likwidacją/utworzeniem sądu/wydziału lub zmianami przepisów o Biurowości.

WSK_15_ Wyznaczenie pierwszej rozprawy (w miesiącach) w sprawach karnych - (od dnia wpływu/wpisu sprawy, wraz ze sprawami zawieszonymi poprzednio zakreślonymi, do dnia, w którym odbyła się pierwsza rozprawa/posiedzenie) - średnia ważona obliczona jako iloraz sumy iloczynów środków przedziałów czasowych i liczby spraw z tych przedziałów do ogólnej liczby wszystkich badanych spraw (w miesiącach).

WSK_(...) Terminowość sporządzania uzasadnień (po terminie ustawowym - w dniach) w sprawach karnych - średnia ważona obliczona jako iloraz sumy iloczynów środków przedziałów czasowych i liczby spraw z tych przedziałów do ogólnej liczby wszystkich badanych spraw (w dniach).

WSK_6 Odsetek spraw karnych, w których uwzględniono skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (odsetek skarg uwzględnionych w odniesieniu do liczby spraw karnych rozpatrywanych przez sąd) - stosunek liczby spraw, w których uwzględniono skargę do liczby wpływu spraw dla wybranych repertoriów I instancji (MS-S5r - rep. K, Kp i W, MS-S5o - rep. K).

WSK_12a Wskaźnik stabilności spraw karnych apelacyjnych – (postępowanie odwoławcze w sprawach karnych) odsetek liczby oskarżonych, co do których sąd utrzymał w mocy zaskarżony wyrok do liczby oskarżonych, co do których sąd wydał orzeczenie w postępowaniu apelacyjnym.

WSK_25 Średni czas trwania (dotychczas: *sprawność*) postępowań sądowych w sprawach karnych - średni czas trwania postępowania sądowego (w sądzie I instancji - od dnia pierwszej rejestracji w sądzie I instancji do uprawomocnienia się sprawy w I instancji, a w sądzie II instancji od dnia wpływu sprawy do sądu II instancji do dnia wydania orzeczenia w II instancji) - średnia ważona obliczona jako iloraz sumy iloczynów środków przedziałów czasowych i liczby spraw z tych przedziałów do ogólnej liczby wszystkich badanych spraw.

REPERTORIA:

K - sprawy karne procesowe

Kp - nadzór sądowy nad postępowaniem przygotowawczym

W - sprawy wykroczeniowe

Ka, AKa - apelacje w sprawach karnych

Kz, AKz - zażalenia w sprawach karnych

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

Nr uwagi	Zgłaszający	Do przepisu	Treść	Stanowisko MS
	NRA	Ogólna	<p>Pomimo, że w przedmiotowym projekcie zawarto pewne zmiany, które ocenić należy pozytywnie, gdyż rzeczywście wpłynąć mogą dynamizująco na tok postępowań karnych - dotyczą one przykładowo możliwości wykorzystania środków komunikacji elektronicznej i skrytek pocztowych w postępowaniu karnym czy też możliwości usprawnienia go za pomocą zmian w przepisach o ogłoszaniu orzeczeń - to proponowaną nowelizację jako całość uznać należy za zbyt daleko idącą w realizacji założeń zaprezentowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Przy okazji usprawniania procedury karnej, próbuje się jednocześnie wprowadzić do ustawy karnoprocesowej rozwiązania naruszające jej fundamentalne zasady, takie jak: już ograniczoną zasadę kontradyktoryjności postępowania, jak również inne podstawowe prawa stron, w tym prawo oskarżonego do obrony. Jako naruszające powyższe normy jawią się w szczególności przepisy przewidujące możliwość prowadzenia postępowania dowodowego pod nieobecność stron, wprowadzające w postępowaniu karnym prekluzję dowodową, ograniczające zakres udzielanych oskarżonemu pouczeń, pogarszające jego sytuację w postępowaniu przed sądem drugiej instancji oraz w postępowaniu kasacyjnym.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt nie zmienia modelu postępowania ani nie narusza hierarchii obowiązujących w nim naczelnych zasad procesu. Wprowadza jedynie modyfikacje zmierzające do usprawnienia i przyspieszenia postępowania.</p>
	NRA	Ogólna	<p>Lektura uzasadnienia oraz projektu ustawy, zmieniającego oraz dodającego nowe przepisy od ustawy karnoprocesowej, uprawnia stwierdzenie, że nadrzędnym i w zasadzie jedynym celem projektodawcy jest zwiększenie szybkości i, jak wskazano wielokrotnie, efektywności praktyki orzeczniczej sądów - przy jednoczesnym zlekceważeniu podstawowych</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>uzasadnienie jak powyżej</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>praw stron. Oczywiście część propozycji zawartych w projekcie uznać można za słuszne, ale zakres ich pisemnego uzasadnienia nie zawsze jest przekonujący. Zasada szybkości postępowania, której wzmocnienie pozostaje intencją projektodawcy, nie może przeważać w szczególności nad zasadami prawdy materialnej i prawa do obrony. Wydaje się, że obierając sobie słuszny cel, jakim jest usprawnienie postępowań sądowych, projektodawca w istocie dokonuje modelowych zmian ustawy karnoprocesowej. Skutkiem ich wprowadzenia z całą pewnością byłoby wzmocnienie w postępowaniu karnym pozycji organów państwa, przy jednoczesnym osłabieniu gwarancji procesowych oskarżonego, jego obrońcy, a nawet pokrzywdzonego - co pozostaje w sprzeczności z ustawą zasadniczą, a także normami międzynarodowymi dotyczącymi ochrony praw człowieka.</p>	<p>Art. 12 § 3 k.p.k. W obecnym brzmieniu art. 12 § 3 k.p.k., zakłada możliwość cofnięcia wniosku w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym na zgodę sądu - do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Ponowne złożenie wniosku jest natomiast niedopuszczalne. Projektodawca zamierza omawiany przepis zmienić w ten sposób, że możliwość cofnięcia wniosku miałaby występować aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Nadto w sprawach z oskarżenia publicznego cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego wymagałoby dodatkowo zgody oskarżyciela publicznego. Jako niezmienny element przepisu pozostaje wzianka o niedopuszczalności ponownego złożenia wniosku. W odniesieniu do powyższej</p>
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 2</p>	<p>Art. 12 § 3 k.p.k. W obecnym brzmieniu art. 12 § 3 k.p.k., zakłada możliwość cofnięcia wniosku w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym na zgodę sądu - do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Ponowne złożenie wniosku jest natomiast niedopuszczalne. Projektodawca zamierza omawiany przepis zmienić w ten sposób, że możliwość cofnięcia wniosku miałaby występować aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Nadto w sprawach z oskarżenia publicznego cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego wymagałoby dodatkowo zgody oskarżyciela publicznego. Jako niezmienny element przepisu pozostaje wzianka o niedopuszczalności ponownego złożenia wniosku. W odniesieniu do powyższej</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Zamierzeniem projektodawcy było wprowadzenie możliwości cofnięcia wniosku w postępowaniu sądowym aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, czyli przesunięcie tego terminu z etapu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej do zamknięcia przewodu. Wyłączyć należy możliwość cofnięcia wniosku w postępowaniu ponownym, po uchyleniu wyroku.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>zmiany wskazać należy, iż wątpliwości budzi sformułowanie „do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej” - powoduje to bowiem wątpliwość, czy uprawnienie to wygasa w przypadku wyznaczenia drugiego czy kolejnych terminów rozprawy? W uzasadnieniu projektu mowa jest o możliwości cofnięcia wniosku aż do „prawomocnego zakończenia postępowania”. Należy zatem stwierdzić, iż zestawienie treści projektu ustawy i jej uzasadnienia daje możliwość interpretowania zmiany w art. 12 § 3 k.p.k. na kilka sposobów - nie wiadomo, czy projektodawca miał na myśli możliwość cofnięcia wniosku o ściganie aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, zamknięcie przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji, czy też prawomocne zakończenie postępowania? I jakie jest rzeczywiste uzasadnienie proponowanej zmiany przy przyjęciu jej jednolitej interpretacji? Za nieprzekonującą uznać należy nadto zawartą w uzasadnieniu argumentację, jakoby przepis w obecnym brzmieniu był „niefunkcjonalny”, bowiem strony często dochodzą do ugody na dalszym etapie postępowania i pokrzywdzony, który posiada wolę cofnięcia wniosku, nie może tego zrobić (przy czym projektodawca zdaje się zapominać, że istnieją instrumenty prawne pozwalające na zakończenie postępowania karnego, także przed sądem w przypadku, gdy okaże się ono bezprzedmiotowe lub niedopuszczalne - poprzez jego umorzenie, o czym mowa w art. 17 k.p.k.). Stwierdzić należy również, że zgodnie z treścią art. 12 § 1 k.p.k. postępowanie w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek z chwilą złożenia wniosku o ściganie toczy się z urzędu - wobec czego niezrozumiałe pozostaje wskazanie przez projektodawcę, iż „w sprawach z oskarżenia publicznego cofnięcie wniosku po rozpoczęciu</p>
	<p>W projektowanym przepisie chodzi o pierwszą rozprawę, która może się składać z wielu terminów. Określenie to jest już używane w tekście ustawy procesowej, nie powinno być więc problemów z jego interpretacją – por. art. 12 § 3, art. 14 § 2 k.p.k.</p> <p>Konieczne wydaje się jedynie uzupełnienie uzasadnienia projektu.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>przewodu sądowego wymaga ponadto zgody oskarżyciela publicznego". Zdaje się, że projektodawca miał tu na myśli po prostu każdą sprawę, która toczy się na podstawie złożonego wniosku o ściganie, sprawy z oskarżenia prywatnego należy bowiem przecieć z omawianego zagadnienia wyłączyć, jako regulowanych odrębnymi przepisami. Ponadto pokrzywdzony nie jest stroną postępowania przed sądem, o ile nie występuje w nim jako oskarżyciel posiłkowy - czego nie różnicuje projektodawca w treści uzasadnienia, a co stanowi jeden z przykładów jego niekonsekwencji i braku precyzji terminologicznej. Jeżeli chodzi natomiast o czynniki natury faktycznej, zgodzić się trzeba ze stwierdzeniem, że na etapie sądowym pokrzywdzony może ulec presji ze strony oskarżonego. Pamiętać należy o specyficznej naturze przestępstw ściganych na wniosek, do których należą m. in. przestępstwa nieumyślnego spowodowania średniego i lekkiego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli pokrzywdzonym jest osoba najbliższa (art. 157 k.k.), groźby karalnej (art. 190 k.k.), uporczywego nękania (art 190a k.k.), utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej albo rozpowszechnianie go bez jej zgody (art. 191a k.k.), wykonywanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta (art. 192 k.k.), uporczywego uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.). Charakterystyka tych czynów, o czym wielokrotnie wypowiedziały się organizacje działające na rzecz ofiar przestępstw, są tego rodzaju występkami w których pokrzywdzony bywa podwójnie wiktymizowany także w toku toczącego się postępowania i jest słabsza strona postępowania. W tym stanie nieuzasadnione jest twierdzenie odnoszące się do art. 12 § 3 k.k., w którym mowa o zgodności zmiany z</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>zamierzeniem wzmocnienia konsensualnego charakteru postępowania w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym. Wydaje się bowiem, iż przyjąć należy konstatację odmienną - mianowicie, że w przypadku przestępstw ściganych na wniosek, jako przestępstw godzących w takie sfery życia człowieka jak jego życie, zdrowie, bezpieczeństwo czy seksualność, zwiększanie swobody pokrzywdzonego, słabszej strony postępowania, zwłaszcza jeśli nie występuje w charakterze oskarżyciela posiłkowego lub nie jest reprezentowana przez pełnomocnika, co do „dysponowania” procesem karnym powoduje ryzyko uniknięcia odpowiedzialności karnej przez sprawcę, pod którego wpływem pokrzywdzony często może pozostawać. Nie niweluje go konieczność uzyskania zgody sądu na cofnięcie wniosku, bowiem nawet sąd na danym etapie postępowania może nie dysponować wystarczającą wiedzą na temat sprawy, aby postawę oraz motywację pokrzywdzonego i oskarżonego właściwie ocenić. Między innymi te argumenty legły u podstaw odejścia od koncepcji ścigania przestępstwa zgwaltowania na wniosek.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 3</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Brak wniosku o ściganie jest negatywną przesłanką postępowania – art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. Aktualnie zgodnie z art. 13 k.p.k. uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela. Ustawa nie reguluje natomiast podmiotu zobowiązanego do uzyskania wniosku o ściganie, co oznacza, że o złożenie takiego wniosku powinien się zwrócić</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>zbędną, bowiem w obecnym brzmieniu przepis w tym zakresie pozostaje jednoznaczny. Tym bardziej niezrozumiałe pozostają wobec tego uwagi projektodawcy zawarte w uzasadnieniu, dotyczące wyłączenia w tym zakresie działań Policji, jednocześnie projektodawca widzi potrzebę nałożenia obowiązku uzyskania wniosku o ściganie właśnie przez sąd w przypadku uprzedzenia stron o zmianie kwalifikacji prawnej czynu - nie wyjaśnia jednak, z czego ona wynika i nie argumentuje rozwiązania, choć zapisy te są niewątpliwie odpowiednią na pojawiające się w praktyce na etapie sądowym zdarzenia. Tym niemniej nie wskazano i nie wynika to z brzmienia przepisu, jakie konsekwencje powodowałyby uchybienie tej czynności przez sąd</p>	<p>kierownicy organ procesowy w aktualnej fazie postępowania. Projekt proponuje wyraźne uregulowanie tej kwestii, nakładając ten obowiązek co do zasady na oskarżyciela. Jeżeli zatem wniosek nie został przyjęty w postępowaniu przygotowawczym, w fazie postępowania jurysdykcyjnego to oskarżyciel powinien zwrócić się do uprawnionego o złożenie wniosku pod rygorem umorzenia postępowania. Jedyny wyjątek przewidziano w sytuacji, gdy potrzeba uzyskania wniosku wyniknie z odmiennego zapatrywania sądu niż oskarżyciela co do kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu. Wówczas nieuzyskanie wniosku nie łączy się z żadnym zaniedbaniem procesowym oskarżyciela, wniosek powinien zatem uzyskać sąd.</p>
	<p>NRA</p>	<p>art.1 pkt 4</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projektodawcy chodzi wyłącznie o sygnalizację dotyczącą osobom będącym członkami samorządu zawodowego w sprawie o czyn związany z wykonywaniem ich obowiązków zawodowych. Kwestia oceny tego związku będzie należała do organu procesowego. Konieczne wydaje się jedynie</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>zawiadomić właściwy organ tego samorządu". Z analizy treści uzasadnienia wynika jednak, że chodzi wyłącznie o przestępstwa popełnione w związku z wykonywaniem zawodem, na co wskazuje jednoznacznie przepis, ale również bez takiego związku - jak dodano „pod kątem uchybienia godności zawodu”, co interpretować można jako każde uchybienie, niebędące jednocześnie przestępstwem popełnionym w związku z wykonywanymi obowiązkami zawodowymi. Ta rażąca niekonsekwencja nie pozwała w istocie na dokonanie oceny projektowanej zmiany. Dodatkowo zwraca uwagę zawarte w uzasadnieniu sformułowanie, iż „sygnalizacja w tym zakresie jest szczególnie ważna”, które pozostaje niewyjaśnione w stopniu podstawowym.</p>	<p>uzupełnienie uzasadnienia projektu.</p>
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 5</p>	<p>Art. 38 k.p.k. Zmiana projektowana w art. 38 § 1, obecnie przewidującym, że spór o właściwość między sądami równorzędnymi rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu nad sądem, który pierwszy wszczął spór, polega na nadaniu mu brzmienia: „Spór o właściwość między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądami rejonowymi a okręgowymi rozstrzyga sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym - Sąd Najwyższy”. W uzasadnieniu projektu wskazano, iż obecną regulację ocenić należy negatywnie, bowiem dotyczy ona tylko sporów między sądami równorzędnymi, podczas gdy spory te występują także pomiędzy sądami różnego rzędu, jak wskazano w uzasadnieniu, wszystkie sądy korzystają z samodzielnosci jurysdykcyjnej, a obecnie stosowana, wynikająca z orzecznictwa reguła związania sądu niższego</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Z punktu widzenia ustawy procesowej nie ma powodów do uznania sądów określonego szerebla za „lepsze” lub „gorsze”, wszystkie sądy korzystają z samodzielnosci jurysdykcyjnej, chyba że przepis ustawy wyraźnie wyłącza tę samodzielnosc w jakimkolwiek zakresie. Jeżeli spór będzie można wszczynać pomiędzy sądami różnego rzędu, to właściwość każdego sądu będzie można jednoznacznie określić, w razie zaistnienia wątpliwości. Wyłączone wówczas będzie powstanie takiej sytuacji, która może się aktualnie zdarzyć, że w wypadku przyjęcia błędnej wykładni przepisów prawa</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>rzędu postanowieniem sądu wyższego rzędu o stwierdzeniu swojej niewłaściwości budzi wątpliwości - głównie z tego powodu, że nie ma oparcia w ustawie. W tym stanie rzeczy projektodawca proponuje wprowadzić „jednolity mechanizm rozstrzygania sporów o właściwość, odnoszący się do wszystkich rodzajów właściwości oraz sądów wszystkich szczebli” (s. 6. uzasadnienia). Wskazać należy, iż rzeczywiście w obecnym brzmieniu ustawa dopuszcza możliwość wystąpienia sporu wyłącznie pomiędzy sądami równorzędnymi, a więc reguluje wyłącznie kwestie sporów dotyczących właściwości miejscowej. Z tego względu mechanizmy usuwania sporów o właściwość pomiędzy sądami różnych rzędów wykształciło jednolite orzecznictwo oraz doktryna. Skoro ustawa nie dopuszcza sporów pomiędzy sądami różnego rzędu, to wypada przyjąć, że w sytuacji, w której sąd wyższego rzędu przekazuje sprawę sądowi niższego rzędu, jest ona związany tym przekazaniem (uchwała Sądu Najwyższego z 27 marca 2001 r., I KZP 3/01}. Kontrowersje może jednak rzeczywicie budzić sytuacja, w której sąd niższego rzędu stwierdza swoją niewłaściwość i przekazuje sprawę sądowi wyższego rzędu. Powstaje bowiem pytanie, czy sąd wyższego rzędu jest związany wydanym wcześniej prawomocnym postanowieniem. Spraw oceny właściwości w tym zakresie będzie bowiem często wynika z oceny stanu faktycznego typowej dla finalnej fazy procesu. Za słuszny uznac należy pogląd, że w sytuacji, w której postanowienie o niewłaściwości zostało w wyniku wniesionego zażalenia poddane kontroli instancyjnej sądu wyższego rzędu i zostało utrzymane w mocy, wiąże ono sąd, któremu sprawa została przekazana. Więcej wątpliwości budzi sytuacja, w której sąd niższego rzędu przekazuje sprawę sądowi wyższego rzędu,</p>
<p>materialnego przez sąd wyższego rzędu (np. czy mamy do czynienia z uszkodzeniem ciała czy z usiłowaniem zabójstwa), sąd niższego rzędu będzie zmuszony do wydania orzeczenia dotkniętego bezwzględną przyczyną odwoławczą (por. art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.).</p>	

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>wykonyjąc swoje postanowienie, które uprawomocniło się bez zaskarżenia. W doktrynie nie ma zgody co do jej oceny. Potrzeba doprecyzowania przepisów ustawy karnoprocesowej w tym zakresie wydaje się konieczna</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 7 i 35</p>	<p>Art. 55 k.p.k. i art. 330 k.p.k. Omawiany projekt nowelizacji zakłada również modyfikację przepisów ustawy karnoprocesowej, które dotyczą bezpośrednio sytuacji pokrzywdzonego w postępowaniu karnym. W pierwszej kolejności analizie poddać trzeba treść art. 55 k.p.k., który obecnie przewiduje, iż „W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając pod jednym podpisem dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się”. Projektodawca proponuje natomiast zdaniu pierwszemu powyższego przepisu nadać odmienne brzmienie: „W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadzrędnego o nieuwzględnieniu zażalenia wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym podpisem dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora”. Ponadto projekt zakłada dodanie do art. 55 k.k. paragrafu 2a, przewidującego zawiadomienie o wniesieniu aktu oskarżenia innych znanych sądowni pokrzywdzonych. Z powyższą zmianą korespondować ma modyfikacja art. 330 § 2 k.p.k.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt wprowadza dodatkowy instrument kontroli prokuratorskiej, w żadnym razie nie zmniejsza to zakresu sądowej kontroli postępowania przygotowawczego, która wynika z aktualnie obowiązujących regulacji. Przewidziane w proj. art. 330 § 2 k.p.k. umożliwienie zaskarżenia ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub o odmowie jego wszczęcia do prokuratora nadzrędnego umożliwi faktyczną kontrolę nad wykonaniem w toku postępowania przygotowawczego wytycznych sądu uchylającego poprzednie postanowienie. Aktualnie taka kontrola nie istnieje i nie ma żadnej procesowej możliwości wyegzekwowania tych wytycznych. Taka dodatkowa kontrola umożliwi też wszechstronniejsze zbadanie sprawy w postępowaniu przygotowawczym i uniknięcie tym samym wnoszenia subsydiarnych aktów oskarżenia w sprawach, w których prokurator sam powinien to uczynić. Regulacja taka obowiązywała już w systemie prawa</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Projektodawca dodaje w nim jako zdanie drugie stwierdzenie, iż postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia, wydane przez organ prowadzący postępowanie w przypadku, gdy nie odnajduje on podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. Dodatkowo w zdaniu trzecim (obecnie zdaniu drugim) tego przepisu, brzmiącym: „W takim wypadku pokrzywdzony który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art 306 § 1 i la, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 - o czym należy go pouczyć”, pomiędzy słowami „który” oraz „wykorzystał” wpisano słowo „dwukrotnie”. Powyższe wskazuje na intencję zmiany w zakresie instytucji subsydiarnego aktu oskarżenia. Brzmienie przepisów, które mają zostać w tym zakresie znowelizowane nie wskazuje jednak jednoznacznie, jaki kształt chce się jej nadać. Skoro projektodawca nie uchyla art 330 § 1 k.p.k., to wydaje się, że kontrola sądowna decyzji organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia zostaje utrzymana. W paragrafie drugim tego przepisu wprowadza się jednak, jak należy rozumieć, dodatkową konieczność zaskarżenia ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia - tym razem do prokuratora nadrzędnego, zanim możliwe będzie wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia do sądu na podstawie art. 55 § 1 k.p.k. Na jednoznacznie negatywną ocenę zasługiwałoby działanie projektodawcy w przypadku, gdyby jego celem okazało się wyeliminowanie incydentalnej kontroli sądu nad decyzjami organów postępowania przygotowawczego - czego przesądzić nie sposób, z powodu lakoniczności uzasadnienia projektu nowelizacji w tym zakresie. Należy mieć na względzie,</p>	karnego procesowego w latach 1997-2007. Projekt został skonsultowany z Prokuraturą Krajową, która jest w stanie zapewnić warunki kadrowe do niezwłocznego rozpoznawania tych zażaleń przez prokuratorów.
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>wyrażony także w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pogląd, iż instytucja skargi subsydiarnej stanowi realizację prawa pokrzywdzonego do sądu. Z tego względu modyfikowanie, a potencjalnie ograniczanie dostępu do niej winno być dokonywane ze szczególną ostrożnością. Jeżeli jednak projektodawca, skoro mówi o „wytocznych sądu uchylającego poprzednio wydane postanowienie”, zamierza zachować w tym zakresie uprawnienia sądu, to zmianę treści art. 55 zdaje się interpretować należy w ten sposób, że po ponownym wydaniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania lub jego umorzeniu, a przed wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia, decyzję prokuratora należy dodatkowo zaskarżyć zażaleniem do prokuratora nadrzędnego. Jednocześnie jednak nie sposób na podstawie uzasadnienia nowelizacji stwierdzić, jakie konkretnie merytoryczne argumenty, przemawiające za wprowadzeniem tej instytucji widzi projektodawca. Pamiętać należy, iż ratio legis omawianego przepisu w obecnym jego kształcie sprowadza się do umożliwienia pokrzywdzonemu samodzielnie oskarżania w sprawach z oskarżenia publicznego, w sytuacji w której nie wspiera go w tym zakresie oskarżyciel publiczny. Oskarżenie subsydiarne jako wyjątek od oskarżania publicznego oparte jest na założeniu, że prokurator, pomimo przyznania przez sąd racji pokrzywdzonemu żądającemu ścigania, ponownie go odmawia. Tryb ten zapobiega jednocześnie wnoszeniu oskarżeń oczywiście bezzasadnych, zwłaszcza, że taki akt oskarżenia winien być sporządzony i podpisany przez pełnomocnika profesjonalnego, co wynika z art. 55 § 2 k.p.k. W tym stanie rzeczy wprowadzenie kontroli prokuratora nadrzędnego nad ponowną decyzją o umorzeniu postępowania bądź odmowie jego wszczęcia może stanowić</p>
--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>nie tylko, jak lapidarnie wskazano w uzasadnieniu, sposób na pełniejszą kontrolę nad prawidłowością decyzji prokuratora niższego rzędu, ale również dodatkowe utrudnienie i wymóg formalny dla pokrzywdzonego, który zamierza wnieść subsydiarny akt oskarżenia. Wydaje się bowiem, że sytuacja, w której prokurator nadrzędny podejmie decyzję odmienną co do istoty sprawy, należeć będą do rzadkości.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 8</p>	<p>Art. 56 k.p.k. Zmiany w art. 56 k.p.k., dotyczącym ograniczenia udziału oskarżycieli posiłkowych w postępowaniu, jako zgodne z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego ocenić należy pozytywnie. Polegać miałyby one na dodaniu do art. 56 paragrafu 1a, stanowiącego, iż postanowienie sądu o ograniczeniu liczby oskarżycieli posiłkowych w sprawie zażalenie nie przysługuje. Nadto projektodawca art. 56 § 3 zmodyfikować zamierza poprzez nadanie mu brzmienia: „Ma postanowienie sądu wydane na podstawie §2 przysługuje zażalenie”.</p>	<p>poparcie</p>
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 9</p>	<p>Art. 57 k.p.k. W art. 57 k.p.k. projektodawca dodać zamierza § 1a, stanowiący, iż „w sprawie, w której oskarżyciel publiczny nie bierze udziału, niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia”. Z uzasadnienia projektu nowelizacji wynika, że „stosownie zwraca się uwagę, że niestawiennictwo oskarżyciela subsydiarnego i jego pełnomocnika na rozprawę należy traktować jako odstąpienie od oskarżenia” - przy czym zwrócić należy uwagę na fakt, iż projektodawca wskazuje na oskarżyciela posiłkowego, zaś w uzasadnieniu pisemnym mówi o oskarżycielu subsydiarnym. Treść uzasadnienia do tego przepisu wskazuje, że nie jest to omyłka pisarska.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>w odniesieniu do treści projektu.</p> <p>Natomiast niezbędne jest doprecyzowanie uzasadnienia, które wykazuje rozbieżność z częścią normatywną.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>Projektodawca bowiem w treści uzasadnienia powraca do terminologii odnoszącej się do oskarżyciela subsydiarnego, i w tym zakresie uzyskania zgody prokuratora na umorzenie postępowania. W zdaniu „istnieje alternatywna koncepcja oparta na założeniu, że skoro prokurator nie widzi podstaw do występowania z aktem oskarżenia, nie ma potrzeby informować go o dalszych jego losach”, widać, że intencją ustawodawcy jest odniesienie się do instytucji oskarżyciela subsydiarnego, choć z treści obowiązującej dotychczas wynika, że przepis dotyczy instytucji oskarżyciela posiłkowego. Niezwykle trudno zatem merytorycznie odnieść się do propozycji nowelizacji.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 10</p>	<p>Art. 81a k.p.k. Postępowanie karne winno zapewnić realizację gwarancji procesowych stron, a jednocześnie powinno być sprawne i efektywne. Projektodawca proponuje w nowelizacji szereg środków, które zwłaszcza temu ostatniemu celowi mają służyć. Zdaje się jednak zasadne w tym miejscu wskazanie, że istnieją poważne wątpliwości, gdzie potrzeby zmodyfikowania istniejących przepisów lub wprowadzenia nowych regulacji nie dostrzega - choć praktyka stosowania prawa pokazuje, że jest to niezbędne. Przede wszystkim zwrócić należy uwagę na problem dostępu podejrzanego do profesjonalnego obrońcy. W wielokrotnie przytaczanej argumentacji odnoszącej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prezentowane było stanowisko, zgodnie z którym uprawnienie do kontaktu zatrzymanego z obrońcą powinno być zagwarantowane od samego początku, to jest od momentu zatrzymania. Tytułem przykładu, w wyroku w sprawie Yurtbas przeciwko Turcji Trybunał podkreślił, że pomoc adwokata, szczególnie dla osoby pozbawionej wolności, jest niezbędna począwszy od początkowej fazy</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Podejrzany i oskarżony mają prawo do obrony formalnej zarówno z wyboru, jak i z urzędu.</p> <p>Jeżeli nie posiadają oni obrońcy z wyboru, mogą zwrócić się o ustanowienie obrońcy z urzędu korzystając z tzw. prawa ubogich. W takim wypadku zgodnie z art. 81a § 3 k.p.k. zachodzą okoliczności wskazujące na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony i obrońca zostanie wyznaczony niezwłocznie z zastosowaniem trybu przewidzianego w tym przepisie.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>śledztwa. Istotna jest bowiem obecność obrońcy już przy pierwszych przesłuchaniach podejznanego, na przykład w związku z decyzjami o zastosowaniu środków zapobiegawczych, w szczególności w przypadku konieczności udzielenia pomocy w ewentualnym formułowaniu środków odwoławczych. Trybunał podkreślił, że zachowanie skarżącego w początkowej fazie postępowania może mieć istotne znaczenie dla dalszego przebiegu procesu i oddziaływać na możliwość realizacji jego uprawnień poprzez ograniczenie możliwości późniejszej obrony przed sądem. Jak więc podkreślił Trybunał między innymi w wyroku w sprawie Murray przeciwko Wielkiej Brytanii , odmowa dopuszczenia obrońcy w początkowej fazie postępowania skutkuje uznaniem całego postępowania za naruszające standard rzetelności.</p> <p>Tymczasem projektodawca modyfikując treść art. 81a k.p.k., dotyczącego listy obrońców, zmienia wyłączenie treści jego paragrafu trzeciego, dopuszczając możliwość przekazania przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze wniosku o wyznaczenie obrońcy oraz dokumentów niezbędnych do jego rozpoznania sądowi za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. Nie krytykując takiego usprawnienia, wskazać jednak należy, że przepis ten wymaga dalszego rozbudowania w celu zapewnienia efektywnej realizacji prawa do obrony - w szczególności poprzez wprowadzenie takich regulacji, skutkiem których organy postępowania przygotowawczego (prokuratury, komisariaty policji) dysponować będą listami adwokatów bądź radców prawnych wraz z ich danymi kontaktowymi. Dopiero takie rozwiązania technicznie wpłyną na realną możliwość podejrzanego skorzystania z pomocy profesjonalnego obrońcy. Pozostają one konieczne także w świetle art. 245</p>	
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>k.p.k., który nakazuje niezwłoczne umożliwienie zatrzymanemu kontaktowi z adwokatem lub radcą prawnym na jego żądanie.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 14</p>	<p>Art. 96 k.p.k. Przepis art. 96 k.p.k., dotyczący udziału stron w posiedzeniu, projektodawca zmienia w całości, tj. tak w zakresie jego § 1, jak i § 2. Obecnie stanowi on, iż „Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art 451 stosuje się odpowiednio. (§ 1.) W pozostałych wypadkach mają one prawo wziąć udział w posiedzeniu, jeżeli się stawią, chyba że ustawa stanowi inaczej. (§2.)” Projekt nowelizacji zakłada natomiast zmianę paragrafu pierwszego poprzez nadanie mu brzmienia: „Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli wykażą interes prawny w rozstrzygnięciu, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.”, zaś paragrafu drugiego poprzez nadanie mu brzmienia: „W pozostałych wypadkach nie zawiadamia się ich o posiedzeniu, a mogą wziąć w nim udział, jeżeli się stawią, chyba że ustawa stanowi inaczej.” Należy zwrócić uwagę, iż z uzasadnienia projektu wynika, że pojęcie „interesu prawnego” jest w ocenie projektodawcy bardziej jednoznaczne niż pojęcie „znaczenia dla ochrony praw i interesów”. Odwołano się przy tym do art. 152, w którym także mowa o interesie prawnym - w kontekście możliwości złożenia wniosku o sprostowanie protokołu rozprawy i posiedzenia lub przekładu zapisu dźwięku. Tego rodzaju odwołanie, ze względu na swą lakoniczność oraz</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Konieczne jest doprecyzowanie treści uzasadnienia projektu, tak by jednoznacznie wskazywała na rozumienie „interesu prawnego”.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>niewyjaśnione nawiązanie do przepisu dotyczącego zupełnie innego zagadnienia procesowego, nie wskazuje jednak jednoznacznie, jak rozumie pojęcie „interesu prawnego” projektodawca i jak ma się do niego dotychczasowa interpretacja przesłanek z art. 96 § 1 k.p.k.</p>	
<p>art. 1 pkt 15</p>	<p>Art. 100 k.p.k. Jednym z celów nowelizacji jest przyspieszenie postępowania poprzez możliwość odstąpienia od ogłaszania orzeczeń w przypadku, gdy na rozprawę lub posiedzenie nikt się nie stawił. Proponowane w tym zakresie, opisane poniżej zmiany ocenić należy pozytywnie - wpływają one bowiem korzystnie na ekonomikę postępowania, nie naruszając jednocześnie jak się wydaje gwarancji procesowych jego stron. Z tego powodu projektodawca proponuje zmianę brzmienia art 100 k.p.k., obecnie stanowiącego w § 1, iż orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie lub posiedzeniu, o którym mowa w art. 95b § 2 k.p.k., ogłasza się ustnie. Orzeczenia i zarządzenia wydane na pozostałych posiedzeniach należy natomiast ogłaszać tylko wówczas, gdy w posiedzeniu bierze udział strona (art 100 § 2 k.p.k.). W projektowanej wersji w art. 100 § 1 k.p.k. wyeliminowano natomiast obowiązek ustnego ogłaszania orzeczeń lub zarządzeń wydanych na posiedzeniu, o którym mowa w art 95b § 2 k.p.k., tj. posiedzeniu jawnym z mocy ustawy, w szczególności posiedzeniu w przedmiocie umorzenia postępowania, zawieszenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania, rozpoznania wniosku o skazanie bez rozprawy (art 335 k.p.k.) oraz wniosku, o którym mowa w art. 338a k.p.k. Do art. 100 k.p.k. dodano jednak paragraf 1a, który stanowi, iż orzeczenie lub zarządzenie wydane na posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie, jednak jeżeli na</p>	<p>UWAGA CZĘŚCIOWO ZASADNA</p> <p>w odniesieniu do posłużenia się słowem „jawny” w proj. art. 100 § 1a k.p.k.</p> <p>Należy również doprecyzować uzasadnienie.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>ogłoszeniu nikt się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone, przyczynę odstąpienia wskazując w protokole lub notatce z posiedzenia. Pod pojęciem „posiedzenia jawnego” należy być może rozumieć posiedzenia, o których mowa w art. 95b k.p.k., choć wydaje się, iż to użyte przez projektodawcę pojęcie nie jest pojęciem normatywnym, a wskazanie rodzaju posiedzenia poprzez dodanie słowa „jawne” wydaje się zbędne, bowiem w aktualnie obowiązującym stanie prawnym co do istoty wszystkie posiedzenia odbywają się z wyłączeniem jawności, z wyjątkami wskazanymi w ustawie lub jeśli prezes sądu lub sąd stanowi inaczej. Uwaga ta wydaje się zasadna także z tego względu, iż dalej projektodawca nie wskazuje, jak następują ogłoszenia na posiedzeniach z wyłączeniem jawności, zatem nie wyjaśnia celu przyjętej dyferencji. Powyższe oznacza, że w projektowanym stanie prawnym orzeczenia lub zarządzenia wydawane na rozprawie miałyby być ogłaszane ustnie, podobnie jak orzeczenia lub zarządzenia wydane na posiedzeniu jawnym - o ile ktoś się na nie stawił. Jeżeli chodzi natomiast o uzasadnianie orzeczeń, to art. 100 § 6 k.p.k. projektodawca zmienia w ten sposób, iż w wypadku określonym w art. 98 § 2 k.p.k. po ogłoszeniu postanowienia najważniejsze powody rozstrzygnięcia proponuje podawać ustnie dopiero na wniosek strony obecnej przy ogłoszeniu, przy czym o możliwości złożenia takiego wniosku obecne strony sąd miałyby obowiązek pouczyć. Z powyższymi zmianami koresponduje uzupełnienie art. 418 § 3 k.p.k. o wzmiankę, iż nie podaje się ustnie najważniejszych powodów wyroku, jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił. Z uzasadnienia projektu w części dotyczącej art. 100 k.p.k. wynika, że „przesłaniem wprowadzonych zmian jest</p>
--	--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>likwidacja zbędnych formalizmów, bez znaczenia dla gwarancji procesowych stron i realizacji wszystkich funkcji postępowania karnego, za to uciążliwych w praktyce działania organów procesowych". Cytowany fragment zdaje się pozostawać w zgodzie z przewodnymi założeniami projektodawcy, jednak zauważyć należy, iż nie zawiera on żadnych precyzyjnych wskazań co do tego, jakie formalizmy i jakie uciążliwe działania organów procesowych ma on w tym miejscu na myśli. Dalsza część uzasadnienia zmian w art 100 k.p.k. również nie zawiera również rozważań, które uznać można by za argumentację przemawiającą za słusznością proponowanych zmian. Dodatkowo za omyłkę, wskazującą na brak dbałości projektodawcy o dokładność oraz merytoryczną i redakcyjną poprawność uzasadnienia, uznać należy zawarcie w omawianej jego części fragmentu dotyczącego prawa do obrony (s. 16. uzasadnienia).</p>	
<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Zmiana zapewnia osobie reprezentowanej prawo do pełnej ochrony jej interesów procesowych poprzez uzależnienie przeprowadzenia czynności procesowej od stawiennictwa profesjonalnego przedstawiciela procesowego – obrońcy lub pełnomocnika. Pełnomocnicy procesowi działają zgodnie z wytycznymi mandanta, w jego interesie i na jego rzecz. To od decyzji danej strony procesowej zależy, czy będzie korzystała z obrońcy lub pełnomocnika i czy tenże stawi się na termin czynności</p>	<p>art. 1 pkt 16</p> <p>Art.117 k.p.k. Zgodnie z aktualnie obowiązującą treścią art. 117 k.p.k., dotyczącego udziału w czynnościach procesowych, zasadą jest, że „Uprawnionego do wzięcia takiego udziału zawiadamia się o czasie i miejscu czynności (§ 1). Czynności przy tym nie przeprowadza się, o czym mowa w § 2 omawianego przepisu, jeżeli osoba uprawniona nie stawiła się, a brak dowodu, że została o niej powiadomiona, oraz jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikało z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn, a także wtedy, gdy osoba ta usprawiedliwiła należycie niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzenie czynności bez jej obecności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zgodnie z treścią § 3, w razie niestawiennictwa strony, obrońcy lub pełnomocnika, których stawiennictwo jest obowiązkowe, czynności procesowej nie</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>przeprowadza się, chyba że ustawa stanowi inaczej". Projekt nowelizacji będący przedmiotem niniejszego opracowania zakłada natomiast dodanie do art. 117 k.p.k. paragrafu 3a, stanowiącego, iż niestawienie strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawił się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy. Zdaniem opiniującej powyższa istotna zmiana art. 117 k.p.k. stanowi jedną z wielu emanacji założenia projektodawcy, zgodnie z którym zwiększone zostały mają możliwości prowadzenia spraw pod nieobecność stron. W odniesieniu do oskarżonego należy mieć jednak na uwadze, iż aby zapewnić mu właściwą realizację jego podstawowej gwarancji procesowej, jaką jest prawo do obrony, konieczne jest ścisłe przestrzeganie jego uprawnień do udziału w czynnościach procesowych (materialne prawo do obrony) oraz te samo prawo jego obrońcy (formalne prawo do obrony). Wskazanie w treści projektowanego § 3a, iż obecność obrońcy podczas czynności jest wystarczająca do jej prowadzenia, niezależnie od tego, z jakiej przyczyny nie stawiła się sama strona, powoduje ryzyko naruszenia jej gwarancji procesowych. Oskarżony ma zagwarantowane prawo, wyrażenia swojego stanowiska które będzie podległo ocenie sądu, może bowiem w toku czynności procesowych składać stosowne wnioski i oświadczenia (art. 116 k.p.k.), tym samym przyczyniając się do ustalenia stanu faktycznego sprawy. Co oczywiste nie może go w tym zakresie zastąpić jego obrońca Podkreślić należy, iż projektowana zmiana pozostaje w sprzeczności z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, gwarantującym każdemu, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne prawo</p>	<p>procesowej, w której jego udział nie będzie obowiązkowy. Celem tej zmiany jest zatem przyspieszenie postępowania z zachowaniem gwarancji procesowych stron. Proj. przepis art. 117 § 3a jest przepisem <i>lex specialis</i> w odniesieniu do § 2.</p>
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 grudnia 2004 r., w sprawie SK 29/04, jednoznacznie określa, że proces karny ze swej istoty jest kontradyktoryjny i stanowi spór równoprawionych stron przed bezstronnym sądem. W postępowaniu przygotowawczym kontradyktoryjność ta, na co wskazuje Trybunał, jest w pewnym zakresie ograniczona, co nie oznacza jednak, że owe ograniczenia naruszają istotę prawa do obrony. Również w doktrynie wskazuje się, że konstytucyjna gwarancja prawa do obrony obowiązuje już w fazie in rem postępowania przygotowawczego, a zatem wobec osoby podejrzanej. Propozycje nowelizacji stoją w opozycji do pojęcia sprawiedliwości proceduralnej, związanej z programową funkcją Konstytucji oraz zagadnieniem gwarancyjnego charakteru jej regulacji. Pojęcie to odgrywa kluczowe znaczenie na gruncie przepisów dotyczących sytuacji prawnej jednostek w toku postępowania karnego, wyznaczając określony zestaw minimalnych warunków rozpoznania sprawy i orzeczenia w sprawie interesów prawnych jej podmiotów. Pojęcie sprawiedliwości proceduralnej nie ma ściśle sprecyzowanego znaczenia, jednak jako jej element ponad wszelką wątpliwość wskazać należy możliwość bycia wysłuchanym, przedstawienia swoich racji oraz składania wniosków dowodowych, które sąd ma obowiązek rozważyć. Ważny element sprawiedliwej procedury sądowej stanowi bowiem prawo strony do osobistego udziału w czynnościach procesowych. Istotne dla powyższego zagadnienia pozostaje również orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika, że właśnie dla zapewnienia warunków do realnego wykorzystania uprawnień służących stronom, w tym prawa oskarżonego do obrony, ustawodawca zdecydował, że</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>czynności procesowej nie przeprowadza się, jeżeli osoba uprawniona do wzięcia w niej udziału nie stawiła się, a zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynika z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn. Rozumując a minori ad maius należy przyjąć, że odstąpienie od przeprowadzenia czynności procesowej staje się tym bardziej nieodzowne, jeżeli osoba uprawniona usprawiedliwiła swoją nieobecność obiektywną niemożnością stawienia się w czasie i miejscu wyznaczonym przez organ procesowy . Skoro zatem podejrzanemu (oskarżonemu) przysługuje prawo do obrony na każdym etapie postępowania, to jego uprawnienie do udziału we wszystkich czynnościach procesowych - a nie tylko tych, w których udział ten jest obowiązkowy - również nie może budzić wątpliwości. Wskazanie zaś w projektowanym. § 3a, że niestawiennictwo strony, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu czynności powoduje, że niezawiniona, niezależna od oskarżonego absencja pozbawia go będzie możliwości korzystania z jego praw. Z uzasadnienia projektu nowelizacji wynika natomiast, że projektodawca stoi na stanowisku, iż prawo oskarżonego do obrony „nie doznaje uszczerbku, jeżeli zapewniona zostaje obecność obrońcy lub pełnomocnika, jest to bowiem fachowy przedstawiciel procesowy strony, który reprezentuje interesy zgodnie z jej wiedzą i wolą. Tak więc w takiej sytuacji nie można mówić o naruszeniu prawa do należytej reprezentacji danej strony czy też obrony formalnej.” Pomija się zatem fakt, iż oskarżonemu przysługuje prawo do obrony w znaczeniu materialnym, bowiem zgodnie z treścią art. 86 § 2 k.p.k. udział obrońcy w postępowaniu nie wyłącza w nim osobistego działania oskarżonego, a nadto nadaje się profesjonalnemu obrońcy nadmierną rolę procesową.</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>Lapidarność uzasadnienia projektu w rym zakresie sprawia, iż w istocie należy, że intencje projektodawcy pozostają nieznanne. Nie wskazano przy tym, w jakiej relacji pozostaje projektowana w art. 117 § 3a k.p.k. zmiana do treści art. 117 § 2 k.p.k., w którym mowa przecież o tym, że „Czynności nie przeprowadza się, jeżeli osoba uprawniona nie stawiła się, a brak dowodu, że została o niej powiadomiona, oraz jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikło z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn, a także wtedy, gdy osoba ta usprawiedliwiła należycie niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzenie czynności bez jej obecności, chyba że ustawa stanowi inaczej.”</p>	
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 17 i 23</p>	<p>Art. 119 k.p.k. i art. 148a k.p.k. W art. 119, dotyczącym wymogów pisma procesowego, projektodawca w § 1 pkt 2 wskazuje, iż obok oznaczenia oraz adresu wnoszącego pismo, w pierwszym piśmie złożonym w sprawie istniałby obowiązek podania numeru telefonu, telefaksu oraz adresu poczty elektronicznej - o ile wnoszący pismo je posiada, albo oświadczenia o jego nieposiadaniu. Z uzasadnienia projektu nowelizacji wynika, iż zmiana ta miałaby ułatwić kontakt z autorem pisma procesowego i usprawnić postępowanie. Nie wskazano jednak, w jakiej relacji projektowany przepis pozostaje do zasad poufności, anonimizacji danych świadków, a także do projektowanego brzmienia art. 148a k.p.k., który stanowi, iż „W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności”. Z tej części uzasadnienia, która dotyczy art. 148a k.p.k. wynika bowiem, iż w tym przypadku projektodawca również baczy na</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt nie wprowadza nowego sposobu doręczeń, doręczenia zwykłą pocztą elektroniczną są już przewidziane w art. 132 § 3 oraz w art. 137 k.p.k. Mają one z natury rzeczy charakter subsydiarny względem zasadniczego sposobu doręczania pism sporządzonych w wersji papierowej (por. art. 131 § 1 k.p.k.). Podkreślić należy, że projekt nie zmienia aktualnych zasad i sposobów doręczania pism. Projekt wprowadza jedynie obowiązek wskazywania przez uczestników postępowania w pismach procesowych oraz obowiązek ustalenia w stosunku do oskarżonego numeru telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiadają, lub</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

<p>oświadczenia o ich nieposiadaniu. Ma to ułatwić ewentualne skorzystanie – w razie zajęcia takiej konieczności – ze sposobów doręczeń wskazanych w art. 132 § 3 oraz w art. 137 k.p.k. Należy zaznaczyć, że jeżeli takie doręczenia odbywają się w toku postępowania karnego, organy procesowe w materiałach postępowania zamieszczają informacje dotyczące tych numerów i adresów.</p>	<p>ułatwienie późniejszego kontaktu z osobami uczestniczącymi w czynności, a jednak widzi potrzebę umieszczenia takich danych jak miejsce zamieszkania, pracy, numer telefonu, telefaksu oraz adres poczty elektronicznej w załączniku do protokołu. Zauważa zatem, iż dane te powinny pozostawać do wiadomości organu prowadzącego postępowanie, przy czym okoliczność tę całkowicie pomija w art. 119 k.p.k. - co czyni te przepisy niespójnymi, a wnoszących pisma naraża na powszechne ujawnianie ich danych kontaktowych.</p>	
<p>Ponieważ projektodawca uznaje uzyskanie tych informacji za istotne, konieczne jest wprowadzenie wymogu złożenia w tym zakresie przez uczestników postępowania wyraźnych oświadczeń. Jest bowiem oczywiste, że brak oświadczenia może być różnie interpretowany, a osoby zainteresowane mogą zastanawiać się nieświadomością konieczności podania tych danych. Należy zwrócić uwagę, że przepis art. 119 § 1 k.p.k., wskazujący wymogi formalne każdego pisma procesowego, nie jest znany przeciętnemu uczestnikowi postępowania (a dotyczy wszystkich), a wezwanie do usunięcia braków następuje wyłącznie w razie niezachowania obligatoryjnego wymogu zawartego w tym przepisie.</p>		
<p>Niezależnie od powyższego należałoby</p>		

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>rozważyć <i>de lege ferenda</i> ogólną zmianę zasad doręczeń w postępowaniu karnym, w kierunku upowszechnienia doręczenia elektronicznego. Wymaga to jednak szerszej inicjatywy legislacyjnej i wdrożenia odpowiednich instrumentów technicznych. Niniejszy projekt nie ma zaś na celu zmiany zasad doręczeń w sprawach karnych.</p>
		<p>art. 1 pkt 18</p>	<p>1 Art. 120 k.p.k. W obecnym brzmieniu art. 120 § 1 k.p.k. stanowi, że Jeżeli pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu, albo brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej, wzywa się osobę, od której pismo pochodzi, do usunięcia braku w terminie 7 dni." . Projektodawca zakłada natomiast jego zmianę poprzez zastąpienia sformułowania „osobę, od której pismo pochodzi” sformułowaniem „osobę, która sporządziła pismo” W uzasadnieniu projektu w tym zakresie mowa natomiast o sytuacji, w której środek zaskarżenia został wniesiony przez obrońcę lub pełnomocnika, jednak bez należytej opłaty - przy czym projektodawca wykazuje się w istocie brakiem znajomości przepisów procedury karnej, bowiem nie przewiduje ona opłat od środków zaskarżenia w polskiej procedurze karnej (pomijając nadzwyczajne środki zaskarżenia). Ponadto pamiętać należy, iż brak pisma polegać może nie tylko na braku uiszczenia opłaty, ale także przykładowo na niezłączeniu stosownej liczby odpisów.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Od niektórych środków zaskarżenia (kasacja, skarga na wyrok sądu odwoławczego) pobierane są opłaty.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	NRA	art. 1 pkt 24	<p>Art. 170k.p.k. Zmianą o znaczeniu fundamentalnym dla konstrukcji postępowania dowodowego w procesie karnym jest proponowana modyfikacja art. 170 k.p.k. Przepis ten jako przyczyny uzasadniające możliwości oddalenia przez sąd wniosku dowodowego strony wskazuje obecnie; niedopuszczalność przeprowadzenia dowodu, brak znaczenia okoliczności, która ma być udowodniona dla sprawy lub uprzednie udowodnienie jej zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy, nieprzydatność dowodu do stwierdzenia danej okoliczności, brak możliwości przeprowadzenia dowodu oraz to, że wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania.</p> <p>Przepis ten uzupełniony został natomiast przez projektodawcę o punkt szósty w paragrafie pierwszym - stanowiący, iż oddaleniu podlega wniosek dowodowy złożony po określonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona. Oznacza to, że projektodawca zamierza nadać sądowi dodatkową kompetencję, wydając się, że znana z postępowania cywilnego - mianowicie prawo do wyznaczenia stronom nieprzekraczalnego terminu na składanie wniosków dowodowych, czyli prekluzję sądową. Niewątpliwie i w tym miejscu projektodawca stara się przyspieszyć postępowanie karne, pomijając jednak zdaje się okoliczność, iż znana sprawom cywilnym prekluzja dowodowa w postępowaniu karnym poważnie godzi po pierwsze w prawo oskarżonego do obrony, a po drugie w konieczność dokonania prawdziwych ustaleń faktycznych w każdej sprawie. Wskazać trzeba, iż art. 170 k.p.k., przewidujący zamknięty katalog okoliczności przemawiających za oddaleniem wniosku dowodowego,</p>
			<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Termin z projekt. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie dotyczy terminów ustawowych do składania wniosków dowodowych (np. art. 338 § 1 k.p.k.), a wyłącznie terminów określonych przez organ procesowy (ustalanych przez ten organ).</p> <p>Oskarżony nie jest zobowiązany do składania wniosków dowodowych; jest to tylko jego prawo. Jeżeli jednak chce z tego prawa skorzystać, musi to uczynić w terminie umożliwiającyemu rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Nie może również pod pretekstem realizowania prawa do obrony składać wniosków dowodowych zmierzających wyłącznie do przeciągnięcia trwania postępowania. Sąd może również zakreślać terminy do złożenia wniosków dowodowych dotyczących określonej okoliczności i wielokrotnie w toku postępowania. Prekluzja dowodowa nie obejmuje również wniosków dowodowych dotyczących okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej (proj. art. 170 § 1a k.p.k.). Z tego względu nie zachodzi kolizja prekluzji</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>gwarantuje stronom możliwość realizowania przez nie inicjatywy dowodowej. Rozszerzająca interpretacja tego przepisu jest zatem niedopuszczalna, bowiem ograniczałaby prawa stron do wpływania na rodzaj materiału obwodowego i pozbawiałaby proces karny charakteru kontradyktoryjnego, w konsekwencji utrudniając rekonstrukcję stanu faktycznego i dotarcie do prawdy . Również Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, iż prawo do domagania się przeprowadzenia dowodów mających wspierać wersję prezentowaną w wyjaśnieniach oskarżonego należy do jego podstawowych uprawnień związanych z realizacją prawa eto obrony, a wszelkie ograniczenia w tym zakresie, w tym również te, na które pozwala ustawa (art. 170 k.p.k.) muszą być interpretowane w sposób ścisły . Powyższe prowadzi to wniosku, że w obowiązującym stanie prawnym uwzględnienie wniosku obwodowego traktowane jest jako reguła, zaś okoliczności umożliwiające jego oddalenie mają charakter wyjątkowy - jeżeli nie występują, organ ma obowiązek uwzględnić wniosek dowodowy . Proponowany mechanizm powoduje natomiast poważne zagrożenie dla gwarancji procesowych oskarżonego, przy czym nie eliminuje go treść dodanego do art. 170 k.p.k. paragrafu la, który mówi o tym, iż nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie paragrafu 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo. Nie sposób nie zauważyć, iż przepis ten pozostawia faktycznie możliwość uwzględnienia wniosku dowodowego uznaniu sędziego - skoro mowa w nim choćby o „istotnym znaczeniu”, czyli kryterium generalnym i ocennym. Natomiast w powyższym, projektowanym stanie prawnym nie trudno wyobrazić sobie</p>	<p>dowodowej z zasadą domniemania niewinności, oskarżony może swą niewinność wykazywać w każdym czasie.</p> <p>Przepis art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ma dotyczyć jedynie takich wniosków dowodowych stron, które odnoszą się do dowodów niepodlegających dopuszczeniu z urzędu przez sąd na podstawie art. 167 k.p.k. W pozostałym zakresie aktualna pozostaje zasada prawdy materialnej nakazująca dopuszczenie określonych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd z urzędu. W odniesieniu do takich dowodów, po upływie okresu prekluzji, strona może zasygnalizować sądowi konieczność podjęcia inicjatywy dowodowej z urzędu.</p> <p>Regulacja proj. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie wprowadza różnicowania w odniesieniu do stron i ich przedstawicieli procesowych.</p>
--	---	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>dalej idące bariery dla oskarżonego, zwłaszcza nie posiadającego obrońcy, który uchybi zakreslonemu terminowi, a następnie nie będzie zdolny wykazać, iż okoliczność, która ma być udowodniona, ma „istotne znaczenie” dla sprawy. Domaganie się przez oskarżonego przeprowadzenia dowodów, które mają potwierdzić stanowisko zaprezentowane w jego wyjaśnieniach stanowi natomiast jego podstawowe uprawnienie związane z realizacją prawa do obrony. Pojęcie „istotnego znaczenia” czy też „znaczenia dla sprawy” było przedmiotem orzeczeń sądów, w tym Sądu Najwyższego. Należy przy tym pamiętać, iż z utrwalonej linii orzeczniczej tegoż Sądu wynika, że to, jakie znaczenie w sprawie mógł mieć zawioskowany dowód, można stwierdzić dopiero po jego przeprowadzeniu. Dlatego też katalog przesłanek z art. 170 § 1 k.p.k. już w obecnym stanie prawnym należy traktować jako zamknięty i interpretować ściśle, a i tak w praktyce orzeczniczej budzi on wątpliwości. Z tego względu uzupełnienie go o kolejną przesłankę i tym samym wprowadzenie dodatkowego ograniczenia w prowadzeniu postępowania dowodowego dla stron - w kontradiktoryjnym przecie z założenia procesie - ocenić należy jako niewłaściwy środek zmierzający do przyspieszenia postępowania. Sąd Najwyższy, wypowiadając się co do budzącej obecnie największe wątpliwości interpretacyjne przesłanki z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., wskazał na jej obligatoryjny charakter, ale jednak nie wykluczył możliwości składania wniosków dowodowych w końcowej fazie postępowania dowodowego, co niejednokrotnie jest w ocenie Sądu wręcz usprawiedliwione. Nie może zostać się stanowisko wyrażone na konferencji prasowej autorów projektu, na której zaprezentowano omawiany projekt zmian</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>ustawy, iż zgłaszanie po terminie wniosków dowodowych to tzw. sztuczka prawnicza, służąca przewlekaniu procesów. Przepadki składania wniosków dowodowych do czasu zakończenia postępowania dowodowego, jako uprawnienie procesowe oskarżonego bądź też nawet przedstawiania ich na etapie postępowania, które ulec może w ten sposób jego przedłużeniu zapewne zdarzają się, ale jednak nie są normą, zwłaszcza w ostatnich latach. Ustawodawca nie powinien i nie może natomiast zakładać, że celem oskarżonego - obywatela jest torpedowanie toczącego się postępowania, odbiegamy bowiem od założeń, jakie poczyniono w zakresie fundamentalnych praw i gwarancji procesowych. Korzysta on przecież, składając wnioski dowodowe, z konstytucyjnych i kodeksowych uprawnień do dowodzenia swej niewinności. Wydaje się natomiast, że projektodawca wpłynąć chce na decyzje procesowe sądów rozpoznających wnioski dowodowe obrońcy czy oskarżonego.</p> <p>Tymczasem w przypadku wskazanych tzw. sztuczek prawnych, w zakresie dyscyplinowania strony i nie dopuszczenia do przewlekania postępowania z powodu ewentualnie niezasadnych wniosków dowodowych, w pełni wystarczające są aktualnie obowiązujące przepisy art. 170 k.p.k. i ich zdecydowane stosowanie przez sąd orzekający. Zdaje się, że propozycją nowelizacji tego artykułu próbuje się wyręczyć orzecznika, który posiada wystarczające narzędzia do stosownej reakcji na próby obstrukcji procesowej. Nadmienić także trzeba, iż już w obowiązującym stanie prawnym ustawodawca, poprzez art. 338 § 1 k.p.k., dąży do usprawnienia postępowania karnego przewidując instrukcyjny termin do składania przez oskarżonego wniosków dowodowych w ciągu 7 dni od doręczenia mu aktu oskarżenia. Słusznie jednak wskazuje się</p>
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>w doktrynie, że niezłożenie przez oskarżonego wszystkich planowanych przezeń wniosków dowodowych nie rodzi konsekwencji procesowych, w szczególności nie pozbawia go możliwości złożenia ich później . Powyższe potwierdził również Sąd Najwyższy, wskazując, iż obowiązujące uregulowanie zawarte w art. 338 § 1 k.p.k., nie przewiduje tzw. prekluzji dowodowej, która oznaczałaby, że wnioski dowodowe zgłaszane po wyznaczonym terminie 7 dni od doręczenia odpisu aktu oskarżenia oskarżonemu, bądź też w ogóle złożone już na rozprawie miałyby być z tego powodu oddalane. Termin określony w powołanym przepisie powinien być postrzegany przede wszystkim w aspekcie zasady koncentracji, służącej sprawnemu i szybkiemu przebiegu przewodu sądowego, co wiązać należy z polubownym zakończeniem sprawy w rozsądnym terminie (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.) .</p> <p>Nie należy tracić z pola widzenia i tego, że naczelną zasadą postępowania karnego pozostaje zasada prawdy materialnej, która obliuguje sąd ab wydawania rozstrzygnięć na podstawie prawdziwych ustaleń faktycznych. Dochodzenie do prawdy nie jest rzecz jasna pozostawione wyłącznie sądowi, bowiem zgodnie z treścią art. 167 k.p.k. dowody przeprowadza się również na wniosek stron. Tym niemniej, z orzecnictwa Sądu Najwyższego wynika, że strona może realizować uprawnienie do wnioskowania o przeprowadzenie dowodów aż do chwili zamknięcia przewodu sądowego. Późne złożenie wniosku dowodowego nie może wpłynąć na jego oddalenie także dlatego, że oskarżony nigdy nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności (art. 74 § 1 k.p.k.) .</p> <p>W tym aspekcie zasada prawdy materialnej pozostaje zatem w silnym związku z zasadą kontradyktoryjności, a także z zasadą prawa do obrony. Postępowanie dowodowe w</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>procesie karnym ma charakter dynamiczny i rozwojowy, co w konsekwencji prowadzić musi do wniosku, że nie ma możliwości bezwzględnego określenia w jego toku czasowych ram składania wniosków dowodowych.</p> <p>Niewątpliwie szczególnie oskarżony występujący bez obrońcy w przypadku obowiązywania prekluzji dowodowej nie będzie korzystał z zasady równości broni, stanowiącej warunek prawidłowości postępowania i realizacji i tak funkcjonującej w ograniczonym zakresie zasady kontradyktoryjności . Projektodawca zdaje się zatem kolejny raz pomijać fakt, iż nie należy czynić oskarżonemu zarzutów z tego, iż korzysta on z przysługujących mu uprawnień, w szczególności składając wniosek dowodowe, czy też podejmuje inne kroki, na jakie pozwalają mu przepisy prawa . Odnosząc się do uzasadnienia projektu nowelizacji w zakresie omawianego przepisu wskazać należy przede wszystkim, iż niezrozumiałym pozostaje zdanie, iż „należy dążyć do tego, żeby strony składały wnioski dowodowe w terminach określonych przez kierownicze organy procesowe” - a to z tej racji, iż pojęcie „kierowniczych organów procesowych” nieznane jest polskiej procedurze karnej. Nadto nieuprawnionym wydaje się stwierdzenie, iż „obserwacja praktyki wymiaru sprawiedliwości dostarcza wielu przykładów, z których wynika, że strony niejednokrotnie bez związku z rzeczywistym realizowaniem swych interesów procesowych składają wnioski dowodowe na tyle późno, że ich rozpoznanie, a tym bardziej ewentualne uwzględnienie, prowadzi do istotnego i nieuzasadnionego przedłużenia trwania postępowania”. Opiniująca mogłaby bowiem pokusić się o podobne stwierdzenie, iż w swojej praktyce dostrzega nadmierne powoływanie się przez sądy na przepisy przewidujące możliwość oddalania wniosków</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>dowodowych. Dalej w uzasadnieniu mowa jest o tym, iż „w literaturze i orzecznictwie” dostrzega się możliwość wyróżnienia dowodów, które nie muszą być przedmiotem zainteresowania sądu działającego z urzędu - nie wskazano jednak, czyje poglądy i jakie orzeczenia projektodawca ma na myśli. Powyższe uwagi prowadzą do konstatacji, że w istocie projektodawca nie uzasadnił merytorycznie proponowanej zmiany, skoro powołuje jedynie argumenty natury ogólnej, a jednocześnie nie ukazuje związków i nie dostrzega zagrożeń wynikających z omawianego przepisu dla zasad prawa do obrony oraz prawdy materialnej.</p> <p>W tej części uzasadnienia mowa jest także o tym, iż w aktualnie obowiązującym modelu procesu karnego, w postępowaniu jurysdykcyjnym zastosowanie znajduje zasada kontradyktoryjności, nie stosuje się natomiast zasady instrukcyjności, wedle której organ procesowy jest zobowiązany do czynnego udziału w poszukiwaniu, prowadzeniu i przeprowadzaniu obwodów, gdyż sąd nie pełni funkcji śledczych. Zdaniem projektodawcy oznacza to, że inicjatywę dowodową co do zasady wykonywać powinny strony, a organ procesowy podejmuje działania w tym względzie w braku aktywności stron albo gdy pomimo ich aktywności dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych, będących podstawą rozstrzygnięcia zgodnie z zasadą prawdy materialnej, konieczne jest dopuszczenie i przeprowadzenie określonego dowodu. Wskazuje się także w uzasadnieniu, powołując orzecznictwo Sądu Najwyższego i poglądy doktryny w tym zakresie, iż jeżeli nie występuje niebezpieczeństwo oparcia rozstrzygnięcia na nieprawdziwych ustaleniach faktycznych, sąd powinien powstrzymać się od wyręczania stron w podejmowaniu przez nie inicjatywy dowodowej. Powyższa argumentacja</p>	
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>wskazuje na sprzeczność wewnętrzną rozumowania projektodawcy. Z jednej strony wymaga on bowiem od stron, czemu daje wyraz w uzasadnieniu, inicjatywy dowodowej - co świadczy o nawiązywaniu do modelu postępowania kontradyktoryjnego, wprowadzonego nowelizacją z dnia 1 lipca 2015 r., a następnie zniesionego w marcu 2016 r. Z drugiej natomiast wprowadza dodatkową podstawę oddalenia wniosku dowodowego, przez co ową inicjatywę dowodową stron ogranicza. Rzeczywiście, istnieje wiele przyczyn przewlekłości postępowań karnych, wobec czego występuje, co wskazano także na wstępie niniejszego opracowania, potrzeba ich usprawnienia. Wnioski dowodowe stron nie wydają się jednak być tym czynnikiem, który na tempo postępowania wpływa najbardziej negatywnie. Po raz kolejny projektodawca, wiedziony ideą przyspieszenia postępowania, przewiduje jego rzekome usprawnienie. Stosuje jednak mechanizmy nie techniczne, ale zmieniające w istocie postępowanie karne w sposób modelowy - w tym przypadku dążąc, jak wynika z uzasadnienia, do kontradyktoryjności. Należy jednak mieć na względzie, iż projektodawca nie dokonał żadnej modyfikacji art. 167 k.p.k., w którym mowa o rym, iż dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu. Tymczasem nałożenie przez ustawodawcę na sąd powinności przeprowadzania dowodów z urzędu przesądza o związaniu sądu ciężarem dowodzenia, a tym samym o zaliczeniu danej regulacji do kategorii procesu czysto inkwizycyjnego lub mieszanego z dominacją elementów inkwizycyjnych.</p>	
	KRRP	art. 1 pkt 24	<p>Wiele przemawia za tym, aby przystępując do oceny przytoczonych propozycji legislacyjnych rozpocząć od uregulowania kwestii zakresu prekluzji dowodowej przewidzianej w art. 170 § 1 pkt 6 KPK w projektowanym</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA argumentacja jak powyżej</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>brzmieniu. O zakresie tym przesądza zastrzeżenie stanowiące zawartość normatywną dodanego w opiniowanym projekcie art. 170 § 1 a KPK, z którego wynika, że nie są objęte prekluzją dowodową wnioski dowodowe zmierzające do wykazania okoliczności mających istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93 g Kodeksu karnego. Na tle przywołanego przepisu zasadnicze wątpliwości wywołuje posłużenie się przez projektodawcę kwantyfikatorem „istotne” w celu dookreślenia znaczenia, jakie dla ustalenia jednej z wyszczególnionych kwestii musi mieć okoliczność, do której udowodnienia zmierza wniosek dowodowy złożony przez stronę po terminie wyznaczonym jej przez organ procesowy. Nie chodzi wyłącznie o to, że dookreślenie to ma charakter nieostry. Powstaje przede wszystkim pytanie, czy okoliczności, które mają znaczenie dla ustalenia, że np. czyn zarzucany oskarżonemu stanowi przestępstwo, można w ogóle sklasyfikować w kontekście karnoprocessowym jako nieistotne czy „mniej niż istotne”, co sugeruje niedwuznacznie projektodawca zarówno w treści omawianego przepisu, jak i w uzasadnieniu opiniowanego projektu. To pytanie rodzi kolejne, mianowicie, czy w kategorii „okoliczności o istotnym znaczeniu” w rozumieniu art. 170 § 1 a KPK w projektowanym brzmieniu mieszczą się w ogóle tzw. poszlaki [indicio], stanowiące uboczne fakty dowodowe, nie dotyczące bezpośrednio faktu głównego (popełnienia przestępstwa przez określoną osobę), które dopiero w powiązaniu z innymi faktami umożliwiają udowodnienie faktu głównego lub uprawdopodobnienie tego,</p>
--	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>że fakt główny miał miejsce? Gdyby „istotność” wiązać jedynie z okolicznościami wskazującymi bezpośrednio na fakt główny, a tym samym ze stanowiącymi dla nich oparcie dowodami, na podstawie których można udowodnić fakt główny za pomocą wnioskowania dedukcyjnego (logicznie niezawodnego), to na drugie z postawionych pytań należałoby odpowiedzieć twierdząco. Oznaczałoby to w efekcie, że po upływie terminu zakreślonego przez organ procesowy, w zakresie przeprowadzenia dowodów poszlakowych czy - przyjmując optykę obrony - „kontradowodów” o charakterze poszlak, mających znaczenie dla ustalenia m.in. tego, czy został popełniony czyn zabroniony, strony mogłyby liczyć wyłącznie na działanie przez sąd z urzędu. Zważywszy na określone znaczenie takich dowodów oraz praktyczny wymiar ich wykorzystania w procesie karnym trudno byłoby taki stan rzeczy zaakceptować. Przede wszystkim ze względów gwarancyjnych, z punktu widzenia prawa oskarżonego do obrony. Wszak nie sposób byłoby mówić o realnym zagwarantowaniu tego prawa, gdyby w zakresie przeprowadzenia dowodów mających znaczenie dla poczynienia ustaleń w kwestiach określonych w proponowanym art. 170 § 1 a KPK oskarżony mógł wyłącznie polegać na aktywności sądu ex officio. Objęcie prekluzją dowodową dowodów poszlakowych, mających znaczenie dla wskazanych ustaleń, byłoby nie do zaakceptowania także dlatego, że prowadziłoby do dalszego rozszerzenia inkwizycyjności działania sądu w postępowaniu głównym, można bowiem przypuszczać, że dowody mające takie znaczenie, jeśli tylko byłyby znane sądowi, zostałyby przeprowadzone przez sąd z urzędu. Rozszerzenie takie stawałoby pod znakiem zapytania sens istnienia stron</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>procesowych w postępowaniu sądowym i fundamentalny podział ról procesowych w postępowaniu karnym, znajdujący zastosowanie w konstrukcji procesu opartej na zasadzie skargowości. W tym względzie, także w kontekście oceny innych rozwiązań normatywnych przewidzianych w opiniowanym projekcie, wymaga podkreślenia, że aktywna rola sądu w postępowaniu dowodowym powoduje, że „traci on dystans do sprawy i oskarżonego, a przez to obiektywizm i bezstronność orzekania, naruszając konstytucyjny i konwencyjny standard rzetelnego procesowania” (J.Skorupka, Ciężar dowodu i ciężar dowodzenia w procesie karnym, (w:) Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora Janusza Tyłmana, pod red. T.Grzegorzeyka, Warszawa 2011, s. 133-134; J. Zagrodnik, Model interakcji postępowania przygotowawczego i postępowania głównego w procesie karnym, Warszawa 2013, s. 446].</p> <p>Opierając się na lekturze uzasadnienia opiniowanego projektu nowelizacji Kodeksu postępowania karnego trudno jednoznacznie stwierdzić, czy zobrazowane powyżej konsekwencje postępowania w art. 170 § 1 a KPK w proponowanym brzmieniu dookreśleniem „istotne” w aspekcie znaczenia, jakie dla określonych w tym przepisie ustaleń mają mieć okoliczności, których udowodnieniu służy wniosek dowodowy złożony po terminie określonym przez organ procesowy stanowią rzeczywistą intencję projektodawcy. Gdyby bazować na tym fragmencie uzasadnienia prekluzji dowodowej, w którym projektodawca odwołuje się do przykładu dowodu z zeznań świadka na okoliczność dotychczasowego trybu życia oskarżonego, to można by pomyśleć, że użycie w powołanym przepisie zwrotu „okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie” w odniesieniu do określonych w nim ustaleń</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>służy wyłączeniu spod działania prekluzji dowodowej wniosków dowodowych zmierzających do udowodnienia okoliczności istotnych dla odpowiedzialności prawnokarnej oskarżonego (stwierdzenia przesłanek do zastosowania środka zabezpieczającego na podstawie art. 93 g KKJ), w tym wniosków wskazujących dowody poszlakowe o takim znaczeniu, a tym samym zawężeniu zakresu jej działania do wniosków dowodowych mających na celu udowodnienie okoliczności, które są istotne wyłącznie dla wymiaru kary lub środków karnych albo innych środków reakcji karnej. Rzecz jednak w tym, że taka, dająca się racjonalnie pomyśleć, intencja legislacyjna nie jest jasno wystawiona w proponowanym art. 170 § 1 a KPK. Treść tego przepisu odpowiadałaby wskazanej intencji, gdyby wyeliminować z niej słowo „istotne”, uznając tym samym, zgodnie ze wskazanym wcześniej zapatrywaniem, że każda okoliczność mająca znaczenie dla ustaleń w kwestiach określonych w powołanym przepisie jest w tym zakresie istotna. W ramach oceny analizowanego przepisu w proponowanym kształcie nie może na koniec ująć uwagi, że posłużenie się w nim kwantyfikatorem „istotne” w odniesieniu do kwalifikacji znaczenia okoliczności, która ma być udowodniona dla ustaleń w określonych w tym przepisie kwestiach, zasadza się na założeniu przez projektodawcę dopuszczalności dokonania oceny wartości (znaczenia) dowodu i jej stopniowania w ramach jego apriorycznej oceny, a więc przed wydaniem postanowienia dowodowego, a tym samym przed przeprowadzeniem dowodu. Należy stwierdzić, że założenie to jest nie do pogodzenia z zakazem antycypacji oceny dowodu, wykluczającym ocenianie „z góry” znaczenia wnioskowanego dowodu (tak m.in. T. Grzegorzczak, KPK. Komentarz,</p>
--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Warszawa 2014, s. 574; D. Gruszecka, (w:) J. Skorupka (red.), KPK. Komentarz, Warszawa 2018, s. 357). Zdając sobie sprawę, że wartościowanie dowodu przed jego przeprowadzeniem może mieć w aktualnym stanie prawnym miejsce w zakresie stwierdzenia przesłanki oddalenia wniosku dowodowego uregulowanej w art. 170 § 1 pkt 2 KPK, aby uniknąć niepotrzebnych niejasności, nieodzwonne staje się podkreślenie, że jest ono dopuszczalne na gruncie rozwiązania przewidzianego w wymienionym przepisie wyłącznie pod kątem ustalenia, że okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie ma w takim wypadku mowy o stopniowaniu dowodowego znaczenia wskazanej okoliczności. Wypada w tym kontekście przywołać powszechnie panujący w piśmiennictwie i judykaturze pogląd, zgodnie z którym wskazana przesłanka oddalenia wniosku dowodowego ma charakter wyjątkowy i musi być rozumiana ścisłe, a oddalenie na jej podstawie wniosku dowodowego może mieć miejsce tylko w wypadkach zupełnie niewątpliwych, gdy jest oczywiste, że okoliczność, która ma być udowodniona nie ma i nie może mieć - co z całą mocą należy podkreślić - żadnego wpływu na treść rozstrzygnięcia (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 1977 r., V KR 84/77, OSNKW 1978, nr 1, poz. 11; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2007 r., III KK 298/06, OSNKW 2007, nr 7-8, poz. 57).</p> <p>... mając na względzie realia praktyczne postępowania dowodowego w ramach obowiązującego modelu rozprawy głównej, w którym sąd, pozostając pod wpływem sugestii akt postępowania przygotowawczego, przyjmuje aktywną postawę w zakresie przeprowadzenia dowodów wspierających oskarżenie, można stwierdzić, że</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>przewidziane w art. 170 § 1 pkt 6 KPK zakreślenie stronom terminu do wystąpienia z wnioskami dowodowymi pod rygorem utraty - co do zasady - takiego uprawnienia w toku dalszego postępowania przed sądem pierwszej instancji stanowi w istocie ograniczenie aktywności dowodowej adresowane do oskarżonego i jego obrońcy, pozbawiające ich możliwości realizacji określonej strategii obronczej i podporządkowania jej inicjatywy dowodowej i działalności procesowej w toku postępowania dowodowego przed sądem pierwszej instancji. Aby zdać z tego w pełni sprawę warto odwołać się do podanego już wyżej przykładu, którym operuje projektodawca w uzasadnieniu opiniowanego projektu, wskazując, że oskarżony bez szkody dla swoich interesów może wcześniej - jak należy sądzić, w zakreślonym przez sąd terminie - zgłosić wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka na okoliczność dotychczasowego trybu życia w celu zwiększenia szans na zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary.</p> <p>Nie trzeba szczególnie wyrafinowanej „wyobraźni praktycznej”, żeby uzmysłowić sobie, że sens wystąpienia z takim wnioskiem dowodowym często ujawni się dopiero w końcowej fazie postępowania dowodowego, w konsekwencji niepowodzenia strategii obrony zasadzającej się na dążeniu do wykazania, że oskarżony nie popełnił czynu zabronionego albo, że zarzucany mu czyn nie stanowi przestępstwa. Jego złożenie w wyznaczonym przez sąd terminie „z ostrożności procesowej”, z obawy przed utratą takiej możliwości w późniejszym czasie, razem z wnioskami dowodowymi służącymi wsparciu wskazanej strategii obrony, stawałoby w gruncie rzeczy pod znakiem zapytania racjonalność akcji obronczej i oznaczałoby w rzeczywistości pierwotne osłabienie obranej strategii obrony. Na kanwie poczynionych</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>sposprzezeń można uwypuklić zasadniczy mankament rozwiązania normatywnego zaproponowanego w art. 170 § 1 pkt 6 KPK, polegający na zignorowaniu na jego gruncie dynamiki postępowania dowodowego na forum rozprawy głównej i pominięciu w efekcie sytuacji procesowych, w których wystąpienie z określonym wnioskiem dowodowym przez stronę w określonym przez sąd terminie nie byłoby możliwe, ponieważ dowód stał się stronie znany po upływie tego terminu lub potrzeba jego zgłoszenia ujawniła się po tym czasie w wyniku kolejnych czynności dowodowych przeprowadzonych na wskazanym forum. Brak w omawianym przepisie zastrzeżenia, które gwarantowałyby stronie możliwość skutecznego zgłoszenia wniosku dowodowego w przedstawionych sytuacjach procesowych po upływie terminu wyznaczonego im przez sąd należy w odniesieniu do oskarżonego oceniać w kategorii ewidentnego naruszenia konstytucyjnego i konwencyjnego standardu prawa do obrony, dyskwalifikującego omawiane rozwiązanie w zaproponowanym kształcie. W kontekście wskazanego braku wymaga zwrócenia uwagi wyraźna niekonsekwencja w zakresie uregulowania prekluzji dowodowej w opiniowanym projekcie, ujawniająca się na tle jej unormowania na gruncie postępowania odwoławczego w art. 452 § 2 pkt 2 KPK w projektowanym brzmieniu. Z przepisu tego wynika, że poza zakresem działania prekluzji dowodowej w postępowaniu apelacyjnym, podporządkowanej urzeczywistnieniu założenia koncentracji materiału dowodowego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, znajdują się wnioski dowodowe dotyczące dowodów, które w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie mogły być powołane ze względu na wpływ wyznaczonego przez organ procesowy terminu do ich zgłoszenia.</p>
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>Przyjmując inną optykę, można stwierdzić, że wnioski dowodowe podlegające oddaleniu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji ze względu na unormowanie prekluzji dowodowej w art. 170 § 1 pkt 6 KPK będą mogły być z powodzeniem złożone w postępowaniu apelacyjnym, i to - co wymaga podkreślenia w kontekście poczynionych wyżej uwag - także wtedy, gdy dotyczą dowodów istotnych jedynie dla kwestii rozstrzygnięcia o karze. W świetle przedstawionych konsekwencji rozwiązania przewidzianego w powołanym przepisie nie wymaga chyba dowiedzenia teza, że stawia ono pod znakiem zapytania realizację zasługującego na aprobate założenia koncentracji materiału dowodowego w postępowaniu głównym.</p>	
	<p>art. 1 pkt 25 i 26</p>	<p>Art 185a k.p.k. i art. 185c k.p.k. Na uwagę zasługuje także treść znowelizowanych przepisów art. 185a k.p.k. oraz art. 185c k.p.k., dotyczących przesłuchiwania pokrzywdzonych w charakterze świadków. W przepisach tych mowa o szczególnych kategoriach pokrzywdzonych, jakimi są osoby przed 15. rokiem życia (art. 185a k.p.k.) oraz osoby pokrzywdzone przestępstwami przeciwko wolności seksualnej (art. 185c k.p.k.). Proponuje się modyfikacje obu wskazanych przepisów poprzez wprowadzenie obowiązku przesłuchania niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. W tym miejscu po raz kolejny widoczna jest zatem występująca po stronie projektodawcy chęć przyspieszenia postępowania. Należy jednak postawić pytanie, czy narzucanie organom procesowym terminu przeprowadzenia czynności z udziałem małoletnich pokrzywdzonych bądź pokrzywdzonych, w przypadku których doszło do naruszenia sfery wolności seksualnej i ich intymności jest rozwiązaniem słusznym. Być może poza przyspieszeniem postępowania</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Standardy przesłuchania pokrzywdzonego przestępstwem przeciwko wolności seksualnej pod względem zapobiegania wtórnej wiktymizacji zostały ujednolicone ze standardami przesłuchania pokrzywdzonego małoletniego, o którym mowa w art. 185a k.p.k. (zasada jednokrotnego przesłuchania). Natomiast nie zostały uwzględnione w treści projektowanego art. 185c k.p.k. uprawnienia oskarżonego z art. 185a § 1 <i>in fine</i> k.p.k.</p> <p>Termin do przesłuchania pokrzywdzonego jest uwarunkowany potrzebami postępowania przygotowawczego – wszak to</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>chodzio tutaj projektodawcy również o to, aby zeznający relacjonowali zdarzenia ze swym udziałem w sposób pełny, odtwarzając jego szczegóły z pamięci, czemu rzeczywście sprzyja krótki okres od zdarzenia. Należy jednak pamiętać o zasadzie, zgodnie z którą przesłuchania w trybie art. 185a i art. 185c winny odbywać się tylko raz w toku postępowania - w celu uniknięcia wtórnej wiktyimizacji pokrzywdzonych.</p> <p>Nietrudno natomiast wyobrazić sobie sytuację, w której dobro postępowania i interes ofiary przestępstwa wymaga tego, aby z przeprowadzeniem czynności z jej udziałem zaczekać - choćby w celu zgromadzenia innych dowodów i informacji, po uwzględnieniu których przesłuchanie przyniesienie pełniejsze rezultaty.</p> <p>Na marginesie stwierdzić należy, iż niejasne pozostają powody dla których projektodawca wskazał termin właśnie czteremastodniowy.</p>	<p>prokurator decyduje o chwili złożenia wniosku o przesłuchanie. Maksymalny termin 14-dniowy wydaje się optymalny, uwzględnia możliwości organizacyjne przygotowania posiedzenia sądu, a jednocześnie nie jest terminem nadmiernym.</p>
	<p>art. 1 pkt 27 i 28</p>	<p>NRA</p>	<p>Art. 193 k.p.k. i art. 198 k.p.k.</p> <p>W zakresie dowodu z opinii biegłych w projekcie nowelizacji przewidziano dodanie do art 193 k.p.k. § 2a, który nakazuje odpowiednio stosowanie przepisów dotyczących biegłych do instytucji naukowej lub specjalistycznej oraz do osób, które biorą udział w wydaniu opinii tej instytucji. Rozwiązanie to uznać należy za słuszne, uprawniony jest również zawarty w uzasadnieniu pogląd o konieczności stosowania przepisów o wyłączeniu biegłego do osób sporządzających opinie z ramienia instytucji naukowej lub specjalistycznej. Projekt nowelizacji zakłada również znaczne rozbudowanie treści art 198 § 1 k.p.k., obecnie stanowiącego, iż w miarę potrzeby udostępnia się biegłemu akta sprawy w zakresie niezbędnym do wydania opinii i wzywa się go do udziału w przeprowadzeniu dowodów.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>To kierowniczy organ procesowy podejmuje wiążącą decyzję o powołaniu biegłego, określa też samodzielnie przedmiot i zakres ekspertyzy ze sformułowaniem, w miarę potrzeby, pytań szczegółowych. Decyduje również, czy w danej sprawie istnieje potrzeba udostępnienia biegłemu akt sprawy czy nie. Wreszcie kontroluje i ocenia, a także decyduje o wartości dowodowej opinii biegłego.</p> <p>Biegły opiniuje zatem w procesie jedynie w zakresie określonym przez organ procesowy i na podstawie materiałów udostępnionych przez ten</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Zgodnie z intencją projektodawcy przepis ten miałby natomiast stanowić, iż: „Jeżeli jest to niezbędne do wydania opinii, sąd lub prokurator udostępnia biegłemu poszczególne dokumenty z akt sprawy lub uwierzytelnione kopie tych dokumentów. Biegłemu powołanemu z tego względu, że wydana przez innego biegłego opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w niej samej lub między różnymi innymi opiniami w tej samej sprawie, przed wydaniem opinii nie udostępnia się tej innej opinii lub tych innych opinii. Inną opinię lub inne opinie można udostępnić biegłemu, w niezbędnym zakresie, tylko w wyjątkowym, szczególnie uzasadnionym wypadku, gdy przedmiot opinii powołanego biegłego bezpośrednio dotyczy treści tej innej opinii lub tych innych opinii”.</p> <p>Proponuje się również dodanie do art. 198 § 1a, w myśl którego w wypadku udostępnienia biegłemu dokumentów z akt sprawy lub uwierzytelnionych kopii tych dokumentów, o którym mowa w § 1, sporządza się na piśmie wykaz dokumentów, których oryginały lub uwierzytelnione kopie zostały przed wydaniem opinii udostępnione biegłemu, przy czym wykaz powinien być podpisany przez biegłego i załączony do akt sprawy, oraz § 1b, stanowiącego, iż w miarę potrzeby biegłego wzywa się ab udziału w przeprowadzeniu dowodów.</p> <p>Powyższe prowadzi do wniosku, iż tak obecnie, jak i w projektowanym stanie prawnym mowa jest o sporządzaniu przez biegłych opinii na podstawie akt sprawy, jak i ich udziału w czynnościach dowodowych. Zasadnicza zmiana wprowadzona nowelizacją miałaby natomiast polegać na tym, iż biegli mieliby otrzymywać dostęp jedynie do dokumentów z akt sprawy lub ich uwierzytelnionych kopii, i tylko „jeżeli jest to niezbędne do wydania opinii” (do tej</p>	<p>organ. Ocena opinii biegłego oraz prawidłowości decyzji procesowych sądu związanych z dopuszczeniem tego dowodu (powołania danego biegłego, sformułowania przedmiotu i zakresu ekspertyzy, przekazanych materiałów, a wreszcie wartości dowodowej samej opinii) jest przedmiotem instancyjnej kontroli procesowej.</p> <p>Przyjęła się w praktyce procesowej reguła, że organ procesowy zawsze przesyła biegłemu całość akt, celem wydania opinii. Jednak z merytorycznego punktu widzenia w wielu sytuacjach jest to zupełnie niepotrzebne, gdyż wystarczające jest przekazanie biegłemu jedynie nielicznych dokumentów (np. dowodów rzeczowych i protokołu oględzin celem przeprowadzenia ekspertyzy mechanicznej) czy też nawet nieprzekazywanie żadnych dokumentów z akt (np. dowód z opinii biegłego informatyka na okoliczność, czy możliwa jest określona ingerencja z zewnątrz w oprogramowanie określonego typu urządzenia).</p> <p>Oczywiście jest również, że z reguły nie jest celowe udostępnianie biegłym powołanym z uwagi na zaistnienie okoliczności wskazanych w art. 201 k.p.k. opinii wydanych przez poprzednio</p>
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>pory przepis nakazywał wydać „w miarę potrzeby). Dodatkowo jako zasadę projektodawca przewiduje nieudostępnianie poprzednio wydanych w sprawie opinii nowym biegłym powołanym w sprawie. Tymczasem już obecnie wskazuje się w doktrynie, iż akta sprawy udostępnia się biegłemu, jeżeli przygotowanie opinii wymaga znajomości zawartych w nich informacji, przy czym udostępnienie to obwarowane jest zastrzeżeniem potrzeby oraz zakresu niezbędnego dla wydania opinii. Interpretując te zastrzeżenia należy mieć na względzie wartość dowodową ekspertyzy, a zatem dążyć do stworzenia biegłemu warunków umożliwiających mu zapoznanie się z aktami w czasie i w części, które są niezbędne dla wydania rzetelnej i pełnej opinii, przy czym dostrzega się możliwość wystąpienia sytuacji, w której konieczne będzie zapoznanie się przez biegłego lub biegłych z całością materiałów postępowania. Ma to miejsce zwłaszcza przy opiniowaniu psychiatryczno-psych o logicznym bądź w zakresie wypadków komunikacyjnych . Organ procesowy powinien zatem dążyć do tego, aby biegli dysponowali materiałem niezbędnym do wydania opinii i uwzględnić tę okoliczność przy jej ocenie, a zwłaszcza uznania jej za pełną . Podkreślana w orzecznictwie potrzeba zapewnienia przez organ procesowy biegłym odpowiedniej podstawy informacyjnej dla wydania opinii wskazuje na konieczność uznania, że organ ten decydując o zakresie merytorycznym i temporalnym udostępnienia akt powinien mieć na względzie również wnioski samych biegłych. Podobnie organ powinien zareagować na zgłoszenie przez biegłego konieczności zapoznania się z materiałami postępowania w zakresie szerszym niż wynika to z materiałów pierwotnie przekazanych . Próba zidentyfikowania intencji</p>	<p>powołanych biegłych w tej samej kwestii. Chodzi bowiem o to, aby utrzymać opinię zupełnie niezależną i bezstronną. Z psychologicznego punktu widzenia jest zupełnie naturalne, że kolejny biegły, widząc efekty pracy poprzedniego, bierze je pod uwagę i porównuje do swojej pracy i ich rezultatów, co nieraz – nawet bezwiednie – wpływa na jej treść. Niestety jest również i tak, że niektórzy biegli, ze względu na źle pojętą solidarność zawodową, wydają opinię w taki sposób, aby nie zdeprecjonować poprzedniej opinii kolegi po fachu, czy to w sferze kategoryczności sądów, czy to wręcz samej merytorycznej zawartości. Nie ma w praktyce skutecznych możliwości zwalczania tego typu zjawisk, w szczególności trudno stawiać zarzut z art. 233 § 4 k.k. temu, kto wydał opinię o tożsamer treści i wnioskach co poprzednia – tym bardziej, że dla potwierdzenia fałszywości opinii trzeba by było wydać w nowym postępowaniu kolejną (!) opinię biegłego. Dlatego projekt słusznie przyjmuje założenie, że zasadniczo w razie powołania kolejnego biegłego z uwagi na zaistnienie okoliczności wskazanych w art. 201 k.p.k. opinii wydanych przez</p>
--	---	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>projektodawcy nastęcza w przypadku przedmiotowego przepisu pewnych trudności. Nie ulega bowiem wątpliwości, że przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w postępowaniu wiąże się z wieloma problemami praktycznymi, przede wszystkim związanymi z długim czasem sporządzania opinii. Omawiana nowelizacja obejmuje jednak zmiany tylko w zakresie udostępniania akt biegłym i wydaje się ograniczać ten dostęp w stosunku do obecnego stanu prawnego - w którym, o czym mowa powyżej, występują już przecież obostrzenia w tym zakresie. Na komentarz zasługuje także wprowadzona w projektowanym § 1 reguła nieudostępniania sporządzonej już w sprawie opinii innym biegłym, powołanym do wydania nowej opinii. Jak należy się domyślać, projektodawca zabezpieczyć chce w ten sposób bezstronność nowych biegłych i uniknąć sugerowania się przez nich wnioskami wyciągniętymi przez poprzednich opiniujących. Pamiętać jednak należy, iż zazwyczaj potrzeba powołania nowych biegłych wynika z wadliwości wydanej uprzednio opinii, którą należy uzupełnić, wyjaśnić, potwierdzić lub zaprzeczyc jej konkluzjom. Wydaje się, że projektodawca modyfikując treść art. 198 k.p.k. kieruje się nieufnością do biegłych opiniujących w sprawach karnych, w związku z czym limituje ich dostęp do akt sprawy i kompetencje. Zawarty w uzasadnieniu pogląd o rzekomo błędnej praktyce udostępniania w każdym wypadku akt sprawy biegłemu przed sporządzeniem opinii, jako zbędnej i czasochłonnej uznać jednak należy za nieuprawnioną. Biegłemu stawia się przede wszystkim wymóg sporządzenia rzetelnej i kompleksowej opinii. W istocie, jak wspomniano powyżej, w praktyce wielokrotnie spotkać się można z opiniami nierzetelnymi, niefachowymi, sporządzanymi z</p>	<p>poprzednio powołanych biegłych w tej samej kwestii nie udostępnia się, gdyż nie jest to potrzebne z merytorycznego punktu widzenia ani celowe z punktu widzenia procesowego.</p> <p>Udostępnianie biegłym jedynie niektórych dokumentów jest uzasadnione merytorycznie ze względu na ich zawartość, istotną dla sporządzenia opinii, jak też stanowi czynnik skracający czas przygotowania opinii, gdyż biegły nie musi zapoznawać się z materiałami, które nie mają żadnego znaczenia dla wydania opinii.</p> <p>Oczywiście w razie procesowej potrzeby, istnieje możliwość udostępnienia biegłemu wszystkich dokumentów zawartych w aktach sprawy.</p>
--	--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>przekroczeniem określonego przez sąd terminu. Należy jednak zastanowić się, czy zamiast ograniczać dostęp biegłych do akt sprawy, projektodawca nie powinien zastosować innych środków eliminujących wskazane problemy - choćby dotyczących tempa sporządzanych opinii, zasad wpisu na listę biegłych sądowych. Tym bardziej, że proponowana nowelizacja tylko pozornie niweluje ową zbędnosć i czasochłoność rzekomo wynikającą z przekazywania całości akt biegłym. Wobec dostrzeżenia i wykazania przez którąkolwiek ze stron toczącego się postępowania, podczas ustnej opinii uzupełniającej składającego opinię biegłego sądowego, że opiniujący nie zapoznał się z określonymi dowodami w sprawie, opinia będzie miała walor niepełnej w myśl art. 200 k.p.k., a to z kolei rodzi potrzebę przeprowadzania kolejnych określonych czynności procesowych.</p>	
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 30</p>	<p>Art. 293 k.p.k. Projektowana w art. 293 k.p.k. zmiana polega na wprowadzeniu odpowiedniego zastosowania art. 254 § 2 k.p.k. Oskarżony lub co ważne również podejrzany, wobec którego zastosowano zabezpieczenie majątkowe miałby zatem możliwość złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie wniosku o jego uchylenie tylko wtedy, gdy wniosek ten zostałby złożony po upływie co najmniej trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego. W uzasadnieniu projektu wskazano, że „Notoryczne ponawianie wniosków prowadzi do istotnych trudności w procedowaniu, sprowadzających się zwłaszcza do konieczności ciągłego przesyłania akt pomiędzy sądem pierwszej instancji a sądem odwoławczym. Aby temu zapobiec, proponuje się (...)”. Treść tego fragmentu</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Odpowiednie stosowanie przepisu art. 254 § 2 k.p.k. oznaczać będzie, że oskarżony może zaskarżyć postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego (odmowy uchylenia, zmiany zabezpieczenia, odmowy zmiany zabezpieczenia) tylko wtedy, gdy jego wniosek o uchylenie lub zmianę zabezpieczenia został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie środka zabezpieczającego (czy to z urzędu, czy na wniosek).</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>uzasadnienia wskazuje, iż projektodawca, którego celem jest zreformowanie postępowania karnego i jego przyspieszenia, utyskuje w istocie na uciążliwość korzystania przez strony z uprawnień do kontroli instancyjnej decyzji procesowych. Ponadto zwrócić uwagę należy na niespójność treści projektu ustawy z jej uzasadnieniem, bowiem w projektowanym przepisie mowa jest o możliwości złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie uchylecia zabezpieczenia majątkowego, w uzasadnieniu natomiast o „ograniczeniu co do wniosków dotyczących środka zapobiegawczego”.</p>	<p>Aktualnie oskarżony może w każdej chwili składać wniosek o uchYLENIE lub zmianę zabezpieczenia i zaskarżać każdą decyzję w tym przedmiocie.</p>
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 32 i 39</p>	<p>Art. 300 k.p.k. i art. 337a k.p.k. W odniesieniu do sytuacji procesowej pokrzywdzonego, zwrócić należy uwagę również na treść art. 300 § 2 k.p.k. oraz art. 337a § 1 k.p.k., w których mowa o udzielanych mu informacjach i pouczeniach. W pierwszym ze wskazanych przepisów <u>brak jest obowiązku pouczenia pokrzywdzonego w szczególności o treści art 100 k.p.k.</u>, w którym mowa o tak istotnej kwestii jak ogłaszanie i doręczenie orzeczeń. Z kolei art. 337a § 1 k.p.k. projektodawca zmienił chce w ten sposób, że o ile obecnie przepis ten nakazuje poinformowanie pokrzywdzonego, na jego wniosek, o dacie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 339 § 3 pkt 1 i 2, art 341 lub art. 343, a także o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej, to skutkiem wprowadzenia nowelizacji stanowiłby o informowaniu pokrzywdzonego, również na jego wniosek, jedynie o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej. Planuje się zatem zwolnienie sądu na etapie wstępnej kontroli oskarżenia z obowiązku informowania pokrzywdzonego o miejscu i dacie rozprawy albo posiedzenia w przedmiocie umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania, a także wniosku o skazanie bez</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA Przepis art. 300 k.p.k. nie przewidywał i nie przewiduje pouczenia stron o treści art. 100 k.p.k., mimo że obowiązywały różne regulacje co do doręczania stronom orzeczeń wydanych na rozprawie i posiedzeniu. Pokrzywdzony będzie obligatoryjnie zawiadamiany o rozprawie i posiedzeniach „wYROKOWYCH” – por. art. 350 § 4, art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 343a § 1 k.p.k., co do umorzenia postępowania art. 339 § 5 zd. drugie k.p.k.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>przeprowadzania rozprawy. W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30 września 2014 r., w którym Trybunał stwierdził niezgodność z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji przepisu art. 339 § 5 k.p.k. w związku z art. 54 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. Próby modyfikacji tego przepisu powinny zatem odbywać się wyłącznie po dokonaniu analizy, czy w świetle pozostałych przepisów ustawy karnoprocesowej, w tym art. 350 § 4 k.p.k., art. 339 § 5 zd. 2 k.p.k., art. 341 § 1 k.p.k. i art. 343 § 5 k.p.k., nie dojdzie do naruszenia bezwzględnych praw pokrzywdzonego</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 33 i 34</p>	<p>Art. 315a k.p.k. i art. 325h k.p.k. Projektodawca proponuje dodanie do Kodeksu postępowania karnego art. 315a k.p.k., stanowiącego, iż od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka można odstąpić, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych. Pokrzywdzony, który nie był przesłuchany w charakterze świadka, miałby zostać przesłuchany w tym charakterze, jeżeli tego zażąda, chyba że uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania. Konsekwencją powyższego stanowi zmiana w art. 325h k.p.k., dotyczącym ograniczenia dochodzenia. Uzupełniony on został o § 2, w którym mowa o odpowiednim stosowaniu art. 315a k.p.k. W uzasadnieniu projektu wskazano, iż „doświadczenia związane z analizą okoliczności zbieżnie wydłużających postępowanie karne, zwłaszcza w sprawach o wielości osób pokrzywdzonych czynami, których sprawca każdorazowo posługiwał się tożsamym lub podobnym modus operandi,</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projektowany przepis art. 315a k.p.k. należy odczytywać w związku z treścią art. 325h k.p.k. Ten ostatni przepis, odnoszący się do dochodzenia, nakazuje w jego toku m.in. przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie uzależnia przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka od tego, czy istnieją przesłanki do dopuszczenia tego dowodu na zasadach ogólnych (art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>). Przepis ten ponadto daje asumpt do twierdzenia, przy zastosowaniu <i>argumentum a fortiori</i>, że skoro pokrzywdzonego należy</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>stanowi rozpowszechniona praktyka traktowania przesłuchania osoby pokrzywdzonej przestępstwem jako obligatoryjnego elementu prowadzonego w sprawie postępowania dowodowego, w oderwaniu od rzeczywistych walorów tej czynności procesowej ocenianych w realiach konkretnego postępowania." Wskazać należy, iż także obecnie sąd może odstąpić od przesłuchania pokrzywdzonych, jednak nie jest to regułą. W odniesieniu natomiast do dokonanego przez projektodawcę wyliczenia przestępstw, w przypadku których ograniczenie przesłuchiwania pokrzywdzonych miałyby znajdować zastosowanie, zauważyć trzeba, iż projektodawca zdaje się niezasadnie zaliczać do nich przykładowo czyn z art. 160 k.k. W przypadku tego przestępstwa, jako godzącego w życie lub zdrowie pokrzywdzonych, ich przesłuchanie wydaje się zasadne. Nie przekonuje zatem w tym przypadku argumentacja projektodawcy o „realizacji interesu społecznego związanego z szybkim i niegenerującym nadmiernych kosztów egzekwowaniem odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw" - skoro efektywność postępowania miałyby górować nad dążeniem do ustalenia okoliczności popełnienia i skutków przestępstwa, o których pokrzywdzony jako osobowe źródło dowodowe dostarcza przecież informacji.</p> <p>Jednocześnie, w dalszej części uzasadnienia odnoszącej się do projektowanych zmian w art. 315a k.p.k. oraz art. 325h k.p.k., przekonująco wykazano, iż w pewnych sytuacjach mówić można o automatyzmie przesłuchiwania w charakterze świadków wszystkich pokrzywdzonych. Zastrzec należy, że odstąpienie od niego może pozostawać uzasadnione w przypadku niektórych przestępstw, jak słusznie wskazał projektodawca, takich, w której osoba</p>
	<p>przesłuchać w dochodzeniu, które jest mniej sformalizowane i gwarancyjne, to tym bardziej należy uczynić to w śledztwie.</p> <p>Projektowany przepis art. 315a k.p.k. oparty jest na dwóch założeniach. Po pierwsze, utrzymuje zasadę przesłuchania pokrzywdzonego w każdym postępowaniu przygotowawczym, po drugie zaś, nie uchybia przepisom regulującym przesłanki dopuszczenia dowodu (przede wszystkim art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>). Co do zasady jest oczywiste, że posiadanie przez dany podmiot statusu pokrzywdzonego w postępowaniu nie przesądza wcale o tym, że zachodzą przesłanki do przesłuchania tej osoby w charakterze świadka. Są to dwie oddzielne sfery. Co do zasady zatem pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w tym charakterze tylko wówczas, gdy zachodzą przesłanki dopuszczenia tego dowodu. Przepis art. 315a k.p.k. zakłada w postępowaniu przygotowawczym coś więcej – przesłuchanie wszystkich pokrzywdzonych, niezależnie od tego, czy takie przesłanki zachodzą.</p> <p>Wystarczające byłoby nawet żądanie takiego pokrzywdzonego. Jednakże w stosunku do pokrzywdzonych, co do</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>pokrzywdzonego nie stanowiła przedmiotu czynności wykonawczej sprawy, a sam pokrzywdzony nie był naocznym świadkiem przestępstwa. Jednocześnie projektowana zmiana w zakresie, w jakim wprowadza wymóg uwzględnienia stanowiska pokrzywdzonego, który chce złożyć zeznania wydaje się w pewnym stopniu niwelować zagrożenie wynikające z odstąpienia od tej czynności w celu przyspieszenia postępowania. W uzasadnieniu projektu mowa jest zresztą w tej sytuacji o „normie o charakterze generalnym, wymuszającej przeprowadzenie tej czynności w sytuacjach determinowanych stanowiskiem pokrzywdzonego”. Stanowisko to osłabia natomiast takie sformułowanie przepisu, iż zakończony jest on warunkiem „,chyba że uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania” - co wskazuje jednak na pozostawienie pełnej swobody organowi procesowemu co do decyzji o przesłuchaniu pokrzywdzonego. Należy także mieć na względzie, iż przepis art. 315a k.p.k. nie mówi o konkretnych przestępstwach - pomimo, że treść uzasadnienia wskazuje, że intencją projektodawcy jest ograniczenie liczby pokrzywdzonych przesłuchiwanym w sprawach wieloosobowych. Istnieje zatem ryzyko nadużywania omawianego przepisu przez organy prowadzące postępowanie co do wszystkich przestępstw - co budzi wątpliwości zwłaszcza z tego względu, iż na decyzję w rym przedmiocie nie przysługuje środek odwoławczy.</p>	<p>których zachodzą przesłanki oddalenia wniosku o jego przesłuchanie z art. 170 § 1 k.p.k. <i>a contrario</i>, pomimo złożenia przez zainteresowanego takiego wniosku, od przesłuchania można odstąpić, jeżeli uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania. Nie można odstąpić od przesłuchania żadnego pokrzywdzonego, jeżeli czynność ta jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych – np. co do wysokości poniesionej szkody. Z tych względów wprowadzenie projektowanego przepisu art. 315a k.p.k. – wbrew obawom zgłaszającego uwagę – ma charakter gwarancyjny.</p>
art. 1 pkt 36 i 37	<p>Art. 332 k.p.k. i art. 333 k.p.k. Zmiany w art 332 k.p.k. oraz art 333 k.p.k. dotyczą wskazywania w akcie oskarżenia numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej - w przypadku oskarżonego (art. 332 § 1 pkt 1 k.p.k.) oraz pokrzywdzonych (art. 333 § 3</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA Proj. art. 333 § 3 zd. drugie k.p.k. przewiduje obowiązek podania, do wiadomości sądu, numerów telefonów, telefaksów i adresy poczty</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>k.p.k.). Z uzasadnienia projektu wynika, że podanie tych danych ułatwić ma kontakt z oskarżonymi oraz pokrzywdzonymi „w dobie rozwoju mediów elektronicznych”.</p> <p>Należy jednak rozważyć czy przepis ten ma charakter obligatoryjny w rozumieniu między innymi kontroli wstępnej aktu oskarżenia czyli czy niewskazanie powyższych danych w akcie oskarżenia miałoby skutkować jego zwrotem w trybie art. 337 k.p.k.? Ponadto także i w tym miejscu aktualne pozostają poczynione wyżej uwagi co do art 119 k.p.k. i art 148a k.p.k. - sprowadzające się do stwierdzenia, iż projektodawca dążąc do usprawnienia kontaktu ze stronami i uczestnikami postępowania, pomija konieczność chronienia ich danych osobowych.</p>	<p>elektronicznej pokrzywdzonych i osób podlegających wezwaniu na rozprawę. Jeżeli informacji tych nie można ustalić, powinno to zostać zaznaczone na liście. Brak tych danych jest tożsamy z brakiem formalnym aktu oskarżenia i podlega usunięciu w trybie art. 337 k.p.k.</p>
	<p>uzasadnienie i art. 1 pkt 44</p>	<p>Art. 338a k.p.k. i art. 343a § 1 k.p.k.</p> <p>Uzasadnienie projektu omawianej ustawy zawiera akapit dotyczący zmian w art. 338a k.p.k. oraz art. 343a § 1 k.p.k.</p> <p>W samej ustawie nie zawarto jednak przepisu art. 338a k.p.k.</p> <p>Obecnie przepis art. 338a k.p.k. brzmi: „Oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przypadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.”</p> <p>Z uzasadnienia wynika, że „w ocenie projektodawcy, w razie zaistnienia wszystkich przesłanek wydania rozstrzygnięcia konsensualnego, należałoby zrezygnować z ograniczeń dotyczących zagrożenia karą czynów, które aktualnie</p>	<p>SPRAWDZIĆ UZASADNIENIE!</p> <p>W projekcie zharmonizowano treść normatywną art. 338a i art. 343a § 1 k.p.k. w ten sposób, by w obydwu przepisach była mowa o przestępstwach zagrożonych karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności. Harmonizacja ta wymagała zmiany jedynie art. 343a § 1 k.p.k.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>uniemożliwiają wydanie wyroku w tym trybie". Dalej projektodawca przekonująco wskazuje, iż pozostałe przesłanki zastosowania art. 338a k.p.k. decydują o tym, iż nawet w przypadku przestępstw zagrożonych karą powyżej 15 lat pozbawienia wolności, nie ma ryzyka wydawania wyroku niesprawiedliwego czy rażąco łagodnego. Z tych względów projektodawca, jak wskazano w uzasadnieniu, proponuje likwidację ograniczeń w treści art. 338a k.p.k. Należy podkreślić, iż powyższa koncepcja wydaje się słuszna, tym niemniej w braku stosownego przepisu w treści projektu ustawy, nie sposób jednoznacznie proponowanej zmiany ocenić. Nie budzi natomiast wątpliwości, w przypadku ewentualnej, opisanej wyżej modyfikacji art. 338a k.p.k., konieczność znowelizowania art. 343a § 1 k.p.k. poprzez wyeliminowanie z niego wzmianki o zarzuceniu oskarżonemu występku –bowiem usunięcie kryterium wymiaru kary z art. 338a k.p.k. przesądza o tym, że będzie on stosowany do wszystkich przestępstw.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 43</p> <p>Art.343b k.p.k. Nowelizacja zakłada dodanie do Kodeksu postępowania karnego przepisu art. 343b w brzmieniu: „Postanowienia o nieuwzględnieniu wniosków, o których mowa w art. 335, art. 336 § 1 oraz art. 338a, mogą być również wydane na posiedzeniu, o którego terminie nie zawiadomiono uczestników uprawnionych do stawiennictwa.” Z uzasadnienia projektu wynika, że jeżeli sąd stwierdził brak ustawowych podstaw ab uwzględnienia wniosku, to nie ma procesowej potrzeby zawiadomiania stron o terminie posiedzenia, na którym ma być podjęta taka negatywna decyzja. Zawiadomianie takie projektodawca uznaje za „zupełnie zbędne, a przy tym przedłużające tok postępowania”. Zdaniem opiniującej powyższa propozycja</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Jeżeli sąd dopatruje się jednoznacznego braku spełnienia przesłanek wyrokowania na posiedzeniu, np. gdy okoliczności popełnienia czynu na podstawie materiałów zebranych w postępowaniu przygotowawczym budzą wątpliwości, to niecelowe i prowadzące do przedłużenia postępowania jest zawiadomianie stron o terminie posiedzenia. Negatywna decyzja w przedmiocie wniosku oznacza tylko, że sprawa zostanie rozpoznana na</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>zmiany oceniona musi zostać negatywnie. Przede wszystkim bowiem zauważyć należy, iż decyzja procesowa sądu co do wniosków, o których mowa w art. 335, art. 336 § 1 oraz art. 338a, każdorazowo powinna zostać podjęta dopiero po wysłuchaniu stron. W uzasadnieniu projektu ustawy mowa jest natomiast o „ustawowych podstawach uwzględnienia wniosku”, których brak miałyby przesądzać o możliwości wydania postanowienia bez zawiadomiania uczestników o jego terminie. Zdaje się jednak projektodawca pomijać okoliczność, iż przesłanki wymienione we wskazanych przepisach są przesłankami tego rodzaju, iż wymagają zbadania przez sąd w sposób bezpośredni - opiniująca ma tu na myśli w szczególności przesłankę dalszego popierania przez oskarżonego wniosku o skazanie i braku wątpliwości co do jego winy z art. 335 § 1 k.p.k. czy też jego prawo do sprzeciwienia się skazaniu na tym etapie postępowania. Na jakie zatem ustawowe podstawy wskazuje opiniujący które miałyby uzasadniać nie uwzględnienie wniosku? Za pewne chodzi o negatywne przesłanki procesowe nie dostrzeżone przez sporządzającego wniosek wraz z aktem oskarżenia prokuratora.</p>	<p>kontrydycyjnej jawnej dla stron rozprawie.</p>
	<p>KRRP</p>	<p>propozycje legislacyjne zmierzające do przyspieszenia postępowania dowodowego na rozprawie głównej za cenę bezpośredniego przeprowadzenia dowodów na tym forum. Przewidują one dalsze rozszerzenie zakresu wyjątków od zasady bezpośredniości, mimo że już w aktualnym stanie prawnym może on nasuwać wątpliwości z punktu widzenia zagwarantowania standardów rzetelnego procesu. Za symbol tej orientacji legislacyjnej można uznać propozycję rozwiązania normatywnego zawartą w art. 350 a KPK (art. 1 pkt 46 opiniowanego projektu), z którego wynika, że przewodniczący składu orzekającego mógłby zaniechać</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Propozycja przewidziana w proj. art. 350a k.p.k. odpowiada aktualnie obowiązującej regulacji art. 333 § 2 k.p.k. Odstąpienia od bezpośredniego przesłuchania świadków na rozprawie na podstawie tego ostatniego przepisu sąd może dokonać jedynie na wniosek prokuratora sformułowany w akcie oskarżenia. Nie ma jednak</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>wzwania na rozprawę świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w swych wyjaśnieniach nie zaprzeczył. Z przytoczonym przepisem jest funkcjonalnie powiązana zmiana art. 391 § 1 KPK polegająca na odesłaniu do art. 350 a KPK (w miejsce dotychczasowego odesłania do art. 333 § 2 KPK), dzięki któremu byłoby możliwe odczytanie zeznań złożonych przez świadków, których wezwania zaniechał przewodniczący. Poza tym, odesłanie do art. 350 a KPK jest przewidziane w projektowanym art. 333 § 2 KPK, przewidującym uprawnienie prokuratora do wystąpienia z wnioskiem o zaniechanie wezwania świadków w wypadkach uregulowanych w pierwszym z wymienionych przepisów i odczytanie ich zeznań. Na tle przedstawionych rozwiązań normatywnych nasuwa się kilka zasadniczych uwag. Po pierwsze, zastrzeżenia wywołuje wynikająca z treści projektowanego unormowania art. 350 a KPK, znajdująca jednoznaczne potwierdzenie w uzasadnieniu opinionowanego projektu, możliwość zdecydowania z urzędu przez przewodniczącego składu orzekającego o zaniechaniu wezwania świadków w wypadkach określonych w powołanym przepisie. W ten sposób projektodawca przyznaje przewodniczącemu legitymację do korygowania działalności oskarżyciela publicznego w zakresie, w jakim domagał się on w akcie oskarżenia wezwania określonych świadków, mimo że w obowiązującym, skargowym modelu procesu karnego na oskarżyciela spoczywa odpowiedzialność za realizację funkcji oskarżenia w procesie sądowym i to do niego powinna należeć ocena, czy przeprowadzenie określonych dowodów uważa za konieczne</p>	<p>dostatecznych podstaw, by w jurysdykcyjnym stadium procesu uzależniać podjęcie określonej merytorycznej decyzji niedotyczącej wyłącznie jednej ze stron postępowania jedynie na jej wniosek, wyłączając możliwość działania w tym zakresie z urzędu. Stał w propozycji zawartej w projekcie sąd mógłby podejmować decyzję o ograniczeniu bezpośrednio przeprowadzania dowodu z zeznań świadków nie tylko na wniosek prokuratora, a również z urzędu. Zmiana ma zatem charakter formalny, a nie merytoryczny. Ponadto należy zauważyć, że decyzja przewodniczącego o niewzywaniu świadków na podstawie proj. art. 350a k.p.k. nie ma charakteru ostatecznego. Ostateczną decyzję procesową o ograniczeniu się do ujawnienia protokołów zeznań tych świadków czy też o przesłuchanie ich bezpośrednio podejmuje sąd (art. 167, art. 391 § 1 k.p.k.).</p>
--	--	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>dla udowodnienia zarzutów stawianych oskarżonemu w akcie oskarżenia. Nie może ująć uwadze, że propozycja normatywna zawarta w analizowanym przepisie, stwarzając przewodniczącemu możliwość zaniechania z urzędu wezwania świadków, których wezwania domaga się oskarżyciel we wniosku dowodowym zamieszczonym w akcie oskarżenia, przewiduje w istocie podstawę, przynajmniej częściowego, oddalenia takiego wniosku dowodowego przez wymieniony organ sądowy, mimo że nie zachodzi żadna z przyczyn oddalenia wniosku dowodowego uregulowanych obecnie w sposób taksatywny w art 170 § 1 KPK. W kontekście dokonanego sprostowania nieodzowne staje się podkreślenie, że w aktualnym stanie prawnym, którego zmiany nie przewiduje projektodawca, decyzyja w przedmiocie oddalenia wniosku dowodowego w procesie sądowym nie należy do przewodniczącego, lecz jest zastrzeżona do kompetencji sądu (art. 368 infine w zw. z art. 352 zd.drugie KPK). Trzeba jednak jasno powiedzieć, że omawiane rozwiązanie normatywne nie wydaje się możliwe do zaakceptowania nie tylko dlatego, że przewiduje w rzeczywistości przyznanie prawa do oddalenia wniosku dowodowego przewodniczącemu, a nie sądowi. Podstawowe zastrzeżenia wywołuje leżące u podłoża propozycji zawartej w art. 350 a KPK założenie, że przewodniczący sądu sądzącego w oparciu o lekturę akt postępowania przygotowawczego, ściślej mówiąc treści protokołów zeznań złożonych w pierwszym stadium procesowym przez świadków, których wezwania domaga się oskarżyciel w akcie oskarżenia, może ocenić lepiej niż prokurator, który sporządził lub zatwierdził akt oskarżenia i odpowiada - jak już wyżej zaznaczono -- za prawidłową realizację funkcji oskarżenia, które okoliczności nie są tak doniosłe, aby było</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>konieczne wezwwanie świadka na rozprawę w celu złożenia oświadczenia dowodowego co do tych okoliczności.</p> <p>Dokonywanie takiej oceny z urzędu przez przewodniczącego składu orzekającego daje mu sposobność dokonywania selekcji dowodów ze świadków, jeśli chodzi o ich bezpośrednio przesłuchanie na rozprawie głównej, która nosi znamiona przedsądu i stawia pod znakiem zapytania jego dystans do sprawy oraz bezstronność i obiektywizm w toku dalszego postępowania w związku z rozstrzygnięciem o przedmiocie procesu. Na tle analizy omawianej propozycji legislacyjnej nie sposób uwolnić się od obawy, że przewodniczący składu orzekającego, we własnym interesie, związanym z zapewnieniem sprawnego przebiegu rozprawy głównej i szybkiego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu, być może nawet podświadomie, będą wykazywali skłonność do zbyt szerokiego stosowania art. 350 a KPK i ograniczania liczby świadków, których wezwania domaga się oskarżyciel we wniosku dowodowym zawartym w akcie oskarżenia.</p> <p>Podniesione wątpliwości i obawy znajdują dodatkowo ugruntowanie w rozszerzeniu zakresu możliwości zaniechania wezwania świadka przewidzianego w powołanym, projektowanym przepisie w porównaniu z obowiązującym stanem prawnym, w którym - rzecz jasna w przypadku złożenia wniosku przez prokuratora na podstawie art. 333 § 2 KPK - istotnym czynnikiem limitującym wykorzystanie tej możliwości jest brak sprzeczności pomiędzy zeznaniami świadka i wyjaśnieniami oskarżonego.</p> <p>Na gruncie rozpatrywanej propozycji legislacyjnej wskazany czynnik, odznaczający się relatywnie sporą wymiernością, pełni rolę egzemplifikacji „okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednio przesłuchanie świadków na rozprawie”. W konsekwencji, w przytoczonym</p>	
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			zwrotcie zawiera się jedyne kryterium limitujące zaniechanie wezwania świadków przez przewodniczącego składu orzekającego, przewidziane w art. 305 a KPK, co z racji jego ocennego charakteru i sporej pojemności znaczeniowej tego zwrotu utwierdza tylko w wyrażonych wątpliwościach i obawach.	
NRA	art. 1 pkt 46 i 54		<p>Art. 350a k.p.k. i art. 391 k.p.k.</p> <p>Zawarta w art. 350a k.p.k. propozycja nadania sądowi kompetencji do zaniechania wezwania na rozprawę świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednio przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył (z zastrzeżeniem, iż nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182).</p> <p>Powyższa propozycja co do zasady nie budzi wątpliwości, należy jednak zwrócić uwagę po pierwsze, iż decyzja sądu w tym zakresie podejmowana będzie bez żadnego udziału stron. Po drugie zaś z uzasadnienia projektu wynika, iż prawidłowość tej decyzji „będzie oczywiście polegała kontroli odwoławczej” - choć z przepisu nie wynika, czy na decyzję sądu przysługuje zażalenie. Z powyższą zmianą koresponduje zmiana przewidziana w art. 391 § 1 k.p.k., w którym obecnie mowa m. in. o zaniechaniu wezwania świadka na podstawie art. 333 § 2 k.p.k. Projektodawca proponuje zmianę w tym zakresie polegającą na zastąpieniu w rym miejscu art 333 § 2 k.p.k. poprzez wskazanie art 350a k.p.k.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>argumentacja jak powyżej</p>
NRA	art. 1 pkt 47 i 52		<p>Art. 353 k.p.k. i art. 386 k.p.k.</p> <p>Omawiana nowelizacja zakłada istotne zmiany co do pouczeń udzielanych oskarżonemu, o których mowa w art. 353 k.p.k. oraz art 386 k.p.k.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przesunięcie chwili dokonywania pouczeń oskarżonego z fazy w toku</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>W obecnym brzmieniu ustawy art 353 § 4 k.p.k. nakazuje pouczyć oskarżonego przy doręczeniu mu wezwania na rozprawę lub zawiadomienia o jej terminie o treści przepisów: art. 374, art. 376, art 377 - dotyczących jego obecności na rozprawie głównej, art. 422 - mówiącego o prawie do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku i art. 447 § 5 - statującego zakaz podnoszenia w apelacji zarzutu określonego w art. 438 pkt 3 i 4 k.p.k., związanego z treścią zawartego porozumienia, o którym mowa w art 343, art. 343a i art 387 k.p.k. Projekt zakłada natomiast rozszerzenie zakresu pouczeń udzielanych oskarżonemu przy doręczeniu mu wezwania lub zawiadomienia o treść przepisów art. 100 § 3 i 4 k.p.k. (doręczenia orzeczeń), art. 378a k.p.k. (możliwość prowadzenia postępowania dowodowego pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy) oraz art 419 § 1 k.p.k. (niestawiennictwo stron na ogłoszeniu wyroku).</p> <p>Omówiona powyżej zmiana, o ile sama w sobie nie budzi zastrzeżeń, zwiększa bowiem zakres informacji przekazywanych oskarżonemu na piśmie na początkowym etapie postępowania, to zestawienie jej z projektowaną treścią art 386 § 1 k.p.k. wymaga krytyki i szerszego komentarza. Projektodawca bowiem zmienił chce art. 386 § 1 k.p.k. w ten sposób, iż miałby on obligować przewodniczącego przed przesłuchaniem oskarżonego wyłącznie do pouczenia go o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia. Obecnie natomiast przepis ten nakazuje pouczyć oskarżonego również o treści art. 100 § 3 i 4 k.p.k., art. 376 k.p.k., art. 377 k.p.k., art. 419 § 1 k.p.k. i art. 422 k.p.k. Podsumowując stwierdzić należy, iż w obecnym</p>	<p>przewodu sądowego do fazy wcześniejszej – doręczenia mu wezwania na rozprawę i zmiana formy pouczenia z ustnej na pisemną nie narusza gwarancji procesowych oskarżonego ani zasad informacji i lojalności procesowej.</p>
--	--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>brzmieniu Kodeks postępowania karnego nakazuje pouczyć oskarżonego o treści art. 374 k.p.k., art. 376 k.p.k., art. 377 k.p.k., art. 422 k.p.k. i art. 447 § 5 k.p.k. - przy doręczaniu mu wezwania na rozprawę lub zawiadomienia o jej terminie, a także o treści art. 100 § 3 i 4 k.p.k., art 376 k.p.k., art 377 k.p.k., art 419 § 1 k.p.k. i art. 422 k.p.k., prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia - przed jego przesłuchaniem na rozprawie głównej. Nowelizacja zakłada natomiast pouczenie oskarżonego przy doręczaniu mu wezwania na rozprawę lub zawiadomienia o rozprawie o treści przepisów art 100 § 3 i 4 k.p.k., art. 374 k.p.k., art 376 k.p.k., art 377 k.p.k., art. 378a k.p.k., art 419 § 1 k.p.k., art 422 k.p.k. i art. 447 § 5 k.p.k., zaś na rozprawie wyłącznie o uprawnieniu do składania wyjaśnień, odmowy składania wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia. Powyższa analiza prowadzi do wniosku, iż w projektowanym stanie prawnym oskarżony o treści niektórych przepisów postępowania pouczony zostanie wyłącznie w pisemnym wezwaniu lub zawiadomieniu, nie zostanie o nich natomiast poinformowany przed przesłuchaniem na rozprawie głównej. W tym miejscu nadmienić należy również, iż projektodawca, zmieniając brzmienie art. 386 § 1 k.p.k., powrócił chce do jego pierwotnej wersji, w której przewidywał pouczenie oskarżonego przed jego przesłuchaniem o prawie składania wyjaśnień, prawie do odmowy złożenia wyjaśnień, jak również odmowy udzielenia odpowiedzi na zadawane mu pytania, a zatem pouczenie to obejmowało wyłącznie informację o uprawnieniach określonych w art. 175 § 1 k.p.k.</p>
--	--	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>. Rozszerzenia zakresu pouczenia i nadania obecnego brzmienia omawianemu przepisowi dokonano bowiem dopiero nowelizacją z 27 września 2013 r. . Z jej uzasadnienia wynika, iż zmiana przepisu art. 386 § 1 k.p.k., polegająca na znacznym rozszerzeniu zakresu pouczeń przedstawianych oskarżonemu, stanowiła konsekwencję zwiększenia kontradyktoryjności postępowania sądowego, w tym zwłaszcza modyfikacji reguł przewidzianych w art. 167 k.p.k., art 376 - 377 k.p.k. Z tego również względu w art. 386 k.p.k. dodano wówczas nowy § 3, który gwarantuje oskarżonemu korzystającemu ze swojego uprawnienia do niestawiennictwa na rozprawie, możliwość uzyskania informacji, które - co do zasady - udzielane są na pierwszej rozprawie. Słusznie wskazuje się zatem w doktrynie, iż pouczenie oskarżonego o uprawnieniach wskazanych w art 386 § 1 k.p.k. oraz postawienie mu pytań określonych w tym przepisie ma charakter obligatoryjny. Dokonanie tych czynności wymaga przy tym odnotowania w protokole rozprawy. Mając na względzie ustawowe źródło obowiązku pouczenia oskarżonego o uprawnieniach określonych w art 386 § 12 k.p.k., stwierdzić należy również na podstawie art 16 § 1 k.p.k., iż brak pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać dla oskarżonego ujemnych skutków, a jeśli takowe zostały wywołane, może stanowić przedmiot zarzutu apelacyjnego opartego na wykazaniu, że w konsekwencji ograniczeniu uległo prawo oskarżonego do obrony w stopniu, który mógł mieć wpływ na treść wyroku . Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że na gruncie wspomnianego wyżej art. 16 k.p.k. powstaje zasada lojalności procesowej sądu względem uczestników postępowania, której realizacja wymaga poinformowania ich o przysługujących im uprawnieniach procesowych w taki</p>	
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>sposób, który zapewniłby im realną możliwość skorzystania z nich, co jest szczególnie doniosłe w sytuacji zmiany ustawodawstwa istotnie wpływającego na sytuację prawną stron . W świetle powyższego nie sposób zaaprobować zmian projektowanych wart. 353 k.p.k. oraz art. 386 k.p.k. Nie można zgodzić się bowiem, aby wystarczającym było pouczenie oskarżonego o prawach i obowiązkach - związanych z jego udziałem w rozprawie (art. 374, art. 376, art. 377), możliwością prowadzenia postępowania pod jego nieobecność, a nawet pod nieobecność ustanowionego obrońcy, (art. 378a), zasadami ogłaszania wyroku (art. 419 § 1), a wreszcie wnoszeniem środków odwoławczych (art. 100 § 3 i 4, art. 422 i art. 447 § 5) - wyłącznie na piśmie, na początkowym etapie postępowania sądowego. Szczególnie w przypadku spraw skomplikowanych, wielowątkowych, w których postępowania trwać może nawet kilka lub kilkanaście lat, trudno uznać, żeby takie pouczenie stanowiło realizację wynikającej z art. 16 k.p.k. zasady procesowej lojalności - zwłaszcza, gdy oskarżony występuje bez profesjonalnego obrońcy.</p>	
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 48</p>	<p>Art. 368k.p.k. W art. 368 k.p.k. projektodawca dodać zamierza § 2, stanowiący, iż wniosku o dopuszczenie tego samego dowodu, zgłoszonego ponownie po oddaleniu poprzedniego wniosku, nie rozpoznaje się, jeżeli został on oparty na tych samych podstawach faktycznych, którą to okoliczność stwierdza się w protokole. W uzasadnieniu projektu wskazano, iż przepis ten ma zapobiegać sytuacji, w której strony w celach obstrukcji ponawiają wnioski dowodowe, co stanowić ma element „gry procesowej” i przedłużać postępowanie. Należy jednak pamiętać, iż każdy wniosek dowodowy winien być przez sąd</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Ponawianie tych samych wniosków dowodowych, które były już przedmiotem rozstrzygnięcia sądu, w tych samych okolicznościach faktycznych, nie jest przejawem realizowania prawa do obrony, a jedynie polemiką z wyrażonym już w postanowieniu o oddaleniu wniosku dowodowego negatywnym stanowiskiem sądu w tej kwestii, a w</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>zbadany, natomiast nadanie kompetencji do nierozpoznawania wniosku w istocie szkodzić może zasadzie prawdy materialnej - skoro sąd nie analizując wniosku, może pozostawić go bez rozpoznania. Nie wyjaśnia przy tym projektodawca w uzasadnieniu, co ma na myśli mówiąc o obstrukcji i grze procesowej, a także nie podaje, jak odróżnić je od podstawowych sposobów prowadzenia przez strony sprawy, w tym prowadzenia obrony. Powyższe wskazuje, iż proponowana zmiana powoduje ryzyko nieuzasadnionego ograniczania przez sąd inicjatywy dowodowej stron.</p>	<p>konsekwencji elementem obstrukcji procesowej.</p>
NRA	art. 1 pkt 47	<p>Art 377 k.p.k. Zmiana proponowana w art. 377 § 3 k.p.k. polegać ma na rozszerzeniu jego zastosowania - nie tylko na rozprawę, jak w obecnym brzmieniu, ale na rozprawę i posiedzenia. Jej celem, jak wynika z uzasadnienia, jest usprawienie postępowania poprzez wykorzystanie instytucji z art. 377 § 3, przewidzianej dla etapu rozprawy, do posiedzeń wyznaczonych poza rozprawą. Projektodawca wskazał także w uzasadnieniu, iż rozwiązanie to pozwalałoby na zakończenie postępowania na pierwszym wyznaczonym posiedzeniu, pomimo niestawiennictwa prawidłowo wezwanego oskarżonego, bez narażenia postępowania na powstanie bezwzględnej przyczyny odwoławczej i w konsekwencji uchylenie wyroku. Z treści projektowanego przepisu i jego uzasadnienia wynika, że miałby on zastosowanie także do posiedzeń w przedmiocie wniosku z art. 335 k.p.k. - przy czym należy zwrócić uwagę, że jego istotą jest porozumienie, które musi zostać zaaprobowane przez sąd, co niemożliwe jest pod nieobecność oskarżonego.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Proj. przepis art. 377 § 3 k.p.k. ma zastosowanie do różnych posiedzeń, nie tylko takich, na których podejmowane są rozstrzygnięcia konsensualne (np. art. 354 k.p.k.), a zastosowanie tego przepisu jest fakultatywne.</p>	
NRA	art. 1 pkt 50	<p>Art.378a k.p.k. Poczynione co do art. 117 k.p.k. uwagi dotyczące</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Przepis art. 378a k.p.k. jest przewidziany w formule zbliżonej do tzw. sądowego zabezpieczenia dowodu, które jest znane procedurze chociażby w art. 316 § 3 k.p.k. Nie jest to zatem prowadzenie rozprawy w nieobecności strony lub jej przedstawiciela, a przeprowadzenie dowodu, i to tylko fakultatywnie, jeżeli sąd uzna taką potrzebę. Przepis ten pełni ważną funkcję, gdyż umożliwia przeprowadzenie dowodu przez sąd, a więc zabezpieczenie jego treści w ogóle (gdy nie był dotychczas przeprowadzany) lub na wyższym poziomie gwarancyjności (gdy przedtem był przeprowadzany tylko w postępowaniu przygotowawczym), w sytuacji gdy na kolejnym terminie rozprawy, na którym z formalnego punktu widzenia według aktualnego stanu prawnego mógłby być przeprowadzony, nie będzie już takiej możliwości. Przykładowo, świadek wyjedzie na stałe za granicę, zmieni miejsce pobytu, tak że nie będzie ono do ustalenia przez sąd, umrze.</p> <p>Należy zwrócić także uwagę, że dany dowód może mieć różne znaczenie dla ochrony interesów procesowych strony, stąd też nie zawsze nieobecne strony będą żądały ponownego jego</p>
<p>konstytucyjnych gwarancji prawa do obrony oraz wątpliwości co do tego, czy projektowana nowelizacja pozostaje z nimi zgodna, odnieść należy także do proponowanej treści przepisu art. 378a k.p.k. Budzi on poważne wątpliwości z tej racji, iż przewiduje możliwość prowadzenia postępowania dowodowego, w tym przesłuchiwanie świadków, pod nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy - pomimo braku dowodu doręczenia zawiadomienia lub wezwania, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikało z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn, a nawet wtedy, gdy należy je usprawiedliwiono.</p> <p>Nadmienić przy tym należy, iż umieszczenie owej zmiany przy przepisie regulującym dostęp do obrońcy z wyboru i urzędu jest co najmniej niefortunne. Należy także zwrócić uwagę, iż przepis mówi o niestawiennictwie oskarżonego lub obrońcy. Zastosowanie spójnika „lub” nie przesądza, co należy zrobić w sytuacji, jeżeli stawi się tylko jedna ze wskazanych osób. Wskazane powyżej przyczyny z całą pewnością zaliczyć należy do kategorii przyczyn obiektywnych, wskazujących na niezawinione niestawiennictwo i brak intencji zakłócenia prawidłowego toku postępowania przez oskarżonego lub obrońcę. Pomimo tego, projektodawca chciałby, aby we wskazanych sytuacjach prowadzone były czynności dowodowe, w tym aby sąd przesłuchał świadków, którzy stawili się na rozprawie. Powyższe stanowi jaskrawe naruszenie prawa oskarżonego do obrony - skoro nie ma on w tej sytuacji możliwości zadawania pytań świadkom i ustosunkowania się do ich wypowiedzi. Prawo do obecności na rozprawie jest bowiem fundamentem prawa do obrony, znajdującym swą podstawę, o czym mowa powyżej, w art. 42 ust. 2</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Konstytucji RP. Jego element stanowi również zabezpieczenie oskarżonemu swobody w zakresie korzystania z prawa do składania wyjaśnień . W orzecznictwie i piśmiennictwie utrwalony jest pogląd, że zaniechanie zawiadomienia obrońcy o terminie rozprawy i przeprowadzenie rozprawy w sytuacji, gdy brak jest dowodu zawiadomienia go o jej terminie, jest niedopuszczalne . Projektowany art. 378a k.p.k. to przepis rozbudowany, przewidujący jednocześnie możliwość złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu, przy czym w takim wniosku oskarżony lub obrońca miałby obowiązek wykazania, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony. W ocenie opiniującej nie wynika z przytoczonego przepisu, co właściwie miałby wykażać wnioskujący, skoro projektodawca mówi o naruszającym gwarancje procesowe „sposobie przeprowadzenia dowodu” - być może oznacza to, że musiałby doszukiwać się błędów proceduralnych, na przykład niepouczenia świadka o przysługujących mu prawach do odmowy składania zeznań czy odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań. Wydaje się bowiem koniecznym i uzasadnionym przyjęcie, że już samo przeprowadzenie czynności w sytuacji, gdy nieobecność oskarżonego i jego obrońcy jest usprawiedliwiona, godzi w prawo do obrony i ogranicza mu możliwość dowodzenia. Treść paragrafu 6 omawianego artykułu nasuwa kolejne pytania. Skoro bowiem w razie uwzględnienia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu, czynność przeprowadza się jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, to należy zastanowić się,</p>	<p>przeprowadzenia. Nie jest uzasadnione zarzucanie tej propozycji naruszanie zasady prawa do obrony poprzez uniemożliwienie przeprowadzenia dowodu w obecności oskarżonego i jego obrońcy. Z proj. art. 378a § 5 i 6 k.p.k. wynika, że dowód ten przeprowadza się właśnie wówczas, jeżeli jest to uwarunkowane prawem do obrony. Jednocześnie konieczne jest wprowadzenie terminu do złożenia wniosku o ponowne przeprowadzenie dowodu, gdyż strony mogą się zapoznać z przebiegiem dotychczasowego postępowania dowodowego przeprowadzonego podczas ich nieobecności i wyłącznie na tej podstawie podjąć decyzję odnośnie do ponownia żądania przeprowadzenia dowodu. Brak takiego terminu prowadziłby zaś do dezorganizacji postępowania. Jeżeli wniosek o ponowne przeprowadzenie dowodu nie zostanie złożony, oznacza to, że dana strona godzi się za przestanie w sprawie na przeprowadzeniu dowodu pod jej nieobecność, co wywołuje tożsame skutki, jak gdyby z własnej woli nie stawiła się ona na termin, na którym dowód został przeprowadzony. Należy z całą mocą podkreślić, że nie będzie możliwości zakończenia</p>
--	---	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>czy pytania zadawane świadkom podczas uzupełniającego przesłuchania, jeżeli konieczność ich zadania powstanie dopiero podczas przesłuchania, mieszczą się w granicach określonych przez ustawodawcę, a co za tym idzie, czy będą podlegały z tej perspektywy ocenie sądu? Trzeba mieć również na uwadze, iż na postanowienie w przedmiocie wniosku o uzupełniące przeprowadzenie dowodu, jak należy rozumieć, nie będzie przysługiwać zażalenie. Możliwość powołania ewentualnych uchybień proceduralnych lub błędów w ustaleniach faktycznych poczynionych na podstawie dowodów, z którymi strona nie miała możliwości zetknąć się bezpośrednio, powstanie zatem dopiero w postępowaniu odwoławczym. W tym miejscu zasadne jest ponowne nawiązanie do dyrektywy 2016/343, o której mowa w projektowanej wersji odnośnika numer jeden do tytułu ustawy. Z preambuły wskazanej dyrektywy wynika, że jej celem pozostaje wzmocnienie prawa do rzetelnego procesu sądowego w postępowaniu karnym przez ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie. Dyrektywa ta nakazuje w szczególności Państwom Członkowskim zapewnienie podejrzanym lub oskarżonym prawo do obecności na rozprawie (art. 8 ust 1). Państwa Członkowskie mogą jednak postanowić, zgodnie z treścią art 8 ust 2, że rozprawa, której wynikiem może być orzeczenie w przedmiocie winy lub niewinności podejrzanego lub oskarżonego, może odbyć się pod jego nieobecność, pod warunkiem że podejrzanego lub oskarżonego powiadomiono we właściwym czasie o rozprawie i o konsekwencjach niestawienia lub powiadomiono o rozprawie, którego powiadomiono o rozprawie, jest reprezentowany przez umocowanego</p>
<p>przewodu sądowego podczas czynności przeprowadzonych w trybie art. 378a k.p.k., gdyż zamknięcie przewodu sądowego nie jest czynnością dowodową. A zatem czynności określone w art. 405 k.p.k. mogą odbyć się jedynie na terminie rozprawy, o którym zainteresowani zostali powiadomieni i nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy. I na tym właśnie terminie może zostać złożony wniosek, o którym mowa w proj. art. 378a § 3 k.p.k.</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>obronię, wybranego przez tego podejrzanego lub oskarżonego lub wyznaczonego z urzędu. Dyrektywa dopuszcza jednak obowiązywanie przepisów krajowych, zgodnie z którymi sędzia lub właściwy sąd mają możliwość czasowego wyłączenia podejrzanego lub oskarżonego z rozprawy, gdy jest to konieczne w interesie zapewnienia właściwego przebiegu postępowania karnego, pod warunkiem przestrzegania prawa do obrony (art 8 ust. 5.).</p> <p>Opiniująca dostrzega zatem w działaniu projektodawcy omawianej nowelizacji propozycje nie odnoszące się do zaleceń wyrażonych we wskazanej dyrektywie. Deklaracja wprowadzenia do krajowego porządku prawnego standardu wynikającego z dyrektywy 2016/343, pozostaje w sprzeczności zarówno z treścią projektowanego art. 117 § 3a k.p.k., jak i z treścią art. 378a k.p.k., które to przepisy w istocie stanowią propozycje naruszające prawo oskarżonego do udziału w postępowaniu i do obecności na rozprawie. Godzą przez to w jego prawo do obrony, do którego również w dyrektywie przywiązuje się przecież szczególną wagę, skoro projektodawca dopuszcza możliwość procedowania nie tylko pod nieobecność oskarżonego, ale nawet w przypadku usprawiedliwionej nieobecności jego obrońcy. Zapomnieć również nie wolno o tym, że międzynarodowe standardy ochrony praw oskarżonego kształtowane są także przez Europejską Konwencję Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W art. 6 gwarantuje ona każdemu prawo do rzetelnego procesu sądowego, którego elementem jest kontradyktoryjność postępowania. Warunkiem realizacji zasady kontradyktoryjności jest obecność oskarżonego lub jego obrońcy przy przeprowadzaniu dowodów oraz jego obecność na forum orzekania przez niezawisły sąd .</p> <p>Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>sprawa Kostovski'ego przeciwko Holandii, wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 20 listopada 1989 r. wynika, że każdej sprawie sądowej, a szczególnie w sprawie karniej, poszanowanie prawa do obrony wymusza przestrzeganie zasady przedstawiania wszystkich dowodów w obecności oskarżonego i publicznie, co umożliwia ich badanie w postępowaniu kontradyktoryjnym. Co do zasady prawo do obrony wymaga, aby oskarżonemu umożliwiono, w którymś ze stadiów procesu, należytą możliwość zakwestionowania zeznań świadka i zadawania mu pytań. Trybunał uznał, że w sprawie Kostovski'ego nie zapewniono mu takiej możliwości, bowiem w żadnym ze stadiów postępowania karnego ani on, ani jego obrońca nie mogli bezpośrednio zadać pytań anonimowym świadkom. W podobnym tonie wypowiedział się Trybunał w sprawie Kachan przeciwko Polsce, wskazując, iż skarżącemu nie zapewniono możliwości podważenia zeznań pokrzywdzonego i świadka oskarżenia, które w badanej sprawie stanowiły jedyne dowody, w oparciu o które sąd ustalił stan faktyczny sprawy i orzekł o winie skarżącego. Biorąc pod uwagę szczególne znaczenie prawa do obrony w postępowaniu karnym Trybunał uznał, iż doszło do naruszenia prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego, tj. naruszenia art. 6 § 1 oraz art. 6 § 3 Konwencji. Konwencyjna zasada kontradyktoryjności zakłada równość stron w zakresie inicjatywy dowodowej oraz realizację wymogu równego traktowania świadków oskarżenia i obrony, czyli prawo oskarżonego do przesłuchania świadków oskarżenia na takich samych zasadach jak świadków obrony . W tym kontekście wspomnieć należy o orzeczeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanym w sprawie Al Khawaja i Tahery przeciwko Wielkiej Brytanii .</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>W skardze do Trybunału skarżący podniósł, że ich skazania były oparte w rozstrzygającym stopniu na zeznaniach świadków, których nie mogli przesłuchać przed sądem, skutkiem czego pozbawieni zostali prawa do rzetelnego procesu sądowego. Trybunał wskazał w swym orzeczeniu, iż art. 6 Konwencji ustanawia zasadę, iż przed skazaniem oskarżonego należy zwykle przedstawić wszystkie dowody przeciwko niemu w jego obecności, w trakcie publicznej rozprawy mającej umożliwić zaprezentowanie odmiennego stanowiska. Wyjątki od tej zasady są dopuszczalne, ale nie mogą one naruszać prawa do obrony. Co do zasady wymagane jest to, by oskarżonemu zapewniono odpowiednią i właściwą możliwość podważenia słów i przesłuchania obciążającego go świadka w momencie, gdy świadek składał zeznanie lub też na późniejszym etapie postępowania. W odniesieniu do uzasadnienia projektu w części dotyczącej art. 378a wskazać należy po pierwsze, iż nie ma racji projektodawca wskazując, iż niestawiennictwo oskarżonego lub obrońcy powoduje bezwzględnie zaniechanie prowadzenia czynności na rozprawie, bowiem w praktyce zdarza się, że sąd w takiej sytuacji proceduje. Dodatkowo, o ile w przepisie mowa o wniosku o uzupełniające przeprowadzeniu dowodu (art. 378a § 3), o tyle w uzasadnieniu projektodawca wskazuje na konieczność wykazania przez wnioskującego, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w tym prawo do obrony. Projektodawca nie dostrzega zatem, że przeprowadzenie dowodu pod nieobecność strony w każdym przypadku gwarancje te narusza, skoro odbiera stronie możliwość przede wszystkim zadawania pytań świadkom. Dokonując mylnej oceny interesów, projektodawca przedkłada zmniejszenie</p>	
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>uciążliwości związanych ze stawiennictwem dla świadków ponad prawa stron postępowania. Rozwiązanie takie pozostaje nie do zaakceptowania.</p>	
	<p>KRRP</p>	<p>art. 1 pkt 57</p> <p>propozycja zmiany przepisu art. 395 KPK (art. 1 pkt 57 opiniowanego projektu), dotyczącego przeprowadzenia dowodu rzeczowego na forum rozprawy głównej. W miejsce obowiązującego w tym względzie rozwiązania normatywnego, przewidującego sprowadzenie takich dowodów na rozprawę główną, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie ich właściwości, projektodawca proponuje uregulowanie, zgodnie z którym sprowadzenie takich dowodów na rozprawę następowaloby jedynie w dwóch przypadkach, mianowicie na wniosek strony lub gdy sąd uznałby to za niezbędne. Nie wymaga skomplikowanych obserwacji sprostowanie, że propozycja ta, wbrew deklaracji zamieszczonej w uzasadnieniu opiniowanego projektu, zakłada odejście od zasady bezpośredniego przeprowadzenia dowodu rzeczowego na forum rozprawy głównej na rzecz rozwiązania przeciwnego pod względem koncepcyjnym, przy zastrzeżeniu koncesji na rzecz wskazanej zasady w wymienionych wypadkach. Przedstawione rozwiązanie wydaje się niemożliwe do zaakceptowania, jeśli weźmie się pod uwagę, że w warunkach wszechobecnej presji, aby przyspieszyć postępowanie, można zasadnie obawiać się, że konsekwencją jego przyjęcia będzie regularna praktyka, polegająca na stwierdzaniu przez sąd określonych właściwości dowodów rzeczowych, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu, nie na podstawie własnych sprostowań lub przy wykorzystaniu innych zmysłów, ale w oparciu o protokoły oględzin dowodu rzeczowego sporządzone w postępowaniu przygotowawczym, które w przeważającej liczbie</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Proj. przepis art. 395 k.p.k. zapewnia bezpośrednio zapoznanie się przez sąd z dowodem rzeczowym, wtedy gdy jest to konieczne ze względów merytorycznych (z urzędu) bądź istotne ze względu na interes procesowy strony (na wniosek stron). W pozostałych sytuacjach bezpośrednio przeprowadzenie tego dowodu nie jest nieodzowne (np. gdy strony nie kwestionują jego wiarygodności, a w aktach sprawy znajdują się fotografie dowodu i protokół jego oględzin).</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>przypadków będą stanowią utrwalenie spostrzeżeń poczynionych przez funkcjonariuszy Policji, ewentualnie w oparciu o fotografie przedmiotu stanowiącego dowód rzeczowy. Ponieważ w omawianej materii realne znaczenie wniosku strony o przeprowadzenie dowodu bezpośrednio przed sądem można racjonalnie łączyć z wykorzystaniem uprawnienia do jego złożenia przez obronę, a przede wszystkim z sytuacjami procesowymi, w których oskarżony korzysta z pomocy obrońcy, należy stwierdzić, że prawo do wystąpienia z takim wnioskiem nie stanowi mechanizmu zabezpieczającego przed rozwinięciem się opisanej praktyki, który uzasadniałby złączenie sformułowanej powyżej oceny. Na marginesie analizy zmiany proponowanej w art. 395 KPK warto zwrócić uwagę na związaną z nią integralnie, w zasadzie dostosowawczą propozycję zmiany art. 396 KPK (art. 1 pkt 58 opiniowanego projektu), na tle której, wobec przewidzianej w § 1 możliwości przeprowadzenia w określonych przypadkach dowodu rzeczowego przez sędziego wyznaczonego ze składu lub sąd wezwany, zastrzeżenia wywołuje odesłanie przewidziane w § 1 a do uregulowania opisanej możliwości w razie dopuszczenia dowodu z oględzin, sugerujące w sposób zupełnie niezrozumiały, by nie powiedzieć chybiony, że przeprowadzenie dowodu rzeczowego przez sąd następuje w inny sposób, niż w oparciu o jego oględziny. Trzymając się cały czas marginesu, w związku z uzasadnieniem opiniowanego projektu wymaga podkreślenia, że poddanie dowodu rzeczowego badaniu przez biegłego powołanego przez organ procesowy, np. z zakresu wspomnianej w uzasadnieniu mechanoskopii, ani nie może zastępować ani nie podważa sensu bezpośredniego przeprowadzenia dowodu rzeczowego przez organ procesowy z udziałem stron i ich</p>	
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>przedstawicieli na forum rozprawy głównej; można nawet powiedzieć, że powinno ono współgrać z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, pozwalając na jego zweryfikowanie.</p>	
	KRRP	art. 1 pkt 59	<p>Projektodawca w drodze zmiany art. 401 § 2 KPK (art. 1 pkt 59 opiniowanego projektu) proponuje wydłużenie maksymalnego czasu przerwy w rozprawie z 35 do 42 dni. Powstaje wrażenie dysharmonii pomiędzy tą propozycją legislacyjną i sztandarowym hasłem przyswyciającym sformułowaniu zasadniczych celów projektu, odwołującym się do usprawnienia i przyspieszenia postępowania. Uzasadnienie tej propozycji oscyluje w zasadzie wokół „zagrożenia”, jakie niesie ze sobą przekroczenie czasu trwania przerwy, polegającego na uznaniu rozprawy za odroczoną i obowiązku jej prowadzenia co do zasady od początku. Rzecz w tym, że w imię realizacji dyrektywy ciągłości rozprawy, nadającej sens dążeniu do urzeczywistnienia zasady bezpośredniości oraz służącej w ten sposób zagwarantowaniu sprawiedliwego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu, należałoby zmierzać do tego, żeby przerwy w rozprawie były jak najkrótsze. Wielodniowe i wielokrotnie zarządzane przerwy w rozprawie powodują, że zamiast sprawnie przystępować do wyrokowania, utrzymując w pamięci materiał spostrzeżeniowy zgromadzony w wyniku czynności poznawczych towarzyszących bezpośrednio przeprowadzeniu dowodów na rozprawie głównej, sąd jest często zmuszony przypominać sobie wrażenia i spostrzeżenia wynikające z bezpośredniego zetknięcia z dowodami w oparciu o lekturę protokołów z rozprawy czy z postępowania przygotowawczego (które zawsze w jakimś stopniu zniekształcają rzeczywistość), a więc w sposób pośredni i mniej dokładny (zob. A. Murzynowski, Zasada</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Wydłużenie okresu przerwy przyczyni się do przyspieszenia biegu postępowań sądowych z tego względu, że przerwana rozprawa jest prowadzona co do zasady w dalszym ciągu bez obowiązku odrębnego zawiadomienia stron, natomiast gdy rozprawę trzeba uznać za odroczoną, powinna być prowadzona od początku.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>ciągłości rozprawy w polskim procesie karnym, (w:) Współczesne problemy procesu karnego i wymiaru sprawiedliwości. Księga ku czci Profesora Kazimierza Marszałka, pod red. P. Hofmańskiego i K. Zgrzyzka, Katowice 2003, s. 272). Nie może przy tym ująć uwagi, że wielodniowe przerwy w rozprawie głównej, powodujące zwiększenie przestrzeni czasowej między zdarzeniem, w związku z którym toczy się proces karny i złożeniem zeznań na wskazanym forum, potęgają niebezpieczeństwo zatarcia w pamięci przestępczwanego obrazu tego zdarzenia lub innych okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a zmaterializowanie się tego niebezpieczeństwa wymusza w istocie na sędzie sięganie do dowodów pośrednich w postaci protokołów zeznań „wyprodukowanych” w postępowaniu przygotowawczym. Podniesione względy, przede wszystkim wzgląd na urzeczywistnienie zasady bezpośredniości i zapewnienie w warunkach procesu karnego maksymalnego prawdopodobieństwa wydania materialnie sprawiedliwego wyroku, skłaniają do sformułowania krytycznej oceny propozycji wydłużenia i tak już długiego terminu przerwy w rozprawie. Na marginesie, w nawiązaniu do omówionej propozycji, wypada odnotować, że choć nie znajduje odzwierciedlenia w opiniowanym projekcie, to podlega wyjaśnieniu w jego uzasadnieniu propozycja uregulowania możliwości odroczenia przez sąd wydania postanowienia, którego maksymalny czas miałby wynosić aż 7 dni.</p>	
	KRRP	<p>Pozostając w kręgu propozycji zmian przewidzianych w opiniowanym projekcie, które dotyczą zakresu realizacji zasady bezpośredniości na rozprawie głównej, konieczne staje się odniesienie do proponowanej zmiany reguł przeprowadzenia dowodów z dokumentów (ze względu na</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Z treści proj. art. 405 § 2 i 3 k.p.k. jednoznacznie i bez wątpliwości wynika, które dokumenty <i>in concreto</i></p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>ich zawartość treściową) na tym forum. Fundamentalne znaczenie ma w tym względzie propozycja zmiany art. 405 KPK (art. 1 pkt 60 opiniowanego projektu), z którą związana jest dostosowawcza zmiana przepisu art. 394 KPK (art. 1 pkt 55 opiniowanego projektu). W pierwszym z wymienionych przepisów projektodawca proponuje dodanie § 2, zgodnie z którym zamknięcie przewodu sądowego oznaczałoby ex lege, że ujawnione zostały na rozprawie głównej bez odczytywania protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na tym forum, które nie zostały odczytane. Z uzasadnienia opiniowanego projektu wynika, że zmiana ta ma na celu usunięcie zbędnego formalizmu procesowego, który łączy się z obowiązkiem zaliczenia w poczet materiału dowodowego dokumentów, które nie podlegają odczytaniu na rozprawie, wymagającym obecnie wyszczególnienia w protokole każdego dokumentu wraz ze wskazaniem karty akt sprawy, na której się znajduje. Gdyby przestać na analizie przytoczonego unormowania, proponowanego w art. 405 § 2 KPK, to należałoby przede wszystkim podnieść to, że jego przyjęcie oznaczałoby pozbawienie stron oraz ich przedstawicieli procesowych możliwości dokładnego zorientowania się, jakie dowody i wynikające z nich okoliczności zostały ujawnione na rozprawie głównej i mogą stanowić podstawę ustaleń faktycznych wyroku. W efekcie skutkowałoby to osłabieniem gwarancyjnego charakteru unormowania zawartego w art. 410 KPK, zgodnie z którym podstawę wyroku może stanowić całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Projektodawca doprecyzowuje jednak treść art. 405 § 2 KPK, przewidując w ramach proponowanego art. 405 § 3 KPK, że protokołami i dokumentami podlegającymi ujawnieniu ex lege na podstawie pierwszego z wymienionych przepisów są</p>
<p>uważa się za ujawnione na rozprawie, a tym samym będące podstawą dowodową rozstrzygnięcia (art. 410 k.p.k.).</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>protokoły i dokumenty wskazane przez oskarżyciela w akcie oskarżenia jako dowody, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się domaga, z wyjątkiem tych, co do których sąd oddalił wniosek dowodowy, dokumenty i protokoły wskazane we wniosku dowodowym strony, który został uwzględniony oraz dopuszczone przez sąd z urzędu.</p> <p>Na tle przedstawionej konkretyzacji protokołów i dokumentów, do których znajduje zastosowanie art. 405 § 2 KPK w proponowanym brzmieniu można zauważyć, że w aspekcie osiągnięcia określonego przez projektodawcę celu tej regulacji prawnej rzeczywistą korzyść należy wiązać jedynie z pierwszą z wymienionych grup protokołów i dokumentów, a więc z tymi, które są wskazane w akcie oskarżenia jako dowody. Aby w pełni to sobie uzmysłować, wystarczy zauważyć, że w przypadku dwóch pozostałych grup protokołów i dokumentów (dopuszczonych na wniosek lub z urzędu) ich włączenie w poczet materiału dowodowego będzie opierało się na wydaniu postanowienia dowodowego, w którym te protokoły i dokumenty muszą być wyszczególnione i jasno określone, ze wskazaniem karty akt sprawy, na której się znajdują. Wydaje się to szczególnie wyraźne w odniesieniu do protokołów i dokumentów dopuszczonych przez sąd z urzędu, w przypadku których rezultatem proponowanej zmiany będzie jedynie zastąpienie postanowienia o uznaniu za ujawnione określonych protokołów i dokumentów postanowieniem o dopuszczeniu tych dowodów. W świetle poczynionych spostrzeżeń co do efektywności proponowanej zmiany można zastanawiać się nad jej zasadnością. Wątpliwości w tej kwestii pogłębia obawa, że ubocznym skutkiem sui generis automatyzmu w zakresie zaliczenia materiału dowodowego z postępowania przygotowawczego w poczet dowodów ujawnionych na</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>rozprawie na podstawie art. 405 § 2 w zw. § 3 pkt 1 KPK w projektowanym kształcie będzie brak realnej selekcji wskazanego materiału przez organ prokuratorski i analogiczny automatyzm na etapie włączania określonych dowodów składających się na ten materiał do ich wykazu, zamieszczonego w akcie oskarżenia. Nie wymaga dowiedzenia, że gdyby obawa ta potwierdziła się w praktyce, omawiane rozwiązanie zwiększyłoby napływ materiału postępowania przygotowawczego, w tym protokołów policyjnych, na rozprawę główną, utrudniając nie tylko stronom i ich przedstawicielom procesowym, ale również samemu sądowi zorientowanie się co do podstawy dowodowej rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu. Jeśli remedium na to miałooby być oddalenie wniosku dowodowego przez sąd, o którym mowa w art. 405 § 3 pkt 1 in fine KPK, to trudno byłoby w ogóle mówić o efektywności analizowanej propozycji legislacyjnej. Wszak oznaczałoby to, że w miejsce zaliczenia w poczet materiału dowodowego stanowiącego podstawę wyroku określonych wyraźnie protokołów i dokumentów zawartych w aktach postępowania przygotowawczego poprzez uznanie ich za ujawnione sąd podejmowałby decyzję co do tego, które protokoły i dokumenty wskazane we wniosku dowodowym zamieszczone w akcie oskarżenia wymagają rzeczywiście włączenia do podstawy dowodowej wyroku w oparciu o negatywne postanowienie dowodowe, wymagające wskazania w odniesieniu do każdego dowodu z osobna przyczyny oddalenia wniosku dowodowego w zakresie go dotyczącym. W omawianej materii nie można - jak się wydaje - tracić całkowicie z pola widzenia pewnego aspektu psychologicznego i związanej z nim kwestii przejrzystości postępowania dowodowego na forum rozprawy głównej z</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>perspektywy stron procesowych i publiczności. Jakkolwiek etap rozprawy, w którym sąd uznaje za ujawnione określone dokumenty i protokoły bez ich odczytywania i podaje numery kart sprawy, na których się znajdują, włączając je w ten sposób do podstawy dowodowej wyroku, może sprawić wrażenie nasączonego formalizmem, to jednocześnie nie sposób zaprzeczyć, że zarówno dla stron, jak i osób postronnych zainteresowanych rozprawą główną, staje się dzięki temu jasne, że podstawy wyroku nie będą stanowiły jedynie te dowody, które zostały przeprowadzone bezpośrednio przed sądem i stanowią często niewielką część materiału dowodowego składającego się na tę podstawę, ale również dowody, które sąd uznał za ujawnione bez ich odczytywania. Świadomości tej nie zagwarantuje z całą pewnością wzmianka w protokole rozprawy o ujawnieniu bez odczytywania protokołów i dokumentów, przewidziana w projektowanym art 405 § 3 zd. pierwsze KPK. Na kanwie dotychczasowych obserwacji należy na koniec ustosunkować się do przywołanego powyżej uzasadnienia propozycji zmiany art. 405 KPK i stwierdzić, że ujmowanie w kategorii „zbędnego formalizmu” czynności zaliczania w poczet materiału dowodowego dokumentów, co do których rezygnuje się z odczytania ich treści, nie wytrzymuje konfrontacji ze sprostowaniem, że w realiach praktycznych czynność ta stwarza sądowi sposobność do weryfikacji, bezpośrednio przed zamknięciem przewodu sądowego, stanu dowodowego sprawy pod kątem jej dojrzałości do rozstrzygnięcia oraz skonkretyzowaniu obrazu podstawy dowodowej wyroku, wyłaniającego się z reguły jedynie częściowo na tle dowodów przeprowadzonych na rozprawie głównej, ułatwiają w ten sposób podjęcie decyzji o przejściu do kolejnych faz rozprawy i sprzyjając</p>
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>niezwłocznemu przystąpieniu przez sąd w następstwie wysłuchania głosów końcowych do sporządzenia i ogłoszenia wyroku. W związku z wyrażonym zapatrywaniem należy zaznaczyć, że relatywnie niedługi czas zaoszczędzony w konsekwencji proponowanej zmiany art. 405 KPK może zostać stracony, być może nawet z nawiązką, wskutek wydłużenia dalszego toku rozprawy głównej, np. z tego względu, że w fazie przemówień stron obrona będzie musiała ustosunkować się do wszystkich okoliczności „automatycznie” ujawnionych na podstawie powołanego przepisu, mimo że w ramach obowiązującego mechanizmu procesowego, zakładającego włączenie poczet materiału dowodowego ściśle określonych dokumentów i protokołów poprzez uznanie ich za ujawnione, nie byłoby to konieczne.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Formularze uzasadnień mają uporządkować materię, którą zgodnie z art. 424 k.p.k. powinny zawierać, a tym samym ułatwić zaskarżenie wyroku stronie i sądowi <i>ad quem</i> jego ocenę. Aktualnie przejrzystość uzasadnienia zależy wyłącznie od techniki jego redagowania przyjętej przez danego sędziego. Ponieważ duża część uzasadnień liczy kilkadziesiąt lub kilkaset stron, niejednokrotnie odnalezienie interesującej wypowiedzi sądu jest czasochłonne i może budzić wątpliwości co do rzeczywistego wyniku merytorycznego.</p>
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 65</p>	<p>Art.424k.p.k. Zgodnie z treścią art. 424 § 1 k.p.k., uzasadnienie powinno zawierać zwięzłe wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych, a także wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku (art. 424 § 2 k.p.k.). Omawiany przepis w § 3 stanowi, iż w wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387 uzasadnienie powinno zawierać co najmniej wyjaśnienie podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Projektodawca natomiast postanowił uzupełnić art. 424 k.p.k. o paragrafy 4 i 5, w których mowa jest o rym, iż uzasadnienie wyroku sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru, który określi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. W rozporządzeniu tym ustalony zostanie nie tylko wzór formularza uzasadnienia wyroku, ale również sposób jego wypełniania, z uwzględnieniem konieczności zamieszczenia niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwe dokonanie kontroli odwoławczej.</p> <p>Co należy podkreślić, obligatoryjne sporządzenia uzasadnienia na formularzu projektodawca przewidział w przypadku orzeczeń sądów pierwszej instancji (art. 424 k.p.k.), sądów odwoławczych (art. 457 k.p.k.), wyroków nakazowych (art. 504 k.p.k.) oraz wyroków wydanych w postępowaniu przyspieszonym (art. 517h k.p.k.), nie wprowadził natomiast takiego wymogu dla uzasadnień orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy. Ponieważ wzór formularza, którego obligatoryjne stosowanie zamierza wprowadzić projektodawca, nie jest obecnie dostępny, ocena tego rozwiązania pozostaje utrudniona. Tym niemniej wskazać należy, iż uzasadnienie orzeczenia ma co do zasady odtworzyć tok rozumowania sądu przy podejmowaniu decyzji, a także umożliwić jego kontrolę instancyjną.</p> <p>Stanowi ono zatem dla stron postępowania niezbędne źródło wiedzy o tym, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich dowodach oparł się, a których nie uznał, jaką podstawę prawną swego orzeczenia przyjął, jak również jakie okoliczności miał na względzie przy wymiarze kary oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku (art. 424 § 1 i 2 k.p.k.). Doświadczenia praktyczne w</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy -Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>istocie wskazują, że sporządzanie uzasadnień stanowi jedno z trudniejszych elementów pracy sędziów - co widoczne jest zwłaszcza w sprawach rozbudowanych pod względem podmiotowym lub przedmiotowym, z obszernym materiałem dowodowym, wielotomowych. Należy jednak rozważyć, czy postawienie dodatkowego obowiązku -dostosowania uzasadnienia wyroku do z góry ustalonego formularza - stanowić będzie ułatwienie pracy sędziego w konkretnej sprawie, czy przyniesie skutek wręcz odwrotny. Tym bardziej że dotychczasowa treść przepisu art. 424 k.p.k. nakłada ściśle określone wymogi jakim winno odpowiadać uzasadnienie. Czy zatem z tej perspektywy przepisy nie pozostają ze sobą w sprzeczności? Natomiast z punktu widzenia stron postępowania, które niejednokrotnie zapoznają się z liczącymi kilkaset stron uzasadnieniami wyroków, zadać należy pytanie, czy umieszczenie ich na formularzu ułatwi im odtworzenie toku rozumowania sądu - zwłaszcza, że biorąc pod uwagę różnorodność i specyfikę spraw karnych już samo stworzenie uniwersalnego formularza wydaje się mało możliwe. Zbędny byłoby natomiast w ocenie opiniującej stworzenie formularza w taki sposób, że powiełałby on w całości wymogi już wskazane w treści art. 424 § 1 i 2 k.p.k. - zwłaszcza, że już teraz w pełni uznany pozostaje pogląd, zgodnie z którym pisemne uzasadnienie wyroku stanowi ważny dokument funkcjonujący w obiegu prawnym, oddziałujący na autorytet sądów, a zarazem warunkujący realizację procesowych uprawnień stron. W odniesieniu do argumentacji zawartej w uzasadnieniu projektu ustawy wskazać należy, iż nieuprawnione wydaje się stwierdzenie, iż sędziowie winni zajmować się pracą orzeczniczą, zaś sporządzanie uzasadnień jest dla nich obowiązkiem nadmiernym -</p>
--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>przeciwie, jest ono przecież istotnym elementem pracy orzeczniczej. Ponadto, zwłaszcza w sprawach wielowątkowych i wieloosobowych, zasadne i konieczne - dla pełnego odzwierciedlenia toku rozumowania sądu - pozostaje sporządzenie uzasadnienia obszernego, niekiedy rzetelności liczącego kilkaset stron. Wprowadzenie formularza miałoby, na co wskazuje w uzasadnieniu projektodawca, umożliwić sędziom poświęcanie znacznie mniejszej ilości czasu na sporządzanie uzasadnień, bez szkody dla ich merytorycznej zawartości, a z pożytkiem dla innych czynności orzeczniczych i sprawności postępowań. Jednocześnie dostrzega się konieczność spełnienia przez uzasadnienie, nawet sporządzone na formularzu, wymogów wynikających z art. 424 k.p.k. - opiniująca poddaje jednak w wątpliwość, czy obu tych wymogów jest możliwe, skoro formularz z założenia ma stanowić formę krótszą. Nie sposób także zgodzić się, iż obecnie uzasadnienia są nieefektywne ze względu na pisanie ich zawiłym językiem, nadmierne powoływanie się na orzecznictwo, powtórzenia i nieczytelne konstrukcje. Wydaje się bowiem, że jakość uzasadnień zależy od warsztatu sędziego, nie zaś od ewentualnego wprowadzenia wymogu sporządzania ich na formularzu.</p>	
	KRRP	art. 1 pkt 65 i 78	<p>Dość symptomatyczna zmiana, jaką proponuje projektodawca w opiniowanym projekcie, dotyczy sporządzania uzasadnień wyroków. Polega ona na przyjęciu rozwiązania, zgodnie z którym sporządzenie uzasadnienia wyroku, za wyjątkiem wyroku wydanego przez Sąd Najwyższy, następowaloby na formularzu według ustalonego wzoru, który ma określić Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia (propozycje dodania § 4 i § 5 w art. 424 oraz zdania drugiego w art. 457 § 3 KPK zamieszczone</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>argumentacja jak wyżej</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>odpowiednio w art. 1 pkt 65 i pkt 78 opiniowanego projektu ustawy oraz propozycja dodania zd. drugiego w art. 518 KPK zawarta w art. 1 pkt 85 opiniowanego projektu).</p> <p>Zasadniczym motywem tej propozycji legislacyjnej jest negatywna ocena istniejącej praktyki dostarczającej przykładów wielostronicowych, czasem liczących nawet kilkadziesiąt czy kilkaset stron uzasadnień, wymagających znacznego nakładu czasu i pracy sędziów przekładającego się na przedłużenie postępowań karnych poprzez taką organizację pracy, aby wyeliminować nakładanie się na siebie obowiązku sporządzenia uzasadnień w kilku skomplikowanych sprawach. Ocenie tej towarzyszy spostrzeżenie, że sporządzane obecnie uzasadnienia są mało przejrzyste i zrozumiałe, niepotrzebnie przeładowane orzecznictwem, powtórzeniami oraz nieczytelne konstrukcyjnie. Zdaniem projektodawcy prawidłowo opracowane wzory formularzy uzasadnień wymusiłyby operowanie krótszymi, konkretnymi konstrukcjami językowymi, bardziej zrozumiałymi dla stron, a przy tym nie wymagającymi poświęcania ich przedstawieniu wielu stron. Miałyby pozwolić na zawarcie w nich wszystkich składników określonych w ustawie karnoprocesowej, niezbędnych dla wyjaśnienia powodów wydania wyroku, wywiedzenia środka zaskarżenia oraz dokonania prawidłowej kontroli instancyjnej. Dostrzegając w praktyce sytuacje, w których ujawniają się podniesione przez projektodawcę słabości związane ze sporządzaniem uzasadnień wyroków w sprawach karnych, postawionej diagnozy nie sposób całkowicie zakwestionować. Powstaje natomiast pytanie, czy właściwą receptą na te słabości jest dokonywana pod hasłem likwidacji zbędnych formalizmów sui generis technologia procesu sporządzania uzasadnień</p>	
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>poprzez ich sprowadzenie do wypełnienia określonych rubryk w formularzu, jednakowym - jak można mieć - dla wszystkich spraw, przynajmniej w danej instancji, mimo ujawniających się w praktyce, nieraz przecież olbrzymich i istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi sprawami, które zazwyczaj znajdują wyrazne odzwierciedlenie w sporządzanych w nich „metodą klasyczną” uzasadnieniach. Pomijając już nawet kwestię wdrożenia nowej metody sporządzania uzasadnień opartych na formularzach, można mieć obawy, wbrew optymistycznemu nastawieniu projektodawcy, że nie tylko nie przyniesie ona pozytywnego efektu w zakresie przejrzystości argumentacji zawartej w uzasadnieniu oraz jego przekonawalności o formalnej i materialnej prawidłowości i słuszności wydanego wyroku, ale spowoduje przysłonięcie tego, co w realiach konkretnej sprawy wymagałoby wyeksponowania w celu wykazania prawidłowości wyroku i w kontekście jego kontroli oraz utrudni podnoszenie przez strony rzeczowych, merytorycznych zarzutów. Brak wzoru formularza uzasadnień, który pozwalałby na szersze ustosunkowanie się do analizowanej propozycji, wymusza w zasadzie poprzestanie na podniesieniu wskazanych obaw.</p> <p>Zauważywszy, że wskazany brak oznacza, że tak daleko idąca, istotna zmiana, jaką proponuje projektodawca w zakresie metody sporządzania uzasadnień, jest przedstawiona do konsultacji publicznych w ramach rządowego procesu legislacyjnego w okrojonym kształcie, uniemożliwiającym jej pełną ocenę, nie sposób uchylić się od negatywnej oceny takiego stanu rzeczy.</p>	
	NRA	art. 1 pkt 67	<p>Art. 427 k.p.k. Zmiana w art. 427 k.p.k. polegać ma na uzupełnieniu go paragraf 3a w brzmieniu: „Wśrodku odwoławczym nie</p>	
			<p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p> <p style="text-align: center;">Zawarty w proj. art. 427 k.p.k. zakaz jest</p>	

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>można podnosić zarzut nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu, chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego".</p> <p>W uzasadnieniu projektu wskazano, iż przewiduje on podkreślenie zasady kontradyktoryjności w postępowaniu dowodowym, poprzez określenie szerokiego pola dla inicjatywy obwodowej stron. Powinny one składać wnioski dowodowe w określonym terminie, zaś, jak wprost wskazano w uzasadnieniu, przesłanki oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 k.p.k. powinny pełnić funkcję „dyscyplinującą”. Propozycja zawarta w art. 427 § 3 k.p.k. ma z kolei przeciwdziałać „nielojalnemu” postępowaniu stron, które polegać miałyby na powoływaniu się w środku odwoławczym na nieskorzystanie przez sąd z inicjatywy dowodowej. Z tak zaprezentowanym stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Nie odpowiada ono podstawowym zasadom procesu, takim jak domniemanie niewinności, w myśl którego oskarżony nie ma obowiązku dostarczać dowodów ani na swoją korzyść, ani dowodów na niekorzyść. W tej sytuacji bierność obrony w sensie normatywnym nie może stanowić podstawy do czynienia jej zarzutów nielojalności wobec sądu, której zresztą projektodawca szczegółowo nie wyjaśnił, Z powyższych względów zmianę tę ocenić należy jednoznacznie negatywnie, jako stanowiącą wyraz nieprawidłowo pojmowanej przez projektodawcę zasady szybkości postępowania. Ponadto, choć projektodawca deklaruje i uznaje wagę zasady prawdy</p>	<p>wyrazem zasady kontradyktoryjności i ma służyć aktywizacji inicjatywy dowodowej stron przed sądem pierwszej instancji, czyli tam, gdzie co do zasady powinno być przeprowadzone pełne postępowanie dowodowe. Zakaz ten jednak nie dotyczy okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej. Z tego względu nie zachodzi również kolizja tego zakazu z zasadą domniemanie niewinności, oskarżony może stosowny zarzut, dotyczący wykazania swej niewinności, stawiać w każdym czasie, również w postaci zarzucania beczynności dowodowej sądu <i>a quo</i>.</p>
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 68 i 71</p>	<p>materialnej, w istocie stwarza dla niej poważne zagrożenia.</p> <p>Art. 437 k.p.k. i art. 443a k.p.k.</p> <p>W odniesieniu do możliwości zaskarżenia samego uzasadnienia orzeczenia, o której mowa w art. 425 § 2 k.p.k., wskazać należy po pierwsze, iż projektodawca uchylił zdanie drugie art. 437 § 1 k.p.k. Mowa w nim o tym, iż w przypadku rozpoznania środka odwoławczego od uzasadnienia orzeczenia, stosuje się odpowiednio zdanie pierwsze tegoż przepisu - przewidujące możliwość orzeczenia przez sąd odwoławczy o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia.</p> <p>Dodatkowo w projekcie nowelizacji proponuje się dodanie po art. 443 k.p.k. artykułu 443a, stanowiącego, iż do zaskarżenia uzasadnienia orzeczenia stosuje się odpowiednio art. 438 (względne przyczyny odwoławcze) i art. 440 (rażąca niesprawiedliwość orzeczenia). W myśl art. 443a § 2 k.p.k. projektodawca wprowadza natomiast do procedury karnej nową instytucję, jaką miałyby być zażalenie, jako środek odwoławczy od uzasadnienia orzeczenia, o ile nie wniesiono apelacji. W przypadku bowiem jej wniesienia, zażalenie to rozpoznane miałyby być przez sąd odwoławczy łącznie z apelacją. Po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia sąd orzekałby o utrzymaniu w mocy lub zmianie zaskarżonego uzasadnienia w całości lub w części (art. 443a § 4) - a zatem w stosunku do obecnie obowiązującego art. 437 § 1 zdanie drugie, odnoszącego się także do środka odwoławczego wniesionego od uzasadnienia orzeczenia, projektodawca wyklucza możliwość uchylenia orzeczenia w tym zakresie.</p> <p>Zauważyć należy, iż także na gruncie obecnie obowiązujących przepisów wskazuje się w doktrynie, iż skarżący może wnieść środek odwoławczy od uzasadnienia</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Uchylenie zdania drugiego art. 437 § 1 k.p.k. wynika z tego, że materia nim uregulowana ma być zawarta w proj. art. 443a § 4 k.p.k. „Uchylenie uzasadnienia” pozbawione jest sensu, w razie zawarcia w nim zbędnych lub niewłaściwych treści należy uzasadnienie zmienić poprzez wyeliminowanie z niego tychże treści.</p> <p>Projektodawca nie podziela zapatrywania wyrażonego w wyroku SN z dnia 20 stycznia 2004 r., WA 64/03, OSNwSK 2004/1/145, wedle którego w przypadku braku podstaw dowodowych należy uchylić zaskarżone ustalenie, do którego owych podstaw zabrakło.</p> <p>Zmiana zaś ma mieć miejsce – wedle tegoż poglądu – wtedy, gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego wskazuje, iż ustalenie powinno być inaczej opisane, niż przyjęto w zaskarżonym uzasadnieniu.</p> <p>Należy uznać za prawidłowe stanowisko wyrażone w doktrynie, wedle którego odpowiednie stosowanie przepisu art. 437 § 1 k.p.k. do zaskarżenia uzasadnień nie obejmuje możliwości „uchylania” tego uzasadnienia. Jak trafnie uważa D.</p>
--	------------	----------------------------------	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>orzeczenia, wówczas, gdy nie kwestionuje samego rozstrzygnięcia. Z tej racji przedmiotem zaskarżenia nie mogą być zawarte w uzasadnieniu ustalenia faktyczne i oceny odnoszące się do podstawy dowodowej rozstrzygnięcia, znamion przestępstwa, opisu czynu, wymiaru kary. Można natomiast podważać ustalenia i oceny, które nie miały wpływu na treść poszczególnych rozstrzygnięć, na przykład poszczególne sformułowania lub oceny zawarte w uzasadnieniu, gdy są one krzywdzące dla skarżącego z uwagi na użyte przez sąd zwroty. Zaskarżenie samego uzasadnienia może dotyczyć w szczególności zaskarżenia motywów wyroku uniewinniającego przez oskarżonego, jeżeli w uzasadnieniu wyeksponowano zastosowanie zasady in dubio pro reo i uniewinniono go wobec niedających się usunąć wątpliwości, bądź też oskarżyciel posiłkowy może skarżyć, iż w uzasadnieniu przyjęto jego przyczynienie się do wypadku drogowego. Warunkiem skutecznego zaskarżenia postanowienia pozostaje przy tym występowanie po stronie skarżącego gravamenu, czyli uciążliwości wynikającej z jego treści, przejawiającej się w poczuciu pokrzywdzenia z powodu zawartych w uzasadnieniu ustaleń, argumentacji, sformułowań. Co istotne, po rozpoznaniu apelacji od uzasadnienia wyroku sąd odwoławczy orzeka w formie postanowienia. Wskazać należy, iż w obecnym stanie prawnym nie budzi wątpliwości możliwość uchylecia uzasadnienia, którą projektodawca zamierza wykluczyć, co znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie. W wyroku z dnia 20 stycznia 2004 r. Sąd Najwyższy stwierdził, iż w przypadku braku podstaw dowodowych należy uchylić zaskarżone ustalenie, do którego owych podstaw zabrakło. Zmiana zaś ma miejsce wtedy, gdy prawidłowa ocena</p>	<p>Swiecki (<i>Komentarz aktualizowany do art. 437 Kodeksu postępowania karnego</i>, Lex/el. 2019, t. 9)</p> <p>„odpowiednie” stosowanie tego przepisu nie oznacza, że te same rozstrzygnięcia sądu odwoławczego mogą zapaść po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia. W wypadku uzasadnienia nie jest możliwe jego uchylenie i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, gdyż uzasadnienie orzeczenia nie jest rozstrzygnięciem prawnym, a więc nie ma zdolności do uprawomocnienia się, ani nie nadaje się do samodzielnego „rozpoznania” w postępowaniu ponownym. Odmienny pogląd prowadziłby bowiem do sytuacji, w której np. prawomocny byłby wyrok, a nieprawomocne byłoby jego uzasadnienie (por. P. Hofmański, <i>Horyzontalna prawomocność...</i>, s. 14 i n.; S. Zabłocki, <i>Postępowanie odwoławcze w Kodeksie...</i>, s. 136–137; Grzegorzcyk, <i>Kodeks</i>, 2008, s. 929–930; S. Zabłocki [w:] <i>Stefański, Zabłocki, Kodeks</i>, t. 3, 2004, s. 18–19). Dlatego też po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia sąd odwoławczy może utrzymać w mocy zaskarżone uzasadnienie lub dokonać jego zmiany.</p>
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>materiału dowodowego wskazując, iż ustalenie powinno być inaczej opisane, niż przyjęto w zaskarżonym uzasadnieniu .</p>	<p>Z tych względów projektodawca proponuje ten trafny pogląd wyrazić bezpośrednio w ustawie procesowej.</p>
	<p>KRRP</p>	<p>art. 1 pkt 69</p>	<p>Krytycznie należy ocenić propozycję zmiany art. 438 pkt 1 KPK (art 1 pkt 69 opiniowanego projektu), polegającą na rozbiciu uregulowanej w tym przepisie przyczyny odwoławczej w postaci obrazu przepisów prawa materialnego na obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego sprawcy (pkt 1] oraz inną obrazę prawa materialnego, stanowiącą jednak - w myśl prezentowanej propozycji - przyczynę uchylecia lub zmiany orzeczenia tylko o tyle, o ile mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia (pkt 1a]. Zasadnicze zastrzeżenia wywołuje kwalifikacja obrazu przepisów prawa materialnego w kategorii przyczyny uchylecia lub zmiany orzeczenia przez przyzmat jej wpływu na treść orzeczenia (art. 438 pkt 1 a w projektowanym kształcie]. W zakresie tej propozycji legislacyjnej zdaje się uchodzić uwadze projektodawcy, że w przeciwnieństwie do np. obrazu przepisów prawa procesowego, do której kryterium „wpływu na treść orzeczenia” znajduje w pełni zrozumiale odniesienie, obrazu przepisów prawa materialnego <u>materializuje się w wadliwej treści orzeczenia</u>. To treść orzeczenia stanowiącego akt stosowania prawa materialnego „obraża” prawo materialne, jak trafnie podkreśla się w piśmiennictwie, stanowi ona prius, a nie posterius, względem uchylecia (zob. R. Kmiecik, Rażące naruszenie prawa materialnego jako „względna” przyczyna kasacyjna, (w:) Współczesne problemy procesu karnego i wymiaru sprawiedliwości. Księga ku czci Profesora Kazimierza Marszałka, pod red. P. Hofmańskiego i K. Zgryzka, Katowice 2003, s. 272).</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Obraza przepisów prawa materialnego najczęściej materializuje się w wadliwej treści orzeczenia, lecz nie zawsze. Przykładowo, jeżeli sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych wobec sprawcy przestępstwa z art. 178b k.k. na podstawie art. 42 § 1 k.k. zamiast na podstawie § 2 tego artykułu albo jeżeli wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego dozór jest orzekany na podstawie art. 73 § 1 k.k. zamiast na podstawie art. 73 § 1 i 2 k.k., to mamy do czynienia z naruszeniem prawa materialnego poprzez nieprawidłowe dokonanie subsumpcji stanu faktycznego pod normę prawną. Jednakże takie naruszenie prawa materialnego nie ma wpływu na treść orzeczenia. Z kolei jeżeli sąd orzekłby obligatoryjny dozór na podstawie art. 73 § 1 i 2 k.k. wobec osoby, która nie jest wymieniona w § 2, a zatem której owa obligatoryjność nie dotyczy, wówczas naruszenie prawa materialnego (art. 73 § 2 k.k.) mogło mieć wpływ na treść</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Przyjmując inną optykę, można powiedzieć, że stanowiąc wadę samej treści orzeczenia, obraza przepisów prawa materialnego zawsze wpływa na tę treść; wprost nie da się jej bez tego wpływu pomyśleć. Nie oznacza to, aby obraza przepisów prawa materialnego nie mogła podlegać gradacji pod względem jej istotności. Najlepiej o tym świadczy treść art. 523 § 1 KPK. I w rzeczywistości wokół gradacji obrazy prawa materialnego odcytuje argumentacja projektodawcy towarzysząca omawianej propozycji, zamieszczona w uzasadnieniu opiniowanego projektu. Rzecz jednak w tym, że to stopniowanie obrazy przepisów prawa materialnego należy wyraźnie oddzielić od samego uchybienia tym przepisom, którego jedynym źródłem może być treść orzeczenia, Poczynione obserwacje upoważniają do konstatacji, że posłużenie się przez projektodawcę kryterium „wpływu na treść orzeczenia” w odniesieniu do obrazy przepisów prawa materialnego nie ma po prostu racjonalnego uzasadnienia, ponieważ każde naruszenie tych przepisów ze swej natury rodzi taki wpływ. Na gruncie tego stwierdzenia należy wykluczyć akceptację propozycji zmiany art. 438 pkt 1 KPK.</p>		
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 69</p>	<p>Art. 438 k.p.k. Podstawy odwoławcze stanowią twierdzenia skarżącego o uchybieniach popełnionych przez sąd pierwszej instancji. W obecnym brzmieniu art. 438 k.p.k. jako podstawy odwoławcze, których wystąpienie powoduje konieczność uchylenia lub zmiany orzeczenia, wskazuje: 1] obrazę przepisów prawa materialnego, 2) obrazę przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia, 3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł mieć wpływ na treść tego orzeczenia oraz 4) rażąco niewspółmierność kary, środka</p>	<p>wyroku, gdyż dozór nie musiał być orzeczony. Podobnie powołanie w podstawie wymiaru kary art. 64 § 1 k.k. recydywiscie, któremu jednak sąd kary nie obostrzył, jest naruszeniem prawa materialnego, lecz nie ma żadnego wpływu na treść wyroku. Chodzi zatem o to, aby ograniczyć zaskarżanie orzeczeń uwarunkowane jedynie czysto formalnymi przyczynami.</p> <p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p> <p>argumentacja jak powyżej</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy -Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka.</p> <p>W przedmiotowym projekcie proponuje się natomiast zmodyfikowanie punktu 1 art. 438 k.p.k. poprzez nadanie mu brzmienia: „obrazy przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego sprawcy” oraz dodanie do wskazanego przepisu punktu 1a, w którym mowa o „obrazie przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w pkt 1, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia”.</p> <p>Powyższe wskazuje, iż intencją projektodawcy jest upodobnienie przesłanki obrazy prawa materialnego do przesłanki obrazy przepisów postępowania - obie bowiem miałyby mieć wpływ na treść orzeczenia, aby mogły stanowić podstawę odwoławczą, chyba że obraza prawa materialnego dotyczyłaby kwalifikacji prawnej czynu.</p> <p>Wskazać należy, iż obraza przepisów prawa materialnego polega na naruszeniu, przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym, przepisów prawa karnego materialnego, ale także naruszeniu przepisów innych dziedzin prawa, np. prawa cywilnego, handlowego, finansowego, administracyjnego, jeżeli mają zastosowanie w procesie karnym. Dotyczy to nadto naruszenia nie tylko prawa materialnego polskiego, ale także obcego. Ustawodawca uznał, iż stwierdzona obraza przepisów prawa materialnego stanowi uchybienie, które ze swej istoty ma wpływ na treść orzeczenia. W literaturze wskazuje się, iż w świetle art. 176 ust. 1 Konstytucji dopuszczalne jest wprowadzanie ograniczeń w zakresie orzekania przez sąd odwoławczy, przy czym potencjalnie mogą one dotyczyć zarzutu obrazy prawa z art. 438 pkt 1 i 2 k.p.k. - w zakresie obrazy postępowania</p>	
--	---	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>do mającej charakter rażący albo istotny wpływ na treść orzeczenia, ograniczenia ich do określonych wyliczonych uchybień, albo wyłączenia możliwości podnoszenia określonych zarzutów, choć ich wskazanie generalne może prowadzić do nadmiernego ograniczenia kontroli odwoławczej. Należy zatem stwierdzić, iż potrzeba ograniczenia podstaw odwoławczych może być związana z określoną instytucją prawną. Dopuszczalność wprowadzenia ograniczenia winna jednak być w takiej sytuacji uzależniona od jej związku z celowością ograniczeń, wartościami, którym miałyby służyć, stopniem intensywności, słowem winna być oceniana na gruncie art. 31 ust. 3 Konstytucji. Praktyka stosowania prawa wskazuje jednak w ocenie opiniującej, że niezwykle trudno wyobrazić sobie takie naruszenie prawa materialnego, które pozostawałoby bez wpływu na treść orzeczenia - a zatem stawianie odwołuującemu się dodatkowego wymogu, jakim jest wykazanie wystąpienia tej przesłanki, wydaje się niewłaściwe.</p>	
	<p>art. 1 pkt 70</p>	<p>Art. 442 k.p.k. W kontekście postępowania odwoławczego zwrócić należy uwagę także na zmianę proponowaną w art. 442 § 3 k.p.k., stanowiącym, iż „zapatrywania prawne i wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania są wiążące dla sądu któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania”. Projektodawca zakłada natomiast uzupełnienie tego przepisu o stwierdzenie, iż „wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania mogą dotyczyć wyłącznie dowodów i innych czynności, które powinny być przeprowadzone lub okoliczności, które należy wyjaśnić. Wskazania sądu odwoławczego nie mogą dotyczyć sposobu oceny poszczególnych dowodów”.</p> <p>Wskazać należy, że art. 442 § 3 k.p.k. uznaje się za przepis o</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Zgodnie z jednolitym orzecznictwem sądowym wskazania co do dalszego postępowania to zalecenia dotyczące potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego, sprawdzenia i wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości, przeprowadzenia określonych dowodów lub przeprowadzenia ich w określony sposób (np. przez konfrontację) czy nawet ponownego rozważenia już ustalonych okoliczności. Inne</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>charakterze wyjątkowym, a więc podlegający ścisłej wykładni. Zapatrywania prawne, o których mowa w tym przepisie, to wyrażone przez sąd odwoławczy poglądy na temat wykładni, zaś wskazania co do dalszego postępowania to przede wszystkim zalecenia co do prowadzenia w postępowaniu czynności procesowych, dotyczące w szczególności przeprowadzenia dowodów z urzędu . Sąd odwoławczy nie może jednak, co wynika obecnie z orzecznictwa, wydając jakiegokolwiek zalecenia ograniczać zasady swobodnej oceny dowodów przez sąd pierwszej instancji, w szczególności poprzez wskazania co do oceny dowodów . Projektodawca w tym zakresie wprowadził zatem do ustawy obowiązującą już regulę orzeczniczą.</p>	<p>wskazania, "w szczególności co do oceny poszczególnych dowodów, nie są wiążące dla sądu ponownie rozpoznającego sprawę" (tak już np. w wyroku SN z dnia 12 lipca 1979 r., IV KR 136/79, OSNKW 1979, nr 11-12, poz. 122).</p> <p>Projekt wprowadza te słuszne zapatrywania do tekstu ustawy, gdyż zasługują one na jednoznaczne wyartykułowanie.</p>
<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 72</p>	<p>Art. 447 k.p.k. Wart. 447 k.p.k. projektodawca dodaje § 6, stanowiący, iż „podstawą apelacji nie mogą być wyłącznie zarzuty, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626. Przepisy art 118 § 1 i 2 stosuje się”.</p> <p>Uznając w części argumentację wyrażoną w uzasadnieniu, iż kwestie sprostowania oczywistej omyłki pisarskiej (art. 105 k.p.k.), uzupełnienia wyroku postanowieniem (art. 420 k.p.k.) oraz uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach procesu (art. 626 k.p.k.) pozostają mniej doniosłe niż wskazane w art. 438 k.p.k. podstawy kontroli instancyjnej orzeczenia. Tym niemniej należy zwrócić uwagę, że projektowane w art. 447 § 6 k.p.k. rozwiązanie nie wskazuje, jak w takim razie strony weryfikować mogą wskazane rozstrzygnięcia, także w sytuacji, gdy kierują apelację od wyroku, w której podnoszą również i inne zarzuty.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt wyklucza możliwość podniesienia w apelacji wyłącznie zarzutów, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626 k.p.k. Taką apelację należy potraktować jako wniosek o skierowanie sprawy na posiedzenie i rozstrzygnięcie jej w trybie powyższych przepisów (art. 118 § 1 i 2 k.p.k.).</p> <p>Jeżeli powyższe zarzuty zostaną podniesione w apelacji nie wyłącznie, a wespół z innymi zarzutami – podlegają łącznemu rozpoznaniu w apelacji.</p>
	<p>art. 1 pkt 75</p>	<p>Art.452 k.p.k. Należy także wrócić uwagę, iż na gruncie art. 452 k.p.k.,</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>dotyczącego postępowania dowodowego przed sądem odwoławczym, projektodawca formułuje dwie, zamiast obecnie występującej jednej przesłanki oddalenia przez sąd odwoławczy wniosku dowodowego. Dotychczasowy paragraf drugi tegoż przepisu dzieli na dwa punkty, umieszczając w punkcie pierwszym jako przesłankę oddalenia takiego wniosku niecelowość przeprowadzenia dowodu z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie. W punkcie drugim natomiast wskazuje, iż sąd odwoławczy oddali wniosek dowodowy, jeżeli „dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wcześniej powołać lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać. Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93 g Kodeksu karnego.”.</p> <p>Cytowana regulacja wprowadza zatem do postępowania karnego prekluzję dowodową, ograniczając możliwość dowodzenia ab postępowania przed sądem pierwszej instancji - z tym zastrzeżeniem, że sąd odwoławczy nie może oddalić wniosku dowodowego, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo. Nadmienić trzeba, że uchylony ustawa z dnia</p>	<p>Proj. przepis art. 452 § 2 k.p.k. reguluje dodatkowe, szczególne podstawy oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy, tzn. oprócz tych podstaw, które określone są w przepisach ogólnych, w szczególności w art. 170 § 1 k.p.k.</p> <p>Te szczególne podstawy mają zastosowanie tylko do sądu drugiej instancji, a pozostałe podstawy do wszystkich kierowniczych organów procesowych w toku całego postępowania.</p> <p>Oskarżony nie jest zobowiązany do składania wniosków dowodowych; jest to tylko jego prawo. Jeżeli jednak chce z tego prawa skorzystać, musi to uczynić w terminie umożliwiającym rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Nie może również pod pretekstem realizowania prawa do obrony składać wniosków dowodowych zmierzających wyłącznie do przeciągnięcia trwania postępowania. Sąd może również określać terminy do złożenia wniosków dowodowych dotyczących określonej okoliczności i wielokrotnie w toku postępowania. Prekluzja dowodowa nie obejmuje również wniosków dowodowych dotyczących okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego,</p>
--	--	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>27 września 2013 r. art. 452 § 1 k.p.k. wyrażał zasadę, zgodnie z którą sąd odwoławczy nie mógł przeprowadzać postępowania dowodowego co do istoty sprawy. Regulacja ta stanowiła o kasatoryjności postępowania odwoławczego i wskazywała na przeważającą funkcję kontrolną sądu odwoławczego. Ustawodawca uchylił jednak to rozwiązanie, jako że wprowadzało ono rozbieżność między prawem sądu do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy (art. 437 § 2 in principio k.p.k.) a jego uprawnieniami do bezpośredniego poznania faktów stanowiących podstawę tego rozstrzygnięcia. Konsekwencją reguły wyrażonej w art. 437 § 2 k.p.k. było sformułowanie przepisu art. 452 § 1 k.p.k., który pozwalał sądowi odwoławczemu na zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wyrażenie co do istoty sprawy, jeśli pozwalały na to zebrane dowody, jeżeli zaś sąd odwoławczy dostrzegł, konieczność przeprowadzenia dowodów co do istoty sprawy, nie mógł co do tej istoty orzekać, lecz powinien był zaskarżone orzeczenie uchylić i sprawę przekazać sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Na mocy art. 452 § 1 k.p.k. ustawodawca wyłączał zatem możliwość przeprowadzenia postępowania dowodowego co do istoty przez sąd odwoławczy, uznając to za zadanie powinien mieć sąd pierwszej instancji. Uprawnienia sądu odwoławczego w zakresie postępowania dowodowego ograniczały się zaś do możliwości przeprowadzenia dowodu uzupełniającego, jeżeli miałyby to przyczynić się do przyspieszenia postępowania, a jednocześnie nie było konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości lub w znacznej części. Sąd odwoławczy mógł zatem wyjątkowo uzupełnić przewód sądowy, przeprowadzając dowód na rozprawie, o ile zmateralizowały się dwie przesłanki wymienione w art. 452 § 2 k.p.k., tj.,</p>	<p>co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej (proj. art. 170 § 1a k.p.k.). Z tego względu nie zachodzi kolizja prekluzji dowodowej z zasadą domniemania niewinności, oskarżony może swą niewinność wykazywać w każdym czasie.</p> <p>Przepis art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ma dotyczyć jedynie takich wniosków dowodowych stron, które odnoszą się do dowodów niepodlegających dopuszczeniu z urzędu przez sąd na podstawie art. 167 k.p.k. W pozostałym zakresie aktualna pozostaje zasada prawdy materialnej nakazująca dopuszczenie określonych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd z urzędu. W odniesieniu do takich dowodów, po upływie okresu prekluzji, strona może zasygnalizować sądowi konieczność podjęcia inicjatywy dowodowej z urzędu.</p>
--	--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>przeprowadzenie dowodu przez sąd odwoławczy przyczyniłoby się do przyspieszenia postępowania oraz nie byłoby konieczne przeprowadzenie przewodu sądowego w całości lub w znacznej części . W kontekście omawianego zagadnienia przemożną rolę odgrywa treść art. 427 § 3 k.p.k., którego zmiany projektodawca nie przewiduje, a który stanowi, iż odwołujący się może wskazać w środku odwoławczym nowe fakty lub dowody tylko wtedy, jeżeli nie mógł powołać ich przed sądem pierwszej instancji. Na gruncie tego przepisu stwierdzić należy, iż także obecnie Kodeks postępowania karnego wprowadza prekluzję w przytaczaniu nowych faktów i dowodów, co nakłada na strony obowiązek przedstawiania ich przed sądem pierwszej instancji pod rygorem utraty tego uprawnienia przed sądem odwoławczym. Odczytanie bowiem art. 427 § 3 k.p.k. a contrario prowadzi do wniosku, iż termin do składania wniosków dowodowych co do znanych stronie faktów i dowodów wpływa z chwilą wydania wyroku w pierwszej instancji . Nie przekonuje przy tym zawarta w uzasadnieniu projektu nowelizacji argumentacja, iż przedmiotowa regulacja „ma zapewnić skoncentrowanie postępowania dowodowego na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, co sprzyja sprawności postępowania i właściwie realizuje standard dwuinstancyjności postępowania karnego". Nie sposób uznać tego sformułowania za merytoryczne uzasadnienie proponowanej zmiany, zwłaszcza w świetle tych przepisów projektów ustawy, które inicjatywę dowodową stron, także przed sądem pierwszej instancji znacznie ograniczają.</p>	
	NRA	art. 1 pkt 77	<p>Art. 454 k.p.k. Rozwiązań, które zasługiwałyby na aprobatę nie stanowią przewidywane przez projektodawcę zmiany w art. 454 k.p.k.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Ograniczenie zakresu zakazów <i>ne peius</i></p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Obecnie art. 454 § 1 k.p.k. stanowi, iż sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie. W projektowanej wersji przepis ten zakłada natomiast, iż sąd odwoławczy nie można skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. Projektodawca dopuszcza zatem możliwość skazania oskarżonego, co do którego sąd pierwszej instancji warunkowo umorzył postępowanie. Pamiętać należy, iż rozwiązania przewidziane w art. 454 k.p.k. stanowią przywilej oskarżonego, przy czym nie chodzi tu o respektowanie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego, gdyż toczy się postępowanie odwoławcze, ale o zagwarantowanie oskarżonemu dwuinstancyjności skazania, także w zakresie wymierzenia najsurowszej kary, o której mowa w art. 454 § 3 k.p.k.</p> <p>Wskazane reguły nie peius nie ograniczają sądu odwoławczego w zakresie kontroli odwoławczej, jednak zawężają one pole orzekania na niekorzyść oskarżonego, wyłączając możliwość reformatoryjnego orzekania w wypadku uznania apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego za zasadną - wobec czego sąd może jedynie uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania . Rozwiązanie takie uznać należy za całkowicie słuszne oraz zbieżne z ustawą zasadniczą i prawem międzynarodowym -także w zakresie, w jakim wyłącza się możliwość skazania oskarżonego, co do którego sąd pierwszej instancji warunkowo umorzył postępowanie karne. Z tego względu rozwiązanie odmienne, proponowane przez projektodawcę, należy ocenić negatywnie.</p> <p>Ponadto w projekcie nowelizacji przewidziano uchylenie art</p>	<p>nie stoi w kolizji z Konstytucją RP ani z regulacjami prawnomiędzynarodowymi. Warunkowe umorzenie postępowania łączy się ze stwierdzeniem winy oskarżonego popełnienia danego czynu zabronionego, tak więc dopuszczalne jest skazanie za popełnienie tego czynu dopiero w drugiej instancji. Z kolei jeżeli sąd apelacyjny uznaje za zasadne wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności, to nic nie stoi na przeszkodzie, ażeby orzekł tę karę we własnym zakresie, po ewentualnym uzupełnieniu postępowania dowodowego. Skoro uchylene wyroku sądu pierwszej instancji następuje <i>de lege lata</i> z tego powodu, że zdaniem sądu apelacyjnego należy orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności, to iluzoryczne jest tworzenie możliwości zaskarżenia ponownego orzeczenia sądu okręgowego wymierzającego karę dożywotniego pozbawienia wolności do tegoż samego sądu odwoławczego, który stwierdził wcześniej, że kara taka byłaby zasadna. Co więcej, w razie różnicy zdań pomiędzy sądem pierwszej i drugiej instancji możliwe jest wielokrotne uchylanie z tego powodu orzeczenia i swoisty pat proceduralny. Tak więc zdaniem projektodawcy ograniczenie w powyższy sposób</p>
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>454 § 3 k.p.k., wyłączonego możliwości zastrzeżenia kary przez sąd odwoławczy poprzez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności. Wskazana wyżej, obowiązująca obecnie reguła <i>ne peius</i> ma charakter bezwzględny. Sąd odwoławczy nie może, opierając się na tych samych ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, wymierzyć kary dożywotniego pozbawienia wolności. Powinien - jeżeli zachodzą podstawy - podzielić apelację, uchylić wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Intencją takiej regulacji jest umożliwienie oskarżonemu wniesienia środka odwoławczego od orzeczonej nowej, surowszej kary. Uznaną pełną słuszność takiego rozwiązania stwierdzić należy, że w sytuacji, gdyby w projektowanym stanie prawnym sąd odwoławczy zdecydował o zastrzeżenia kary poprzez wymierzenie oskarżonemu kary dożywotniego pozbawienia wolności, to oskarżony ten nie miałby już możliwości (pomijając nadzwyczajne środki zaskarżenia) odwołania się od tego orzeczenia. Zwłaszcza z uwagi na fakt, iż chodzi przecież o najsurowszą z możliwych karę, rozwiązanie takie ocenić należy negatywnie. Podsumowując powyższe wskazać należy, iż reguły <i>ne peius</i> określone w art. 454 k.p.k. limitują zakres orzekania na niekorzyść oskarżonego, przy czym sąd odwoławczy pozostaje nieograniczony w zakresie orzekania na jego korzyść. Pogląd ten potwierdza w swym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny, wskazując, iż „w ramach konstytucyjnej gwarancji dwuinstancyjności postępowania sądowego, jako składowej zasady prawa do sądu, procedującego z uwzględnieniem wymogu rzetelnej procedury gwarantującej w szczególności oskarżonemu prawo do obrony, niezbędne jest poddanie kontroli instancyjnej rozumowania sądu</p>	<p>katalogu zakazów <i>ne peius</i> przyspieszy postępowanie i uczyni je bardziej sprawnym, jednocześnie nie naruszając standardów konstytucyjnych i konwencyjnych.</p>
--	---	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>prowadzącego do skazania. Pozbawienie oskarżonego tej gwarancji narusza prawo do obrony oraz prawo do rzetelnego procesu. Zaskarżony art. 437 § 2 k.p.k. w zakresie, w jakim nie powoduje pogorszenia sytuacji oskarżonego, nie prowadzi jednak do naruszenia konstytucyjnie gwarantowanego prawa podmiotowego".</p> <p>Nie przekonuje przy tym zawarta w uzasadnieniu projektu argumentacja, iż „w razie stwierdzenia przez sąd apelacyjny zasadności wymierzenia oskarżonemu kary dożywotniego pozbawienia wolności, nie widać dostatecznych podstaw do tego, aby zobowiązywać do takiego rozstrzygnięcia sąd okręgowy, który uprzednio nie znalazł ku temu podstaw, w ponownym postępowaniu. Taka regulacja wydłuża znacznie postępowanie karne (...), a brak jest formalnych i merytorycznych przeszkód by taką karę wymierzył bezpośrednio sąd odwoławczy". Projektodawca po raz kolejny przedkłada zatem zasadę szybkości postępowania ponad gwarancje procesowe oskarżonego, w tym przypadku potencjalnie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Opiniująca, w przeciwieństwie do projektodawcy, widzi w tym podstawę do ponownego przeprowadzenia postępowania przed sądem pierwszej instancji, skoro jego przedmiotem miałyby być rozważenie zastosowania najsurowszej rodzajowo represji karnej.</p>	
	<p>NRA</p>	<p>art. 1 pkt 94</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Proponowane wydłużenie okresu, w którym możliwe będzie cofnięcie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie, pod warunkiem uzyskania zgody sądu i oskarżyciela publicznego, wymaga zagwarantowania możliwości obciążenia</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu, iż decyzja sądu w tym zakresie stanowić może konsekwencję „niesubordynacji procesowej oskarżonego albo jego postawy, przejawiającej się w powściągnięciu od podjęcia prób pojednania z pokrzywdzonym na wcześniejszym etapie postępowania, przy równoczesnym wnioskowaniu kosztownych czynności dowodowych, np. w postaci dowodu z opinii biegłych”. Zdaje się przy tym projektodawca pomijać, iż pojednanie się pokrzywdzonego i ewentualnego sprawcy nie jest nieodzowne w każdym postępowaniu, a pozostaje dobrowolne. Ponadto oskarżony ma pełne prawo realizować swoje prawo do obrony, również przez składanie wniosków dowodowych, nie tylko w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek. Obciążanie go kosztami postępowania w związku z korzystaniem z tych uprawnień budzi zatem wątpliwości.</p>	<p>oskarżonego kosztami procesu w całości i części, co szczególnie usprawiedliwione będzie w tych przypadkach, gdy stanowić one będą konsekwencje niesubordynacji procesowej oskarżonego.</p>
	<p>Uzasadnienie</p>	<p>Art. 97a k.p.k. Zauważyć należy, iż w uzasadnieniu omawianego projektu nowelizacji mowa jest o art 97a, który jak należy rozumieć miałby zostać dodany ab Kodeksu postępowania karnego. Najwyższe zdziwienie budzi jednak fakt, iż w samym projekcie ustawy przepisu tego brak. Powoduje to poważne wątpliwości co do intencji projektodawcy, nie sposób bowiem stwierdzić, czy w ostatecznej wersji projektu z przepisu tego zrezygnował, nie usunął natomiast zmiany na jego temat z uzasadnienia, czy też omyłkowo nie wpisano go do ustawy. Na podstawie uzasadnienia domniemywać jednak można, iż art. 97a k.p.k. wprowadzić miałby po stronie sądu możliwość odroczenia wydania postanowienia na czas nieprzekraczający 7 dni w sprawie zawitej albo z innych ważnych powodów. Wskazać trzeba, iż rozwiązanie to po</p>	<p>UWAGA ZASADNA Należy skorygować uzasadnienie projektu</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

Nr uwagi	Zgłaszający	Do przepisu	Treść	Stanowisko MS
3.	ORA Warszawa	Ogólna	<p>wskazać należy, że najistotniejsze zmiany proponowane w projekcie budzą poważne wątpliwości i nie realizują zakładanych przez projekt celów bez naruszenia gwarancji procesowych. Pozostałe zmiany nie mają zaś istotnego znaczenia dla przyspieszenia postępowania.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt nie zmienia modelu postępowania ani nie narusza hierarchii obowiązujących w nim naczelnych zasad procesu. Wprowadza jedynie modyfikacje zmierzające do usprawnienia i przyspieszenia postępowania.</p>
9.	ORA Warszawa	art. 1 pkt 7	<p>W zakresie subsydiarnego aktu oskarżenia wprowadzono zażalenie na ponowne postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia do prokuratora nadrzędnego.</p> <p>W przypadku utrzymania w mocy przez prokuratora zaskarżonego postanowienia pokrzywdzonemu przysługuje prawo do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.</p> <p>W uzasadnieniu projektowanych zmian podnosi się, że ma to zapobiec wnoszeniu subsydiarnego aktu oskarżenia w sytuacjach, w których prokurator nie wykonał podstawowych wytycznych sądu wcześniej uchylającego pierwszą decyzję o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Tym samym ma to być instrument umożliwiający sanowanie prostych błędów w ramach prokuratury. Rozwiązanie to chociaż na pierwszy rzut oka może wydawać się zasadne i potrzebne, w praktyce prowadzić może do przedłużenia postępowania prowadzonych w sposób nieudolny, nieuczynny, pobieżny. Brak jest regulacji ograniczających możliwość kolejnych uchyleń zaskarżonego postanowienia przez prokuratora nadrzędnego, co w praktyce może prowadzić do</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt wprowadza dodatkowy instrument kontroli prokuratorskiej, w którym razie nie zmniejsza to zakresu sądowej kontroli postępowania przygotowawczego, która wynika z aktualnie obowiązujących regulacji.</p> <p>Przewidziane w proj. art. 330 § 2 k.p.k. umożliwienie zaskarżenia ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub o odmowie jego wszczęcia do prokuratora nadrzędnego umożliwi faktyczną kontrolę nad wykonaniem w toku postępowania przygotowawczego wytycznych sądu uchylającego poprzednie postanowienie. Aktualnie taka kontrola nie istnieje i nie ma żadnej procesowej możliwości wyegzekwowania tych wytycznych.</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>wielokrotnego uchylenia postanowień z powodu błahych błędów, a tym samym zniechęcania pokrzywdzonego do angażowania się w postępowanie.</p> <p>Wprowadzenie regulacji analogicznych do przepisów dotyczących postępowania prywatnoscowego, a więc ustalenie, że w przypadku braku udziału oskarżyciela publicznego, niestawienie oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika na rozprawie bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia należy co do zasady uznać za słuszne. Wątpliwości budzi jedynie obowiązek stawienia zarówno oskarżyciela jak i jego pełnomocnika. Stawienie jednej z tych osób byłoby wystarczające dla uznania, że oskarżyciel jest dalej zainteresowany prowadzeniem postępowania.</p>	<p>Taka dodatkowa kontrola umożliwi też wszechstronniejsze zbadanie sprawy w postępowaniu przygotowawczym i uniknięcie tym samym wnoszenia subsydiarnych aktów oskarżenia w sprawach, w których prokurator sam powinien to uczynić. Regulacja taka obowiązywała już w systemie prawa karnego procesowego w latach 1997-2007. Projekt został skonsultowany z Prokuraturą Krajową, która jest w stanie zapewnić warunki kadrowe do niezwłocznego rozpoznawania tych zażaleń przez prokuratorów.</p>
<p>19.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 24</p> <p>Zgodnie z projektowanym art. 170 k.p.k. § 1 pkt. 6., wprowadzona ma zostać kolejna podstawa oddalenia wniosku dowodowego, przewidująca możliwość jego oddalenia w sytuacji, gdy wniosek dowodowy zostanie zgłoszony po terminie określonym przez organ procesowy na jego złożenie. Jednocześnie, w projekcie przewidziane są sytuacje, które wyłączają możliwość oddalenia wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 i 6 k.p.k., jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego. Jednocześnie, Projektodawca nie planuje modyfikacji art. 2 § 2 k.p.k. — zasady prawdy materialnej, art. 369 k.p.k. — dyrektywy prowadzenia dowodów oskarżenia przed dowodami obrony,</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Termin z projekt. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie dotyczy terminów ustawowych do składania wniosków dowodowych (np. art. 338 § 1 k.p.k.), a wyłącznie terminów określonych przez organ procesowy (ustalanych przez ten organ).</p> <p>Oskarżony nie jest zobowiązany do składania wniosków dowodowych; jest to tylko jego prawo. Jeżeli jednak chce z tego prawa skorzystać, musi to uczynić w terminie umożliwiającym rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Nie może również pod pretekstem realizowania prawa do obrony składać wniosków dowodowych zmierzających wyłącznie</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>art. 405 k.p.k. w zakresie, w jakim wymaga on od przewodniczącego składu orzekającego zapytania stron przed zamknięciem przewodu sądowego, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego. Modyfikację art. 170 § 1 k.p.k., poprzez dodanie do niego punktu 6., należy ocenić jako zbędną i niezgodną z podstawowymi zasadami postępowania karnego. Już dziś w świetle obowiązujących przepisów organy procesowe mają możliwość oddalenia wniosku dowodowego, którego głównym zadaniem jest opóźnianie procesu, na mocy art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., wprowadzonego do k.p.k. „dużą nowelą” z 2003 r.</p> <p>Nowela ta skutecznie zmobilizowała uczestników procesu do przejawiania większej lojalności procesowej i wcześniejszego składania wniosków dowodowych, jednocześnie nie nakładając zbytniego formalizmu i prekluzji dowodowej (nieznanej dotychczas polskiemu procesowi karnemu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji), pozwalając organom procesowym zdecydować, czy wniosek dowodowy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia, czy wyłączenie zmierza do przedłużenia postępowania. Wskazać także należy, że projektowany art. 170 § 1a k.p.k. w istocie pozbawia sensu projektowany art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., jako że każdy istotny z punktu widzenia rozstrzygnięcia dowód zmierza do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo i jakie. W praktyce zatem, z dużym prawdopodobieństwem okazać się może, że projektowany art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. okaże się przepisem martwym.</p>
	<p>do przeciągania trwania postępowania. Sąd może również określać terminy do złożenia wniosków dowodowych dotyczących określonej okoliczności i wielokrotnie w toku postępowania. Prekluzja dowodowa nie obejmuje również wniosków dowodowych dotyczących okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej (proj. art. 170 § 1a k.p.k.). Z tego względu nie zachodzi kolizja prekluzji dowodowej z zasadą domniemania niewinności, oskarżony może swą niewinność wykazywać w każdym czasie.</p> <p>Przepis art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ma dotyczyć jedynie takich wniosków dowodowych stron, które odnoszą się do dowodów niepodlegających dopuszczeniu z urzędu przez sąd na podstawie art. 167 k.p.k. W pozostałym zakresie aktualna pozostaje zasada prawdy materialnej nakazująca dopuszczenie określonych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd z urzędu. W odniesieniu do takich dowodów, po upływie okresu prekluzji, strona może zasygnalizować sądowi konieczność podjęcia inicjatywy</p>

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>dowodowej z urzędu. Regulacja proj. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie wprowadza różnicowania w odniesieniu do stron i ich przedstawicieli procesowych.</p>
<p style="text-align: center;">21.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p style="text-align: center;">art. 1 pkt 25 i 26</p>	<p>Nie sposób zaaprobować — z punktu widzenia konstytucyjnego prawa do obrony — projektowanej nowelizacji art. 185a § 2 k.p.k., pozbawiającego prokuratora, obrońcę i pełnomocnika pokrzywdzonego prawa wzięcia udziału w posiedzeniu, na którym przesłuchiwany ma być w charakterze świadka pokrzywdzony przestępstwem z rozdziałów XXIII, XXV czy XXVI Kodeksu karnego. W uzasadnieniu projektu czytamy, że wprowadza on 14-dniowy termin instrukcyjny na przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego, mając w ten sposób maksymalnie zredukować jego traumatyczne przeżycia i dyskomfort psychiczny.</p> <p>Pozbawienie obrońcy prawa do udziału w — często jedynym w sprawie, zgodnie z art. 185a § 1 k.p.k. — przesłuchaniu pokrzywdzonego musi — o czym mileży uzasadnienie projektu — prowadzić do wniosku o rażącej niezgodności tego przepisu z treścią art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Nie sposób bowiem mówić o zapewnieniu prawa do obrony, gdy strona bierna procesu karnego pozbawiona zostaje możliwości — choćby ustami swojego pomocnika procesowego, jakim jest obrońca — zadania pytania głównemu świadkowi oskarżenia — pokrzywdzonemu. Oczywiście jest oczekiwanie, by w procesie karnym wprowadzone zostały rozwiązania mające zminimalizować traumę pokrzywdzonych, lecz nie może to odbywać się kosztem zupełnego</p> <p>pozbawienia oskarżonego (podejrzanego) prawa do obrony.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Standardy przesłuchania pokrzywdzonego przestępstwem przeciwko wolności seksualnej pod względem zapobiegania wtórnej wiktymizacji zostały ujednolicone ze standardami przesłuchania pokrzywdzonego małoletniego, o którym mowa w art. 185a k.p.k. (zasada jednokrotnego przesłuchania).</p> <p>Uwaga opiera się na błędnym odczytaniu projektu (nie zmienia on całego przepisu art. 185a § 2 k.p.k., a tylko jego zdanie pierwsze).</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>Zgodnie z art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k., jednym z celów postępowania karnego jest to, by osoba niewinna nie poniosła odpowiedzialności karnej. Jest to cel postępowania nadrzędny w stosunku to interesu pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. Wiek pokrzywdzonego (vide projektowany art. 185c § 2 oraz art. 185a § 2 k.p.k.) nie może stanowić przesłanki do tak istotnego ograniczenia prawa do obrony oskarżonego. Dodatkowo, wskazać należy, że brak udziału obrońcy w posiedzeniu na podstawie art. 185a § 1 k.p.k. może ponownie traumatyzować pokrzywdzonego, gdy w toku postępowania sądowego okaże się — na skutek argumentacji obrończej — że niezbędne będzie ponowne jego przesłuchanie, czego w wielu wypadkach da się uniknąć, jeśli obrońca będzie mógł uczestniczyć w pierwszym przesłuchaniu pokrzywdzonego.</p>	
<p style="text-align: center;">23.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p style="text-align: center;">art. 1 pkt 28</p>	<p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p> <p>To kierowniczy organ procesowy podejmuje wiążącą decyzję o powołaniu biegłego, określa też samodzielnie przedmiot i zakres ekspertyzy ze sformulowaniem, w miarę potrzeby, pytań szczegółowych. Decyduje również, czy w danej sprawie istnieje potrzeba udostępnienia biegłemu akt sprawy czy nie. Wreszcie kontroluje i ocenia, a także decyduje o wartości dowodowej opinii biegłego. Biegły opiniuje zatem w procesie jedynie w zakresie określonym przez organ procesowy i na podstawie materiałów udostępnionych przez ten</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>organ. Ocena opinii biegłego oraz prawidłowości decyzji procesowych sądu związanych z dopuszczeniem tego dowodu (powołania danego biegłego, sformułowania przedmiotu i zakresu ekspertyzy, przekazanych materiałów, a wreszcie wartości dowodowej samej opinii) jest przedmiotem instancyjnej kontroli procesowej.</p> <p>Przyjęła się w praktyce procesowej reguła, że organ procesowy zawsze przesyła biegłemu całość akt, celem wydania opinii. Jednak z merytorycznego punktu widzenia w wielu sytuacjach jest to zupełnie niepotrzebne, gdyż wystarczające jest przekazanie biegłemu jedynie nielicznych dokumentów (np. dowodów rzeczowych i protokołu oględzin celem przeprowadzenia ekspertyzy mechanicznej) czy też nawet nieprzekazywanie żadnych dokumentów z akt (np. dowód z opinii biegłego informatyka na okoliczność, czy możliwa jest określona ingerencja z zewnątrz w oprogramowanie określonego typu urządzenia).</p> <p>Udostępnianie biegłym jedynie niektórych dokumentów jest uzasadnione merytorycznie ze względu na ich wartość, istotną dla sporządzenia opinii, jak też stanowi</p>
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>czynnik skracający czas przygotowania opinii, gdyż biegły nie musi zapoznawać się z materiałami, które nie mają żadnego znaczenia dla wydania opinii. Oczywiście w razie procesowej potrzeby, istnieje możliwość udostępnienia biegłemu wszystkich dokumentów zawartych w aktach sprawy.</p>
<p>27.</p>	<p>ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 33 i 34</p>	<p>Generalnie, wprowadzone zmiany dotyczące pokrzywdzonego umożliwiają odstąpienie od jego przesłuchania, a także wprowadzają zmiany w zakresie postępowania z subsydnego aktu oskarżenia. Co do przesłuchania pokrzywdzonego proponuje się, aby możliwe było odstąpienie od jego przesłuchania, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych. Jednocześnie, w sytuacji, w której pokrzywdzony zgłasza żądanie przesłuchania go, dokonuje się tej czynności chyba, że uwzględnienie tego żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania. Rozwiązanie to ma umożliwić sprawniejsze przeprowadzenie postępowania przygotowawczego, szczególnie w sytuacji, w której występuje wielość osób pokrzywdzonych. O ile kierunek generalnie jest pożądanym, o tyle zastanowić należy się czy zaproponowane rozwiązanie pozwoli osiągnąć zamierzony cel. Organ niekoniecznie bowiem ma rozeznanie, jakie informacje może mieć konkretny pokrzywdzony. Jednocześnie możliwość odmowy uwzględnienia żądania pokrzywdzonego ze względu na przewlekłość postępowania wydaje się być przesłanką na tyle elastyczną, że możliwe jest jej nadużywanie w sytuacji chęci szybkiego zakończenia sprawy i przekonania</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projektowany przepis art. 315a k.p.k. należy odczytywać w związku z treścią art. 325h k.p.k. Ten ostatni przepis, odnoszący się do dochodzenia, nakazuje w jego toku m.in. przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie uzależnia przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka od tego, czy istnieją przesłanki do dopuszczenia tego dowodu na zasadach ogólnych (art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>). Przepis ten ponadto daje asumpt do twierdzenia, przy zastosowaniu <i>argumentum a fortiori</i>, że skoro pokrzywdzonego należy przesłuchać w dochodzeniu, które jest mniej sformalizowane i gwarancyjne, to tym bardziej należy uczynić to w śledztwie.</p> <p>Projektowany przepis art. 315a k.p.k.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>prokuratora o zebraniu całego materiału dowodowego w sprawie. Tym samym, zasadnym byłoby zobligowanie prokuratora do przesłuchania pokrzywdzonego w sytuacji, w której wnosi on o to.</p>	<p>oparty jest na dwóch założeniach. Po pierwsze, utrzymuje zasadę przesłuchania pokrzywdzonego w każdym postępowaniu przygotowawczym, po drugie zaś, nie uchybia przepisom regulującym przesłanki dopuszczenia dowodu (przede wszystkim art. 170 § 1 k.p.k. <i>a contrario</i>). Co do zasady jest oczywiste, że posiadanie przez dany podmiot statusu pokrzywdzonego w postępowaniu nie przesądza wcale o tym, że zachodzą przesłanki do przesłuchania tej osoby w charakterze świadka. Są to dwie oddzielne sfery. Co do zasady zatem pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w tym charakterze tylko wówczas, gdy zachodzą przesłanki dopuszczenia tego dowodu. Przepis art. 315a k.p.k. zakłada w postępowaniu przygotowawczym coś więcej – przesłuchanie wszystkich pokrzywdzonych, niezależnie od tego, czy takie przesłanki zachodzą. Wystarczające byłoby nawet żądanie takiego pokrzywdzonego. Jednakże w stosunku do pokrzywdzonych, co do których zachodzą przesłanki oddalenia wniosku o jego przesłuchanie z art. 170 § 1 k.p.k. <i>a contrario</i>, pomimo złożenia przez zainteresowanego takiego wniosku, od przesłuchania można</p>
--	--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>odstąpić, jeżeli uwzględnienie żądania prowadziło do przewlekłości postępowania. Nie można odstąpić od przesłuchania żadnego pokrzywdzonego, jeżeli czynność ta jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych – np. co do wysokości poniesionej szkody. Z tych względów wprowadzenie projektowanego przepisu art. 315a k.p.k. – wbrew obawom zgłaszającego uwagę – ma charakter gwarancyjny.</p>
<p>37.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 50</p>	<p>Zgodnie z art. 6 ust. 3 lit. c i d Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej 4 listopada 1950 r. w Rzymie, oskarżony ma m.in. prawo do bronięcia się osobiście czy do przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia. Wreszcie, zgodnie z art. 42 ust. 2 in principio Konstytucji RP, każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Jako absolutnie niezgodne z powyższymi standardami należy ocenić projektowane zmiany w zakresie możliwości prowadzenia rozprawy głównej podczas usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego czy jego obrońcy, w szczególności mogącej wynikać z okoliczności uznawanych na przykład za vis major. Zważywszy na przyjęty przez polskiego Ustawodawcę model postępowania przygotowawczego, rozprawa główna jest jedynym momentem, w którym możliwe jest zweryfikowanie przez stronę bierną też oskarżenia i</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przepis art. 378a k.p.k. jest przewidziany w formule zbliżonej do tzw. sądowego zabezpieczenia dowodu, które jest znane procedurze chociażby w art. 316 § 3 k.p.k. Nie jest to zatem prowadzenie rozprawy w nieobecności strony lub jej przedstawiciela, a przeprowadzenie dowodu, i to tylko fakultatywnie, jeżeli sąd uzna taką potrzebę. Przepis ten pełni ważną funkcję, gdyż umożliwia przeprowadzenie dowodu przez sąd, a więc zabezpieczenie jego treści w ogóle (gdy nie był dotychczas przeprowadzany) lub na wyższym poziomie gwarancyjności (gdy przedtem był przeprowadzany tylko w postępowaniu przygotowawczym), w</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>skonfrontowanie z tezami oskarżenia rzeczywistej treści dowodów — w szczególności zeznań świadków, dlatego tak ważne jest zapewnienie prawa uczestnictwa oskarżonego i jego obrońcy w jej toku.</p> <p>Często wykazanie niezasadności tez oskarżenia sprowadza się do zadania świadkowi przez obrońcę czy oskarżonego jednego pytania, które wykaże brak wiarygodności świadka lub inną cechę jego zeznań, nie dostrzeżoną w postępowaniu przygotowawczym, która skutecznie pozbawi to źródło dowodowe waloru Wiarygodności. Należy również pamiętać, że często kluczowe dla oceny wiarygodności świadka pytania można zadać w toku przesłuchania, w zestawieniu z innymi pytaniami, dzięki zachowaniu dynamiki przesłuchania. Najczęściej to właśnie dynamika przesłuchania, konfrontowanie na bieżąco przekazywanych informacji, logika stawianych pytań umożliwia uzyskanie kluczowych informacji.</p> <p>Wbrew twierdzeniom Projektodawcy, zawartym na kartach uzasadnienia projektu ustawy, proponowane zmiany przepisów pozwalające na prowadzenie rozprawy głównej pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy nie realizują w najmniejszym stopniu gwarancji procesowych przynależnych stronie biernej.</p> <p>Zgodnie z projektowanym art. 378a § 1 k.p.k. możliwe jest prowadzenie rozprawy głównej w sytuacji, gdy oskarżony czy obrońca w ogóle nie wiedzieli o terminie rozprawy głównej, bowiem nie zostali o niej skutecznie zawiadomieni. Tego rodzaju regulacja podważa w ogóle sens zawiadamiania obrońcy czy oskarżonego o terminie rozprawy głównej, skoro wobec ich nieskutecznego zawiadomienia (np. zbyt późnego wysłania zawiadomienia)</p>
		<p>sytuacji gdy na kolejnym terminie rozprawy, na którym z formalnego punktu widzenia według aktualnego stanu prawnego mógłby być przeprowadzony, nie będzie już takiej możliwości. Przykładowo, świadek wyjedzie na stałe za granicę, zmieni miejsce pobytu, tak że nie będzie ono do ustalenia przez sąd, umrze.</p> <p>Należy zwrócić także uwagę, że dany dowód może mieć różne znaczenie dla ochrony interesów procesowych strony, stąd też nie zawsze nieobecne strony będą żądały ponownego jego przeprowadzenia.</p> <p>Nie jest uzasadnione zarzucanie tej propozycji naruszanie zasady prawa do obrony poprzez uniemożliwienie przeprowadzenia dowodu w obecności oskarżonego i jego obrońcy. Z proj. art. 378a § 5 i 6 k.p.k. wynika, że dowód ten przeprowadza się właśnie wówczas, jeżeli jest to uwarunkowane prawem do obrony. Jednocześnie konieczne jest wprowadzenie terminu do złożenia wniosku o ponowne przeprowadzenie dowodu, gdyż strony mogą się zapoznać z przebiegiem dotychczasowego postępowania dowodowego przeprowadzonego podczas ich nieobecności i wyłącznie na tej podstawie podjąć decyzję odnośnie do</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>sąd może w sposób zupełnie nieskrępowany prowadzić postępowanie dowodowe. Biorąc pod uwagę art. 378a § 2 k.p.k., może to prowadzić do łańcucha terminów rozprawy głównej, o których oskarżony czy jego obrońca nie będą wiedzieli, gdy sąd przeprowadzi kilka terminów rozprawy głównej bez dowodu doręczenia zawiadomienia oskarżonemu czy jego obrońcy, do czego będzie zupełnie uprawniony na mocy projektowanego art. 378a § 1 k.p.k.</p> <p>Czytamy w uzasadnieniu projektu, że „W ocenie projektodawcy nie budzi wątpliwości, że w razie usprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie uprawnionych osób, nie można jej dalej kontynuować i powinna ona ulec odroczeniu lub przerwaniu. Nie znaczy to jednak, by można było wykluczyć w takim wypadku jedynie przeprowadzenie dowodów, zwłaszcza przesłuchując osoby, które stały się na rozprawę.” Godzi się zauważyć, że te zdania pozostają ze sobą w oczywistej sprzeczności — nie sposób pogodzić konieczności przerwania czy odroczenia rozprawy wobec usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy czy oskarżonego</p> <p>z przyzwoleniem na prowadzenie w takiej sytuacji postępowania dowodowego.</p> <p>Na podstawie projektowanego art. 378a § 3 i 5 k.p.k. strona bierna będzie miała możliwość złożenia wniosku o ponowne, uzupełniające przesłuchanie świadków, tylko jeżeli wykaże, że doszło do naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony.</p> <p>Konstrukcja ta wykazuje absolutne niezrozumienie przez projektodawcę istoty gwarancji procesowych oskarżonego (podejrzanego), które będą naruszone zawsze, gdy sąd będzie</p>	<p>ponowienia żądania przeprowadzenia dowodu. Brak takiego terminu prowadziłby zaś do dezorganizacji postępowania. Jeżeli wniosek o ponowne przeprowadzenie dowodu nie zostanie złożony, oznacza to, że dana strona godzi się za poprzestanie w sprawie na przeprowadzeniu dowodu pod jej nieobecność, co wywołuje tożsame skutki, jak gdyby z własnej woli nie stawiła się ona na termin, na którym dowód został przeprowadzony. Należy z całą mocą podkreślić, że nie będzie możliwości zakończenia przewodu sądowego podczas czynności przeprowadzonych w trybie art. 378a k.p.k., gdyż zamknięcie przewodu sądowego nie jest czynnością dowodową. A zatem czynności określone w art. 405 k.p.k. mogą odbyć się jedynie na terminie rozprawy, o którym zainteresowani zostali powiadomieni i nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy. I na tym właśnie terminie może zostać złożony wniosek, o którym mowa w proj. art. 378a § 3 k.p.k.</p>	
--	--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>prowadził postępowanie dowodowe (przesłuchiwał świadków) pod nieobecność strony bierniej czy obrońcy. Niezależnie od tego, jak ukształtowałaby się praktyka stosowania tego przepisu (tj. czy regułą stałoby się ponowne wzywianie świadka przy złożeniu wniosku uzupełniające przeprowadzenie dowodu, czy też świadek byłby wzywany jedynie w wyjątkowych sytuacjach) świadek stawiając się ponownie celem złożenia zeznań miałby już wiedzę o przedmiocie postępowania, mógłby uzyskać kontakt z innymi osobami posiadającymi taką wiedzę czy w inny sposób próbować zweryfikować posiadane informacje. Tym samym jego zeznania nie będą miały waloru zeznań nieobarczonych wiedzą z innych źródeł. Ponadto świadek będzie mógł się po prostu przygotować na zeznania, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia przesłuchania świadków oskarżenia. Niezależnie, we wniosku uzupełniające przeprowadzenie dowodu, celem uzasadnienia go, obrońca czy też oskarżony będą zmuszeni wyjawic z wyprzedzeniem swoją strategię przesłuchania świadka a być może i prowadzenia sprawy, co umożliwi przygotowanie się przez stronę przeciwną zawczasu (w przeciwieństwie do przypadku pierwszego przesłuchania świadka). Tym samym, w konsekwencji, wprowadzone regulacje naruszają również zasadę równości stron.</p> <p>W uzasadnieniu projektu czytamy, że analogiczne rozwiązania znane jest ustawie normującej postępowanie w sprawach o wykroczenia, w art. 71 § 1 k.p.o.w. Poza marginesem rozważań pozostawiając ciężar gatunkowy tych spraw, wskazać należy, że nawet jeśli sąd zdecyduje się (w postępowaniu w sprawie o wykroczenie) przesłuchiwać świadków pod nieobecność obwinionego czy jego obrońcy (co jest wyjątkiem, zasadą jest odroczenie rozprawy), to na</p>	
--	--	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>żądanie strony nieobecnej (bez żadnych dodatkowych warunków) sąd musi przeprowadzić ten dowód ponownie. Stosowanie takiego rozwiązania w sprawach o wykroczenia może być uzasadnione tym, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawy te rozpoczynają się w momencie złożenia wniosku o ukaranie, a więc po raz pierwszy świadkowie są przesłuchiwani przez niezależny i niezawisły organ procesowy - sąd, a nie przez prokuratora, który później stanowić ma jedną ze stron postępowania; • niestawająca strona ma prawo złożyć wniosek o powtórzenie czynności, wniosek ten jest dla sądu wiążący i nie wymaga wykazywania dodatkowych przesłanek do jego uwzględnienia; • ewentualne wydanie nieprawidłowego wyroku w sprawie o wykroczenie nie wiąże się dla obwinionego z tak dotkliwymi skutkami jak wydanie niesłusznego wyroku skazującego za przestępstwo. <p>Wprowadzenie projektowanych zmian doprowadziłoby do sytuacji, gdy osoba obwiniona o wykroczenie w ruchu drogowym cieszyłaby się pełniejszymi gwarancjami procesowymi, niż osoba oskarżona o zbrodnie zabójstwa. Projektowana zmiana jest także zupełnie niespójna z proponowanymi zmianami w zakresie postępowania odwoławczego i ograniczeniu możliwości formułowania zarzutów odwoławczych dotyczących niedosłatecznej inicjatywy dowodowej organu procesowego — zwiększenie kontradyktoryjności rozprawy głównej (skądinąd słuszne) skutkować musi zapewnieniem szerokich gwarancji procesowych w zakresie udziału stron i ich przedstawicieli procesowych w tej rozprawie. Nie sposób także nie poruszyć kwestii naruszenia zasady</p>	
--	---	--

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>równości broni, bowiem proponowane zapisy art. 378a k.p.k. dotyczą jedynie usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego czy obrońcy, a nie pozwalają na procedowanie sądowni w sytuacji, gdy na rozprawę główną nie stawi się prokurator (tam, gdzie jego stawiennictwo jest obowiązkowe).</p> <p>Wreszcie, wydaje się, że wprowadzenie projektowanych zmian, w zależności od przyjętej interpretacji, absolutnie zniweczy bezwzględna przesłankę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., w sytuacji, gdy rozprawa główna będzie prowadzona pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego, którego stawiennictwo jest obowiązkowe, albo obciąży bezwzględna przesłanką odwoławczą każdą sprawę, w której sąd sięgnie po projektowany art. 378a k.p.k., w której stawiennictwo oskarżonego będzie obowiązkowe (w zakresie bezwzględnych przesłanek odwoławczych projektodawca przecież nie proponuje żadnych zmian). Analogiczna sytuacja będzie dotyczyć usprawiedliwionej nieobecności obrońcy i procedowania sądu mimo to, w kontekście art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.</p> <p>Ostatecznie należy zwrócić uwagę, iż zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym, Państwa członkowskie zapewniają podejrzany lub oskarżonym prawo do obecności na rozprawie. Uzasadnienie omawianego projektu wskazuje, że odnosi się on do ww. dyrektywy, lecz dyrektywa ta nie wymaga wdrożenia, gdyż przepisy zapewniają realizację jej postanowień. Jednakże proponowana zmiana dotycząca obecności na rozprawie oskarżonego zaprzecza takiemu stwierdzeniu.</p>
--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

<p style="text-align: center;">39.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 55 i 60</p> <p>Nie sposób zaaprobować — z punktu widzenia prawa do obrony — projektowanych zmian w przepisach art. 394 k.p.k. i 405 k.p.k. Strony postępowania bowiem mają prawo wiedzieć, na podstawie jakich dowodów sąd będzie wyrokował, a moment poinformowania o tym stronom (przed zamknięciem przewodu sądowego) pozwała stronom na złożenie oświadczenia procesowego w tym zakresie, jeżeli uznają, że określony dokument nie powinien stanowić dowodu, lub — co częstsze — gdy zdaniem strony określony dokument czy protokół powinny zostać ujawnione. Istotnym elementem prawa do obrony jest znajomość — w momencie zabierania głosu końcowego — podstawy dowodowej rozstrzygnięcia. Jednocześnie zgodzić się należy z projektodawcą, że sytuacja, w której sąd czasami przez kilka terminów rozprawy głównej wymienia dokumenty i protokoły w trybie obecnego art. 394 § 2 k.p.k. nie jest pożądana. Usprawienie tego elementu procesu karnego polegać powinno raczej na tym, że oprócz obecnego art. 394 § 2 k.p.k., sąd powinien uzyskać możliwość wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym, w którym to (a nie w protokole rozprawy) wymieni dokumenty i protokoły, mające stanowić podstawę rozstrzygnięcia — pod warunkiem doręczenia tego postanowienia stronom w sposób umożliwiający im złożenie wniosku o zaliczenie nieobjętego postanowieniem dokumentu czy protokołu w poczet materiału dowodowego przed zamknięciem przewodu sądowego czy skontrolowanie jeszcze w toku postępowania przed sądem I instancji, czy sąd dostrzegł wszelkie dowody, istotne z punktu widzenia interesu strony procesu.</p>	<p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Z treści proj. art. 405 § 2 i 3 k.p.k. jednoznacznie i bez wątpliwości wynika, które dokumenty uważa się <i>in concreto</i> za ujawnione na rozprawie, a tym samym będące podstawą dowodową rozstrzygnięcia (art. 410 k.p.k.).</p>
<p style="text-align: center;">44.</p>	<p style="text-align: center;">ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 65</p> <p>Kolejną kwestią wymagającą omówienia, jest propozycja zmian dotycząca uzasadnień wyroków. Projektodawca</p>	<p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

47.	ORA Warszawa	<p>proponuje sporządzanie uzasadnień na formularzach, co ma ułatwić ich zrozumienie przez odbiorcę i odnalezienie niezbędnych informacji, a także wyeliminować wielostronicowe uzasadnienia, których sporządzenie zajmuje dużo czasu. Projektodawca nie wskazuje jak miałyby wyglądać taki formularz, jednakże cele jego wprowadzenia związane z ograniczeniem obszerności uzasadnień zdają się sugerować, że formularze ograniczałyby obszerność uzasadnień. W chwili obecnej uzasadnienia wyroków są uschematyzowane i łatwo odnaleźć kolejne elementy rozważań. W pierwszej części uzasadnienia sądy przedstawiają ustalony stan faktyczny, dowody, na podstawie których dokonały tych ustaleń. Dalej następuje referat zgromadzonego materiału dowodowego i jego ocena, na końcu zaś sąd dokonuje subsumpcji prawnej i omawia wymiar kary. Trudność w zrozumieniu i odnalezieniu informacji może zatem wynikać ze stosowanego języka, jednakże tego problemu nie rozwiąże wprowadzenie formularza. Ponadto, jakiegokolwiek wpływanie na obszerność uzasadnień ograniczałoby wywód sądu, co w sytuacjach spraw obszernych doprowadziłoby do skutku przeciwnego do zamierzonego, tj. większej kondensacji myśli, a tym samym mniejszego zrozumienia treści argumentacji dla odbiorcy.</p> <p>Na marginesie wspomnieć należy, że zmiany dotyczące ogłaszania orzeczeń, prezentowania ustnych motywów tylko na wniosek strony, możliwość wprowadzenia odroczenia ogłoszenia postanowienia nie budzą wątpliwości, ale też nie wpłyną realnie na tok postępowania.</p> <p>Projektodawca dostarczył konieczność zaktywizowania stron i uczestników postępowania rozpoznawczego, ograniczając projektowanym art. 427 §3a k.p.k. możliwość stawiania</p>	<p>Formularze uzasadnień mają uporządkować materię, którą zgodnie z art. 424 k.p.k. powinny zawierać, a tym samym ułatwić zaskarżenie wyroku stronie i sądowi <i>ad quem</i> jego ocenę. Aktualnie przejrzystość uzasadnienia zależy wyłącznie od techniki jego redagowania przyjętej przez danego sędziego. Ponieważ duża część uzasadnień liczy kilkadziesiąt lub kilkaset stron, niejednokrotnie odnalezienie interesującej wypowiedzi sądu jest czasochłonne i może budzić wątpliwości co do rzeczywistego wyniku merytorycznego.</p>
<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Zawarty w proj. art. 427 k.p.k. zakaz jest</p>			

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>w środku odwoławczym zarzutów zmierzających do wykazania niedostatecznej inicjatywy dowodowej organu, który wydał skarżone orzeczenie. Proponowana zmiana ma — w zamiarze Projektodawcy — zwiększyć kontradyktoryjność postępowania karnego na etapach poprzedzających wniesienie środka odwoławczego, czemu należy przyklasnąć w zakresie, w jakim kontradyktoryjność zostanie zwiększona w postępowaniu rozpoznawczym, a co należy skrytykować w zakresie środków odwoławczych składanych na podstawie art. 306 § 1 i 1a k.p.k. Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że Projektodawca wraca do niektórych, bardziej istotnych założeń reformy k.p.k. z września 2013 r., co należy odnotować z satysfakcją, choć wytknąć należy pewne niedoskonałości tej zmiany. Otóż, jak wskazano już wcześniej, umożliwienie stawiania zarzutów odwoławczych dotyczących niedostatecznej inicjatywy dowodowej <i>ex officio</i> tylko jeżeli okoliczność, która miała zostać udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego, w istocie może pozbawić sensu projektowany zapis z co najmniej dwóch względów. Po pierwsze, prawie każdy istotny dowód zmierza do wykazania okoliczności, o których mowa w projektowanym art. 170 § 1a k.p.k. czy 427 § 3 k.p.k., co może powodować iluzoryczność tego przepisu.</p> <p>Po drugie, w obecnym stanie prawnym dla skuteczności zarzutu odwoławczego, wytykającego organowi, który wydał skarżone orzeczenie niedostateczną inicjatywę dowodową z</p>	<p>wyrazem zasady kontradyktoryjności i ma służyć aktywizacji inicjatywy dowodowej stron przed sądem pierwszej instancji, czyli tam, gdzie co do zasady powinno być przeprowadzone pełne postępowanie dowodowe. Zakaz ten jednak nie dotyczy okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej. Z tego względu nie zachodzi również kolizja tego zakazu z zasadą domniemania niewinności, oskarżony może stosowny zarzut, dotyczący wykazania swej niewinności, stawiać w każdym czasie, również w postaci zarzucania beczynności dowodowej sądu <i>a quo</i>.</p>
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

51.	ORA Warszawa	art. 1 pkt 69	<p>urzędu, niezbędne jest wykazanie choćby hipotetycznego wpływu na treść skazzonego orzeczenia (art. 438 pkt 2 k.p.k.), co pozbawia skuteczności procesowej zarzutu niedostatecznej inicjatywy dowodowej tam, gdzie pozostało to bez wpływu na treść wydanego orzeczenia.</p> <p>Zdecydowanie bardziej uzasadnionym i skłaniającym strony do aktywności procesowej w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia, byłby powrót do rozwiązania znanego już z noweli z września 2013 r., zgodnie z którym w ogóle nie był o możliwe stawianie zarzutów niedostatecznej inicjatywy dowodowej organu procesowego z urzędu, w sprawach zainicjowanych skargą — za wyjątkiem tzw. dowodów obligatoryjnych.</p> <p>Wadą proponowanego rozwiązania jest także to, że ma ono znaleźć zastosowanie we wszystkich środkach odwoławczych, a więc nie tylko w apelacjach, ale także w zażaleniach, także tych składanych w oparciu o art. 306 § 1 i la k.p.k., a dotyczących przeciw orzeczenia wydanego po inkwizycyjnej fazie postępowania, gdzie udział stron (zarówno pokrzywdzonego jak i podejrzanego) jest istotnie ograniczony. Nie wydaje się zasadnym, by odbierać stronom możliwość wytknięcia niedostatecznej inicjatywy dowodowej organom ścigania.</p> <p>Wprowadzenie tego ograniczenia także w stosunku do tych zażeń istotnie ograniczy ich kontrolę odwoławczą, dokonywaną przez sądy właściwe do rozpoznania sprawy.</p> <p>W zakresie postępowania dowodowego przed sądem rozpoznającym apelację (art. 452 § 2 k.p.k.), aktualne pozostają uwagi do projektowanego art. 427 § 3a k.p.k.</p>	<p style="text-align: center;">UWAGA NIEZASADNA</p> <p style="text-align: center;">Obraza przepisów prawa materialnego</p>
-----	-----------------	---------------	--	---

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego sprawcy (art. 438 pkt. 1 §1 k.p.k.) i obrazę przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w §1, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia. Rozróżnienie to ma wynikać z tego, iż w ocenie projektodawcy obecnie podnoszone są skutecznie przez skarżących zarzuty naruszenia prawa materialnego bez względu na to, jakie efekty uwzględnienie zarzutu może przynieść, w jaki sposób wpłynąć na sytuację prawną osoby skarżącej. W konsekwencji, dochodzi do uchylecia wielu orzeczeń, mimo iż naruszenia prawa materialnego, objęte zarzutami odwoławczymi, nie miały wpływu na treść orzeczenia. .</p> <p>Przyjmując — tak jak to słusznie czyni Projektodawca — iż obrazu prawa materialnego dotyczy wyłącznie przepisów o charakterze stanowczym, tzn. nakazującym stosowanie prawa materialnego lub zakazujące jego stosowania, nie do przyjęcia jest podejście, zgodnie z którym zmiany wyroków wynikające z uznania zaistnienia takich błędów uważa się za zbędne. Takie podejście zakłada bowiem, że prawo — nawet to wprost ustalające zasady odpowiedzialności karnej obywatela — może być lub nie być stosowane. Burzy to więc postuch dla prawa i znaczenie prawa dla obywatela.</p> <p>Ponadto, projektodawca przedstawiając przykłady przepisów prawa materialnego, które mogą być naruszone nie wskazał ani jednego przypadku, w którym naruszenie nie miało wpływu na rozstrzygnięcie. Przykłady naruszeń prawa materialnego dotyczą w zasadzie wyłączenie kwalifikacji prawnej czynu oraz wymiaru kary, a więc kwestii, które mają pierwszorzędne znaczenie dla rozstrzygnięcia. Tym samym brak jest podstaw do wprowadzenia omawianego rozróżnienia.</p>	<p>najczęściej materializuje się w wadliwej treści orzeczenia, lecz nie zawsze.</p> <p>Przykładowo, jeżeli sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych wobec sprawcy przestępstwa z art. 178b k.k. na podstawie art. 42 § 1 k.k. zamiast na podstawie § 2 tego artykułu albo jeżeli wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego dozór jest orzekany na podstawie art. 73 § 1 k.k., zamiast na podstawie art. 73 § 1 i 2 k.k., to mamy do czynienia z naruszeniem prawa materialnego poprzez nieprawidłowe dokonanie subsumpcji stanu faktycznego pod normę prawną. Jednakże takie naruszenie prawa materialnego nie ma wpływu na treść orzeczenia. Z kolei jeżeli sąd orzekłby obligatoryjny dozór na podstawie art. 73 § 1 i 2 k.k. wobec osoby, która nie jest wymieniona w § 2, a zatem której owa obligatoryjność nie dotyczy, wówczas naruszenie prawa materialnego (art. 73 § 2 k.k.) mogło mieć wpływ na treść wyroku, gdyż dozór nie musiał być orzeczony.</p> <p>Podobnie powołanie przy wymiarze kary art. 64 § 1 k.k. recydywiście, któremu jednak sąd kary nie obostrza, jest naruszeniem prawa materialnego, lecz nie ma żadnego wpływu na treść</p>
--	--	---

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>Zwrócić również należy uwagę na propozycję zmian, dotyczących wytycznych przy uchyleniu orzeczenia. Proponuje się wprowadzenie zakazu udzielania wytycznych co do sposobu oceny poszczególnych dowodów, powołując de facto na niezależność orzeczniczą sądów. Biorąc pod uwagę istotę wytycznych oraz samego postępowania odwoławczego wskazać należy, że przyjęte założenie jest błędne. Wytyczne sądu odwoławczego dla sądu I instancji wynikają z dostrzeżonych przez sąd braków lub błędów i mają na celu pokierowanie sądu I instancji co do sposobu przeprowadzenia postępowania i dokonania subsumpcji prawnej tak aby była ona prawidłowa, zgodna z przepisami. Skoro zarzuty mogą dotyczyć błędnej — czyli w praktyce często dowolnej — oceny dowodów, to oczywistym jest, że sąd odwoławczy będzie w ramach wytycznych wskazywał w jaki sposób prawidłowo ta ocena dowodów powinna być przeprowadzona. Tym samym zakazanie sądowi odwoławczemu wskazywania sposobu oceny poszczególnych dowodów musiałoby być połączone z wykluczeniem zarzutów związanych z oceną dowodów. <i>Zaznaczyć przy tym należy, że Sąd odwoławczy nie wskazuje wprost czy dany dowód jest wiarygodny czy nie, lecz tłumaczy w jaki sposób i przy uwzględnieniu jakich innych dowodów czy okoliczności powinien on zostać oceniony.</i></p>	<p>wyroku. Chodzi zatem o to, aby ograniczyć zaskarżanie orzeczeń uwarunkowane jedynie czysto formalnymi przyczynami. Zgodnie z jednolitym orzecznictwem sądowym wskazania co do dalszego postępowania to zalecenia dotyczące potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego, sprawdzenia i wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości, przeprowadzenia określonych dowodów lub przeprowadzenia ich w określony sposób (np. przez konfrontację) czy nawet ponownego rozważenia już ustalonych okoliczności. Inne wskazania, "w szczególności co do oceny poszczególnych dowodów, nie są wiążące dla sądu ponownie rozpoznającego sprawę" (tak już np. w wyroku SN z dnia 12 lipca 1979 r., IV KR 136/79, OSNKW 1979, nr 11-12, poz. 122). Projekt wprowadza te słuszne zapatrywania do tekstu ustawy, gdyż zasługują one na jednoznaczne wyartykułowanie.</p>
<p>56.</p>	<p>ORA Warszawa</p>	<p>art. 1 pkt 77 Dyskusyjne mogą wydać się również zmiany treści przepisu art. 454 k.p.k. (reguła <i>ne peius</i>), które umożliwiają wydanie przez sąd odwoławczy wyroku skazującego w przypadku warunkowego umorzenia postępowania w pierwszej</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA Ograniczenie zakresu zakazów <i>ne peius</i> nie stoi w kolizji z Konstytucją RP ani z</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>instancji, a także usuwają zakaz zaostżenia przez sąd odwoławczy kary poprzez orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności. Przyznać należy rację Projektodawcy, że przepisy międzynarodowe nie uniemożliwiają wprowadzenia takich zmian. Co więcej wydaje się, że w przypadku warunkowego umorzenia postępowania, zmiana ta została połączona z nałożeniem na sąd obowiązku dokładnego opisu czynu w przypadku warunkowego umorzenia postępowania, co powinno przeciwdziałać jakimkolwiek wątpliwościom co do tego, za jaki czyn oskarżony może zostać skazany w drugiej instancji.</p> <p>Wątpliwości budzi jednak możliwość orzeczenia dożywotniego pozbawienia wolności w wyniku apelacji. Kara ta, ze względu na swoją wagę i znaczenie dla życia oskarżonego powinna być stosowana wyłącznie po przeprowadzeniu dokładnej i dogłębnej analizy.</p> <p>Jednocześnie należy mieć na względzie, że w przypadku uchylenia wyroku skazującego ze względu na potrzebę rozważanie orzeczenia dożywotniego pozbawienia wolności nie jest niezbędne powtarzanie całego postępowania, a tym samym kolejny wieloletni proces.</p>	<p>regulacjami prawnomiędzynarodowymi. Warunkowe umorzenie postępowania łączy się ze stwierdzeniem winy oskarżonego popełnienia danego czynu zabronionego, tak więc dopuszczalne jest skazanie za popełnienie tego czynu dopiero w drugiej instancji. Z kolei jeżeli sąd apelacyjny uznaje za zasadne wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności, to nie stoi na przeszkodzie, ażeby orzekł tę karę we własnym zakresie, po ewentualnym uzupełnieniu postępowania dowodowego. Skoro uchylene wyroku sądu pierwszej instancji następuje <i>de lege lata</i> z tego powodu, że zdaniem sądu apelacyjnego należy orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności, to iluzoryczne jest tworzenie możliwości zaskarżenia ponownego orzeczenia sądu okręgowego wymierzającego karę dożywotniego pozbawienia wolności do tego samego sądu odwoławczego, który stwierdził wcześniej, że kara taka byłaby zasadna. Co więcej, w razie różnicy zdań pomiędzy sądem pierwszej i drugiej instancji możliwe jest wielokrotne uchylanie z tego powodu orzeczenia i swoisty pat proceduralny. Tak więc zdaniem projektodawcy ograniczenie w powyższy sposób katalogu zakazów <i>ne peius</i> przyspieszy</p>
--	--	--

Konsultacje
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>postępowanie i uczyni je bardziej sprawnym, jednocześnie nie naruszając standardów konstytucyjnych i konwencyjnych.</p>
<p>58.</p>	<p>ORA Warszawa</p>	<p>Art. 4</p>	<p>Zgodnie z art. 4 projektu, przepisy w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą stosuje się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli pozostałe przepisy intertemporalne nie stanowią inaczej. O ile zasada ta co do przepisów procesowych nie jest kontrowersyjna, to zawsze powinno się mieć na względzie charakter poszczególnych zmian i ich wpływ na całe postępowanie, tak aby nie zmieniać całkowicie z chwilą wejścia w życie nowelizacji zasad funkcjonowania stron w postępowaniu.</p> <p>Mając powyższe na względzie wskazać należy że przepisy intertemporalne nie przewidują odstępstw od głównej zasady wskazanej w art. 4 projektu przede wszystkim w odniesieniu do przepisów dotyczących obecności na rozprawie oskarżonego oraz zgłaszania dowodów.</p> <p>Tymczasem przepisy te w sposób znaczący wpływają na strategię obrony, w szczególności co do kolejności składanych wniosków dowodowych i sposobu przeprowadzenia poszczególnych dowodów. Przepisy te w sposób znaczący wpływają na tempo, dynamikę postępowania i możliwość udziału w rozprawie, a tym samym mogą całkowicie zmienić taktykę obrońców przyjętą w świetle dotychczasowych przepisów. Mając na względzie podkreślaną przez projektodawcę potrzebę przeciwdziałania obstrukcji procesowej oskarżonego, podkreślić należy że przyjęta strategia obrony, uwzględniająca możliwość sukcesywnego składania wniosków dowodowych nie jest tożsama z obstrukcją</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Ponieważ nowelizacja przewiduje odformalizowanie i przyspieszenie postępowania przy zachowaniu gwarancji procesowych stron, nie ma żadnych przeszkód, by przepisy ustawy stosowało się również od jej wejścia w życie do spraw będących w toku.</p>

Konsultacje

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

					procesową, lecz z przemyślanym badaniem kolejnych okoliczności i odpowiedniego reagowania na pojawiające się w postępowaniu informacje, uzasadnione często stopniem skomplikowania sprawy pod względem faktycznym czy prawnym.	
--	--	--	--	--	--	--

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

Nr uwagi	Zgłaszający	Do przepisu	Treść	Stanowisko MS
	RPO	ogólna	<p>po pierwsze, pomysł umożliwienia wniesienia zażalenia na drugie postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego do prokuratora nadzrędnego, który należy uznać za służny. Jednocześnie, wprowadzenie tego uregulowania może spowodować przedłużenie postępowania i wzrost obciążenia prokurator nadzrędnych (zwłaszcza okręgowych) - nie służy zatem osiągnięciu głównego celu stawianego przez Projektodawcę,</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przewidziane w proj. art. 330 § 2 k.p.k. umożliwienie zaskarżenia ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub o odmowie jego wszczęcia do prokuratora nadzrędnego umożliwi faktyczną kontrolę nad wykonaniem w toku postępowania przygotowawczego wytycznych sądu uchylającego poprzednie postanowienie. Aktualnie taka kontrola nie istnieje i nie ma żadnej procesowej możliwości wyegzekwowania tych wytycznych. Taka dodatkowa kontrola umożliwi też wszechstronniejsze zbadanie sprawy w postępowaniu przygotowawczym i uniknięcie tym samym wnoszenia subsydiarnych aktów oskarżenia w sprawach, w których prokurator sam powinien to uczynić. Regulacja taka obowiązywała już w systemie prawa karnego procesowego w latach 1997-2007. Projekt został skonsultowany z Prokuraturą Krajową, która jest w stanie zapewnić warunki kadrowe do niezwłocznego rozpoznawania tych zażeń przez prokuratorów.</p> <p>UWAGA NIEZASADNA</p>
	RPO	ogólna	<p>Po drugie, za zasadne należy uznać stosowanie do instytucji</p>	

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

<p>Kompleksowe uregulowanie pozycji biegłych w postępowaniu sądowym wykracza poza zakres niniejszego projektu.</p>	<p>specjalistycznej i naukowej, jak również do konkretnych osób biorących udział w wydaniu opinii, przepisów dotyczących biegłych. W dalszym jednak ciągu wskazane jest kompleksowe uregulowanie pozycji biegłych w postępowaniu sądowym, a proponowana zmiana stanowi jedynie częściowy krok w realizacji postulatów zgłaszanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich.</p>	
<p>UWAGA NIEZASADNA Projektowany przepis art. 315a k.p.k. należy odczytywać w związku z treścią art. 325h k.p.k. Ten ostatni przepis, odnoszący się do dochodzenia, nakazuje w jego toku m.in. przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie uzależnia przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka od tego, czy istnieją przesłanki do dopuszczenia tego dowodu na zasadach ogólnych (art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>). Przepis ten ponadto daje asumpt do twierdzenia, przy zastosowaniu <i>argumentum a fortiori</i>, że skoro pokrzywdzonego należy przesłuchać w dochodzeniu, które jest mniej sformalizowane i gwarancyjne, to tym bardziej należy uczynić to w śledztwie. Projektowany przepis art. 315a k.p.k. oparty jest na dwóch założeniach. Po pierwsze, utrzymuje zasadę przesłuchania pokrzywdzonego w</p>	<p>Po trzecie, w przypadku projektowanego art. 315h k.p.k. wątpliwości budzi jedynie sformułowanie „chyba że uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania”. Stwarza ono bowiem możliwość podjęcia decyzji o nieuwzględnieniu żądania pokrzywdzonego w oparciu o wysoce arbitralne kryterium przewlekłości postępowania. Nie przewidziano środków, które w takim przypadku chroniłby uzasadnione interesy pokrzywdzonych w zakresie ustalenia wysokości poniesionej przez nich szkody. W ocenie Rzecznika przesłuchanie pokrzywdzonych czynami jednorodzajowymi, przy których popełnieniu sprawcy działali w sposób tożsamy winno przede wszystkim doprowadzić do ustalenia poniesionej przez nich szkody (co zresztą wynika z art. 297 § 1 pkt 4), której wysokość przecież może być (i najczęściej jest) inna w przypadku każdego z pokrzywdzonych. Projekt nie przewiduje, w jaki inny sposób powinno dojść do ustalenia tej okoliczności.</p>	<p>RPO</p> <p>ogólna</p>

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>każdym postępowaniu przygotowawczym, po drugie zaś, nie uchybia przepisom regulującym przesłanki dopuszczenia dowodu (przede wszystkim art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>). Co do zasady jest oczywiste, że posiadanie przez dany podmiot statusu pokrzywdzonego w postępowaniu nie przesądza wcale o tym, że zachodzą przesłanki do przesłuchania tej osoby w charakterze świadka. Są to dwie oddzielne sfery. Co do zasady zatem pokrzywdzony powinien zostać przesłuchany w tym charakterze tylko wówczas, gdy zachodzą przesłanki dopuszczenia tego dowodu. Przepis art. 315a k.p.k. zakłada w postępowaniu przygotowawczym coś więcej – przesłuchanie wszystkich pokrzywdzonych, niezależnie od tego, czy takie przesłanki zachodzą. Wystarczające byłoby nawet żądanie takiego pokrzywdzonego. Jednakże w stosunku do pokrzywdzonych, co do których zachodzą przesłanki oddalenia wniosku o jego przesłuchanie z art. 170 § 1 k.p.k. a <i>contrario</i>, pomimo złożenia przez zainteresowanego takiego wniosku, od przesłuchania można odstąpić, jeżeli uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania. Nie można odstąpić od</p>
--	--	---

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>przesłuchania żadnego pokrzywdzonego, jeżeli czynność ta jest niezbędna dla dokonania ustaleń faktycznych – np. co do wysokości poniesionej szkody. Z tych względów wprowadzenie projektowanego przepisu art. 315a k.p.k. – wbrew obawom zgłaszającego uwagę – ma charakter gwarancyjny.</p>
<p>RPO</p>	<p>ogólna</p> <p>Po czwarte, art. 133 k.p.k. przy określeniu tzw. „pełnomocnika pocztowego” pomija osoby przebywające poza miejscem stałego zamieszkania. Tym samym osoba, która przebywa poza domem przez okres przekraczający 14 dni (okres podwójnej awizacji) w dalszym ciągu pozbawiona jest możliwości odebrania pisma w sprawie. Po tym okresie bowiem pismo uznaje się za doręczone. Podkreślić należy, że nie są tu wystarczające przepisy dotyczące konieczności zawiadomiania organu o zmianie miejsca pobytu przez stronę (art. 71 § 1, art. 139 § 1 k.p.k.). Zasada uznawania pisma za doręczone znajduje bowiem zastosowanie także do pierwszego pisma w sprawie, a zatem kiedy jego adresat nawet jeszcze nie wie, że postępowanie zostało wszczęte. Ponadto, obowiązek zawiadomiania sądu o zmianie miejsca pobytu nie dotyczy świadków, biegłych i innych uczestników postępowania niebędących stronami. Wskazane jest zatem, aby każdy adresat: pisma w postępowaniu karnym mógł je odebrać przez „pełnomocnika pocztowego”, tak jak ma to miejsce w innych procedurach.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>W postępowaniu karnym – w większym stopniu niż ma to miejsce w innych procedurach – odgrywa rolę kwestia faktycznego (a nie zastępczego) zawiadomienia adresata. Wynika to w szczególności z nadrzędnej roli zasady prawdy materialnej w kontekście najdalej idącego wkraczania przez prawo karne w prawa i wolności osobiste człowieka. Po wtóre, w przeciwnieństwie np. do postępowania cywilnego, większość świadków wzywanych do złożenia zeznań w sprawach karnych jest dla stron obca i często podejmuje działania w celu uniknięcia stawiennictwa. Jeżeli chodzi o świadków, odebranie wezwań przez pełnomocników pocztowych, którymi mogą być zupełnie obce osoby, stworzy podstawy do przyjęcia prawidłowości doręczenia, podczas gdy nie będzie</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>żadnej pewności, czy świadek ten jest rzeczywiście zawiadomiony o terminie rozprawy. Spowoduje to w istocie tylko zamieszanie i przedłużenie postępowania, gdyż sąd – mając dowód prawidłowości zawiadomienia – będzie stosował kary porządkowe i środki przymusu, podczas gdy w rzeczywistości świadek może nie mieć informacji o obowiązku stawienia (na marginesie w praktyce w sprawach cywilnych zarządzenie przez sąd doprowadzenia świadka czy jego aresztowania zdarza się niezwykle rzadko, w przeciwieństwie do spraw karnych). Jeżeli natomiast takie wezwanie nie zostanie odebrane – sąd będzie miał podstawy do ustalenia miejsca pobytu świadka i doręczenia wezwania przez Policję (art. 131 § 1 k.p.k.). Rozwiązanie takie jest szybsze i gwarantujące rzeczywiste doręczenie wezwania świadkowi. W odniesieniu zaś do stron – powinny one wskazać organowi procesowemu aktualny adres, na który należy doręczać korespondencję. Natomiast w razie usprawiedliwionego uchybienia terminowi zawitemu z uwagi na brak wiedzy o toczącym się postępowaniu – mogą one wnieść o jego przywrócenie.</p>
	RPO
	ogólna
	Po piąte, ustalając właściwość sądu karnego dla instytucji
	UWAGA NIEAKTUALNA

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego (art. 51 § 2a k.p.k.), projektodawca nie wprowadził wciąż unormowania wyłączonego możliwości reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego w innych wypadkach niż wówczas, gdy sprawcą przestępstwa popełnionego na szkodę małoletniego jest inny niż rodzic członek rodziny czy też osoba bliska co najmniej jednemu z rodziców (np. partner, konkubent).</p>	
<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Projekt nie wprowadza nowego sposobu doręczeń, doręczenia zwykłą pocztą elektroniczną są już przewidziane w art. 132 § 3 oraz w art. 137 k.p.k. Mają one z natury rzeczy charakter subsydiarny względem zasadniczego sposobu doręczenia pism sporządzonych w wersji papierowej (por. art. 131 § 1 k.p.k.). Podkreślić należy, że projekt nie zmienia aktualnych zasad i sposobów doręczenia pism. Projekt wprowadza jedynie obowiązek wskazywania przez uczestników postępowania w pismach procesowych oraz obowiązek ustalenia w stosunku do oskarżonego numeru telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej – o ile je posiadają, lub oświadczenia o ich nieposiadaniu. Ma to ułatwić ewentualne skorzystanie – w razie zajścia takiej konieczności – ze sposobów doręczeń wskazanych w art. 132 § 3 oraz w art. 137 k.p.k. Należy zaznaczyć, że jeżeli takie doręczenia odbywają się w toku postępowania</p>	<p>Po szóste, pewne obawy może budzić to w jaki sposób organ procesowy będzie mógł uznać, że pismo wysłane drogą elektroniczną do uczestników postępowania faktycznie do nich dotarło. Wydaje się jednocześnie, że również strony powinny mieć* możliwość korzystania z lej drogi w korespondencji z sądem. Obecnie główną przeszkodą jest obowiązek opatrzenia pisma własnoręcznym podpisem (arl. 119 § 1 pkt 4 k.p.k. - którego zmiany projekt nie przewiduje). Jednakże, biorąc pod uwagę obecny rozwój technologii wydaje się, że przepis ten jest anachronizmem. W ocenie Rzecznika konieczne jest dopuszczenie kierowania pism procesowych opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym i poprzez platformę e-puap. Rozważenia natomiast wymaga dopuszczenie kierowania przez uczestników postępowania pism (może z wyłączeniem niektórych kategorii - np. środków zaskarżenia) przy użyciu adresu poczty elektronicznej wskazanego przez uczestnika np. w protokole przyjęcia ustanęgo zawiadomienia o przestępstwie/przesłuchania świadka lub we wcześniejszym piśmie procesowym, opatrzonym podpisem własnoręcznym lub elektronicznym w dopuszczonej formie.</p>	<p>RPO</p> <p>ogólna</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>karnego, organy procesowe w materiałach postępowania zamieszczają informacje dotyczące tych numerów i adresów.</p> <p>Niezależnie od powyższego należałoby rozważyć <i>de lege ferenda</i> ogólną zmianę zasad doręczeń w postępowaniu karnym, w kierunku upowszechnienia doręczenia elektronicznego. Wymaga to jednak szerszej inicjatywy legislacyjnej i wdrożenia odpowiednich instrumentów technicznych. Niniejszy projekt nie ma zaś na celu zmiany zasad doręczeń w sprawach karnych.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Jest to standardowy przepis przejściowy zamieszczany w ustawach o rozległym zakresie zmian w przepisach proceduralnych (por. np. art. 29 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1247, z późn. zm.; art. 21 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 437). Nie jest to nieporozumienie, a wręcz podstawowy kanon wykładni prawa w razie zmian stanu prawnego – ustawa nowa wyraża aktualne</p>
	<p>RPO</p>	<p>ogólna</p>	<p>jako nieporozumienie odczytać można proponowany, jako przepis przejściowy, art. 6 ustawy, który stanowi, że w razie wątpliwości należy stosować ustawę nową. W razie powstania wątpliwości, organ prowadzący postępowanie rozstrzyga je korzystając z powszechnie przyjętych zasad interpretacji prawa. Kategoryczne wskazywanie, jak należy te wątpliwości rozwiązać, bez względu na okoliczności konkretnej sprawy, nie znajduje żadnego uzasadnienia.</p>	

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				preferencje ustawodawcy, więc w razie braku jednoznacznych wskazań do stosowania przepisów dotychczasowych stosuje się ustawę nową.
RPO	ogólna	ta kompleksowa reforma procedury karniej stanowi ponadto dobrą okazję do wprowadzenia możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie prokuratora w przedmiocie zarządzenia ekshumacji, co od dłuższego czasu postulował Rzecznik Praw Obywatelskich.		UWAGA NIEZASADNA problematyka ta nie jest objęta zakresem przedmiotowym nowelizacji
KRS	?	Krajowa Rada Sądownictwa proponuje, aby usunąć art. 410 k.p.k., który stanowi powtórzenie art. 92 k.p.k.		UWAGA NIEZASADNA Przepis art. 410 k.p.k. stanowi <i>lex specialis</i> w stosunku do art. 92 k.p.k. i dotyczy jedynie rozprawy i przeprowadzanych w jej ramach dowodów ścisłych
KRP_PPG	art. 1 pkt 6	Art. 51. „§ 2a. Jeżeli zachodzi konieczność ustanowienia w toku postępowania kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego, dokonuje tego właściwy sąd karny”; – Użycie w przepisie pojęcia „sąd karny” jest niewłaściwe, lepszym rozwiązaniem byłoby użycie określenia „sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji” - tak jak w art. 329 k.p.k.		UWAGA NIEAKTUALNA
KRP_PPG	art. 1 pkt 13	Art 95b. 2a. Do posiedzeń stosuje się odpowiednio przepis art 358. – Przepis art. 358 znajduje się w rozdziale 42, zatem z mocy art. 95b § 3 ma zastosowanie do posiedzeń jawnych. Dodanie § 2a sugerowałoby, że chodzi o stworzenie możliwości utrwalania przebiegu posiedzenia niejawnego, co może stać w sprzeczności z samym charakterem tego rodzaju posiedzenia.		UWAGA NIEZASADNA Przepis art. 95b § 3 k.p.k. dotyczy posiedzeń, które są jawnie ZEWNEĘTRZNE , czyli dostępne dla publiczności. Natomiast projektowany przepis § 2a dotyczy wszystkich posiedzeń, w których mogą uczestniczyć strony, czyli jawnych WEWNEĘTRZNE (jest to

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>kategoria szersza). W takich wypadkach sąd na wniosek strony może wyrazić zgodę na utrwalenie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.</p>
			<p>UWAGA NIEZASADNA W art. 45 ust. 2 Konstytucji RP jest mowa wyłącznie o rozprawie i wyłączeniu jej jawności. Konstytucyjny wymóg publicznego ogłoszenia wyroku dotyczy rozprawy. Nie ma zatem podstaw do automatycznego rozciągania tego wymogu na tzw. posiedzenia wyrokowe. W odniesieniu do tych posiedzeń istotne jest jedynie, aby treść wyroku została udostępniona do wiadomości publicznej, a nie ogłoszona w tradycyjny sposób poprzez odczytanie. Przykładem takiego posiedzenia jest posiedzenie wyrokowe w postępowaniu nakazowym, które odbywa się bez udziału stron i publiczności. Nie jest kwestionowana konstytucyjność wydawania wyroku nakazowego na posiedzeniu niejawnym bez ogłaszania go. Przepis art. 418a k.p.k., przewidujący namiastkę publicznego ogłoszenia wyroku, nie jest krytykowany w doktrynie za to, że nie przewiduje publicznego ogłoszenia wyroku na rozprawie, lecz za to, że</p>
RPO	art. 1 pkt 15 lit a i c	<p>Propozycje zmian dotyczą również art. 100 k.p.k., odnoszącego się do promulgacji i doręczania decyzji procesowych. Przesłaniem wprowadzonych zmian jest likwidacja zbędnych formalizmów, bez znaczenia dla gwarancji procesowych stron i realizacji wszystkich funkcji postępowania karnego, za to uciążliwych w praktyce działania organów procesowych. Wprowadzono więc możliwość odstąpienia od ogłaszania orzeczenia lub zarządzenia na posiedzeniu jawnym, jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił. Wzmiankę o odstąpieniu należy przy tym zamieścić w protokole, tak aby nie było wątpliwości, czy decyzja procesowa została należycie promulgowana. Ponadto przewiduje się, w wypadku określonym w art. 98 § 2 k.p.k., podanie usłnie najważniejszych powodów rozstrzygnięcia jedynie na wniosek strony obecnej przy ogłoszeniu postanowienia. Konstytucyjne wątpliwości budzi możliwość odstąpienia od ogłoszenia wyroku na posiedzeniu jawnym, zwłaszcza w kontekście art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP. Jednocześnie Projektodawca nie przewidział możliwości odstąpienia od ogłaszania wyroku w stosunku do wyroków wydanych na rozprawie, gdyż „Taka regulacja budziłaby przynajmniej zasadnicze wątpliwości co do zgodności z przepisem art. 45 ust. 2 zd. drugie Konstytucji RP”. Tymczasem, również w wypadku posiedzeń jawnych taki wyjątek nie może mieć miejsca. „Ogłaszanie” jest pojęciem zastanym i rozumieć je należy jako wypowiedzenie przez przewodniczącego składu</p>	

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>sędziowskiego co najmniej sentencji rozstrzygnięcia (decyzji) sądu; nie można go rozumieć jako dopuszczalności obwieszczenia wyroku poprzez plakaty, poinformowanie przez środki społecznego przekazu czy temu podobne (P. Sarnecki (w:) Garlicki L. (red.), Zubik M. (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, Wyd. Sejmowe, 2016, t. 14 do art. 45).</p>	<p>składanie podpisu wyroku w sekretariacie sądu bez upublicznienia faktu wydania takiego wyroku (na tablicy ogłoszeń w sądzie, w Internecie itd.) nie zapewnia potencjalnym zainteresowanym możliwości uzyskania wiedzy o wydaniu wyroku (por. S. Waltoś, Główne nurty nowelizacji procedury karnej, PiP 2003, z. 4, s. 7–8; S. Zabłocki, Publiczne ogłoszenie wyroku..., s. 311 i n.; A. Ważny (w:) K.T. Boratyńska i in., Kodeks..., 2015, s. 884–885).</p> <p>W orzecnictwie organów strasburskich odchodzi się od dosłownego rozumienia "ogłaszania wyroku" na rzecz przyjęcia, że może ono dojść do skutku również w razie złożenia wyroku w kancelarii sądu (wyr. ETPC z 8.12.1983 r. w sprawie 7984/77 Pretto i inni przeciwko Włochom). Trybunał wskazuje zatem, że w każdej sprawie formę nadania wyrokowi publicznego charakteru, zgodnie z prawem wewnętrznym danego państwa, należy oceniać z uwzględnieniem szczegółów postępowania wchodzącego w grę oraz przedmiotu i celu art. 6 ust. 1 EKPC. W orzecnictwie ETPC podkreśla się, że publiczne ogłoszenie wyroku w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC może polegać także na udostępnieniu go w</p>
--	---	---

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>kancelarii sądu (zob. np. wyroki ETPC: z 8.12.1983 r. Pretto przeciwko Włochom, sprawa nr 7984/77, LEX nr 80845; z 22.2.1984 r. Sutter przeciwko Szwajcarii, sprawa nr 8209/78, LEX nr 80989).</p> <p>UWAGA ZASADNA</p>
KRP_PPG	art. 1 pkt 19	<p>Art. 131.</p> <p>„§ 2. Jeżeli w sprawie ustalono tyłu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przyszłujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub na stronie internetowej sądu/”; Rozważenia wymaga potrzeba uzupełnienia przepisu poprzez dodanie zwrotu „,albo na stronie internetowej jednostki organizacyjnej prokuratury”.</p> <p>– W postępowaniach przygotowawczych również zdarzają się sprawy, w których występuje wielu pokrzywdzonych. Dodanie w treści przepisu także strony internetowej prokuratury, w sposób oczywisty usprawniłoby bieg takich postępowań.</p>	
RPO	art. 1 pkt 24	<p>Zgodnie z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. „Oddala się wniosek dowodowy, jeżeli: wniosek dowodowy został złożony po określonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona”. Powyższe rozwiązanie budzi wątpliwości.</p> <p>Po pierwsze, zgodnie z art. 338 § 1 k.p.k. „Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, prezes sądu lub referendarz sąduy niezwłocznie zarządza doręczenie jego odpisu oskarżonemu, wzywając do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od daty doręczenia mu aktu oskarżenia”. Obowiązujące uregulowanie zawarte w art. 338 § 1 k.p.k. nie przewiduje tzw. prekluzji dowodowej, która</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Termin z projekt. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie dotyczy terminów ustawowych do składania wniosków dowodowych (np. art. 338 § 1 k.p.k.), a wyłącznie terminów określonych przez organ procesowy (ustalanych przez ten organ).</p> <p>Oskarżony nie jest zobowiązany do składania wniosków dowodowych; jest to tylko jego prawo. Jeżeli jednak chce z tego prawa skorzystać, musi to uczynić</p>

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>oznaczalaby, że wniośki dowodowe zgłaszane po wyznaczonym terminie 7 dni od doręczenia odpisu aktu oskarżenia oskarżonemu bądź w ogóle złożone już na rozprawie miałyby być z tego powodu oddalane. Termin zakreślony w powołanym przepisie powinien być postrzegany przede wszystkim w aspekcie zasady koncentracji, służącej sprawnemu i szybkiemu przebiegowi przewodu sądowego, co należy wiązać z postulowanym zakończeniem sprawy w rozsądnym terminie (postanowienie SN z 13.09.2016 r., V KK 77/16, LEX nr 2157888). Termin określony w art. 338 k.p.k. jest terminem instrukcyjnym i ma na celu jedynie zdynamizowanie postępowania (por. art. 366 § 2 k.p.k., art. 6 ust. 1 EKPC); strony mogą składać wnioski dowodowe w toku całego postępowania (por. jednak art. 427 § 3). Tym samym ustawodawca zrezygnował z nakładania na oskarżonego i jego obrońcę obowiązku zgłoszenia w tym terminie wszystkich znanych im dowodów niezbędnych do rozpoznania sprawy (art. 302 § 2 k.p.k. z 1969 r.), ponieważ słusznie uznano ten obowiązek w takim kształcie za fasadowy, nienadający się do wyegzekwowania, a przepis był traktowany jako porządkowy i nie konstytuował prekluzji dowodowej (S. Kalinowski (w:) J. Balia, J. Bednarzak, M. Flemming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1976, s. 417).</p> <p>Po drugie, oskarżony nie jest zobowiązany do składania jakichkolwiek wniosków dowodowych. Nie może być inaczej, jeśli domniemanie niewinności i prawo do milczenia ma być realnie zagwarantowane. Może oczywiście na każdym etapie postępowania pierwszoinstancyjnego zmienić zdanie, jeżeli poznawszy dowody oskarżenia stwierdzi, że</p>	<p>w terminie umożliwiającym rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Nie może również pod pretekstem realizowania prawa do obrony składać wniosków dowodowych zmierzających wyłącznie do przeciągnięcia trwania postępowania. Sąd może również zakreślać terminy do złożenia wniosków dowodowych dotyczących określonej okoliczności i wielokrotnie w toku postępowania. Prekluzja dowodowa nie obejmuje również wniosków dowodowych dotyczących okoliczności wprost odnoszących się do stwierdzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego, co ma zapewnić zgodność wydanego orzeczenia z zasadą prawdy materialnej (proj. art. 170 § 1a k.p.k.). Z tego względu nie zachodzi kolizja prekluzji dowodowej z zasadą domniemanie niewinności, oskarżony może swą niewinność wykazywać w każdym czasie.</p> <p>Przepis art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ma dotyczyć jedynie takich wniosków dowodowych stron, które odnoszą się do dowodów niepodlegających dopuszczeniu z urzędu przez sąd na podstawie art. 167 k.p.k. W pozostałym zakresie aktualna pozostaje zasada prawdy materialnej nakazująca dopuszczenie określonych istotnych dla</p>
--	--	---

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>istnieje konieczność aktywnej obrony. Natomiast brak działania i milczenie w tym zakresie, czy też nie złożenie wniosków dowodowych w wyznaczonym terminie nie powinno być wykorzystane na jego niekorzyść. Stanowiłoby to zaprzeczenie zasady domniemania niewinności (konieczność wykazywania na wezwanie sądu swojej niewinności) oraz prawa oskarżonego do milczenia. Po trzecie wskazać należy na dotychczasowe rozwiązanie art. 170 § 1 pkt 1-5 k.p.k., zgodnie z którym sąd oddala wniosek dowodowy w razie, gdy okoliczność nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności, czy ta ostatnia jest już udowodniona, dowodu nie da się przeprowadzić albo gdy wniosek zmierza do przedłużenia postępowania. Sąd ma więc wszystkie możliwe narzędzia, aby oddalać wnioski, które w sposób oczywisty wydłużają przebieg postępowania karnego nie przyczyniając się do jego wyjaśnienia. Wprowadzenie prekluzji dowodowej na wzór postępowania cywilnego czy gospodarczego należy więc ocenić krytycznie, w szczególności z tego powodu, że postępowanie karne oparte jest na zasadzie inkwizycyjności oraz prawdy materialnej, zaś ustalenie tej ostatniej ma nadrzędne znaczenie dla sądu. Wprowadzenie zatem tego rozwiązania jest niezrozumiałe. Poza tym godzi ono w zasadę prawa do obrony.</p> <p>Po czwarte, wprowadzona regulacja budzi wątpliwości co do zgodności z art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z którym „Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych</p>	<p>rozstrzygnięcia sprawy przez sąd z urzędu. W odniesieniu do takich dowodów, po upływie okresu prekluzji, strona może zasygnalizować sądowi konieczność podjęcia inicjatywy dowodowej z urzędu. Regulacja proj. art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie wprowadza różnicowania w odniesieniu do stron i ich przedstawicieli procesowych.</p>
--	--	--

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>warunkach jak świadków oskarżenia". Należy podkreślić, że kwestia sposobu traktowania wniosków dowodowych ujmowana jest jako jeden z elementów oceny rzetelności postępowania jako całości (zob. wyrok ETPC z 12.7.1988 r. w sprawie Schenk p. Szwajcarii, skarga nr 10862/84, § 46). W kwestii podstaw oddalania wniosków dowodowych Trybunał strasburski zauważył, że dopuszczalne jest oddalenie takiego wniosku, jeżeli nie ma on znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Taka decyzja musi być jednak wnikliwie przez sąd rozważona i uzasadniona (zob. wyroki ETPC: z 22.4.1992 r. w sprawie Vidal p. Belgii, skarga nr 12351/86, § 33 i z 19.4.1993 r. w sprawie Kraska p. Szwajcarii, skarga nr 13942/88, § 30).</p> <p>Z powyższych przyczyn rozwiązanie to należy ocenić krytycznie. Jednocześnie Projektodawca wprowadza art. 370 § 1a k.p.k., który ma stanowić: „Nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie § 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego". Ma on łagodzić regulację z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. Należy jednak wskazać, że obie regulacje są zbędne, mając na względzie przepis art. 2 k.p.k. oraz istniejące już wymienione wyżej regulacje.</p>	
			<p>Art 170, „6) wniosek dowodowy został złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona, ”, – Kodeks postępowania karnego nie określa terminu</p>	
				<p>KRP_PPG</p>
				<p>art. 1 pkt 24 lit a</p>
				<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Organ procesowy jest zobowiązany określać terminy adekwatne do stanu sprawy, możliwości stron i stopnia</p>

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>składania wniosków dowodowych, za wyjątkiem art. 321 § 5. Wydaje się jednocześnie, że nie ma tu zastosowania art. 120 k.p.k. Czy w związku z tym organ procesowy może określać termin dowolnie? Takie rozwiązanie mogłoby prowadzić do naruszenia praw stron, np. poprzez określenie terminu niemożliwego do dotrzymania. Na etapie jurysdykcyjnym sytuacje takie mogą dotyczyć także wniosków oskarżyciela publicznego. Trudnym do przyjęcia wydaje się sformułowanie „złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie”. Niestety znane są w praktyce przypadki, gdy sądy zakreślały oskarżycielowi publicznemu takie - zupełnie nierealne - terminy. Przepis ma natomiast charakter restrykcyjny, nie wprowadza przesłania, np. gdy strona jest w zwłoce, czy też nie odwołuje się do okoliczności od niej zawinionych itd. Wobec obowiązywania zasady prawdy materialnej i prawa do obrony może on być w praktyce niekorzystny dla oskarżyciela.</p>	<p>skomplikowania postępowania dowodowego. Wyznaczenie terminu nierealistycznego skutkuje możliwością zaskarżenia wyroku apelacją z powołaniem się na podstawę odwoławczą wskazaną w art. 438 pkt 2 k.p.k.</p>
<p>KRP_PPG</p>	<p>art. 1 pkt 29</p>	<p>Art. 213. „§ 1 W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL - numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód i źródła dochodu, dane o jego karalności, a w miarę możliwości numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP)”. – W przypadku osób fizycznych nr NIP od dawna nie jest używany. Rozważenia wymaga zatem zasadność</p>	<p>UWAGA ZASADNA</p>	

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	KRP_PPG	art. 1 pkt 31	<p>wyeliminowania tego wymagania.</p> <p>Art, 299 a.</p> <p>„§ 2. Na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym, sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej, wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej.”</p> <p>– Ten niewątpliwie bardzo dobry pomysł dotyczący zawiadomienia pokrzywdzonego o zakończeniu sprawy przez sąd także za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefaksu należy rozszerzyć na postępowanie przygotowawcze, przewidzieć zawiadomienie w tym trybie o zamknięciu śledztwa czy też wniesieniu aktu oskarżenia do sądu. Zmniejszyłoby to koszty postępowań związanych z doręczaniem zawiadomień i usprawniło proces.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przepis art. 299a k.p.k. stanowi implementację art. 3 ust. 3 oraz art. 20 lit. c dyrektywy 2012/29/UE, a jest on uwarunkowany wyłącznie interesem pokrzywdzonego, a nie obiektywnymi potrzebami postępowania karnego. Z tego względu po pierwsze doręczenie to stosowane jest wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego, po drugie zaś nie jest wymagane potwierdzenie dostarczenia informacji do pokrzywdzonego, skoro doręczenie odbywa się listem zwykłym.</p> <p>Zawiadomienia o zamknięciu śledztwa czy też wniesieniu aktu oskarżenia do sądu mają natomiast istotne znaczenie z punktu widzenia toku procesu i gwarancji procesowych stron, tak więc dokonywanie ich w tak uproszczony sposób nie jest uzasadnione.</p>
RPO	art. 1 pkt 50	<p>Projekt ustawy zakłada dodanie art. 378a przewidującego m.in. możliwość przeprowadzenia postępowania dowodowego podczas nieobecności oskarżonego. Zgodnie z art. 378a. § 1 k.p.k.: „Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawili się na rozprawę i w aktach sprawy brak jest dowodu doręczenia mu zawiadomienia lub wezwania lub jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikało z powodu przeszkód żywiołowych lub innych</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przepis art. 378a k.p.k. jest przewidziany w formule zbliżonej do tzw. sądowego zabezpieczenia dowodu, które jest znane procedurze chociażby w art. 316 § 3 k.p.k. Nie jest to zatem prowadzenie rozprawy w nieobecności</p>	

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>wyjątkowych przyczyn lub wtedy, gdy usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe w jego nieobecności, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień". Z kolei projektowany § 3 art. 378a k.p.k. wprowadza możliwość złożenia przez pokrzywdzonego lub obrońcę (najpóźniej na kolejnym terminie) wniosku o „uzupełniające przeprowadzenie” postępowania dowodowego, które zostało przeprowadzone podczas nieobecności oskarżonego (chyba że okaże się, że oskarżony był poprzednio prawidłowo zawiadomiony, a jego obecność nie była usprawiedliwiona). W razie niezłożenia wniosku w terminie, prawo to wygasa, a podniesienie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, staje się niedopuszczalne (art. 378a § 4 k.p.k.). Dodatkowo we wniosku - obrońca lub oskarżony - powinni wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu pod ich nieobecność naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony (art. 378a § 5 k.p.k.). Z projektowanego § 6 art. 378a k.p.k. wynika, że „uzupełniające” przeprowadzenie dowodu oznacza, że sąd przeprowadza dowód jedynie w zakresie, w jakim wykazano naruszenie prawa do obrony. Oskarżonego lub obrońcę poucza się o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie postępowania dowodowego oraz o treści ww. § 4 i 5 art. 378a k.p.k.</p> <p>Projektowane uregulowanie, pozwalające na przeprowadzenie postępowania dowodowego nawet w przypadku usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego i obrońcy, może godzić w podstawowe gwarancje procesowe, w szczególności w prawo do obrony.</p> <p>Prawo do bycia obecnym na rozprawie stanowi jeden z</p>	<p>strony lub jej przedstawiciela, a przeprowadzenie dowodu, i to tylko fakultatywnie, jeżeli sąd uzna taką potrzebę. Przepis ten pełni ważną funkcję, gdyż umożliwia przeprowadzenie dowodu przez sąd, a więc zabezpieczenie jego treści w ogóle (gdy nie był dotychczas przeprowadzany) lub na wyższym poziomie gwarancyjności (gdy przedtem był przeprowadzany tylko w postępowaniu przygotowawczym), w sytuacji gdy na kolejnym terminie rozprawy, na którym z formalnego punktu widzenia według aktualnego stanu prawnego mógłby być przeprowadzony, nie będzie już takiej możliwości. Przykładowo, świadek wyjedzie na stałe za granicę, zmieni miejsce pobytu, tak że nie będzie ono do ustalenia przez sąd, umrze.</p> <p>Należy zwrócić także uwagę, że dany dowód może mieć różne znaczenie dla ochrony interesów procesowych strony, stąd też nie zawsze nieobecne strony będą żądały ponownego jego przeprowadzenia.</p> <p>Nie jest uzasadnione zarzucanie tej propozycji naruszanie zasady prawa do obrony poprzez uniemożliwienie przeprowadzenia dowodu w obecności oskarżonego i jego obrońcy. Z proj. art.</p>
--	---	--

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>fundamentalnych atrybutów przewidzianego w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 6 § 3 EKPCz prawa do obrony. W wyroku z dnia 17 września 2013 r. (nr skargi 23789/09) ETPCz zaznaczył, że „Artykuł 6 § 3 (d) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Oz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284) ustanawia zasadę, że zanim oskarżony zostanie skazany, wszystkie dowody muszą zostać ujawnione w jego obecności w czasie publicznej rozprawy celem umożliwienia ich podważenia. Dopuszczalne są wyjątki od tej zasady, nie mogą jednakże naruszać prawa do obrony, które, co do zasady, wymaga, aby oskarżony miał zapewnioną wystarczającą i odpowiednią sposobność zakwestionowania i przesłuchania świadka zeznającego przeciwko niemu, zarówno w czasie składania zeznań przez świadka, jak i w późniejszym etapie postępowania”.</p> <p>Projektowana możliwość „uzupełniającego” przeprowadzenia dowodu na wniosek oskarżonego lub obrońcy nie daje gwarancji unicestwienia ewentualnych negatywnych skutków procesowych, wynikających z przeprowadzenia dowodu podczas nieobecności ww. uczestników postępowania. Ponadto powstaje pytanie jak się ma powyższa regulacja do spraw, w których termin rozprawy, na której dowód został przeprowadzony mimo nieobecności oskarżonego i obrońcy, jest ostatnim terminem w sprawie. Z literalnego brzmienia projektowanego przepisu wynika, że z uprawnienia do złożenia wniosku można skorzystać wyłącznie na najbliższym terminie, zatem nie będzie można skorzystać z niego, jeśli nie będzie kolejnego terminu w sprawie. Taka konstrukcja jednoznacznie pozostaje w sprzeczności ze standardem wynikającym z art. 42 Konstytucji RP oraz art. 6 § 3 EKPCz.</p>	<p>378a § 5 i 6 k.p.k. wynika, że dowód ten przeprowadza się właśnie wówczas, jeżeli jest to uwarunkowane prawem do obrony. Jednocześnie konieczne jest wprowadzenie terminu do złożenia wniosku o ponowne przeprowadzenie dowodu, gdyż strony mogą się zapoznać z przebiegiem dotychczasowego postępowania dowodowego przeprowadzonego podczas ich nieobecności i wyłącznie na tej podstawie podjąć decyzję odnośnie do ponownienia żądania przeprowadzenia dowodu. Brak takiego terminu prowadziłby zaś do dezorganizacji postępowania. Jeżeli wniosek o ponowne przeprowadzenie dowodu nie zostanie złożony, oznacza to, że dana strona godzi się za przestanie w sprawie na przeprowadzeniu dowodu pod jej nieobecność, co wywołuje tożsame skutki, jak gdyby z własnej woli nie stawiła się ona na termin, na którym dowód został przeprowadzony. Należy z całą mocą podkreślić, że nie będzie możliwości zakończenia przewodu sądowego podczas czynności przeprowadzonych w trybie art. 378a k.p.k., gdyż zamknięcie przewodu sądowego nie jest czynnością dowodową. A zatem czynności określone w art. 405 k.p.k. mogą odbyć</p>
--	---	---

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>Należy zauważyć, że w wielu układach procesowych skorzystanie z uprawnienia do przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego nie będzie możliwe. W szczególności będzie to miało miejsce w przypadku dowodu z zeznań świadka, którego ponowne przesłuchanie z jakichś powodów nie jest wskazane lub możliwe. W stosunku do tego typu sytuacji procesowych ETPCz w wyżej przytoczonym wyroku w sprawie Brzuszczyński przeciwko Polsce stanął na jednoznaczny stanowisku, że „[g]dy skazanie opiera się wyłącznie lub w rozstrzygającym stopniu na zeznaniach, które zostały złożone przez osobę, którą oskarżony nie miał możliwości przesłuchać lub sprawić, by została przesłuchana, czy to w trakcie śledztwa, czy na rozprawie, wystąpić może takie ograniczenie prawa do obrony, które stoi w sprzeczności z gwarancjami wynikającymi z Artykułu 6 (tzw. zasada wyłączności lub stopnia rozstrzygającego).</p> <p>Na gruncie art. 42 ust. 2 Konstytucji RP podkreśla się, że „[o]sobiste uczestnictwo oskarżonego na rozprawie jest szczególnie ważne, zarówno bowiem jego wypowiedzi, zachowanie, jak i zgłaszane wnioski mają znaczenie dla rozstrzygnięcia (...), postępowanie zaś bez udziału oskarżonego możliwe jest tylko w takich warunkach, w których oskarżony ma możliwość spowodowania przeprowadzenia kontradyktoryjnej rozprawy. Dopuszczalne jest istnienie wyjątków od tej zasady, w szczególności uwzględniających interes, zachowanie i wolę oskarżonego, pozbawienie go jednak tej gwarancji (tri al in absentia) wiąże się z koniecznością powtórnego prowadzenia postępowania karnego”.</p> <p>Wprawdzie w obecnym stanie prawnym możliwe jest przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego,</p>	się jedynie na terminie rozprawy, o którym zainteresowani zostali powiadomieni i nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy. I na tym właśnie terminie może zostać złożony wniosek, o którym mowa w proj. art. 378a § 3 k.p.k.
--	--	--

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>lecz może to mieć miejsce wyłącznie w sytuacjach nadzwyczajnych, powstałych z winy oskarżonego, W wyroku z dnia 5 lutego 2003 r. SN stwierdził, że „Przepisy zezwalające na rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego i jego obrońcy mają charakter wyjątkowy, a więc mogą znaleźć zastosowanie tylko wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że ich nieobecność ani nie ograniczy prawa do obrony oskarżonego, ani w inny sposób nie wpłynie ujemnie na prawidłowość wyrokowania. Choć zatem sąd ma prawo przeprowadzić postępowanie pod nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy, to prawo to może zostać zrealizowane jedynie pod warunkiem starannego rozważenia, czy okoliczności danej sprawy uzasadniają skorzystanie z wyjątku od przepisów gwarantujących oskarżonemu prawo do działania w procesie osobiście lub za pośrednictwem obrońcy” (sygn. IV KKN 355/99).</p> <p>Na gruncie projektowanej ustawy istotne wątpliwości budzi ponadto uregulowanie przewidujące wyłączenie dopuszczalności podniesienia zarzutu naruszenia gwarancji procesowych (projektowany art. 378a § 4 k.p.L.). W literaturze postępowania karnego podkreśla się, że przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy może mieć miejsce „tylko wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że nieobecność oskarżonego ani nie ograniczy jego prawa do obrony, ani w inny sposób nie wpłynie ujemnie na prawidłowość wyrokowania” (D. Drajewicz, Nieobecność oskarżonego na rozprawie głównej (art. 377 k.p.k.), Prok. i Pr. 2014, nr. 7-8, s. 39).</p> <p>W świetle powyższego, wyżej omówione uregulowanie należy ocenić jako skrajnie godzące w gwarancje procesowe przysługujące oskarżonemu, w szczególności w</p>	
--	--	--

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		przystępujące mu prawo do obrony. Postulować należy rezygnację z projektowanego art. 378ak.p.k.	
KRP_PPG	art. 1 pkt 51	<p>Art 384,</p> <p>„§ 2. Pokrzywdzony może wziąć udział w rozprawie, jeżeli się stawi, i pozostać na sali, choćby miał składać zeznania jako świadek.”;</p> <p>– Wyeliminowanie wymogu, aby w takim przypadku sąd przesłuchał pokrzywdzonego w pierwszej kolejności może negatywnie wpłynąć na ocenę wiarygodności zeznań pokrzywdzonego, który mógł wysłuchać zeznań innych świadków, a w konsekwencji na ocenę rzetelności całego procesu.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Uwaga jest wynikiem nieporozumienia. Zmiana dotyczy jedynie zdania pierwszego art. 384 § 2 k.p.k.</p>
RPO	art. 1 pkt 62	<p>Proponowana zmiana at. 420 § 3 k.p.k. wydaje się nie znajdować dostatecznego uzasadnienia. Jedynym powodem przywołanym przez Projektodawcę jest „przyspieszenie i usprawnienie postępowania”. Podkreślić jednak ponownie należy, że cele te nie mogą być realizowane kosztem uprawnień procesowych stron zmierzających do zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu. Biorąc pod uwagę, że na posiedzeniu prowadzonym w trybie art. 420 § 1 k.p.k. zapadać mogą istotne decyzje dotyczące niezwykle istotnych dla oskarżonego kwestii, m. in. sposobu zaliczenia okresu pozbawienia wolności lub zakazu prowadzenia działalności, konieczne jest, aby przed podjęciem decyzji w tej sprawie sąd dał oskarżonemu i innym stronom możliwość wypowiedzenia się. Aby moc z tego prawa skorzystać, strony powinny być powiadomione o posiedzeniu prowadzonym w trybie art. 420 § 1 k.p.k. i mieć prawo wzięcia w nim udziału. Zasadne jest zatem pozostawienie</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Spośród kwestii rozstrzyganych w trybie art. 420 § 1 i 2 k.p.k. jedynie rozstrzygnięcie co do przepadku albo dowodów rzeczowych stanowi jednocześnie przedmiot daleko idących ingerencji w podstawowe prawo do własności, a jednocześnie może kreować nowy stan prawny (przepadek jest środkiem, który zasadniczo powinien być orzekany w postępowaniu rozpoznawczym; to samo dotyczy rozstrzygnięcia co do własności czy posiadania dowodu rzeczowego). Z tego względu strony powinny mieć prawo do udziału w posiedzeniu, którego przedmiotem są te środki. Pozostałe</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			rozstrzygnięcia mają charakter korygująco-upełniający (zaliczenie okresu rzeczywistego pozbawienia wolności, okresu zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okresu stosowania środków zapobiegawczych, nałożenie obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu, bądź nieprawidłowe zaliczenie tych okresów) i rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie wymaga obecności stron. Wystarczająca jest możliwość zaskarżenia podjętej decyzji.
RPO	art. 1 pkt 67	Nowy art. 427 § 3a k.p.k. ma brzmieć: „W środku odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu, chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego”. Przedmiotową regulację należy ocenić krytycznie z przyczyn wskazanych przy okazji omówienia przepisu art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.	UWAGA NIEZASADNA z analogicznych powodów, jak w odniesieniu do uwag do art. 170 k.p.k.
KRS	art. 1 pkt 67	Zdaniem Rady zachodzi potrzeba usunięcia rozbieżności w interpretacji i trudności w stosowaniu art. 427 k.p.k., który dotyczy wymagań co do treści środka odwoławczego. Przepis ten jest problematyczny dla sądów odwoławczych	UWAGA NIEZASADNA Również w odniesieniu do propozycji zawartych w uwadze powstaną trudności

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>związczą w sytuacjach celowego i chaotycznego redagowania środka odwoławczego. Utrudnia to jego analizę pod kątem wyszukiwania konkretnych zarzutów odwoławczych. W związku z tym do § 2 tego przepisu należy dodać zdanie drugie w brzmieniu: „Zarzuty zamieszcza się w odrębnej jednostce redakcyjnej pisma i tylko one podlegają rozpoznaniu.”</p>	<p>interpretacyjne w określeniu i odczytaniu zarzutów formułowanych przez podmiot niefachowy. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi natomiast od podmiotu fachowego, to z rozważaniem zarzutów nie powinno być problemu. Należy również zwrócić uwagę na to, że – w odniesieniu do podmiotów niefachowych – w razie niemożności zidentyfikowania zarzutów stawianych rozstrzygnięciu sąd dokonuje całościowej kontroli odwoławczej orzeczenia (art. 433 § 1 k.p.k.).</p>
KRS	art. 1 pkt 68	<p>Zawarte w art. 437 § 2 k.p.k. nieostre sformułowanie dotyczące przeprowadzenia na nowo przewodu w całości jest rozbieżnie interpretowane, co powoduje istotne opóźnienia w rozpoznawaniu spraw karnych i prowadzi do zwiększenia procentu uchylonych spraw do ponownego rozpoznania. Zdaniem Rady z tego przepisu wyeliminować należy odesłanie do art. 454 k.p.k. z uwagi na konieczność jego zmiany, o czym poniżej. Zdaniem Rady z § 2 art. 437 usunąć należy słowa: „art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości”. Z tożsamych względów Rada proponuje by z przepisu art. 440 k.p.k. usunąć odesłanie do art. 437 § 2 k.p.k. - wyeliminować należałoby z jego treści słowa „,albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie ”.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Uwzględnienie propozycji mogłoby doprowadzić w skrajnych wypadkach do przeniesienia dowodowego postępowania rozpoznawczego z sądu pierwszej instancji do sądu <i>ad quem</i>, a tym samym do pozbawienia stron gwarancji płynących z dwuinстанcyjnego modelu postępowania karnego.</p>
KRS	art. 1 pkt 74	<p>Realizacja celu projektu, tj. zminimalizowania ryzyka niepotrzebnego uchylecia wyroku i wprowadzanie w związku z tym rozwiązania polegające na wprowadzeniu uzasadnień opartych na formularzach (art. 424 k.p.k.) oraz zmianie zasad</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Możliwość zwrotu akt celem uzupełnienia uzasadnienia przewidziana w art. 449a k.p.k. jest ściśle związana z</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>przeprowadzania postępowania dowodowego przez sąd odwoławczy (art. 454 k.p.k.) wymaga uchylecia art. 449a k.p.k.</p>	<p>restrykcyjnymi podstawami uchylecia wyroku przez sąd odwoławczy, wskazanymi w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. oraz wynikającym z art. 455a k.p.k. zakazem uchylecia wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia ustawowych wymogów. Uchylene art. 449a k.p.k. spowodowałoby, że w razie sporządzenia przez sąd pierwszej instancji uzasadnienia rażąco naruszającego wymogi przewidziane w art. 424 k.p.k. sąd odwoławczy musiałby rozstrzygnąć sprawę co do istoty nie wiedząc w ogóle, dlaczego sąd <i>a quo</i> wydał wyrok określonej treści.</p>
<p>RPO</p>	<p>art. 1 pkt 75</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>z analogicznych powodów, jak w odniesieniu do uwag do art. 170 k.p.k.</p> <p>Z tych samych przyczyn, o których była mowa przy omawianiu art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. należy krytycznie ocenić nowe brzmienie art. 452 § 2, w myśl którego: „Sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy również, jeżeli: przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie; dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać.</p> <p>Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego".</p>	
<p>KRP_PPG</p>	<p>art. 1 pkt 75</p>	
	<p>Art. 452. „§2. Sąd odwoławczy oddała wniosek dowodowy również, jeżeli: 1) przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art 437 §2 zdanie drugie; 2) dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać. Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art 93g Kodeksu karnego. – Słowo „również” we wstępnej części § 2 wydaje się zbędne. Wskazywałoby ono na istnienie innych podstaw oddalenia wniosku dowodowego (np. z art. 170 k.p.k.), ale przepis art. 452 ustala samoistne podstawy oddalenia wniosku dowodowego Art. 452.</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Użycie w proj. art. 452 § 2 w zdaniu wstępnym k.p.k. słowa „również” jest zasadne, gdyż przepis ten reguluje dodatkowe, szczególnie podstawy oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy, tzn. oprócz tych podstaw, które określone są w przepisach ogólnych, w szczególności w art. 170 § 1 k.p.k.</p> <p>Te szczególnie podstawy mają zastosowanie tylko do sądu drugiej instancji, a pozostałe podstawy do wszystkich kierowniczych organów procesowych w toku całego postępowania.</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>1) przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art 437 §2 zdanie drugie;</p> <p>2) dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać.</p> <p>Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art 93g Kodeksu karnego.</p> <p>Słowo „również” we wstępnej części § 2 wydaje się zbędne.</p> <p>– Wskazywałoby ono na istnienie innych podstaw oddalenia wniosku dowodowego (np. z art. 170 k.p.k.), ale przepis art. 452 ustala samoistne podstawy oddalenia wniosku dowodowego</p>	
	KRS	art. 1 pkt 77	<p>Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa prawidłowym rozwiązaniem w zakresie stosowania reguł ne peius określonych w art. 454 k.p.k. jest dalej idąca modyfikacja tego przepisu, jednocześnie zawierająca stosowne gwarancje, zgodnie z wymogami sformułowanymi przez Trybunał Konstytucyjny w zakresie dwuinstancyjności procesu (zob. orzeczenia z 13 lipca 2009 r. sygn. SK 46/08 oraz z 9 listopada 2009 r. sygn. S 7/09), eliminująca przy tym niekorzystne dla sprawności postępowań karnych działania ww. zasady. Rada proponuje by nadać mu następujące</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Przepis art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, wymagający dwuinstancyjności postępowania sądowego odnosi się do dwuinstancyjności w znaczeniu formalnym, a nie materialnym, tzn. nie wymaga umożliwienia odwołania się od każdego rozstrzygnięcia podejmowanego przez sąd po raz</p>

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>brzmienie: „W razie wydania na skutek apelacji wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, o którym po raz pierwszy orzekł sąd odwoławczy, przysługuje apelacja co do kary do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego”.</p>	<p>pierwszy, a nakazuje umożliwienie odwołania się od rozstrzygnięcia wydanego przez sąd pierwszej instancji do sądu odwoławczego (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 lipca 2009 r., SK 46/08; wyrok TK z 28 października 2010 r., SK 19/09, OTK-A 2010, nr 8, poz. 83). Trybunał Konstytucyjny w wyroku SK 46/08 podkreślił, że „tymczasowe aresztowanie, jako środek zapobiegawczy, stanowi rodzajowo inną instytucję niż kara pozbawienia wolności. Różnią się one charakterem, celem oraz warunkami stosowania. Nie można zatem odnosić w pełni standardów dotyczących tymczasowego aresztowania do tych, które są brane pod uwagę przy ustalaniu kwestii orzekania o winie oraz o odpowiedzialności karnej”, i dalej „tymczasowe aresztowanie jest pozbawieniem wolności, ale nie pełni funkcji kary, lecz stanowi środek zapobiegawczy stosowany w postępowaniu karnym. Taki charakter tymczasowego aresztowania wynika stąd, że w stosunku do osoby dotkniętej tym środkiem, sąd ani nie przeprowadził rozprawy sądowej, ani tym bardziej nie orzekł o winie.”. W postanowieniu sygnalizacyjnym z</p>
--	--	---

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

				<p>dnia 9 listopada 2009 r., S 7/09, OTK-A 2009, z. 10, poz. 154 Trybunał uzasadnił konieczność wprowadzenia zaskarżalności zastosowania tymczasowego aresztowania po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji m.in. tym, że 1) tymczasowo aresztowanemu przysługuje domniemanie niewinności, 2) w stosunku do osoby dotkniętej tym środkiem, sąd nie przeprowadzał ani rozprawy sądowej, ani tym bardziej nie orzekał o jej winie.</p> <p>Warunki te nie zachodzą w odniesieniu do kary pozbawienia wolności orzeczonej po raz pierwszy przez sąd odwoławczy. Zachowana jest również zasada dwuinstancyjności postępowania w rozumieniu art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.</p>
				<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Ograniczenie zakresu zakazów <i>ne peius</i> nie stoi w kolizji z Konstytucją RP ani z regulacjami prawnomiędzynarodowymi. Warunkowe umorzenie postępowania łączy się ze stwierdzeniem winy oskarżonego popełnienia danego czynu zabronionego, tak więc dopuszczalne jest skazanie za popełnienie tego czynu dopiero w drugiej instancji. Z kolei</p>
				<p>Można mieć wątpliwości co do ograniczenia zakresu regulacji <i>ne peius</i> poprzez ich wyeliminowanie w odniesieniu do skazania w instancji odwoławczej po rozpoznaniu apelacji od warunkowego umorzenia postępowania, a także wymierzenia przez sąd odwoławczy kary dożywotniego pozbawienia wolności.</p> <p>Należy podkreślić, że reguły <i>ne peius</i> ograniczają reformatoryjne orzekanie sądu odwoławczego w wypadku wniesienia zasadnej apelacji na niekorzyść oskarżonego. W konsekwencji sąd odwoławczy nie może zmienić zaskarżonego wyroku na niekorzyść oskarżonego, tylko</p>
				<p>art. 1 pkt 77</p>
				<p>RPO</p>

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>powinien go uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, gdyż dopiero ten sąd może wydać skazujące rozstrzygnięcie lub wymierzyć karę dożywotniego pozbawienia wolności. Reguły <i>ne peius</i> nie wyłączają zatem możliwości skazania oskarżonego, gdy został on uniewinniony albo umorzono postępowanie warunkowo lub bezwarunkowo, lub wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności, gdy została wniesiona apelacja na niekorzyść oskarżonego, lecz przenoszą jedynie rozstrzygnięcie w tym przedmiocie ponownie do sądu pierwszej instancji.</p> <p>Trudno poprzeć jednak te wątpliwości argumentami prawnomiędzynarodowymi. Reguły <i>ne peius</i> stanowią dla oskarżonego dodatkową gwarancję dostępu do drugiej instancji, która nie jest jednoznacznie wymagana przez międzynarodowe standardy prawa do rzetelnego procesu. W Protokole dodatkowym nr 7 do EK.PC dopuszcza się wyjątki od prawa do kontroli instancyjnej, m.in. przez możliwość skazania oskarżonego przez sąd drugiej instancji w wyniku zaskarżenia wyroku uniewinniającego. Natomiast nie przewiduje się w ogóle ograniczeń możliwości wydania orzeczenia surowszego w instancji odwoławczej.</p> <p>Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13.07.2009 r., SK 46/08, OTK-A 2009/7, poz. 109, dostrzegł, że art. 41 ust. 2 oraz art. 176 Konstytucji RP są konsekwencją ogólniejszej wartości konstytucyjnej, tj. szczególnej ochrony wolności człowieka, co powoduje zastrzone wymagania co do gwarancji proceduralnych towarzyszących każdemu pozbawieniu wolności. Taką gwarancją, zdaniem Trybunału, jest konieczność poddania każdej decyzji o pozbawieniu wolności, niezależnie od tego, w jakiej postaci to następuje, stosownej sądowej weryfikacji i kontroli (por. postanowienie</p>
--	---

jeżeli sąd apelacyjny uznaje za zasadne wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności, to nic nie stoi na przeszkodzie, ażeby orzekł tę karę we własnym zakresie, po ewentualnym uzupełnieniu postępowania dowodowego. Skoro uchylene wyroku sądu pierwszej instancji następuje *de lege lata* z tego powodu, że zdaniem sądu apelacyjnego należy orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności, to iluzoryczne jest tworzenie możliwości zaskarżenia ponownego orzeczenia sądu okręgowego wymierzającego karę dożywotniego pozbawienia wolności do tegoż samego sądu odwoławczego, który stwierdził wcześniej, że kara taka byłaby zasadna. Co więcej, w razie różnicy zdań pomiędzy sądem pierwszej i drugiej instancji możliwe jest wielokrotne uchylanie z tego powodu orzeczenia i swoisty pat proceduralny. Tak więc zdaniem projektodawcy ograniczenie w powyższy sposób katalogu zakazów *ne peius* przyspieszy postępowanie i uczyni je bardziej sprawnym, jednocześnie nie naruszając standardów konstytucyjnych i konwencyjnych.

w pozostałym zakresie argumentacja jak w odniesieniu do uwagi KRS co do art.

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

		<p>TK z 9.11.2009 r., S 7/09, OTK-A 2009/10, poz. 154).</p> <p>Przedstawione stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wskazuje na dopuszczalność ograniczenia reguły ne peius z § 1 tylko do zakazu skazania oskarżonego w instancji odwoławczej na bezwzględną karę pozbawienia wolności. Natomiast w pozostałym zakresie ograniczenia z § 1 komentowanego przepisu mogłyby zostać zniesione. Wobec wskazanego postanowienia sygnalizacyjnego nasuwa się pytanie, czy w świetle wyrażonego przez Trybunał Konstytucyjny poglądu o konieczności zagwarantowania oskarżonemu kontroli orzeczenia o pozbawieniu wolności nie jest sprzeczny z Konstytucją, po skreśleniu w wyniku nowelizacji art. 454 § 2, taki stan normatywny, w którym sąd odwoławczy może po raz pierwszy orzec karę bezwzględnego pozbawienia wolności. Należy bowiem zauważyć, że konsekwencją tej zmiany jest możliwość uwzględnienia apelacji wniesionej od wyroku skazującego na niekorzyść oskarżonego co do kary wolnościowej i orzeczenie w instancji odwoławczej bezwzględnej kary pozbawienia wolności, a więc kary najsurowszej. Jakkolwiek orzeczenie takiej kary po raz pierwszy w instancji odwoławczej nie narusza zasady dwuinstancyjności rozumianej formalnie, jednak w świetle wspomnianego postanowienia sygnalizacyjnego Trybunału Konstytucyjnego, które należy odnieść nie tylko do tymczasowego aresztowania, ale szerzej do pozbawienia wolności i wskazanego wzorca gwarancji proceduralnej kontroli takiej decyzji, obecna regulacja nie spełnia tego standardu.</p>	1 pkt 77
	RPO	<p>Proponowany w art. 607e k.p.k. zakaz cofnięcia zgody na przekazanie na podstawie EN A znajduje oparcie w art. 13 ust. 4 decyzji ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w</p>	<p>UWAGA NIEZASADNA Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.</p>
	art. 1 pkt 93		

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (2002/584/WSiSW). Wskazać jednak należy, art. 607e k.p.k. dotyczy sytuacji, gdy Polska jest państwem wydającym ENA. Zgodę na przekazanie oskarżony wyraża wówczas w państwie wykonującym. Wydaje się zatem, że regulacja tej kwestii w art. 607e k.p.k. jest bezcelowa, dotyczy bowiem postępowania przed organem państwa obcego, które stosować będzie własne przepisy w tym zakresie. W tym państwie może zaś istnieć prawo do cofnięcia zgody na przekazanie (zgodnie z art. 13 ust. 4 decyzji ramowej ENA). Jeśli zaś chodzi o cofnięcie zrzeczenia się korzystania zasady specjalności, wskazać należy, że wyrażona w art. 13 ust. 4 decyzji ramowej ENA zasada niemożności cofnięcia oświadczenia dotyczy wprost tylko zgody na przekazanie. Żaden z przepisów decyzji ramowej nie zawiera podobnego stwierdzenia odnośnie do zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności. Przyjąć zatem trzeba a contrario, że decyzja ramowa dopuszcza takie cofnięcie zrzeczenia. Wyłączenie tej możliwości stanowić będzie zatem naruszenie wymogów wpływających z decyzji ramowej. W sytuacji cofnięcia zrzeczenia oskarżony będzie odpowiadał jedynie za czyny objęte ENA oraz ewentualnie za inne czyny, względem których zrzeczenia nie cofnął. W związku z tym proponowaną zmianę art. 607e k.p.k. ocenić należy negatywnie.</p>	<p>zrzeczenie się przez osobę przekazaną korzystania z prawa określonego w § 1 tego przepisu, czyli z tzw. zasady specjalności, jeżeli zostało skutecznie złożone, jest - co wynika z natury tego oświadczenia jako "zrzeczenia" - nieodwoływalne, zatem nie może być skutecznie cofnięte (post. Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., V KK 160/12, Biul.PK 2013/2/18-30). Z kolei dla oceny istnienia oraz ważności zgody osoby ściganej na przekazanie oraz zrzeczenia się zasady specjalności w kontekście przepisu art. 607e § 3 pkt 6 należy uwzględnić regulacje obowiązujące w państwie wykonania ENA. Zgodnie z art. 13 ust. 2 decyzji ramowej o ENA państwa członkowskie powinny zapewnić, aby oświadczenie osoby ściganej zostało złożone dobrowolnie oraz ze świadomością jego konsekwencji, a także powinny umożliwić tej osobie skorzystanie z pomocy prawnej. Oświadczenie o wyrażeniu zgody na przekazanie oraz zrzeczeniu się zasady specjalności powinno zostać utrwalone zgodnie z prawem państwa wykonania ENA (art. 13 ust. 3 decyzji ramowej o ENA). Sąd polski jest związany takim oświadczeniem w tym sensie, że nie może przyjąć, iż w świetle prawa</p>
--	---	---

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy

-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>polskiego nie jest ono skuteczne lub dotknięte wadą powodującą jego nieważność. Co do zasady cofnięcie zgody nie jest możliwe. W art. 13 ust. 4 decyzji ramowej o ENA założono jednak, że każde państwo członkowskie może przewidzieć, iż zgoda oraz zrzeczenie się mogą zostać cofnięte zgodnie z zasadami określonymi w prawie wewnętrznym. Takie państwo powinno złożyć w tej kwestii odpowiednie oświadczenie w Sekretariacie Generalnym Rady. Artykuł 13 decyzji ramowej nie określa natomiast w sposób precyzyjny, czy możliwe jest odrębne cofnięcie zrzeczenia się zasady specjalności, a w razie odpowiedzi pozytywnej, czy może to nastąpić także w terminie późniejszym, a więc po przekazaniu. Jednak nawet gdyby taką możliwość dopuścić, nie ulega wątpliwości, że od momentu przekazania dla oceny jej dopuszczalności należy stosować prawo państwa, które wydało ENA. Uwzględniając zaś treść art. 6071 § 2 oraz przewidzianą w art. 13 ust. 4 decyzji ramowej o ENA zasadę notyfikacji, należy dojść do wniosku, że <u>cofnięcie takiego zrzeczenia się zasady specjalności na gruncie prawa polskiego nie jest możliwe.</u> (por. S. Steinborn,</p>
--	--	--	---

Opinie
Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy
–Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

			<p>Komentarz aktualizowany do art. 607e Kodeksu postępowania karnego, Lex/el. 2015, t. 23)</p> <p>Projektowany przepis ma wyraźnie uregulować tę materię zgodnie z powyższymi zapatrywaniami.</p> <p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Proponowane wydłużenie okresu, w którym możliwe będzie cofnięcie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie, pod warunkiem uzyskania zgody sądu i oskarżyciela publicznego, wymaga zagwarantowania możliwości obciążenia oskarżonego kosztami procesu w całości i części, co szczególnie usprawiedliwione będzie w tych przypadkach, gdy stanowiąc one będą konsekwencje niesubordynacji procesowej oskarżonego.</p>
RPO	art. 1 pkt 94	<p>Proponowana w art. 632a § 3 k.p.k. regulacja wydaje się całkowicie zbędna, bowiem kwestię obciążenia kosztami umorzono postępowania oskarżonego reguluje już obecnie art. 632a § 1 k.p.k. Ograniczenie możliwości obciążenia oskarżonego kosztami umorzono postępowania do przypadków wyjątkowych jest całkowicie zasadne, stanowi bowiem emanację zasady domniemania niewinności. Jedynie właśnie wyjątkowe powody przemawiać mogą za obciążeniem kosztami procesu osoby, której nie zostało przypisane popełnienie przestępstwa w wyroku skazującym. Podkreślić należy, że wskazane w uzasadnieniu projektu przykładowe sytuacje, które, zdaniem Projektodawcy, miałyby przemawiać za obciążeniem oskarżonego kosztami postępowania należy ocenić jako całkowicie nietrafne. Oskarżony może bowiem korzystać z całego wachlarza uprawnień procesowych, łącznie z wnioskowaniem o prowadzenie czynności dowodowych i nie ma obowiązku aktywnego dążenia do pojednania się z innymi stronami. Obciążenie oskarżonego kosztami umorzono postępowania, za wyjątkiem sytuacji wyjątkowych, których dotyczy art. 632a § 1 k.p.k., odczytać należy jako możliwe otwarcie pola do szykanowania osób oskarżonych, korzystających wszak z domniemania niewinności.</p>	
RPO	art. 3	<p>Wśród zmian przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia proponuje się między innymi uchylene art. 35 § 3 k.p.w. Jako uzasadnienie zmiany wskazuje się treść</p>	
			<p>UWAGA NIEZASADNA</p> <p>Standard wynikający z przepisów k.p.k.</p>

Opinie

Tabela uwag – do projektu ustawy o zmianie ustawy –Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

	<p>art. 100 § 3 k.p.k., którego konsekwencją jest niedoręczenie stronom wyroku wydanego na posiedzeniu w sprawach karnych, nawet jeżeli nie były obecne na posiedzeniu. Nie dotyczy to wyroku wydanego na posiedzeniu w trybie nakazowym. Tymczasem w świetle aktualnego brzmienia art. 35 § 3 k.p.w., wyrok wydany na posiedzeniu doręcza się stronie z urzędu, gdy nie uczestniczyła ona w posiedzeniu; termin do żądania doręczenia uzasadnienia wyroku biegnie wówczas od daty jego doręczenia. Oznacza to, że strony w postępowaniu w sprawach o wykroczenia korzystają z dalej idącego standardu gwarancyjności, niż w postępowaniu karnym. Z uwagi na niższy stopień społecznej szkodliwości wykroczeń niż przestępstw, dysproporcja ta nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia. Celem jej likwidacji proponuje się, wobec tego uchylene tego ostatniego przepisu.</p> <p>Powyższą zmianę należy ocenić negatywnie. Należy podkreślić, że to standard funkcjonujący w art. 35 § 3 k.p.w. był prawidłowy - pozwalał bowiem stronie na uzyskanie informacji o wydanym wyroku i jego zaskarżenie w terminie, nie ograniczając jej w ten sposób prawa do sądu. Obniżenie tego standardu może skutkować ograniczeniem prawa do sądu - w tym do odwołania się od zapadłego na posiedzeniu wyroku.</p>	<p>zakłada, że prawidłowo zawiadomiona o posiedzeniu, na którym ma zapisać wyrok, strona ma informację o jego wydaniu i nic nie stoi na przeszkodzie, aby uzyskała ona informację o treści tego wyroku. Taki standard obowiązywał nieprzerwanie do 2015 r. w odniesieniu do rozprawy.</p> <p>Z uwagi na to, że postępowanie w sprawach o wykroczenia cechuje się mniejszym formalizmem, należy dostosować uregulowania tej procedury do standardu z k.p.k.</p>
--	---	--

Warszawa, 18 lutego 2019 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1838.2018 / 15 / ebk

dot.: RM-10-18-19 z 18.02.2019 r.

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia
o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Do wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Piotr Wawrzyk
Podsekretarz Stanu

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu

Na podstawie art. 81a § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu;
- 2) tryb i sposób przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku.

§ 2. Okręgowa rada adwokacka przedstawia prezesowi sądu rejonowego, sądu okręgowego i sądu apelacyjnego, których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej izby, zwanemu dalej „prezesem właściwego sądu”:

- 1) wykaz adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu, deklarujących gotowość udzielania oskarżonym pomocy prawnej z urzędu;
- 2) wykaz pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu.

§ 3. Rada okręgowej izby radców prawnych przedstawia prezesowi właściwego sądu:

- 1) wykaz radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według ustawy o radcach prawnych, mających miejsce zamieszkania na obszarze właściwości danego sądu, deklarujących gotowość udzielania oskarżonym pomocy prawnej z urzędu;

---

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

- 2) wykaz pozostałych radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów ustawy o radcach prawnych, mających miejsce zamieszkania na obszarze właściwości danego sądu.

§ 4. 1. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych przedstawia wykazy, o których mowa w § 2 i § 3, do dnia 30 października każdego roku według stanu na dzień 1 września tego roku. Wykazy mogą być przedstawiane za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznym nośniku danych.

2. Wykazy adwokatów oraz wykazy radców prawnych, o których mowa w § 2 i § 3, zawierają następujące informacje umożliwiające kontakt z adwokatem lub radcą prawnym:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) adres do doręczeń;
- 3) numer telefonu;
- 4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

§ 5. 1. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych informuje prezesa właściwego sądu o:

- 1) każdej zmianie danych, o których mowa w § 4 ust. 2;
- 2) każdej sytuacji czasowo lub trwale uniemożliwiającej udzielanie przez adwokata lub radcę prawnego pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu karnym;
- 3) uzyskaniu wpisu na listę adwokatów lub na listę radców prawnych, skutkującym objęciem wykazem, o którym mowa w § 2 lub § 3;
- 4) skreśleniu adwokata lub radcy prawnego objętego wykazem, o którym mowa w § 2 lub § 3, z listy adwokatów lub z listy radców prawnych.

2. Przepis § 4 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 6. 1. Prezes właściwego sądu ustala na podstawie przedstawionych wykazów, o których mowa w § 2 i § 3, ułożoną w porządku alfabetycznym według nazwisk listę obrońców składającą się z:

- 1) części A, która obejmuje adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 1 i § 3 pkt 1;
- 2) części B, która obejmuje adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 2 i § 3 pkt 2.

2. W przypadku gdy prezes właściwego sądu, uwzględniając liczbę spraw, w których jest wyznaczany obrońca z urzędu, uzna, że przedstawione wykazy, o których mowa w § 2

pkt 1 i § 3 pkt 1, zawierają niewystarczającą liczbę adwokatów i radców prawnych, występuje do okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych o wskazanie, w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia otrzymania pisma prezesa właściwego sądu, dodatkowych adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 1 i § 3 pkt 1, określając ich liczbę. W razie niewskazania przez okręgową radę adwokacką i radę okręgowej izby radców prawnych dodatkowych adwokatów i radców prawnych w wyznaczonym terminie lub wskazania ich w niewystarczającej liczbie, prezes właściwego sądu ustala na podstawie przedstawionych wykazów, o których mowa w § 2 i § 3, ułożoną w porządku alfabetycznym według nazwisk listę obrońców składającą się z adwokatów i radców prawnych.

3. Lista obrońców ustalona przez prezesa właściwego sądu zawiera informacje, o których mowa w § 4 ust. 2, oraz wskazanie tytułu zawodowego adwokata i radcy prawnego.

4. W miarę możliwości listę obrońców sporządza się i prowadzi w formie elektronicznej.

5. Prezes właściwego sądu przekazuje ustaloną listę obrońców do wiadomości okręgowej radzie adwokackiej oraz radzie okręgowej izby radców prawnych. Przepis § 4 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 7. W przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 1, prezes właściwego sądu aktualizuje listę obrońców w sposób wskazany w § 6 ust. 1–3.

§ 8. We wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oskarżony może wskazać, czy żąda wyznaczenia adwokata czy radcy prawnego. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy przy wyznaczaniu obrońcy z urzędu nie jest związany żądaniem oskarżonego.

§ 9. 1. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 albo w § 6 ust. 2, według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania. Wyznaczając obrońcę z urzędu z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu okręgowego oraz przez prezesa sądu apelacyjnego, bierze się pod uwagę również adres do doręczeń adwokata lub radcy prawnego względem miejsca zamieszkania lub pobytu oskarżonego oraz względem siedziby sądu.

2. W razie braku możliwości wyznaczenia obrońcy z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 1, prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 2, w sposób wskazany w ust. 1.

3. Po dokonaniu aktualizacji listy obrońców oraz w razie ustalenia nowej listy obrońców wyznaczanie obrońcy z urzędu kontynuuje się, począwszy od następnego obrońcy z urzędu po ostatnio wyznaczonym.

4. W sprawach podlegających orzecznictwu wojskowych sądów garnizonowych prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu w sposób wskazany w ust. 1–3 z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu okręgowego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą wojskowego sądu garnizonowego, z tym że dla Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni stosuje się listę obrońców ustaloną przez prezesa Sądu Okręgowego w Gdańsku, a dla Wojskowego Sądu Garnizonowego w Warszawie – listę obrońców ustaloną przez prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie.

5. W sprawach podlegających orzecznictwu wojskowych sądów okręgowych prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu w sposób wskazany w ust. 1–3 z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu apelacyjnego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą wojskowego sądu okręgowego.

§ 10. 1. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy po wyznaczeniu obrońcy z urzędu podaje oskarżonemu następujące informacje umożliwiające kontakt z adwokatem lub radcą prawnym:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) adres do doręczeń;
- 3) numer telefonu;
- 4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

2. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy po wyznaczeniu obrońcy z urzędu podaje adwokatowi lub radcy prawnemu:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego;
- 2) sygnaturę sprawy;
- 3) informację, czy oskarżony jest pozbawiony wolności, a w przypadku stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania – także nazwę organu, do którego dyspozycji pozostaje;

4) dane umożliwiające kontakt z oskarżonym, takie jak: jego adres zamieszkania lub pobytu, adres do doręczeń, numer telefonu, numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2, podaje się oskarżonemu i wyznaczonemu obrońcy z urzędu jednocześnie z powiadomieniem o treści postanowienia albo zarządzenia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu.

§ 11. 1. Wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu złożony przez podejrzanego organ prowadzący postępowanie przygotowawcze przekazuje niezwłocznie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy wraz z dokumentami złożonymi przez podejrzanego w celu wykazania, że nie jest on w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

2. Przekazując do sądu właściwego do rozpoznania sprawy wniosek i dokumenty, o których mowa w ust. 1, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze dołącza akta sprawy albo odpisy z akt sprawy niezbędne do rozpoznania wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, w szczególności umożliwiające ustalenie sygnatury sprawy, danych osobowych podejrzanego oraz danych dotyczących jego sytuacji rodzinnej i majątkowej.

3. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze zawiadamia, w sposób wskazany w art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, sąd właściwy do dokonania w postępowaniu przygotowawczym czynności wymagającej natychmiastowego podjęcia obrony o złożeniu przez podejrzanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz o przekazaniu wniosku do sądu właściwego do rozpoznania sprawy oraz wskazuje datę tych czynności oraz nazwę sądu.

4. Przepisy ust. 1–3 stosuje się odpowiednio do wniosku organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o wyznaczenie obrońcy z urzędu wobec stwierdzenia okoliczności uzasadniających wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 1 i § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz do wniosku podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 249 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 12. 1. W przypadku złożenia przez podejrzanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu przygotowawczym wprost do sądu, prezes sądu lub referendarz

sądowy niezwłocznie zwraca się do organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o nadesłanie akt sprawy albo odpisów z akt sprawy w zakresie, o którym mowa w § 11 ust. 2.

2. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, do czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 13. Jeżeli podejrzany, który złożył wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, nie wykazał w sposób należyty, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie wyznacza mu odpowiedni termin na uzupełnienie wniosku.

§ 14. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy rozpoznaje w pierwszej kolejności. Do czynności, o których mowa w § 13, stosuje się art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 15. 1. Wykaz adwokatów i wykaz radców prawnych, uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym, ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych, stają się wykazami adwokatów i wykazami radców prawnych, uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym, na podstawie niniejszego rozporządzenia.

2. Lista obrońców ustalona na podstawie przepisów dotychczasowych, staje się listą obrońców na podstawie niniejszego rozporządzenia.

§ 16. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz. U. z 2017 r. poz. 53), które traci moc na podstawie art. 17 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...) z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu ma na celu wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 81a § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”. Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu,

2) tryb przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku

– mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do obrony.

W związku z tym, że ustawa z dnia ... (Dz. U. poz. ...) o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, rozszerzyła – w razie zaistnienia konieczności natychmiastowego podjęcia obrony oskarżonego – zakres czynności, które mogą być przeprowadzone w sposób odformalizowany.

Projekt zasadniczo powiela rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz. U. z 2017 r. poz. 53).

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**w sprawie formy zaświadczenia lekarza o stanie zdrowia osoby, która udzieliła
pełnomocnictwa pocztowego**

Na podstawie art. 133 § 2c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa formę zaświadczenia, o którym mowa w art. 133 ust. 2b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz 2019 r. poz. 150) oraz wzór tego zaświadczenia wystawianego w formie papierowej.

§ 2. 1. Zaświadczenie lekarza o stanie zdrowia osoby, która udzieliła pełnomocnictwa pocztowego wystawia się w formie papierowej.

2. Wzór zaświadczenia jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Lekarz może wystawić zaświadczenie na podstawie osobiście wykonanych badań lub na podstawie dokumentacji medycznej.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia ... (poz. ...)

WZÓR

Pieczęć podmiotu leczniczego

Imię:

Nazwisko:

PESEL:

Adres zamieszkania:

ZAŚWIADCZENIE

O STANIE ZDROWIA ADRESATA PISM W POSTĘPOWANIU KARNYM

Zaświadcza się, że stan zdrowia wyżej wymienionej osoby uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odbieranie pisma w placówce pocztowej w rozumieniu art. 133 § 2a pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).

.....

Pieczęć i podpis lekarza

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości formy zaświadczenia lekarza o stanie zdrowia osoby, która udzieliła pełnomocnictwa pocztowego ma na celu wykonanie upoważnienia ustawowego określonego art. 133 § 2c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”.

Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, formę zaświadczenia, o którym mowa w art. 133 ust. 2b oraz wzór tego zaświadczenia wystawianego w formie papierowej, mając na uwadze konieczność zapewnienia skuteczności dokonania doręczenia oraz właściwej realizacji gwarancji procesowych adresata pisma.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie
określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego**

Na podstawie art. 185d § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a-185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego;
- 2) warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) przesłuchaniu – należy przez to rozumieć przesłuchanie przeprowadzane w trybie określonym w art. 185a–185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, zwanej dalej „k.p.k.”;
- 2) świadku – należy przez to rozumieć również pokrzywdzonego przesłuchiwanego w charakterze świadka.

§ 3. Przepisy niniejszego rozporządzenia dotyczące biegłego psychologa stosuje się, jeżeli prokurator wydał postanowienie o dopuszczeniu dowodu z jego opinii.

§ 4. Jeżeli świadek jest małoletnim, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, planowana pora i czas przesłuchania powinny uwzględniać potrzeby wynikające z jego wieku, potrzebę nawiązania z nim kontaktu przez biegłego psychologa przed przystąpieniem do przesłuchania oraz potrzebę ewentualnych przerw w prowadzonej czynności.

---

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

§ 5. 1. Przed rozpoczęciem przesłuchania małoletniego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, lub osoby cierpiącej na upośledzenie umysłowe, a także w innych wypadkach uzasadnionych stanem emocjonalnym lub właściwościami osobistymi świadka, sędziego, prokuratora, obrońca i pełnomocnik pokrzywdzonego mogą uzgodnić z biegłym psychologiem sposób formułowania zadawanych świadkowi pytań, w szczególności dotyczących sfery intymnej.

2. Sędzią poucza o sposobie prowadzenia przesłuchania, określonym w niniejszym rozporządzeniu, osobę, o której mowa w art. 51 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, oraz wskazaną przez pokrzywdzonego osobę pełnoletnią, o której mowa w art. 185a § 2 k.p.k.

§ 6. 1. Przed rozpoczęciem przesłuchania biegły psycholog przeprowadza ze świadkiem wstępną rozmowę w celu obniżenia poziomu lęku i niepokoju świadka.

2. Jeżeli świadek jest małoletnim, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, lub osobą cierpiącą na upośledzenie umysłowe, biegły psycholog w miarę potrzeby udziela sędziemu pomocy w wyjaśnieniu w sposób zrozumiały dla świadka zasad przesłuchania, w tym prawa odmowy składania zeznań, o ile prawo to świadkowi przysługuje, obowiązku mówienia prawdy i faktu utrwalania czynności w formie zapisu na nośnikach.

§ 7. 1. Na potrzeby prowadzenia przesłuchania wyodrębnia się pokój przesłuchań i pokój techniczny.

2. Pokój przesłuchań służy do przeprowadzenia przesłuchania świadka przez sędziego w obecności i z udziałem biegłego psychologa oraz tłumacza, jeżeli został powołany.

3. Pokój techniczny jest to:

- 1) pomieszczenie przylegające do pokoju przesłuchań i oddzielone od niego lustrem obserwacyjnym, albo
- 2) pomieszczenie połączone z pokojem przesłuchań za pomocą środków technicznych umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku; w takim wypadku pokój techniczny może znajdować się w innym budynku niż pokój przesłuchań.

4. Pokój techniczny umożliwia uczestniczenie w przesłuchaniu osobom, o których mowa w § 5; w pokoju tym przebywa również protokolant.

5. Za zgodą sędziego, w pokoju przesłuchań może przebywać podczas przesłuchania osoba, o której mowa w art. 51 § 2 k.p.k., albo osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o której mowa w art. 185a § 2 k.p.k.

§ 8. 1. Pokój przesłuchań może znajdować się w siedzibie sądu, prokuratury, Policji, instytucji państwowej lub samorządowej albo podmiotu, do którego zadań należy pomoc małoletnim lub ofiarom przestępstwa zgwałcenia.

2. W przypadku gdy żaden podmiot wskazany w ust. 1 nie posiada na obszarze właściwości sądu pokoju przesłuchań spełniającego warunki określone w rozporządzeniu lub pokój taki nie jest dostępny, przesłuchanie można przeprowadzić w pokoju przesłuchań spełniającym te warunki udostępnionym przez inny podmiot.

§ 9. 1. Jeżeli warunki lokalowe to umożliwiają:

- 1) pokój przesłuchań znajdujący się w budynku sądu, prokuratury lub Policji powinien posiadać odrębne wejście lub być zlokalizowany w taki sposób, aby dojście do niego nie prowadziło przez części budynku, gdzie przebywają oskarżeni, zatrzymani lub pokrzywdzeni innymi czynami;
- 2) w bezpośrednim sąsiedztwie pokoju przesłuchań powinien znajdować się ustęp;
- 3) możliwie najbliżej pokoju przesłuchań należy wyodrębnić poczekalnię.

2. Poczekalnia zapewnia możliwość oczekiwania świadka na przesłuchanie w miejscu, do którego nie mają wstępu osoby nieuprawnione do udziału w przesłuchaniu.

3. Poczekalnia wyposażona jest w książki, czasopisma, kredki, papier i inne przedmioty zapewniające świadkowi, w tym również będącemu małoletnim poniżej lat 15, możliwość aktywnego spędzenia czasu oczekiwania. W poczekalni nie umieszcza się materiałów edukacyjnych i informacyjnych na temat przemocy i wykorzystywania seksualnego.

§ 10. 1. Pokój przesłuchań powinien być izolowany od odgłosów dobiegających z zewnątrz w stopniu wystarczającym, by zapewnić należyłą jakość zapisu dźwięku.

2. Kolorystyka pokoju przesłuchań powinna być utrzymana w barwach jasnych i stonowanych.

3. Pokój przesłuchań wyposaża się w meble dostosowane dla osób dorosłych oraz meble dostosowane dla dzieci, a podłogę wykłada się miękką wykładziną.

§ 11. 1. Pokój przesłuchań wyposaża się w środki techniczne umożliwiające:

- 1) utrwalanie obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania;

- 2) obserwowanie i słuchanie przebiegu przesłuchania przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 3) przekazywanie sędziemu prowadzącemu przesłuchanie oraz biegłemu psychologowi pytań do świadka oraz wypowiedzi kierowanych przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 4) utrwalanie, w formie zapisu dźwięku, pytań i wypowiedzi, o których mowa w pkt 3.

2. W miarę potrzeby, dźwięk z przebiegu przesłuchania może być utrwalany na dodatkowym nośniku.

3. Jeżeli przesłuchanie odbywa się w siedzibie podmiotu innego niż organ procesowy, po zakończeniu przesłuchania należy zapewnić, aby pracownicy tego podmiotu lub inne nieupoważnione osoby nie miały dostępu do utrwalonego obrazu i dźwięku, o których mowa w ust. 1 i 2.

§ 12. 1. Środki techniczne instaluje się w pokoju przesłuchań w sposób umożliwiający uczestnikom znajdującym się w pokoju technicznym ogląd pokoju przesłuchań oraz mimiki twarzy świadka, również gdy świadek opuszcza głowę.

2. Urządzenia służące do utrwalania obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania umieszcza się w pokoju przesłuchań, jeżeli ich rozmiary i sposób pracy umożliwiają nagrywanie w sposób, który nie będzie rozpraszał uwagi świadka; w innym wypadku umieszcza się je w pokoju technicznym.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. poz. 1642), które traci moc na podstawie art. 17 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...) z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego ma na celu wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 185d § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”. Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania przesłuchania w trybie, o którym mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiowanych. Przepis 185d § 1 k.p.k. stanowi natomiast, że przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

W związku z tym, że tryb przesłuchania określonego w 185c k.p.k. uległ zmianie na skutek ustawy z dnia ... (Dz. U. poz. ...) o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, koniecznym jest wydanie nowego rozporządzenia.

Projekt zasadniczo powiela rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. poz. 1642).

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**w sprawie określenia wzorów pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego,
pokrzywdzonego i świadka w postępowaniu karnym**

Na podstawie art. 300 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 2. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 3. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości: z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 514), z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 515) i z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 512), które tracą moc na podstawie art. 17 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...) z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia ... (poz. ...)

Załącznik nr 1

WZÓR

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH PODEJRZANEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Podejrzanemu w postępowaniu karnym przysługują wymienione poniżej uprawnienia:

1. Prawo do składania wyjaśnień, także na piśmie, prawo do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na poszczególne pytania, bez konieczności podania przyczyn odmowy (art. 175 § 1 i art. 176 § 1)¹⁾. W wypadku wezwania do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a). W pilnych wypadkach wezwanie do osobistego stawiennictwa może nastąpić telefonicznie albo w inny sposób (art. 137).

2. Prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie obrońcy. Jeżeli podejrzany wykaże, że nie stać go na obrońcę, sąd może wyznaczyć obrońcę z urzędu (art. 78 § 1). Nie można mieć więcej niż trzech obrońców jednocześnie (art. 77). W wypadku skazania lub warunkowego umorzenia postępowania karnego podejrzany może zostać obciążony kosztami obrony z urzędu (art. 627 i art. 629).

3. Na żądanie podejrzanego przy jego przesłuchaniu może być obecny obrońca (art. 301).

4. Jeżeli podejrzany nie zna wystarczająco języka polskiego – prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, także przy kontaktach z obrońcą (art. 72 § 1).

5. Prawo do informacji o treści zarzutów, ich uzupełnieniu i zmianach oraz kwalifikacji prawnej zarzucanego przestępstwa (art. 313 § 1, art. 314, art. 325a § 2 i art. 325g § 2).

---

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).

6. Prawo do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1 i art. 325a § 2). Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, podejrzany może wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o przesłuchanie świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

7. Prawo dostępu do akt sprawy, do sporządzania odpisów i kopii, również po zakończeniu postępowania przygotowawczego. Można odmówić dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania (art. 156 § 5).

8. Prawo do złożenia wniosku o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania (śledztwa lub dochodzenia) przed jego zakończeniem. W trakcie tych czynności podejrzanemu może towarzyszyć obrońca (art. 321 § 1 i 3, art. 325a § 2).

9. Prawo do złożenia wniosku o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego w celu pogodzenia się z pokrzywdzonym (art. 23a § 1). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji są brane pod uwagę przez sąd przy wymiarze kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).

10. Prawo do uzgodnienia z prokuratorem wniosku o wydanie wyroku i wymierzenie przez sąd ustalonych kar lub innych środków bez przeprowadzania dowodów (art. 335 § 1), który może zostać uwzględniony przez sąd, jeżeli pokrzywdzony się nie sprzeciwi (art. 343 § 2). Wniosek taki można również złożyć samodzielnie, przed doręczeniem zawiadomienia o terminie rozprawy (art. 338a) albo na rozprawie, do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych (art. 387 § 1), jednak wówczas sąd może go uwzględnić tylko, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 343 § 2, art. 343a § 2 i art. 387 § 2).

11. W postępowaniu przyspieszonym, w przypadku zapewnienia uczestnictwa podejrzanego w postępowaniu w drodze wideokonferencji, Policja doręcza mu wniosek o rozpoznanie sprawy (art. 517b § 2a, art. 517e § 1a). Może on składać wnioski i oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. Pisma procesowe, których nie można było przekazać do sądu, mogą być odczytane na rozprawie (art. 517ea § 1 i 2). W ten sam sposób może być zapewniony udział w postępowaniu obrońcy i tłumacza (art. 517b § 2c–2d). W postępowaniu przyspieszonym wniosek o uzasadnienie wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu albo złożony na piśmie w terminie 3 dni od daty doręczenia

wyroku, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie wyroku – od daty jego doręczenia; termin do wniesienia apelacji wynosi 7 dni (art. 517h § 1 i 3).

Podjezrzany nie ma obowiązku dowodzenia swojej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (art. 74 § 1). Jest jednak obowiązany poddać się:

1) oględzinom ciała i badaniom niepołączonym z naruszeniem ciała, pobraniu odcisków palców, fotografowaniu oraz okazaniu innym osobom (art. 74 § 2 pkt 1);

2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że nie zagraża to zdrowiu, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne (zwłaszcza pobranie krwi, włosów lub wydzielin organizmu, np. śliny); badania powinny być przeprowadzone przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia (art. 74 § 2 pkt 2);

3) pobraniu przez policjanta wymazu ze śluzówki policzków, o ile jest to konieczne i nie zagraża zdrowiu (art. 74 § 2 pkt 3).

Niespełnienie tych obowiązków może prowadzić do zatrzymania i przymusowego doprowadzenia podezrzanego, jak również skutkować zastosowaniem wobec niego w niezbędnym zakresie siły fizycznej lub środków technicznych służących obezwładnieniu (art. 74 § 3a).

Podjezrzany obowiązany jest również:

1) stawiać się na każde wezwanie i zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary), jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się z nim (numer telefonu, adres poczty elektronicznej); w wypadku niestawiennictwa podezrzany może być zatrzymany i sprowadzony przymusowo (art. 75 § 1 i 2);

2) wskazać adres, na który kierowana będzie korespondencja (art. 132 § 1 i 2); w przeciwnym wypadku czynność lub rozprawa zostanie przeprowadzona pod nieobecność podezrzanego; niewskazanie adresu może również uniemożliwić złożenie wniosku, zażalenia lub apelacji z powodu upływu terminów (art. 133 § 2);

WZÓR

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH POKRZYWDZONEGO

W POSTĘPOWANIU KARNYM

Osoba fizyczna lub prawna, której dobro zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo, jest pokrzywdzonym w postępowaniu karnym (art. 49 § 1)¹⁾. Przedstawiciel lub opiekun pokrzywdzonego małoletniego, całkowicie albo częściowo ubezwłasnowolnionego lub nieporadnego może wykonywać jego prawa (art. 51). Osoba najbliższa lub pozostająca na utrzymaniu zmarłego pokrzywdzonego może wykonywać jego prawa (art. 52).

W postępowaniu przygotowawczym poprzedzającym wniesienie sprawy do sądu pokrzywdzony jest stroną procesową (art. 299 § 1). W postępowaniu sądowym może być stroną (oskarżycielem posiłkowym), jeżeli tego zażąda do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego (art. 53 i art. 54 § 1). W związku z tym pokrzywdzonemu przysługują wymienione poniżej uprawnienia:

1. Prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Nie można mieć więcej niż trzech pełnomocników jednocześnie. W zależności od wyniku procesu kosztami wynajęcia pełnomocnika może zostać obciążony oskarżony (art. 627–629). Jeżeli pokrzywdzony wykaże, że nie stać go na pełnomocnika, sąd może wyznaczyć pełnomocnika z urzędu (art. 78 § 1, art. 87 § 1 i 2, art. 88).

2. Prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza, przy przesłuchaniu lub zapoznaniu z treścią dowodu, jeżeli pokrzywdzony nie mówi po polsku, a także – w razie potrzeby – jeżeli jest on głuchy lub niemy (art. 204 § 1 i 2).

3. Prawo do żądania przesłuchania w charakterze świadka, chyba że uwzględnienie tego żądania prowadziło do przewlekłości postępowania (art. 315a).

---

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).

4. Prawo do złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania (śledztwa lub dochodzenia) oraz złożenia zażalenia na bezczynność organu, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia przez pokrzywdzonego zawiadomienia o przestępstwie nie został on powiadomiony o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 1, 1a i 3, art. 325a § 2).

5. Prawo do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1 i art. 325a § 2). Jeśli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, pokrzywdzony może wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd. Wniosek taki może zgłosić również prokuratorowi (art. 316 § 3).

6. Prawo do udziału w czynnościach postępowania przeprowadzanych na wniosek pokrzywdzonego oraz w czynnościach, których nie będzie można powtórzyć na rozprawie, np. w przesłuchaniu świadka. W czynnościach tych może również uczestniczyć pełnomocnik pokrzywdzonego (art. 315 i art. 316). Na żądanie należy dopuścić pokrzywdzonego do udziału również w innych czynnościach (art. 317 § 1). W szczególnie uzasadnionym wypadku można odmówić dopuszczania do udziału w czynności ze względu na dobro postępowania (art. 316 § 1 i art. 317 § 2). Pokrzywdzony wezwany do osobistego stawiennictwa może usprawiedliwić swoją nieobecność spowodowaną chorobą tylko przedstawiając zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego. Inne zwolnienie jest w tym wypadku niewystarczające (art. 117 § 2a).

7. Prawo do udziału w przesłuchaniu biegłego oraz prawo do zapoznania się z jego pisemną opinią (art. 318).

8. Prawo dostępu do akt sprawy, w tym do przeglądania akt oraz samodzielnego sporządzania z nich odpisów i kopii (art. 156 § 1). Pokrzywdzony może też odpłatnie uzyskać odpisy i kopie z akt sprawy (art. 156 § 2). Można odmówić dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania (art. 156 § 5).

9. Prawo do złożenia wniosku o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).

10. Prawo do złożenia wniosku o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego w celu pogodzenia się z podejrzanym i ewentualnego uzgodnienia naprawienia szkody (art.

23a). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji są brane pod uwagę przez sąd przy wymiarze kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).

11. Prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie aż do zamknięcia przewodu sądowego (art. 49a).

12. Prawo do otrzymania informacji o uchyleniu tymczasowego aresztowania stosowanego wobec podejrzanego lub o jego ucieczce z aresztu śledczego (art. 253 § 3).

13. Prawo złożenia zażalenia na postanowienia i zarządzenia w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 459) oraz na inne czynności naruszające jego prawa (art. 302 § 2).

14. Prawo złożenia wniosku o otrzymanie informacji o zarzutach wobec oskarżonego i ich kwalifikacji prawnej (art. 337a).

15. Pokrzywdzony będący obywatelem polskim lub obywatelem innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej może się ubiegać o państwową kompensatę na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

16. Informacje dotyczące miejsca zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonego nie są ujawniane w aktach sprawy. Zamieszcza się je w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Można je ujawnić tylko wyjątkowo (art. 148a).

17. W razie zagrożenia dla życia lub zdrowia pokrzywdzonego lub jego najbliższych, mogą oni otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, mogą oni otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony kieruje się do komendanta wojewódzkiego Policji za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, Dz. U. z 2015 r. poz. 21).

18. Pokrzywdzony i jego najbliżsi mogą otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2018 r. poz. 652, z późn. zm.).

19. Jeżeli sprawcy zakazano zbliżania się lub kontaktowania się z pokrzywdzonym, zakaz ten, na wniosek pokrzywdzonego, może być wykonywany także w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu ochrony (art. 611w–art. 611wc).

Pokrzywdzony jest obowiązany:

1) poddać się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu jego zdrowia zależy karalność czynu (art. 192 § 1);

2) wskazać adresata (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju, kiedy przebywa za granicą; w przeciwnym wypadku pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju zostanie uznane za skutecznie doręczone, a czynność lub rozprawa zostanie przeprowadzona pod nieobecność pokrzywdzonego; niewskazanie adresata może również uniemożliwić złożenie wniosku, zażalenia lub apelacji z powodu upływu terminów (art. 138);

3) podać nowy adres w wypadku zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary); w przeciwnym wypadku pismo wysłane na dotychczasowy adres zostanie uznane za skutecznie doręczone, a czynność lub rozprawa zostanie przeprowadzona pod nieobecność pokrzywdzonego; niewskazanie adresu może również uniemożliwić złożenie wniosku, zażalenia lub apelacji z powodu upływu terminów (art. 139).

Potwierdzam otrzymanie pouczenia

.....

(data, podpis)

WZÓR

**POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH ŚWIADKA W
POSTĘPOWANIU KARNYM**

W postępowaniu karnym świadek posiada wymienione poniżej uprawnienia i obowiązki:

1. Każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania (art. 177 § 1)¹⁾ W pilnych wypadkach wezwanie może nastąpić telefonicznie albo w inny sposób (art. 137). Usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zwolnienie jest w tym wypadku niewystarczające (art. 117 § 2a). Świadcowi przysługuje zwrot kosztów stawiennictwa na wezwanie (art. 618a–618e). Nieusprawiedliwione niestawiennictwo może spowodować nałożenie kary pieniężnej, zatrzymanie lub areszt (art. 285–287).

2. W wyjątkowych sytuacjach przesłuchanie świadka może nastąpić w drodze wideokonferencji (art. 177 § 1 i art. 390 § 3).

3. Jeżeli świadek nie może się stawić na wezwanie z ważnego powodu (np. choroby), można go przesłuchać w miejscu jego pobytu (art. 177 § 1a i 2).

4. Jeżeli istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego lub rozwoju umysłowego świadka, przesłuchanie może odbyć się z udziałem biegłego lekarza lub psychologa (art. 192 § 2). Za zgodą świadka można go poddać badaniom lub oględzinom ciała (art. 192 § 4), a bez jego zgody pobrać odciski palców, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślinę, próby pisma, zapach, wykonać fotografię lub nagrać głos (art. 192a § 1).

5. Przesłuchanie świadka w zakresie informacji tajnych lub ściśle tajnych może być przeprowadzone tylko po zwolnieniu go przez uprawnionego przełożonego od obowiązku

---

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).

zachowania tajemnicy (art. 179 § 1). Świadek może odmówić zeznań w zakresie informacji zastrzeżonych lub poufnych albo tajemnicy zawodowej, chyba że sąd lub prokurator zwolni go od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 180 § 1). Przesłuchanie w zakresie tajemnicy notarialnej, adwokackiej, tajemnicy radcy prawnego, doradcy podatkowego, tajemnicy lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej może nastąpić tylko wtedy, gdy jest to niezbędne, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu (art. 180 § 2). Zwolnienie dziennikarza od obowiązku zachowania tajemnicy nie może obejmować identyfikacji autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego podobnego materiału ani identyfikacji osób, które zastrzegły swoje dane, chyba że chodzi o przestępstwa, wobec których istnieje obowiązek denuncjacji (art. 180 § 3 i 4). W tych wypadkach sąd przesłuchuje świadka na niejawnej rozprawie (art. 181 § 1).

6. Osoba najbliższa dla oskarżonego (np. małżonek, rodzic, dziecko, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu) może odmówić zeznań. Prawo odmowy zeznań przysługuje także świadkowi, który w innej sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem (art. 182 § 1 i 3). Świadek może skorzystać z prawa odmowy złożenia zeznań do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; poprzednio złożone zeznanie nie może wówczas służyć za dowód (art. 186 § 1).

7. Świadek może odmówić odpowiedzi na pytanie, jeżeli odpowiedź mogłaby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność karną (art. 183 § 1). Można zwolnić od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania świadka pozostającego z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym (art. 185). Świadek może żądać, aby rozprawa była niejawna, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić świadka lub osobę dla niego najbliższą na hańbę (art. 183 § 2).

8. Świadek, który nie ukończył 15 lat i zeznaje w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby, przestępstwo na tle seksualnym lub przeciwko rodzinie lub jest pokrzywdzonym przestępstwem przeciwko wolności, jest przesłuchiwany tylko raz przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. Może być on również przesłuchany przy zastosowaniu wideokonferencji. Tylko wyjątkowo można go przesłuchać ponownie (art. 185a, art. 185b i art. 185d).

9. Świadek pokrzywdzony przestępstwem zgwałcenia albo wykorzystania seksualnego jest przesłuchiwany przez sąd, a jeżeli składa ustne zawiadomienie o przestępstwie wobec prokuratora lub policjanta – wskazuje tylko najważniejsze fakty i dowody (art. 185c § 1).

Przesłuchanie przed sądem jest nagrywane i nie powinno być powtarzane. W razie ponownego przesłuchania na wniosek pokrzywdzonego przesłuchanie można przeprowadzić w drodze wideokonferencji (art. 185c § 2 i 3).

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego i świadka w postępowaniu karnym ma na celu wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 300 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”.

Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pisemnych pouczeń, o których mowa w § 1-3, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika. Obecnie na tej podstawie prawnej są wydane dwa rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości: z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 514) i z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 515).

W związku z tym, że ustawą z dnia ... (Dz. U. poz. ...) o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw wprowadzono w art. 300 § 2 możliwość odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego z obowiązkiem doręczenia mu pouczenia, a co za tym idzie doszło do pośredniej zmiany upoważnienia ustawowego, koniecznym jest wydanie nowego rozporządzenia. Z uwagi na to, że na jednej podstawie prawnej, tj. art. 300 § 4 k.p.k. są wydane dwa ww. rozporządzenia, proponuje się uregulowanie wzorów pouczeń dla pokrzywdzonego i świadka w jednym akcie wykonawczym.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**w sprawie określenia wzorów formularzy uzasadnienia wyroku
oraz sposobu ich wypełniania**

Na podstawie art. 424 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór formularza uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 2. Określa się wzór formularza uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia ... (poz. ...)

Załącznik nr 1

Wzór formularza uzasadnienia wyroku w sprawie karnej sądu pierwszej instancji (UK 1)

Formularz UK 1 UZASADNIENIE		Sygnatura akt
<p><i>Jeżeli złożony został wniosek o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387, to powinno ono zawierać wyjaśnienie tych rozstrzygnięć i podstawy prawnej wyroku (wypełnić część 3 i 4 formularza).</i></p>		
<p>1. USTALENIE FAKTÓW</p>		
<p>1.1. Fakty uznane za udowodnione (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.)</p>		
<p><i>Zaznaczyć, jeśli sąd uznał fakty będące podstawą zarzutu za udowodnione i nie zmienił opisu czynu w wyroku.</i></p>	<p><i>Wskazanie czynu przypisanego oskarżonemu przez sąd.</i></p>	<p><i>Przy każdym czynie wymienić oskarżonego, który go popełnił.</i></p>
<p>1.1.1. W całości ☐</p>		
<p><i>Zaznaczyć, jeżeli sąd zmienił opis czynu.</i></p>	<p><i>Wskazanie czynu przypisanego oskarżonemu przez sąd.</i></p>	<p><i>Przy każdym czynie wymienić oskarżonego, który go popełnił.</i></p>
<p>1.1.2. W części ☐</p>		
<p>Zwięźle o zakresie i powodach zmian z pkt 1.1.2.</p>		

1.2. Fakty uznane za nieudowodnione (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.)

Wypełnić, jeśli czynu nie popełniono albo brak dowodów jego popełnienia.

Wskazanie czynu z aktu oskarżenia.

*Przy każdym czynie wymienić oskarżonego,
którego sąd uniewinnił.*

Zwiąże o powodach uniewinnienia z pkt 1.2.

2. DOWODY

2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów oraz inne istotne w sprawie
(art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 424 §2 k.p.k.)

Lp.	Czyn	Nazwa dowodu	Nr karty
1			
2			
3			

2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.)

Lp.	Nazwa dowodu	Nr karty
-----	--------------	----------

1

Zwięźle o powodach nie uznania dowodu.

2

Zwięźle o powodach nie uznania dowodu.

3

Zwięźle o powodach nie uznania dowodu.

3. PODSTAWA PRAWNA WYROKU (art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k.)

Zaznaczyć, jeżeli stan faktyczny potwierdził dokonanie przestępstwa z aktu oskarżenia i przyjętą dla niego kwalifikację prawną.

Wskazanie czynu z wyroku.

Przy każdym czynie wymienić oskarżonego, który go popełnił.

3.1. Podstawa prawna zgodna ze wskazaną w akcie oskarżenia

Zaznaczyć i wskazać powody zmiany kwalifikacji prawnej czynu.

Wskazanie czynu z wyroku.

Przy każdym czynie wymienić oskarżonego, który go popełnił.

3.2. Podstawa prawna niezgodna ze wskazaną w akcie oskarżenia ☐	

Zwiąże o powodach zmian z pkt 3.2.

Zaznaczyć i wskazać powody umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania albo uniewinnienia z innych przyczyn, niż opisane w pkt 1.2.

3.3. Podstawa prawna	<i>Wskazanie czynu, co do którego sąd rozstrzygnął o umorzeniu postępowania, warunkowym umorzeniu postępowania, uniewinnieniu.</i>	<i>Przy każdym czynie wymienić oskarżonego, który go popełnił albo został od niego uniewinniony.</i>
3.3.1. Umorzenia postępowania ☐		
3.3.2. Warunkowego umorzenia ☐		
3.3.3. Uniewinnienia ☐		

Zwiąże o powodach orzeczenia z pkt 3.3.1, 3.3.2., 3.3.3.

4. WYMIAR KARY (art. 424 § 2 k.p.k.)

4.1. Okoliczności, które sąd uwzględnił przy wymiarze kary wobec wszystkich lub niektórych oskarżonych, np. okoliczności obciążające, okoliczności łagodzące

*Wskazać
oskarżonych.*

*Wskazać
okoliczności.*

4.2. Okoliczności, które sąd uwzględnił przy wymiarze kary wobec każdego z oskarżonych nie wymienione w pkt. 4.1. oraz uwzględnione przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, orzeczeniu środków zabezpieczających

*Wskazać
oskarżonego.*

*Wskazać
okoliczności.*

*Wskazać
oskarżonego.*

*Wskazać
okoliczności.*

*Wskazać
oskarżonego.*

*Wskazać
okoliczności.*

5. POZOSTAŁE ROZSTRZYGNIĘCIA Z WYROKU (art. 424 § 2 k.p.k.)

Podać pozostałe rozstrzygnięcia z wyroku, a szczególnie przepadek, środki kompensacyjne, koszty procesu.

6. Podpisy członków składu orzekającego

--

Załącznik nr 2

Wzór formularza uzasadnienia wyroku w sprawie karnej sądu drugiej instancji (UK 2)

Formularz UK 2	UZASADNIENIE	Sygnatura akt
----------------	--------------	------------------

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1.1. Wskazanie wyroku sądu pierwszej instancji

1.2. Wskazanie podmiotów wnoszących apelację

Zaznaczyć podmiot wnoszący apelację. Jeżeli apelację wniosą te same podmioty (np. dwóch oskarżonych) należy zaznaczyć ten podmiot. Określenie „inni” należy wybrać w przypadku, jeśli apelację wnosi pokrzywdzony, interwenient uboczny, osoba pociągnięta do odpowiedzialności posiłkowej.

oskarżyciel publiczny   oskarżyciel posiłkowy   oskarżyciel prywatny   oskarżony   inni

pełnomocnik

obrońca

1.3. Kierunek i zakres zaskarżenia (art. 425 § 2-4 k.p.k.)

☐ na korzyść ☐ na niekorzyść	☐ w całości	
	☐ w części	☐ co do winy
		☐ co do kary
		☐ co do środka karnego i innych konsekwencji prawnych czynu

1.4. Wskazanie podniesionych zarzutów

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji (art. 427 § 2 k.p.k.) chyba, że nie zostały określone.

1.4.1. Art. 438 k.p.k.:

- obrazy przepisów prawa materialnego
- obrazy przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia
- błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia
- rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka

---

1.4.2. Art. 439 k.p.k.

1.4.3. Brak zarzutów

2. DOWODY

Pkt 2 wypełnić, jeśli dowód został przeprowadzony przez sąd odwoławczy.

2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.)

Lp.	Nazwa dowodu	Nr karty
1		
2		

2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.)

Lp.	Nazwa dowodu	Nr karty
1		

Zwięźle o powodach nieuznania dowodu.

2

Zwięźle o powodach nieuznania dowodu.

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW

Lp. Zarzut

1

zasadny

niezasadny

Zwięźle o powodach uwzględnienia lub nieuwzględnienia zarzutu.

2

zasadny

niezasadny

Zwięźle o powodach uwzględnienia lub nieuwzględnienia zarzutu.

3

zasadny

niezasadny

Zwięźle o powodach uwzględnienia lub nieuwzględnienia zarzutu.

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU

Wskazać wszystkie okoliczności, które sąd uwzględnił z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia

i podniesionych zarzutów (art. 439 k.p.k., art. 440 k.p.k.).

Lp.	Okoliczność	<i>Zwiężle o powodach uwzględnienia okoliczności.</i>
-----	-------------	---

1

2

5. ROZSTRZYGNIECIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO (art. 437 k.p.k.)

5.1. Utrzymanie w mocy

Zwiężle o powodach rozstrzygnięcia.

5.2. Zmiana

5.2.1. Zakres zmiany w przedmiocie ustaleń faktycznych

Zwiężle o powodach zmiany.

1

2

5.2.2. Zakres zmiany w przedmiocie podstawy prawnej

Zwiężle o powodach zmiany.

1

2

5.2.3. Zakres zmiany w przedmiocie kary i środków karnych

Zwiężle o powodach zmiany.

1

2

5.2.4. Zakres zmiany w przedmiocie pozostałych rozstrzygnięć

Zwiężle o powodach zmiany.

1

2

5.3. Uchylenie

Lp. 5.3.1. Przyczyna i zakres uchylenia

5.3.2. Podstawa

uchylenia

1

z art. 439 k.p.k.

Zwiążle o powodach uchylenia.

2

Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości

art. 437 § 2 k.p.k.

Zwiążle o powodach uchylenia.

3

Konieczność umorzenia postępowania

art. 437 § 2 k.p.k.

Zwiążle o powodach uchylenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia.

4

z art. 454 k.p.k.

Zwiążle o powodach uchylenia.

5.3.3. Stanowisko prawne i wskazania co do dalszego postępowania

Wskazać okoliczności, które należy wyjaśnić, lub czynności, które należy przeprowadzić, jeśli

---

sąd odwoławczy uchyli i przekaże sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Można przedstawić poglądy na temat wykładni określonych przepisów prawa materialnego lub procesowego.

5.4. Inne rozstrzygnięcia □

Przedstawić zakres i napisać zwięźle o powodach rozstrzygnięcia, w tym orzeczenia o kosztach procesu.

---

6. Podpisy członków składu orzekającego

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów formularzy uzasadnienia wyroku oraz sposobu ich wypełniania ma na celu wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 424 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”.

Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza uzasadnienia wyroku oraz sposób jego wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nim niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka odwoławczego, a także właściwe dokonanie kontroli odwoławczej.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.